ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః

యాజుషాపరప్రయోగానుక్రమణిక.

(బ్రహ్మమేధప్రయోగ సహితము.

ఆహితాగ్ని, అనాహితాగ్ని; యత్యపర ప్రయోగ

స్వరసహిత ధర్మశాస్త్రాది విషయములు గలవు.

ఈగ్రంథము

కీ॥ శే॥ నా తండ్రిగారైన

చల్లా లక్ష్మీనరసింహ శాస్త్రి గారిచే

వ్రాయబడి వారి జ్యేష్ఠ కుమారుడైన

సుబ్బరాయశాస్త్రిచే

స్వకీయ

శ్రీలక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి ప్రకటింపబడియె

మచిలీపట్టణము.

అష్టమముద్రణము.

1967

వెల రు. 6—50

పోష్టుఖర్చులుప్రత్యేకము

సంస్కార ప్రయోగ వైషమ్యములు.

1. అహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధ అహితాగ్ని సంస్కారః॥
2. అహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే పితృమేధసహితఅహితాగ్నిసంస్కారః
3. అనాహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధసహిత పితృమేధసంస్కార
4. అనాహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే కేవలపితృమేధ సంస్కారః॥

---

1. అహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తయైనచో బ్రహ్మమేధముతో గూడినపితృమేధము సంస్కారము జరుపవలెను.
2. అహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తకానిచో పితృమేధ సహిత సంస్కారవే జేయవలయును
3. అహితాగ్ని కానివారు బ్రహ్మవేత్తయైనచో బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధసంస్కారమునే జేయవలయును.
4. అనాహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తకానిచో కేవలము పితృమేధసంస్కార ప్రయోగమే చేయవలెను.

—(೦)—

విజ్ఞప్తి

పితృమేధప్రశ్నయందు పాపులను శిక్షించునట్టి రాజగు యమునికి హవిస్సుల నిచ్చి సంతోషపెట్టుడు అని చెప్పియున్నది. మృతి చెందిన పిత్రాదులు అకృత్యములనొనర్చి అధోగతి నందియున్నను వారి నుద్దేశించి పుత్రాదులు యథాశాస్త్రముగ పితృమేధమును ఆచరించిన యెడల వారు సద్గతిని పొందగలరని శ్రుతిస్మృతులందు ఘంటాఘోషముగ వక్కాణించియున్నది. పుత్రాదులు చేయు పితృమేధ సంస్కారమువలన ప్రేతకు వసుత్వము, రుద్రత్వము, ఆదిత్యత్వముకలిగి పిదప దేవత్వముసిద్ధించుననియు, శాస్త్రమునందుసుప్రసిద్ధముగాగలదు.

ఈపై [illegible]ధికము ఈగ్రంథము ధర్మశాస్త్ర ప్రమాణవచనములతోడన[illegible] దేహవిషయములందు సవిమర్శముగ వేదపరిజ్ఞాతులచేత పరిష్కరి[illegible]మార్చి ముద్రించినాము.

పీ ఠి క

జననీ జనకులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్త్రులు ప్రేత
కర్మములనుజక్కఁగనియమయుతముగ నెఱవేర్చి రేనివారు (ఆజననీజన
కులు) తమ పుత్త్రాదులొనరించిన దానాదికర్మములకు విధింపఁబడిన పుణ్య
లోకములను బొందుదురు. మఱియువారు పితృదేవత్వము గలవారగు
దురు. వారట్లగుటచే వారానందమును బొంది తమపుత్త్రులు దీర్ఘాయు
ష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును, అగునటులాశీర్వచన
ములను జేయుదురు ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున పుత్త్రులు సుఖ
వంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచప్రసాదేన కర్తుర్వంశోభివర్ధతే।
శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్స్యాద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్త్రాదులయొ
క్క వంశమభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పదగు శ్రేయస్సుకలుగును.

అయ్యా! ఈకలిప్రాబల్యమువలన బ్రహ్మవేత్తలు అహితాగ్నులు
మొదలగు వారలెక్కడనో బహుస్వల్పముగా నుందురు. అందువలన
బ్రహ్మమేధసంస్కారము, అహితాగ్నిసంస్కారము, క్రమముగా తగ్గి
యుండెను. ఇప్పుడుసర్వేసర్వత్రాఅనాహితాగ్నుల సంఖ్యయేవృద్ధిగా
నుండెను, ఈ విషయములన్నియును సుజనులకందరికిని దెలిసినవిషయమే
యగుట విస్తరింపఁబనిలేదు. అపస్తంబముని జేసిన శ్రౌతపన్నములేదు,
గృహ్యసూత్రములేవి యావచ్ఛుభ కర్మములను గురించినవే కాని మరి
యొకటికాదు. (అనఁగా నౌపాసనము మొదలుకొని యశ్వమేధాంత
క్రతువులను, నిషేకాది శ్మశానాంతములైన షోడశ కర్మలును చెప్ప
డినవి.) అయితే ఆపస్తంబముని శుభమును బోధించిన తన వాక్కుచే
శుభమును బోధింప సమాధానము లేనందున తన శిష్యుండైన భర
ద్వాజమునిచే భారద్వాజ సూత్రము రచియింపఁబడెను. ఆ భారద్వాజ
సూత్ర ములో ఔర్ధ్వదైహికమును, బ్రహ్మమేధ సంస్కారమును జెప్పఁ
బడినవి, ఔర్ధ్వదైహిక కర్మమునకు పైతృమేధికమని పేరు, పైతృమేధి
కమనఁగా చనిపోయిన బ్రాహ్మణాదులకు దహనసంస్కారము మొదలు
కొని సపిండీకరణాంతము వఱకును జేయుకర్మమని యభిప్రాయము.

శ్లో॥ జ్ఞాత్వాకర్మాణికుర్వీత॥

అని యుండెను. కాలము తెలిసి కర్మమాచరింపఁదగును. ఈ కలికాల మహిమవలన గొందరు పుత్త్రులు మాతా పితరులను సదా దూషింపుచు వారు మృత్యువులైనవెనుక వారికిసకాలమందు శ్రాద్ధములఁ జేయక మా తల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా పురోహితుల కొరకీశ్రాద్దము లేర్పడిన వనెడు ముఖ్యాభిప్రాయము.

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మాత్పితరంత్రాయతేసుతః।
తస్మాత్పుత్త్రఇతి ప్రోక్తస్స్వయమేవస్వయంభువా॥

తా॥ అనఁగా ఏకారణమువలన పున్నామ యను నరకము నుండి తండ్రిని రక్షింపుచున్నాఁడో ఆకారణమువలన పుత్త్రుఁడను స్వయముగా బ్రహ్మచే జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ జీవతోవాక్యకరణాత్ప్రత్యబ్దంభూరిభోజనాత్ ।
గయాయాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్త్రస్యపుత్రతా॥

తా॥ అనఁగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ననుసరించుటయు ప్రత్యాబ్దికము లందన్నదానము చేయుటయును గయయందు పిండ ప్రదాన మిచ్చుటయును ఈ మూఁడు కార్యములు నాచరించుటచే పుత్త్రుఁడు పుత్త్రధర్మమును బొందినవాఁడగును.

శ్లో॥ నాస్తిమాతృసమందైవం నాస్తిపితృసమోగురుః।
తయోర్నిత్యంప్రియంకుర్యా త్కర్మణామనసాగిరా॥

తా॥ తల్లితో సమానమైన దైవంబును, తండ్రితో సమాన మయిన గురువును, లేరు కనుక నెల్లప్పుడు త్రికరణశుద్ధితో ననఁగా మనోవాక్కాయము లొకటికాఁగా వారికిప్రియముగ నడుచుకొనుటయే పుత్త్ర లక్షణము.

శ్లో॥ అపుత్త్రస్యగతిర్నాస్తి స్వర్గోనైవచనైవచ ।
తస్మాత్పుత్త్రముఖందృష్ట్వా భవేత్పశ్చాద్ధితాపసః॥

శ్లో॥ మృతాహంతుపరిత్యజ్య చండాలఃకోటిజన్మసు॥

శ్లో॥ దరిద్రాయకృతందానం శూన్యలింగస్యపూజనమ్ ।
అనాధప్రేతసంస్కార మశ్వమేధసమంవిదుః॥

దిక్కులేనిశవమును దహనము చేయుటచే అశ్వమేధయాగ ఫలంకలుగును.

నాతండ్రిగారైన

కీ॥ శే॥ చల్లా లక్ష్మినృసింహశాస్త్రి గారు

ఓం పరబ్రహ్మణేనమః.

యాజుష అపర ప్రయోగానుక్రమణిక

అథాదౌ నక్షత్ర శుభాశుభ ప్రకరణమ్.

మృతికి మంచినక్షత్రములు.

జ్యోతిస్సంగ్రహే॥ శ్లో॥ మృతతిథిషు యదాస్యాత్సోమసౌమ్యార్యవారా। న్యతిశుభఫలదాని ప్రోచ్యతే ధర్మవిద్భిః। తురగభరణీపుష్య స్వాతిహస్తార్ద్రమిత్ర। శ్రవణజలసమేతా జ్యేష్ఠమూలాస్తథైవ భుజగమపిచపూర్వాఫల్గునీనామధేయం। సకలముడుగణానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

తా॥ అశ్విని, భరణి, ఆర్ద్ర పుష్యమి, ఆశ్లేష, పూ-ఫ, హస్త, స్వాతి, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము, ఈనక్షత్రములు ప్రేతకార్యములకు మంచివి. వారములలో సోమ-బుధ-గురువారములు ప్రశస్తములు?

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ అశ్వినీభరణీచైవ మార్ద్రాపుష్యస్తథైవచ। ఆశ్లేషపుబ్బహస్తాశ్చ స్వాత్యనూరాధకౌ తథా॥ జ్యేష్ఠమూలే ప్రశస్తాస్స్యుః। పూర్వాషాఢా తథైవచ। శ్రవణం ప్రేతకృత్యేషు సర్వదైవప్రశస్యతే। కేచిద్వదంతిభరణీ నిగద్యేతిచవిచక్షణాః॥

తా॥ ప్రాచీనగ్రంథమందు భరణీనక్షత్రము మాత్రము కొందఱు దూష్యమని చెప్పిరి.

మృతికి దోషనక్షత్రములు.

నిర్ణయామృతే॥ శ్లో॥ రోహిణ్యాంవసుపంచకే త్రిపదభేయుగ్మాంఘ్రిభే పైతృభే నందాకామచతుర్దశీ భృగుకుజార్కేష్వేషుభద్రేతిథౌ। ప్రేతశ్రాద్ధమృతీసపిండకరణ త్రైపక్షికోనత్రయా। శ్చేద్వంశక్షయమాప్నువంతికురుతే మాసద్విపక్షద్వయే॥

తా॥ రోహిణి-ధనిష్ఠ-శతతారా-పూర్వాభాద్ర-ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి-కృత్తిక-మృగశీర్ష-పునర్వసు-ఉత్తర-చిత్ర-విశాఖ-ఉత్తరాషా

ఢ-మఖ ఈనక్షత్రములయందును, ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిథులయందును, శుక్ర కుజ భానువారములయందును, ప్రేతకర్మము, మరణము, సపిండీకరణము, త్రైపక్షికము, ఊనమాసికములు మొదలుగాగల ప్రేతకార్యములు చేయకూడదు చేసినయెడల ౧-౨ నెలలకు వంశమునకు కీడుకలుగునని తాత్పర్యము.

ద్విపాది త్రిపాది నక్షత్రములు.

శ్లో॥ ద్విపాదేతు త్రిమాసంస్యాత్ త్రిపాదేతుచతుష్టయం। తద్గ్రహం వర్జయేద్ధీమాన్ షణ్మాసంవసుపంచకే॥

తా॥ ద్విపాదినక్షత్రములగు మృగశీర్ష, చిత్ర,ధనిష్ఠఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని మూడుమాసములవరకును త్రిపాది నక్షత్రములగు కృత్తిక, పునర్వసు-ఉత్తర- విశాఖ- ఉత్తరాషాఢ- వీనియందు నాలుగుమాసములవరకును ధనిష్ఠ శతతారా, పూ-భా, ఉ-భా, రేవతి యీనక్షత్రములందు ఆఱు మాసములవరకును మృత గృహమును విడువవలెను.

శ్లో॥ మృతేతుదహనేచైవ ప్రేతదిష్ట్వప్రవేశనే పుణ్యక్షేత్రేపుణ్యతీర్థే పుణ్యతీర్థేస్థి నిక్షేపేత్। యుగ్మాంఘ్రిభేత్రివదభేరోహిణ్యాం పైతృభేతథా। ధనిష్ఠాపంచకేచాపి ప్రేతకార్యం నకారయేత్॥

తా॥ మృతమునందును దహనమందును నక్షత్రదోషమువలన ప్రేతయొక్కగృహము త్యాగము చేసినపిదప పునః ప్రవేశించుటయందును ప్రేతపత్నీ పుణ్యతీర్థము లు సేవించుటయందును అస్థి నిక్షేపణమందును ద్విపాది త్రిపాది రోహిణీ- మఖ- యీనక్షత్రములను ధనిష్ఠాపంచకమునందును ప్రేతకార్యముల నాచరింపదగదు.

గ్రంథాంతరే శ్లో॥ నందాభద్రాకామభూతభౌమశుక్రార్కవాసరాః దహనే మరణేచైవ తద్దోషం త్రిగుణం భవేత్॥

తా॥ నందతిథులును, భద్రతిథులును, త్రయోదశి, చతుర్దశి తిథులును రవి, శుక్ర, కుజవాసరములును వీనియందు దహన మరణములు జరిగెనేని ఆమరణమునొందిన స్థలమందు పునర్మరణమును దహనముజరిగినస్థలమునందు పునర్దహనమును మూడుపర్యాయములు జరుగునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ తిథ్యుడుయోగే గ్రామే వారోడ్యోగే వాటికాయామ్।
తిథివారోడ్యోగే గేహే మరణం పునర్భవతి॥

తా॥ పైన వ్రాసిన దోషతిథులు నక్షత్రములు గూడగా మరణము నొందెనేని ఆ గ్రామమందు తిరుగ మరణము జరుగుననియు, నక్షత్రవారములు గూడెనేని ఆ వాటికయందు తిరుగ దహనము జరుగుననియు. తిథివారనక్షత్రములు 3 ను గూడెనేని మరణము జరిగిన ఆ గృహమునందే మరల మరణము జరుగునని తా॥ ఈప్రకారము దుష్టతిథివార నక్షత్రములయందు పరామర్శ మొదలగు కార్యములు గూడ జేయకూడదని పెద్దల యభిప్రాయము.

దైవజ్ఞకర్ణామృతే-శ్లో॥ భరణ్యామేకమాసంతు ద్వితిపాదే త్రిమాసకం॥ వమవంచకషణ్మాసం మృతౌ గేహంపరిత్యజేత్। ద్విపాదే చత్రయోమాసాః షణ్మాసం చత్రిపాదకే.

ధనిష్ఠాపంచక దోషకాల పరిమితి

శ్లో॥ ధనిష్ఠాయాంతుషణ్మాసం వారుణేతుత్రిమాసకం। పూర్వాభాద్రాతదర్ధంచ అహిర్బుధ్నేతుమాసకం। రేవత్యాంపక్షమిత్యాహుః స్మృతౌ గేహవిసర్జనే। జ్యోతిర్నిబంధే॥

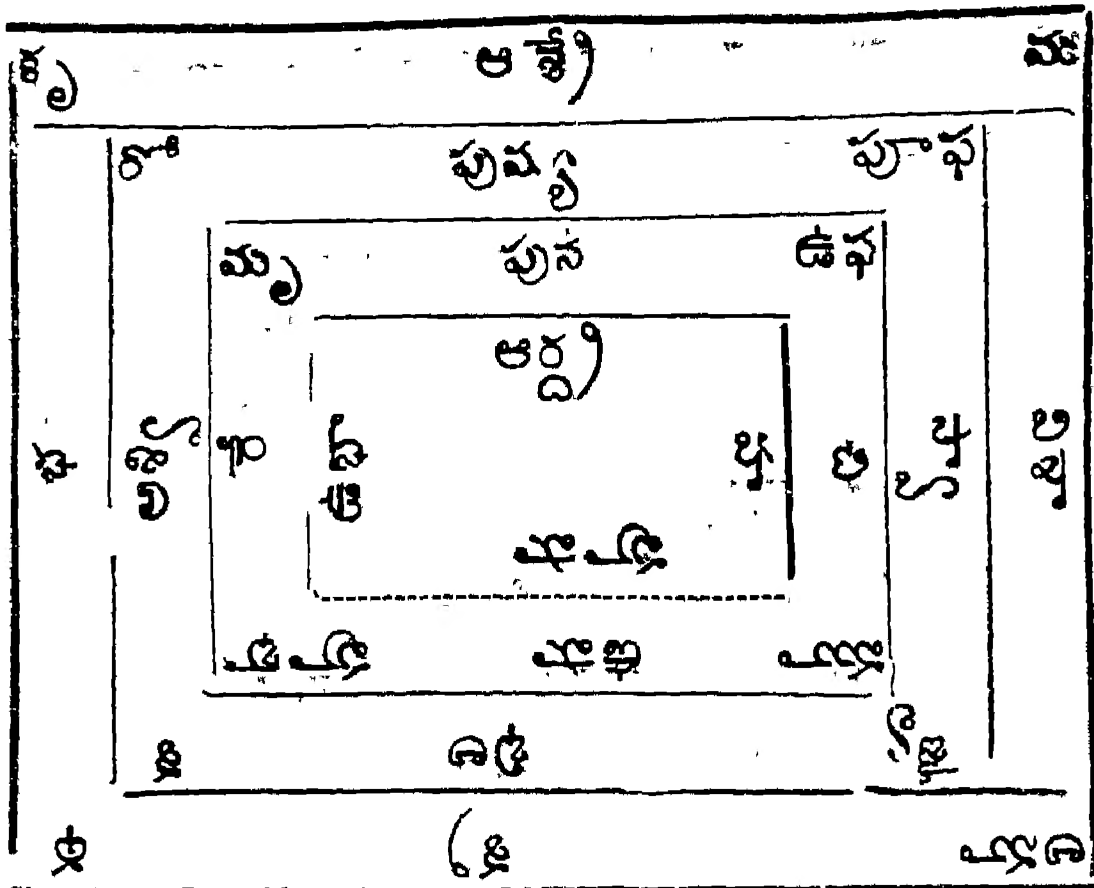
తా॥ ఇదివరలో ధనిష్ఠా పంచకము అయిదు నక్షత్రములకును గూడా సాధారణముగ ఆరు నెలలు విడువవలసినదని జెప్పి ఇప్పుడు దానిలో భేదమును జెప్పుచున్నది, యెట్లంటే ధనిష్ఠకు ౬ మాసములు శతభిషమునకు 3 మాసములు, పూర్వాభాద్రకు ౪౫ దినములు ఉత్తరాభాద్ర కొకమాసము. రేవతి కొకపక్షము యీలాగున మృతియందు గృహమును విడువవలయునని తా॥ కొందరు ౫ పక్షములుమాత్రము ఆ మరణదోష గృహము విడిచివేయుట సాంప్రదాయము శిష్టాచారమని జెప్పుచున్నారు.

మృతిచక్రము.

శ్లో॥ సూర్యాధిష్ఠితతారకాది గణయేచ్ఛత్వార బాహ్యాంతరే బాహ్యేత్రీణిపునః పునశ్చగణయే దీశాన్యదిక్షుక్రమాత్।

తా॥ మృతిదినంబున సూర్యుడే నక్షత్రమునందుండునో అది మొదలు ఈశాన్యదిక్కునుంచి చక్రమధ్యమువరకు ౪ నక్షత్రములును

చక్రమధ్యస్థిత నక్షత్రము మొదలు తూర్పువరకు నాలుగు నక్షత్రములును, ఆగ్నేయము మొదలు చక్రమధ్యమువరకు ౪ నక్షత్రములును. ఈప్రకారము ఆరోహణావరోహణ క్రమముగా వ్రాయవలయును.

శ్లో॥ మృతికాలేందు నక్షత్రం యత్రతిష్ఠతితత్క్రమాత్। అంతరంగే త్రిపక్షంస్యాన్మధ్యకక్ష్యే ద్విపక్షకమ్। అంత్యేచ పక్షమేకం స్యాద్బాహ్య రేఖానదోషభాక్॥

తా॥ మృతికాలనక్షత్రము చక్రమధ్యమందుండెనా గృహం ౪౫ దినములు విడువవలయును దానికిచుట్టూవున్న ౮ గదులలో నుంటే ౧ మాసము విడువవలయును. వానికిచుట్టువున్న ప్రహరీలోపలనుంటె ౧౫ దినములు విడువవలయును. చక్రమునకు వెలుపలనుంటె ఆయింటి వారికి దోషములేదుగాని ఆయాదిక్కులందున్న వారికి దోషము.

దైవజ్ఞకర్ణామృతమునందుమాత్రము ఈచక్రము ప్రాగాది వామ మార్గముగా చూడుమని చెప్పబడినది తత్ప్రమాణము

శ్లో॥ చతురశ్రత్రయేచక్రే ప్రాగాదిరవిభాదికే। ఆరోహ మవరోహంచ వామమార్గేణ లేఖయేత్॥

(శ్రాద్ధకాలంబున విషఘడియలు)

జ్యోతిస్సంగ్రహే శ్లో॥ స్నానేదానేజపే హోమే వైశ్వదేవే సురార్చనే॥ ప్రాయశ్చిత్తే తథాశ్రాద్ధే ప్రశస్తావిషనాడికా॥

తా॥ స్నానసమయంబున, దానసమయంబున, జపసమయంబున, హోమసమయంబున, వైశ్వదేవసమయంబున, దేవతార్చనసమయంబున, ప్రాయశ్చిత్తసమయంబున, శ్రాద్ధసమయంబున, పంచాంగస్థిత విఘడియలు దూష్యములేదని తాత్పర్యం.

కించ॥ శ్లో॥ ఆసనేశయనేభోజ్యే మలమూత్రవిసర్జనే । ఉగ్రకర్మణ్యస్త్రప్రవధే ప్రశస్తావిఘనాడికాః॥

తా॥ ఆసన, శయన, భోజన, మలమూత్రవిసర్జన, అస్త్రప్రయోగాదులయందు కూడా ప్రశస్తములు.

కర్మాచరణ ఫలము.

శ్లో॥ సునిర్వృత్తాక్రియాచేత్స్యా దాశౌచనియమైస్సహ । ప్రాప్నువంతి పితృత్వంహి ప్రియతాఃకర్తృబంధవః ॥

తా॥ మాతాపితృలు మృతిబొందిన సమయమువందు పుత్త్రులు ప్రేతకర్మలను చక్కగ నియమయుతముగ నెరవేర్చిరేని యతని మాతాపితృలు తత్కార్మానుకూలముగ విధింపఁబడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. ఇంతియెగాక మాతాపితృలు పితృదేవత్వము గలవారగుదురు. అట్లగుటచే వారు ఆనందమునుబొంది తమ పుత్త్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును అగుఁటులు యాశీర్వచనములను జేయుదురు. ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున బుత్త్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచప్రసాదేనకర్తుర్వంశోఽభివర్ధతే। శ్రీయసాంచాభివృద్ధిస్స్యాద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్ ॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్త్రాదులయొక్క వంశ మభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించి కలుగును

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మా త్త్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్తస్స్వయమేవ స్వయంభువా ॥

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణాత్। ప్రత్యబ్దం భూరిభోజనాత్ । గయాయాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్త్రస్యపుత్త్రతా॥ ప్రమాణము.

అథ కారుణ్యము.

శ్లో॥ అథాపితాతథామాతా సాపత్నిజననీతథా । మాతామహస్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభార్యకాః। దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రోభాగినేయకః ॥ పితృష్వసామాతృష్వసా జామాతాభావుకస్స్నుషా। శ్వశురశ్శ్యాలకశ్చైవశ్వశ్రూశ్చ గురురిక్థినః ॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, పితృ వర్గత్రయము సవతితల్లి, మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహులు, మాతామహీమాతుః పితామహీమాతుః ప్రపితామహీలు, తనభార్య కుమారుడు అన్న, పినతండ్రి, పెదతండ్రి, మేనమామ వీరి భార్యలు, కుమార్తె తోడబుట్టువులు, మనమడు, మేనల్లుడు, మేనత్తలు పినతల్లి. పెదతల్లులు, అల్లుడు, తోబుట్టువుల భర్తలు, కోడలు, భార్య యొక్క తండ్రి, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, యాచకులు వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములలోని వారలని దెలియవలెను.

(ఒకనిని చిరకాలమువరకు విద్యాబుద్ధులుచెప్పించి ఆమె చనిపోయినది అప్పుడు కర్తృత్వము యెట్లని కొందరికితోచును. ఎట్లనగా పోషకపితుః అనిగాని పాలకమాతుః అనిగాని తెలియవలెను)

అక్క - జ్యేష్ఠభగినీ
చెల్లెలు - కనిష్ఠభగినీ
అన్న - జ్యేష్ఠభ్రాత
అన్నకూతురు - జ్యేష్ఠభ్రాతృపుత్రి
అన్నకొడుకు - జ్యేష్ఠభ్రాతృ పుత్రుడు
అప్పకూతురు - జ్యేష్ఠభగినీపుత్రి
అప్పకొడుకు - జ్యేష్ఠభగినీపుత్రుడు
అప్పమగడు - భావుకుడు
అమ్మమ్మ - మాతామహీ
అల్లు - జామాత
కూతురు - దుహిత
కొడుకుకూతురు - పౌత్రి
చెల్లెలికూతురు-కనిష్ఠభగినీపుత్రి
చెల్లెలికొడుకు-కనిష్ఠభగినీ పుత్రుడు
చెల్లెలిమగడు-భావుకుడు
పినతండ్రికొడుకు-కనిష్ఠపితృవ్య పుత్రుడు
పినతండ్రిభార్య-కనిష్ఠపితృవ్యపత్ని

పినతల్లికూతురు-కనిష్ఠమాతృ భగినీపుత్రి
పినతల్లికొడుకు-కనిష్ఠమాతృ భగినీ పుత్రుడు
పెదతండ్రికూతురు-జ్యేష్ఠ పితృవ్య పుత్రి
తండ్రి-పిత
తండ్రితండ్రి-పితామహుడు
తమ్ముడు-కనిష్ఠభ్రాత
తమ్మునికూతురు-కనిష్ఠభ్రాతృ పుత్రి
తమ్మునికొడుకు-కనిష్ఠ భ్రాతృ పుత్రుడు
తల్లిచెల్లెలు-కనిష్ఠమాతృభగినీ
తల్లియప్ప-జ్యేష్ఠమాతృభగినీ
తల్లియప్పకూతురు - జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రిక
తల్లియప్పకొడుకు-జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రుడు
నాయనమ్మ-పితామహి

పినతండ్రి-కనిష్టపితృవ్యుడు	భార్యసోదరుడు-శ్యాలకుడు
పినతండ్రికూతురు-కనిష్టపితృవ్య పుత్రి	మగనితమ్మునికూతురు-భర్తృ కనిష్టభాతృపుత్రి
పెదతండ్రికొడుకు-జ్యేష్టపితృవ్య పుత్రుడు	మనమరాలు-పుత్రికాపుత్రి
పెదతండ్రిభార్య-జ్యేష్టపితృవ్య పత్ని	మేనత్త-పితృభగినీ
	మేనత్తకూతురు-పితృభగినీపుత్రి
	మేనత్తకొడుకు-పితృభగినీపుత్రుడు

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ సంకల్పాసనయోష్షష్ఠీద్వితీయాఽ వాహనే తథా। అన్నదానేచతుర్థీస్యా చ్ఛేషాసంబుద్ధయస్స్మృతాః॥

పారస్కరః॥ శ్లో॥ అర్ఘ్యదానేచసంకల్పే పిండదానేతథాక్షయే। గోత్రసంబంధనామాని తథాతృప్తి పాదయేత్॥

తిథి సంకల్ప నిర్ణయము.

శ్లో॥ యాంతిథిం సమనుప్రాప్య ఉదయంయాతిభాస్కరః। సాతిథి స్సకలాజ్ఞేయా స్నానదానవ్రతాదిషు॥

తా॥ సూర్యుఁడు యేతిథియం దుదయించునో ఆతిథి స్నాన, దాన, వ్రత ములు మొదలుగాగల కార్యములందు సంకల్పమున చెప్పవలయును.

శ్లో॥ జన్మేచమృతకేచైవ సంగమేదం తథావనే। అభ్యంగే చోదధిస్నానే తిథిస్సాత్కాలికోభవేత్॥

శర్మవర్మగుప్తదాస నిర్ణయములు,

విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ శర్మేతిబ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతిక్షత్రసంశ్రయం। గుప్తదాసాత్మకంనామ ప్రశస్తంవైశ్యశూద్రయోః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు శర్మ, క్షత్రియులకు వర్మ, వైశ్యులకు గుప్త, శూద్రులకు దాస యిటు నామాంతరమందుండవలయును. ఇదిగాక స్త్రీలకు

శ్లో॥ దాయీదేవీచగోపీద అభిదానాన్యనుక్రమాత్। త్రయాణామపివర్ణానాం శ్రాద్ధకర్మసుపఠ్యతే॥

తా॥ బ్రాహ్మణస్త్రీలకు దాయి. క్షత్రియ స్త్రీలకు దేవి. వైశ్య స్త్రీలకు గోపీ యిట్లుగా శ్రాద్ధకర్మలయందు పఠింపవలయునని తా॥

స్వ శా ఖా వి ష య ము.

వసిష్ఠః శ్లో॥ స్వశాఖావిధిముత్సృజ్య అన్యేషాంవిధిమాచరేత్। అప్రమాణమృషింకృత్వా అంధేతమసిమజ్జతి। స్వకంకర్మపరిత్యజ్య యదన్యత్కురుతేనరః। అజ్ఞానాదథవాలోభాత్స తేనపతితో భవేత్। ఋక్శాఖీనైవకుర్వీత స్వకీయంపరశాఖయా। ప్రమాదాద్యదికుర్వీత పునస్సంస్కారమర్హతి। యత్రినా స్విస్వశాఖోక్తంసమాచరేత్। పునర్నార్హతిసంస్కార మన్యథార్హతిచేత్పునః। యజుశ్శాఖావిధానేనయది బహ్వృచకస్యచ। కృతేచాపిహితత్కర్తా పునఃకుర్యాద్యథావిధి। ఋక్శాఖావిధినాకర్మ యదిస్యాదన్యశాఖినామ్। నతత్కర్మ పునః కార్యమితియజ్ఞవిదాంమతమ్॥

తా॥ స్వశాఖావిధిని వదలి యితర శాఖావిధి నవలంభింపఁగూడదు. అట్లు చేసెనేని స్వకీయ ఋషిని తిరస్కరించిన వాఁడగును. ఆ కారణమువలన నంధతమస్సను నరకమునందు మగ్నుఁడగును. స్వకీయమగు కర్మను బరిత్యజించి యితరమగు కర్మను అజ్ఞానముచేతనైనను లోభముచేతనైనను చేసినయెడల పతితుఁడగును. ఏశాఖ వాఁడాశాఖను వదలివేసి మఱియొకశాఖచేత కర్మ నాచరించెనేని మరల నుపనయనసంస్కారమును జేసికొనఁదగును. స్వశాఖీయులు సంభవించనప్పుడు సకలకర్మలను ఋక్శాఖచేత నాచరింపవలయును అట్లు చేసినయెడల పునస్సంస్కారమును జేయనక్కరలేదు. యజుశ్శాఖావిధానముచేత బహ్వృచునకుఁ గర్మలను జేసినయెడల మఱల స్వశాఖోక్తవిధిగా నాచరింపవలయును. అన్యశాఖీయులకు ఋక్శాఖోక్తవిధిచేత కర్మలు చేసినయెడల మఱల జేయనక్కరలేదని వసిష్ఠుఁడు వచించెనని తాత్పర్యము.

మరణకాల సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్.

బ్రాహ్మణానాం మరణసంశయేస్నాపయిత్వా। కర్తాసచేలం స్నాత్వాచమ్య। పవిత్రంధృత్వా। పూర్వోక్తయేవం ... తిథౌ అముక గోత్రస్య అముకనామధేయస్య ఇహజన్మనిజన్మాభ్యా స్యాజ్జన్మ ప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం మధ్యేవర్తినికాలే బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకానుకిష్టరూపమహాపాతకానితరిక్తఉపదేశరూపానుపాతకా

నాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉపపాతకా నాం సంకిలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశ కరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహా పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్ట రూప మహాపాతక వ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమ రూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకిలీకరణానాం మలినీకరణా నాంఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశకరణానాంఅవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకా నాంఏవం బహూనాంబహువిధానాంసర్వేషాంపాపానాంఅజ్ఞానసకృ తానాంఅజ్ఞానతోభ్యస్తానాంజ్ఞానతసకృతానాంజ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాంఅజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరా భ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవం బహూ నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయ శ్చిత్త పరిష దుపస్థాన పూర్వకం శక్త్యాపత్యామ్నాయ రూపేణా చరిష్యే॥ స్వశాఖయాసంకల్పపురస్సరం మృత్తికాస్నానంకుర్యాత్। సహాస్రి పరమా ... ఆపోజనయధాచనః॥

అథ పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా। సమస్త ... క్రీకృత అశేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్యమయాసమర్పితాం ఇమాం పరిష ద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ గోత్రస్య శర్మణః జన్మాభ్యా సాజ్జన్మప్రభృత్యే తతుణ పర్యంతం మధ్యేవర్తి నికాలే బాల్య యౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషు ప్త్యవస్థాసు మనో వాక్కాయకర్మేంద్రియ వ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽ జ్ఞానతశ్చ (మయా) (త్వయా) కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్ట రూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాం,ఉపపాతకానాం,సంకిలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరణానాం, అవకీర్ణకా నాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాత కానాం రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాత

కానాం సంకిలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరణాఽవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహు
విధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానత స్సకృత్కృతానాం అజ్ఞా
నతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాఽభ్యస్తానాంఅజానతోజానతశ్చనిరం
తరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చచిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవం బహూ
నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చి
త్తంఉపదిశేతివిజాప్య॥ పునఃప్రణమేత్॥ హేయజమాన...తవజన్మా
భ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంమధ్యేవర్తినికాలే బాల్యయౌవన
కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ
కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చత్వయాకృ
తేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృత
మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రత ఽతిదేశికరూపా అతి
పాతకేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యఃఉపపా
తకేభ్యః సంకిలీకరణేభ్య మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః, జాతి
భ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యోమహాపాతకేభ్యః రహ
స్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతి
పాతకేభ్యః రహస్యకృతి మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉప
పాతకేభ్యః.. సంకిలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః. అపాత్రీ కరణేభ్య
జాతిభ్రంశకరేభ్యః అవకీర్ణకేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృ
తేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తే
భ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ
నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహు
భ్యః బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయా విముక్తోభూ
యాః॥ ఇత్యుచ్చైశ్చర్యదేత్॥ అథబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం
దద్యాత్॥ ఏవం...ర్థం...జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృతే తత్క్షణపర్యం
తం సమస్తదోషనిర్హారణార్థం స్వర్ణధాన్యాద్య స్నానకృచ్ఛ్రాన్యా
చరిష్యే॥ బ్రాహ్మణమూహూయప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య
శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమతులం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణంహితం

కరంయస్మా దదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। బ్రాహ్మణాయ సువర్ణదానం నదద్యాత్।

శ్లో। ధన్యంకరోషి దాతార మిహంలోకే పరత్రచ। యస్మాత్తస్మా చ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। ధాన్యందానందద్యాత్।

శ్లో। కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానా మాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। ఆజ్యందానందద్యాత్।

శ్లో। హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్య ఫలదం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే।

ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమ। యేవం గుణ... తిథౌగోత్రస్య ... శర్మణః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతంసకలపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానంకరిష్యే। తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే। ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। మహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాసనం। సుఖాసనం। ఉభాభ్యామిదం పాద్యం।సుపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణేనమః ... అయంవోగంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు।

శ్లో। గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ విష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ... గోత్రాయ ... బ్రాహ్మణాయప్రతిగ్రహీతే శ్రీమాన్ ... గోత్రః ... వ్యాశర్మాదాతా ధర్మపత్నీ సమేతోఽహంప్రాచీనావీతీ అస్మత్పితు ... గోత్రస్య ... శర్మణః సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం తుభ్యమహం (సవ్యం) సంప్రదదేనమ। దేవస్యత్వా ... ప్రతిగృహ్ణాతు। గోదానాభావేయథాశక్తిహిరణ్యందద్యాత్। గోదానసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాంతుభ్యమహం ... నమమ। అథదశదానాని కుర్యాత్ అథాతః పైతృమేధికమాహితాఽనాహితాగ్నేః కస్యచిద్బ్రాహ్మణస్యప్రాణోత్క్రమణకాలేప్రాప్తే సతిపుత్రాదిః కర్తాగోమయేనానులిప్య। కుశాదిభూమావరి స్తీర్య। తేషుదర్భేషు పితరం దక్షిణ శిరసం

నిధాయ। అథ వేదపారగం బ్రాహ్మణమాహూయ। స్నాత్వా ఆచమ్య।
(ఉపవీతీ) ఓం భూః ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః జన్మా
భ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితసకలపాపక్షయార్థం
పంచానాం వాయూనాం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్క్రాంతి
సంజ్ఞకగోదానం కరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇద
మాసనం। ఉభాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్ర
మూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ
శాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణే నమః ॥ శ్రీమహా... ... అయం వో
గంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు।
అథ గోపూజాం చ కుర్యాత్।

శ్లో॥ సువర్ణరోమతుల్యాని వత్సరాణి శతం దివి। ప్రాణైః కంఠగతై
శ్చైవ యో గాం దద్యాత్సదక్షిణామ్॥ శ్లో॥ అత్యుత్క్రాంతౌ ప్రవృత్తస్య
సుఖోత్క్రమణసిద్ధయే। తుభ్యం సంప్రదదే ధేను మిమాముత్క్రాంతి
సంజ్ఞికామ్॥ గవామంగేషు ... ప్రియచ్ఛమే ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ
శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ... గోత్రాయ ... శ
ర్మణే బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగృహీత్రే శ్రీమాన్ ... గోత్రః ... నామధే
యః మమధర్మపత్నీసమేతోఽహం ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సుఖే
నప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్క్రాంతి సంజ్ఞక గోదానం తుభ్య
మహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇతి జలపూర్వకం దద్యాత్।

ప్రతిగ్రహణమంత్రముచ్చార్య। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వి
నోర్బాహుభ్యాం। పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజా త్వా వరు
ణో నయతు దేవిదక్షిణే రుద్రాయగాం। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయో
దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। కఇదం కస్మా అదాత్
కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం
సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏష తే కా
మ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి గృహ్ణీయాత్॥

గోదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। ఇతిదక్షిణాందద్యాత్। అనేనమయాకృతే నోత్క్రాంతిసంజ్ఞక గోదానేనదక్షిణాదానేనచపితుః ...గోత్రస్య ...శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధిరస్తు।

స్త్రీణాంతు। మాతుర్గోత్రాయాః ...దాయాః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృతి ...ర్థం గోదానంకరిష్యే। ఇతి స్త్రీసంకల్పేవ్యూహః।

తిలపాత్రదాన ప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవంగుణ ...పుణ్యతిథౌపితుర్గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్త పాపక్షయార్థంసుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థంతిలపాత్రదానం కరిష్యే। సవ్యం। శ్లో॥ తిలాఃపాపహరానిత్యం విష్ణోర్దేహసముద్భవాః। పాపంహరంతుమేక్షిప్రమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం తిలపాత్రదానం దక్షిణాసహితం (ప్రా...తీ) పితుః ...గోత్రస్య ...శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం తిలపాత్రదానం తుభ్యమహంసంప్రదదే (నమమ) ఏవంగుణ ...పుణ్యతిథౌపితుః ... గోత్రస్య ...శర్మణః పాపక్షయార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే (సవ్యం) శ్లో। స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే।

శ్లో। ధన్యంకరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వసర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః అనంత పుణ్య ఫలదమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। స్వర్ణధాన్య ఆజ్యహిరణ్య కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే (నమమ) అథ దశదానాని। ఏవం గుణ ...పుణ్యతిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్తపాపక్షయార్థం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం దశదానాని కరిష్యే। (సవ్యం) శ్లో। గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః। ఇతి దశదానాని

కుర్యాత్। తదభావే దశదానప్రీత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ...నమమ।

అథకర్ణ మంత్రపఠనమ్.

ఆచమ్య... పుణ్యతిథౌపితుః... గోత్రస్య...శర్మణః సమస్త పాపక్షయద్వారా శాశ్వత బ్రహ్మలోకావాప్త్యర్థం కర్ణమంత్ర పఠనం కరిష్యే॥

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్। బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరం। తదేషాభ్యుక్తా। సత్యంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ। యోవేదనిహితం గుహాయాం పరమేవ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్త్సహ। బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి తస్మాద్వాఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః। అద్భ్యః పృథివీ। పృథివ్యా ఓషధయః। ఓషధీభ్యోన్నమ్। అన్నాత్పురుషః సవాఏషపురుషో ఽన్నరసమయః తస్యేదమేవశిరః। అయందక్షిణః పక్షః। అయముత్తరః పక్షః। అయమాత్మా। ఇదంపుచ్ఛంప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి భృగుర్వైవారుణిః। వరుణంపితరముపససార। అధీహిభగవోబ్రహ్మేతి। తస్మాఏతత్ప్రోవాచ। అన్నంప్రాణంచక్షుశ్శ్రోత్రం మనోవాచమితి తగ్ంహోవాచ। యతోవాఇమానిభూతానిజాయంతే। యేనజాతానిజీవంతి। యత్ప్రయంత్యభిసంవిశంతి। తద్విజిజ్ఞాసస్వ। తద్బ్రహ్మేతి। సతపోతప్యత। సతపస్తప్త్వా॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥

అథస్త్రియాశ్చ ఇతిదక్షిణకర్ణేజపిత్వా॥ ఆయుషః ప్రాణగ్ంసంతను। ప్రాణాదపానగ్ంసంతను।అపానాద్వ్యానగ్ంసంతను। వ్యానాచ్చక్షుస్సంతను। చక్షుషశ్శ్రోత్రగ్ంసంతను। శ్రోత్రాన్మనస్సంతను।

మనస్తో వాచగ్ంసంతను । వాచఆత్మానగ్ంసంతను ఆత్మనః పృథివీగ్ం సంతను। పృథివ్యా అంతరిక్షగ్ంసంతను। అంతరిక్షాద్దివగ్ంసంతను। దివ స్సువస్సంతను । ఇతిస్త్రీర్యాః । మరణానంతర మపిఏత న్నియమేవ కర్తవ్యమ్। మరణానంతరే పుత్రాః కర్తాస్నాత్వా ఆచమ్య।

షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

ఆచమ్య... పవిత్రంధృత్వా । ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రా...వీ) పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్యసకలపాపక్షయద్వారా సంభావితానాం పాపానాం ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్ట అధోచ్ఛిష్ట అస్నానమరణకర్ణ మంత్రరాహిత్యపర్యుషిత శవఖట్వాది మరణకాలే ఉత్క్రాంతిధేను దానరాహిత్య తత్కాలదహన రాహిత్య రూపాణాం షణ్ణిమిత్తానాం పాపానామపనోదక ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ (సవ్యం) అనుజ్ఞార్థంయథా శక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥

శ్లో॥ సహస్త్రసంపత్సమవాప్తి... యథోక్తదక్షిణామిమస్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతి) పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః—ప్రేతస్య మరణకాలే సంభావితేభ్యః పాపేభ్యః ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్ట అధోచ్ఛిష్ట అస్నానమరణ కర్ణ మంత్రరాహిత్యపర్యుషిత శవఖట్వాదిమరణోత్క్రాంతిధేను దాన రాహిత్యతత్కాలదహన రాహిత్యరూపేభ్యస్సర్వేభ్యఃషణ్ణిమిత్తేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయాదితిభవంతో బ్రువంతు॥పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్యదహనాధికారయోగ్యతాసిద్ధి...రస్తు॥(ఇతిపరిషద్బ్రూయాత్) అథకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ గోదాన ప్రత్యామ్నాయ యథా శక్తి హిరణ్యంపితుః షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తసిద్ధిం కామయమానః తుభ్యమహంసంప్రదదే (నమమ) (ఉపవీతీ) (ఏవం) (త్వయా) (మయా) ఆచరితేసతి (ప్రాచీనావీతీ) పితుః పైతృమేధిక కర్మాధికార యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ పైతృమేధిక కర్మాధి కార యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు।

అథ తిథివార నక్షత్రాది ప్రాయశ్చిత్తమ్.

౧-౬-౧౧ నందాః } నందతిథి రిక్తతిథిమరణే
౪-౯-౧౪ రిక్తాః } ధాన్యదానం కుర్యాత్
౨-౭-౧౨ భద్రాః } భద్రతిథిమరణే భూదానంకుర్యాత్

భాను-భౌమ-భృగువాసరేషు వస్త్రదానందద్యాత్
ద్విపాదిత్రిపాదినక్షత్రమరణే హిరణ్యదానంకుర్యాత్
ధనిష్ఠాపంచకమరణే కాంస్యదానంకుర్యాత్
త్రిపుష్కరమరణే గోభూతిలదానానికుర్యాత్।

అథప్రయోగః॥ ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ (ప్రా...వీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ... ప్రేతస్యమరణకాలే దుష్టతిథివారనక్షత్ర త్రిపుష్కరాది దోషపరిహారార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। సమస్త సం... కర్తుం అధికారసంపదస్తు। తదఙ్గ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే।

ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। శ్రీ మహావిష్ణు ... ఇదమాసనం। ఉభాభ్యామిదంపాద్యం। నమో స్త్వనంతాయ ... యుగ ధారిణేనమః। గంధార్థాఇమేఅపః పుష్పార్థాఇమేతిలాః। నందతిథి మరణేధాన్యం। ధన్యంకరోమి - చ్ఛమే। దద్యాత్। రిక్తతిథి మరణే ధాన్యందానం దద్యాత్। భద్రతిథిమరణే భూదానం। శ్లో॥ సర్వసస్యా శ్రయాభూమిర్వరాహేణసముద్ధృతా। అనంతసస్యఫలదాతతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు। భూదానందద్యాత్। భానుభౌమ భృగువాసరేషు వస్త్రదానం। శీతవాతోష్ణ ... చ్ఛమే। దద్యాత్। ద్విపాదిత్రిపాది నక్షత్రమరణే వస్త్రసహితహిరణ్యం। శీతవాతోష్ణ ... చ్ఛమే। హిరణ్య గర్భ ...। దద్యాత్। ధనిష్ఠాపంచకమరణే కాంస్యదానం। శ్లో॥ కాంస్యం బ్రహ్మమయం ప్రోక్తం నక్షత్రోద్భవ దోషహృత్। భాజనం మర్త్యదేవానా మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛతు। దద్యాత్। త్రిపుష్కరాది మరణేగోభూతిలదానానిచ కుర్యాత్। ఏతద్ద్రవ్యాభావే యథా శక్తి హిరణ్యంవా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్।

ప్రేతౌపాసనాగ్ని సంధానప్రయోగః.

ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః ...

గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతోపాసనాగ్ని సంధానంకరిష్యే।
తదంగాఽగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। (సవ్యం) యత్రాగ్నిస్థాప్యతే ...
భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఓంభూర్భువస్సువరోమ్।
అథప్రేతస్యదక్షిణహస్తే సమిధమాగోప్యహస్తమన్వారభ్య। ఓమ్
ఉపావరోహ జాతవేద ఇమంతగ్గ్‌స్వర్గాయలోకాయనయ ప్రజాగ్ం।
ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహిప్రేతా హుతిశ్చాస్యజుషస్వస్వా
హా। తాంసమిధం అగ్నౌనిక్షిప్య। చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా
ద్వే శీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య। త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహో దేవో
మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। (యజ్ఞేశ్వరంధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృం
గస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః।
స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీం వామేస్వధాంతథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తై
స్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరంవ్యజనం వామైర్ఘృత
పాత్రంతుధారయన్। మేషారూఢంజటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్
ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖ
మాసీనమేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్। ఏషహిదేవః। ప్రదిశోనుసర్వాః
పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భేఅంతః। సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః॥ ఏహ్యగ్నేమమాభిముఖోభవసుము
ఖోభవసుప్రసన్నోభవ। వరదోభవ। ఓంభూర్భువ ... ప్రచోదయాత్ అ
గ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయేనమః। హుతవహాయనమః।
హుతాశినేనమః। కృష్ణవర్త్మనేనమః। దేవముఖాయనమః। సప్త
జిహ్వాయనమః। వైశ్వానరాయనమః। జాతవేదసేనమః। ప్రాగాది
దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి। పురస్తాత్। దక్షిణతః। పశ్చాత్। ఉత్తర
తః। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్సంస్తీర్య। ద్వంద్వంన్యంచి
పాత్రాణిప్రయునక్తి। దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణస్రువౌ। సమానా
గ్రౌద్వౌదర్భౌప్రాదేశ మాత్రౌపవిత్రేకురుతే। అద్భిరనుమృజ్య

ప్రోక్షణమాత్రేనిధాయ। ప్రోక్ష్య। తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరం
గుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ।
సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా।
త్రిఃప్రోక్ష్య। ఆజ్యస్థాలీమాదాయ। ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవి
త్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। ఉదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యాదీప్యఽ
శ్యేప్రతిఫలీకృత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్యప్రక్షాళ్య। ప్రచ్యస్య అప
ఉపస్పృశ్య! త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా। ఉదగుద్వాస్య। అంగారాన్ప్రత్యూ
హ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూ
య। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రేఽను
ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌప్రతితప్య దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య।
పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ
ప్రహరతి॥ అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽను మన్య
స్వ। దేవసవితఃప్రసువ॥ ఓంఓం॥ సంకల్పప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యంతం
మధ్యే సంభావిత సమస్తదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ స్రువేణాజ్య
మాదాయ॥ అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి।
అయసామనసాధృతోయసాహవ్యమూహిషేయానోధేహిభేషజగ్గ్ స్వాహా
అయసేఅగ్నయఇదంనమమ।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే! ఓంభూర్భువ
స్సువస్స్వాహా॥ప్రజాపతయ ఇదంనమమఅదితేన్వమగ్గ్ స్థాః దేవసవితః
ప్రసావీఃఓంఓం... ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ... (ప్రా...తీ)పితుః... గో
త్రస్య.. శర్మణః ప్రేతస్యబహూనామనేకదినేషుపాకయజ్ఞ ప్రతిలోప
ప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారంహోష్యామి। (సవ్యం(తూష్ణీంసమం
తం పరిషిచ్య॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణిచత్వారి॥ మహాహవిర్హోతా సత్యహవి
రధ్వర్యుః॥ అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్॥ అచ్యుతమనాఉపవక్తా। అనాధృ
ష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్యఉద్గాతా। వాచ

స్పతేహృద్విధేనామన్। విధేమతేనామ। విధే స్త్వమస్మాకంనామ।వాచ
స్పతిస్సోమమపాత్। మాదైవ్య స్తంతుచ్ఛేదిమామనుష్యః నమోది
వేనమః పృథివ్యై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ। సర్వ
ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ
ఇదంనమమ। తూష్ణీముత్తర పరిషేచనంకృత్వా।

అథా ఔపాసనమ్.

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యసాయం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి। (సవ్యం) చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా ...అద్ధితేను మర్త్యాస్స...ప్రసువ।ఓంఓం...తిథౌ...(ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య అనేకకాలఔపాసనాంతరిత ప్రాయశ్చిత్తార్థం సద్యస్కాలే ఔపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థం హోమద్రవ్య దానంకరిష్యే। (సవ్యం) శ్లో। తండులైర్వైశ్వదైవత్యైః పాకేనాన్నంపచంతియే। తస్మాత్తండుల దానేనాతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। హిరణ్యగర్భగ... మే। సంప్రదదేనమమ। యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్। ఓంసూర్యాయ స్వాహా- సూర్యాయేదంనమమ। అగ్నయేస్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ తూష్ణీంపరిషిచ్య। అగ్నేత్వన్నో అంతమః...అఘాయతస్సమస్మాత్। హోమసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమంత్ర జపంకరిష్యే। అనాజ్ఞాతం ...అనేన...హోమేన భగ...ఏతత్ఫలం శ్రీ యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు।

అథ పైతృమేధిక కర్మారంభః.

ఆచమ్య। పవిత్రంధృత్వా। ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితరం...గోత్రం...శర్మాణంప్రేతం ఔపాసనాగ్నినా పైతృమేధికేన కర్మణాసగ్గ్‌స్కరిష్యే। (సవ్యం) స్త్రీయః-స్త్రీకి నీలాగున సంకల్పము జేయవలయును...యజమానస్యమాతరం...గోత్రాం

... దాయింప్రేతౌపాసనాగ్నినా పైతృమేధికేన కర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే ఇతి స్త్రియః। (ప్రాచీనావీతీ) ఔపాసనాగ్నేః పశ్చాద్దక్షిణాగ్రైః దర్భైస్తత్సగ్గ్ స్తీర్య। తేషుతిలానవకీర్య। తేషుదర్భేషుసర్వస్య ప్రతిశీవరీతి మంత్రేణప్రేతం దక్షిణశిరసగ్ంసంవేశయంతి। సర్వత్రప్రాచీనావీత్యేవ।

పురుషాణామ్ } సర్వస్యప్రతిశీవరీభూమిస్త్వోపస్థఆధిత। స్యోనాస్మై సుషదాభవయచ్ఛాస్మై శర్మసప్రథాః॥

స్త్రీణామ్ } సర్వస్యప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థఆధిత। స్యోనాస్యై సుషదాభవయచ్ఛాస్యై శర్మసప్రథాః॥

ఏవంగుణ ... తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ప్రథమేహనికర్తవ్య ఔపాసనాగ్నౌపైతృమేధికహోమం కరిష్యే। (అపసవ్యం) ఓంచత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదా ... జాతవేదసేనమః॥ (ఇచ్చట తిలలే ప్రధానము) ఔపాసనాగ్నేర్దక్షిణతః అప్రదక్షిణం దర్భైఃపరిస్తీర్య। ప్రేతకార్యే ఏకేనదర్భేణ కార్యమితి భారద్వాజః)

అగ్నేర్దక్షిణతః దర్భాన్సగ్గ్ స్తీర్య। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీమితరదర్వీంనిధాయ। ఏకేనదర్భేణ పవిత్రంకృత్వా। తృణంకాష్ఠం వాంతర్ధాయాఛినత్తి। ననఖేన। అపఉపస్పృశ్య। అద్భిరనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణ్యామవధాయ। ప్రోక్ష్య। తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ। సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణిసంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా త్రిఃప్రోక్ష్య। శేషముత్సిచ్య। ఆజ్యస్థాలీమాదాయ। ఆజ్యంవిలాప్య। దక్షిణేనాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య దక్షిణతోఽంగారం నిరూహ్య। తస్మిన్నధిశ్రిత్య జ్వలతాదర్భేణావద్యుత్య। ఏకదర్భాగ్రంప్రచ్ఛిద్య। ప్రత్యాశ్య। ఆజ్యేప్రత్యస్య। అప ఉపస్పృశ్య అత్రిఃపర్యగ్నికృత్వా। దక్షిణతఉద్వాస్య। అంగారం

ప్రతూహ్య। దక్షిణాగ్రేణపవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। దక్షిణాగ్రముగ్రా ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావాదాయ। అగ్నౌప్రతితప్య। దర్భైణసంమృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భమద్భిస్సగ్గ్సంస్పృశ్య ప్రత్యగగ్రమగ్నౌప్రహరతి తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య।

తతఃకర్తావామహస్తేన ప్రేతమన్వారభ్య (కర్త) తన యెడమ చేతితోఁ బ్రేతనుబట్టుకొని ద్వాదశగృహీతేనాజ్యేన స్రుచంపూరయిత్వా। ఓం సంత్వాసించామియజుషాప్రజామాయుర్ధనంచ। ఓం శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్। మంత్రః ప్రరేయువాగ్ం సంప్రవతోమహీరనుబహుభ్యః పంథామనపస్పశానం। వైవస్వతగ్ం సంగమనంజనానాంయమగ్ంరాజానగ్ం హవిషాదువస్యతస్వాహా॥ వైవస్వతాయ యమాయరాజ్ఞఇదం (నమమ) ఇత్యుక్త్వా। ఇతిస్రువాహుతింజుహోతి॥ తూష్ణీమ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య।

దక్షిణేనౌపాసనాగ్నింపరిశ్రితేదేశే-(ఔపాసనాగ్నికి దక్షిణపు దిట్టు మరుగుకట్టిన ప్రదేశమందు.)

ప్రేతస్య కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా - దేశాచారేణ గ్రాహ్యం।

ప్రేతకు తలవెంట్రుకలు గడ్డము మొదలైనవానిని వపనము చేయించవలయును. ఈ ఆచారము చేయుటలేదు.

స్నాపయిత్వా! భస్మాదిభిరలంకృత్య శుక్లసూత్రేణ హస్తయోః పాదయోశ్చాంగుష్ఠౌబధ్వా।

ప్రేతను స్నానముచేయించి విభూతి మొదలగువానిచేత నలంకరించి, తెల్లని దారముచేత బ్రేత కాళ్ళ బొటనవ్రేళ్ళను చేతుల బొటనవ్రేళ్ళను గట్టవలయును.

శిరసినలదమాలామాబధ్య॥ ఔదుంబర్యామాసందీం కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రీవమధరలోమానమాస్తీర్య।

ప్రేత తలను కట్టి వ్రేళ్ళతోకట్టి ఆత్తి కొమ్మలలో బాడెగ కట్టి దానిమీద ... గాగ వెంట్రుకలు తలకట్టు క్రిందికి నుండునట్లు బరచి,

తస్మిన్ప్రేతముత్తానంనిపాత్య।
ఆ పాడెమీద ప్రేతను వెల్లికల బరుండబెట్టి,

ఇదంత్వా వస్త్రమితి మన్త్రేణ ప్రేతస్య పాదాదిశిరః పర్యంతం పరిచ్ఛాద్య।

ఇదంతాత్త్వావస్త్రం ప్రథమన్వాగన్న పైతదూహాయ ద్విహాభిభః పురా। ఇష్టాపూర్తమనుసంపశ్య దక్షిణాం యథాతేదత్తంబహుధావిభన్ధుషు।తతః నారాయణ స్మరణం కార్యమ్।

తతః కర్త్రాదీతూవస్త్రాణి వాసశ్ఛధృత్వాచమ్య।

(ఉపవీతీ) ఆచమ్య ... శ్రీకృష్ణాయనమః। (ప్రాచీనావీతీ)ప్రేతోపాసనాగ్నౌ ఉపచరితం చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య। తతఃవాహకాన్వృణుయాత్ (వాహకులకువరణమీయవలయును) తేషాంనూతన వస్త్రాణిదద్యాత్। తేనివీతినోభూత్వా (వాహకులు యజ్ఞోపవీతమును దండగా వేసికొని) సంభారానాదాయాఽగ్ని పరిధమంగచ్ఛంతి।

సంభారవస్తువులను అగ్నినిదీసికొని (కర్త) ముందుగాపోవలెను.

తీసికొనిపోవలసిన వస్తువులు

అగ్నిని, చరువును, మేకను, బంగారు తునకలును, గోవును, దర్భలను, నేతిపాత్రను, ప్రోక్షణీపాత్రను, కొయ్యమేకును, ఇతరదర్విని, ఉదకమును, నువ్వులను, బియ్యమును, మూడు పలాశకొమ్మలను, రేగి జమ్మికొమ్మలను, త్రాటిని, ప్రేతతోఁగూడ తీసికొని పోవలయును.

పూషాత్వేతశ్చ్యావయతు ప్రవిద్వానసష్ట పశుర్భువ నస్యగోపాః। సత్వైతేభ్యః పరిదదాత్పితృభ్యోఽగ్నిర్దేవేభ్యస్సువిదత్రేభ్యః।।
వాహకులు ఈమంత్రముతో ప్రేతను మోసికొనిపోవలయును.

ప్రేతను బండిమీదఁ తీసికొనిపోవు పక్షమందు,

ఇమౌయునజ్మితెవహ్నీ అసునీథాయవోఢవే యాభ్యాంయమస్య సాదనగ్ం సుకృతాం చాపిగచ్ఛతాత్।

శ్మశానమార్గస్య చతుర్థాంశంగత్వా। త్రిఃప్రోక్ష్య। దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్సగ్ స్తీర్య తిలాన్వికీర్య।

తత్రసర్వస్య ప్రతిశీవరీతి మంత్రేణ ప్రేతం దక్షిణశిరసం నిధాయ।

పురుషప్రేత నిధానమ్.

సర్వస్యపప్రతిశీవర్రీభూమి స్త్వోపస్థఆధితశ్శోనాస్మైస్సుషదా భవ యచ్ఛాస్మైశర్మసప్రథాః॥

స్త్రీప్రేత నిధానమ్.

సర్వస్యప్రతిశీవర్రీ భూమిస్త్వోపస్థఆధిత। స్యోనాస్యైస్సుషదాభవ యచ్ఛాస్యైశర్మసప్రథాః॥

తత్రప్రేతస్య చతుర్దిక్షు కాశపాదవదుల్లిఖ్య। తేషుదర్భానాస్తీర్య। దర్భేషుపర్యేత త్రిలోదకాన్యుపతిష్ఠంతు॥ ఠ॥

పథివాపిభ్యోభూతేభ్యః ఇమంబలిందదామి।

ఏత త్రిలోదకాన్యుపతిష్ఠంతు। యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా। (పుత్రాదయః) ఏకవాససోదక్షిణాన్కేశానుద్గ్రథ్య (సవ్యాన్విస్రస్య।)

పుత్రులు మొదలగువారు ఏకవస్త్రములుగలవారలై కర్త యొక్క జుట్టు రెండుభాగములుచేసి కుడివైపుభాగం ముందు ముడివేసి యెడమవైపు వెంట్రుకలు విడదీయవలెను.

అపనశ్శో... దఘమ్। ఇతిత్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్। కనిష్ఠపూర్వాస్త్రీ పురస్సరాఃత్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్।

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యారయిమ్। అపనశ్శోశుచదఘమ్। (కర్త) కుడితొడలఁగొట్టుకొనుచు 3 మాఱులు ప్రేతకు అగ్నికి సప్రదక్షిణముగాఁ దిరుగవలయును.

తతస్సవ్యానుద్గ్రథ్య। దక్షిణాన్కేశాన్విస్రస్య।
(జుట్టుయెడమవైపు కేశములనుముడివేసి కుడివైపు కేశములనువిడఁదీసి)

అపనశ్శో... దఘం। ఇతిత్రిఃప్రదక్షిణాని కుర్యాత్।
పూషేమా ఆశా ఇతిమంత్రేణ ప్రేతమానీయ। పూషేమా

ఆశ్వా అనువేద్దసర్వ్యాస్స్వఅస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్ । స్వస్తిదా అఘృణిః సర్వవీరోఽప్రయుచ్ఛన్పురఏతు ప్రవిద్వాన్ । ద్వితీయమధ్వనో గత్వా ॥ దాత్రేణ భూమాకాక పాదవదుల్లిఖ్య । ఉదకం సంప్రోక్ష్య పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వం కుర్యాత్ । ఆయుర్విశ్వాయురితిమంత్రేణ ప్రేతమను మంత్రయేత్ ॥

ఆయుర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వా పూషా త్వా పాతు ప్రపథే పురస్తాత్ । యత్రాసతే సుకృతో యత్ర తేయయుస్తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు ॥ తృతీయమధ్వనో గత్వా । పూర్వోక్త ప్రకారేణ ప్రదక్షిణాది సర్వం కుర్యాత్ ॥ తృతీయపర్యాయాంతే చరుస్థాలీంభింద్యాత్ । (పునః ప్రేతంతూష్ణీమాదదతే ।) (మంత్రము చెప్పకుండా ప్రేతని త్రోని

అథ దహనప్రయోగం.

తతః దహనదేశంగత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । తత్ర ప్రేతం దక్షి శిరసంనిధాయ । ఏషా వై దేతమనుష్యాణాగ్ం శాంతా దిక్ । తావే వైనానసూత్రాణ మంతి । (ఇతి జపిత్వా) ఉత్క్రామంత్యుదీచో గచ్ఛంతి (అందరు ఉత్తరపుతట్టుకు వెళ్ళవలయును) (ప్రత్యేత్య-తిరిగివచ్చి పలాశశాఖయా (అభావే శమీశాఖయా వా) అపేతవీతేతిసగ్ం హి మన్త్రేణ దహనదేశం సంమృజ్య ।

అపేతవీత విచసర్పతాతో యే త్రస్థపురాణా యే చ నూతనాః అదాద్విదంయమో వసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరో లోకమస్మై ॥

అపఉపస్పృశ్య । తత్రహిరణ్య శకలాన్నిక్షిప్య । దక్షిణాగ్రా దర్భానాస్తీర్య । పలాశాదిభిః । యథాసంభవకాష్ఠైః దారుచితంకృత్వా చితేః పురస్తాదౌపాసనాగ్నిం నిధాయ । దక్షిణాభిముఖస్సన్ । ఆచమ్య .. ఏవంగుణ ... తిథౌ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస అంతరాగమనతద్దోష పరిహారార్థం పథికృదిష్టి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ... పరిషదూ బ్రూయాత్ । కాలే అధికారసిద్ధిరస్తు । అథ కృచ్ఛ్రత్రయ

ణిదధ్యాత్। దక్షిణప్రాగగ్రైర్దర్భైరౌపాసనాగ్నిం ప్రేతందారుచితిం చపరిస్తీర్య॥

(ప్రేతకు అగ్నికి కాటికి తూర్పు పడమరలయందు వేసెడి దర్భలు దక్షిణాగ్రములుగాను దక్షిణోత్తరములయందు వేసెడి దర్భలు తూర్పుకొనలుగా నుండవలయును.)

అగ్నేర్దక్షిణతఃదర్భాన్ సగ్గ్ స్తీర్య। తేషుదర్భేషు ఏకైకశః దక్షిణాపవర్గం పాత్రాణిసాదయతి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీం స్రువంచ నిధాయ।

ప్రేతస్యహస్తయోః పాదయోశ్చాంగుష్ఠ శుక్లసూత్రే ఛిత్వా (ప్రేతయొక్క కాళ్లుచేతులు కట్టిన సూత్రము తీసివేసి)

ఆసందీమపవిధ్య (పాడెనుకట్టిన దారమును త్రెంచి) కృష్ణాజినే ప్రేతంనిధాయ। ప్రేతందారుచితిం పాత్రాణిచసంప్రోక్ష్య। ఏకేన దర్భేణ పవిత్రంకృత్వా। తృణంకాష్ఠంవాంతర్ధాయ। ఆచిన త్రినఖేన అపఉపస్పృశ్య। పవిత్రమద్భిరనుమృజ్య। ప్రోక్షణపాత్రమాదాయ। ప్రోక్ష్య॥ తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠకాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ అభిమన్త్ర్య। సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణిసంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా। తతఃప్రోక్షణోదకేన ప్రేతందారుచితిం పాత్రాణిచప్రోక్ష్య (ప్రోక్షణ శేషం ణతోనిధాయ) తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యామాదాయ ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। దక్షిణతోఽంగారంనిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాతృణేనాఽవద్యుత్య। ఏకదర్భాగ్రంప్రచ్ఛిద్య। అపఉపస్పృశ్య। ప్రక్షాళ్య ఆజ్యే ప్రత్యస్య। ఏకమప్రదక్షిణం పర్యగ్నికరణంకృత్వా। దక్షిణతఉద్వాస్య। అంగారంప్రత్యూహ్య। దక్షిణాగ్రేణపవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంధింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రత్యగగ్రమగ్నౌ ప్రహరతి। స్రువప్రావాదాయ। తదగ్నౌప్రతితప్య। దర్భైణసమ్మృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భమద్భిస్సగ్ స్పృశ్య ప్రత్యగగ్రమగ్నౌప్రహరతి। చిత్యాసహతూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥

భువనస్య పత ఇదగ్ంహవిః (ఇతి రాజగవీముపాకరోతి।) తో
భా వే యథాశక్తి హిరణ్యంవా ఏకదర్భంవానిధాయ।

అథసువేణాజ్య మాదాయ। ఓం అగ్నయే పథికృతే స్వాహా
అగ్నయే పథికృత ఇదం (నమమ) ఓం అగ్నయే రయిమతే స్వాహా
అగ్నయే రయిమతయిదం (నమమ)

తాంరాజగవీం కనిష్ఠపూర్వాః స్త్రీ పురస్సరాః జ్ఞాతయః కర్తారోవాలభంతే। (ముందు స్త్రీలు, పిమ్మట చిన్నవాండ్రు మొదలు వరుసగా పుత్రులును ఆప్రకారమే జ్ఞాతులును, గోవును తాకవల యును.)

అపశ్యామయువతిర్మంత్రైః తిసృభిః రాజగవీంప్రేతందాదు చితించత్రిః ప్రసవ్యం పరిణీయ (రాజగోవును ప్రేతకుం కాష్టమునకుం చుట్టు మూడుమారులు ప్రదక్షిణముగా దిప్పవలయును.

అపశ్యామయువతిమాచరంతీంమృతాయజీవాం పరిణీయమానామ్। అంధేనయాతమసాప్రావృతాஉసిప్రాచీమవాచీమవ యన్నరిష్యై। మయైతాంమాగ్ంస్తాంభ్రియమాణా దేవీసతీపితృలోకంయదైషి। విశ్వావారానభసా సంవ్యయంత్యుభౌనోలోకౌ పయసాஉవృణీహి। రయిష్ఠామగ్నిం మధుమంతమూర్మిణమూర్జ స్వంతంత్వాపయ ఉపసక్షాంస దేమ। సగ్ంరయ్యాసముపర్చసా సచస్వానస్య త్రయే।

యేజీవా ఇతిమన్త్రేణ రాజగవీమభిమన్త్ర్య ॥

యేజీవాయేచమృతాయే జాతాయేచజంత్యాః। తేభ్యోఘృతస్యధారయితుం మధుధారావ్యుందతీః ॥ ఇతిరాజగవ్యభి మన్త్రణం కుర్యాత్। మాతారుద్రాణామితిమంత్రేణ రాజగవీవిసర్జనంకుర్యాత్॥

మాతారుద్రాణాందుహితావసూనాగ్ం స్వసాஉదిత్యానామమృతస్య

నాభిః । ప్రణువో చంచికిత్తుషే జనాయమాగామానాగా మదితిం వధి ష్టపిబతూద్రకంత్పణాన్యత్తు। ఓము త్స్పృజత। ఇతి రాజగవీవిసర్జనంకుర్యాత్

ప్రేతపత్నీవిషయః॥ ఇయంనారీపతిల్లోకం వృణానానిపద్యత ఉపత్వామర్త్యప్రేతమ్। విశ్వంపురాణమనుపాలయంతీతస్యై ప్రజాం ద్రవిణంచేహధేహి।

పత్నీం ప్రేతేనసహశాయయతి యదిజీవితుమిచ్ఛేత్। మృతస్య భ్రాతా పుత్రోవా। ఉదీర్ష్వనార్యభి ఇతి మంత్రేణ తాం పత్నీ ముత్థాపయేత్।

ఉదీర్ష్వనార్యభి జీవల్లోక మితాసుమేత ముపశేషఏహి। హస్త గ్రాభస్యదిధిషో స్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభిసంబభూవ॥

ప్రేతపత్ని లేనప్పుడు యీమంత్రము చెప్పదగదు.

నస్త్రియః॥ ఏతన్మంత్రద్వయం నపుత్రస్యనాస్తి। అత్రపత్నీ యది జీవతిసహస్రమూల్యంవా అనడ్వాహంవా ఆచార్యాయ దద్యాత్।

(నస్త్రీప్రేతాయా హస్తసమ్మార్జనమ్.) స్త్రీకి హస్తసమ్మార్జ నము కూడదు.

సువర్ణగ్ం హస్త ఇతి మన్త్రేణ అష్టాదశప్రతి గ్రహపరిహా రార్థం ప్రేతహస్తౌ సువర్ణేనసంమృజ్య। తత్సువర్ణం ఆచార్యాయ దద్యాత్।

సువర్ణగ్ం హస్తాద్దాదదానామృతస్య శ్రియైబ్రహ్మణె తేజసే బలాయ। అత్రైవత్వమిహవయగ్ం సుశేవావిశ్వాస్పృధో అభిమా తీర్జయేమ॥

క్షత్రియప్రేతహస్త సమ్మార్జనమంత్రః.

ధనుర్ హస్తాదాదదానామృతస్య శ్రియైక్షత్రాయౌజసే బలాయ

అత్తైవత్వ మిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధో అభిమాతీర్జయేమ॥
వైశ్యప్రేత హస్తసమార్జనమంత్రః.

మణిగ్ం హస్తాదాదదానామృతస్యశ్రియైవిశే పుష్ట్యైబలాయ
అత్తైవత్వ మిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధోఽభిమాతీర్జయేమ॥
ఇమమగ్నే చమసమితి మంత్రేణచితౌప్రేతం దక్షిణశిరసంనిధాయ॥

ఇమమగ్నే చమసంమావిజిహ్వరః ప్రియో దేవానాముతసోమ్యా
నామ్। ఏషయశ్చమసో దేవ పానస్తస్మిన్దేవా అమృతామాదయన్తామ్
(అగ్నేర్వర్మేతి పత్నీముఖావలోకనంకుర్యాత్) అగ్నేర్వర్మపరిగోభి
ర్వ్యయస్వసంప్రోర్ణుష్వమేదసా పీవసాచ। నేత్వాధృష్ణుర్ హరసా
జర్హృషాణోదధృగ్విధక్ష్య న్పర్యఙ్ఖయాతై॥

పురస్తాత్ ప్రేతౌపాసనాదుల్ముకమాదాయచితేః పురస్తాద్దక్షి
ణాభిముఖస్తిష్ఠన్॥ చితేః అగ్నినిక్షేపణమ్.

పురుషాణామ్.	స్త్రీణామ్.
మైనమగ్నే విదహోమా ఽభిశోచోమాస్యత్వచంచిక్షిపోమా శరీరమ్। యదాశృతంకరవో జాతవేదోఽథేమేవం ప్రహిణుతాత్పితృభ్యః॥ శృతంయదాకరసి జాతవేదోఽథేమేనం పరిదత్తాత్పితృభ్యః। యదాగచ్ఛాత్యసునీతి మేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి॥ ఇతి ప్రేతదక్షిణభుజముపాలేగ్నినిక్షేపణం కుర్యాత్॥ … …	మైనామగ్నే విదహోమా ఽభిశోచోమాస్యాస్త్వచం చిక్షిపోమా శరీరమ్। యదాశృతం కరవోజాతవేదోఽథేమేనాంప్రహిణుతాత్పితృభ్యః। శృతంయదా కరసిజాతవేదోఽథేమేనాం పరిదత్తాత్పితృభ్యః। యదాగచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి॥ ఇతి స్త్రీణామాహుః॥

ప్రాణాయతనేషు నవరంధ్రేషు నాసికారంధ్రద్వయ నేత్రద్వయ కర్ణద్వయ గుహ్యశిశ్న నాభిషు హిరణ్యశకలానాజ్య బిందూన్నిధాయ। (సర్వస్యదక్షిణస్యాగ్రే)

ప్రేతోపస్థానమ్। సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతువాతమాత్మాద్యాంచగచ్ఛపృథివీంచధర్మణా। అపోవాగచ్ఛ యదితత్రతే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠాశరీరైః॥ సర్వేజ్ఞాతయః ప్రేతోపస్థానంకృత్వా।

అజబంధనం। జఘనేనచితి మజమ బలేన శుల్బేన సంబధ్నాతి। ... } అనగా చితికి బడమరగా బలములేని త్రాటిచేత మేకను కట్టవలయును.

అజోభాగ స్తపసా ఇతిమంత్రేణఅజమభిమంత్ర్య। అజోభాగ స్తపసాతంతపస్వతం తేశోచి స్తపతుతంతే అర్చిః। యాస్తే శివా స్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాంయత్రలోకాః॥ అయంవై త్వమస్మాదధిత్వమే తదయంవై తదస్యయోనిరసి। వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రేలోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం సుకృతాంయత్రలోకాః॥ అజాఽభావే దర్భేణకార్యమ్। ఉద్వయంతమస పరిపశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం। దేవందేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమమ్। నా కా య ణ నారాయణ।

అథ ఆజ్యహోమః॥ యఏతస్యపథోగోప్తార ఇతిప్రతిమన్త్రంచితేః పురస్తాదక్షిణాముఖ స్తిష్ఠ వతస్యగ్నౌనవ స్రువాహుతీర్జుహోతి। తూష్ణీమపరిదక్షిణం పరిషిచ్య। దర్వ్యాజ్యమాదాయ। యఏతస్యపథో గోప్తార స్తేభ్యస్స్వాహా।పథోగో ప్తృభ్యఇదం (నమమ) ౧। యఏతస్య పథోరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోరక్షితృభ్యఇదం (నమమ) ౨। యఏతస్యపథోఽభిరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోభిరక్షితృభ్య ఇదం

(నమమ) 3 ఖ్యాతేస్వాహా। ఖ్యాతఇదం (నమమ) ర। అపాఖ్యాతేస్వాహా। అపాఖ్యాతఇదం (నమమ) ౫। అభిలాలపతే స్వాహా అభిలాలపత ఇదం (నమమ) ౬। పలాలపతేస్వాహా। పలాలపతఇదం (నమమ) ౭। అగ్నయే కర్మకృతేస్వాహా। అగ్నయేకర్మకృతఇదం (నమమ) ౮। యమతనాధీమన్త్రస్మైస్వాహా। యమాయరాజ్ఞ ఇదం (నమమ) ౯। ఇతిహుత్వా।

అనగా (కర్త) చితికి తూర్పున దక్షిణముఖముగా నిలుచుకొని ప్రేతయొక్క రొమ్మమీదనుంచిన యగ్నిలో తొమ్మిది యాహుతులును పై మంత్రములతో హోమముఁ చేయవలయును.

అత్రస్త్రీణాం విశేషః.

యవేతస్యాఃపథోగోప్తారస్తేభ్యస్వాహా (ఇతిస్త్రియః) యవేతస్యాః పథో రక్షితారస్తేభ్యస్వాహా। యవేతస్యాఃపథోఽభిరక్షితారస్తేభ్యస్వాహా। శేషంపూర్వవత్।

మరణకాలే తిథ్యాది ప్రాయశ్చిత్త హోమప్రయోగః.

ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమానస్య పితుః ...గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణకాలే దుష్టతిథివార నక్షత్ర త్రిపుష్కర-ద్విపుష్కర-కృష్ణపక్ష-దక్షిణాయనమరణేచ యోగదోష స్నమజనితదోష పరిహారద్వారా సర్వేషాం సపిండానామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య)

మరణకాలే దుష్టతిథిహోమః.

అగ్నేయంయజ్ఞమధ్వరంవిశ్వతః పరిభూరసి। సఇద్దేవేషుగచ్ఛతిస్వాహా। దేవేభ్యఇదం (నమమ) అగ్నేప్రేహిప్రథమోదేవయతాం చక్షుర్దేవానాముత మర్త్యానామ్। ఇయక్షమాణా భృగుభిస్సజోషాస్వాహా। అగ్నయేజాతవేదసయిదం (నమమ).

మరణకాలే పాపగ్రహ వారహోమః.

అగ్నినార్థయిమళ్చ్నవతో్పప మేవద్ది వేదివ। యశసంప్రీరవత్త
ముగ్గ్స్వాహా। అగ్నయఇదం (నమమ) దోషవారాః ౧-3-౬-2

మరణకాలే దుష్టనక్షత్రహోమః.

గోమాంగ్ అగ్నే౽విమాగ్ంఅశ్వియజ్ఞోవృవత్సఖా సదద్రమి
ప్రమృష్యః। ఇడావాగ్ం ప్రహోఅసురప్రజావాణ్ దీర్ఘోరయిః పృథు
బుధ్నస్సభావాన్త్సహో। అగ్నయేగోమతఇదం (నమమ) ప్రజాపత్తే
నత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। యత్కామా స్తేజుహ్ము
మ స్తనోఅస్తువయగ్గ్స్యామపతయోరయీణాగ్స్వాహా । ప్రజాపతయ
ఇదం (నమమ)

ధనిష్ఠాపంచక ప్రాయశ్చిత్తహోమః.

మరణకాలే ధనిష్టాపంచక హోమః। వహవ పాంజాత వేదః
పితృభ్యోయత్రైతాణ్ వేత్థ నిహితాన్పరాకే। మేదసః కూల్యా ఉప
తాన్త్స్రవంతు సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతుకామైస్వాహా। అగ్నయేజాత
వేదస ఇదం (నమమ)

యాజనాః ప్రతినందంతి రాత్రింధేను మివాయతీమ్। సంవత్స
రస్య యాపత్నీసానో అస్తుసుమంగలీస్వాహా। యాంజనాఇదం(నమమ)

ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛంద్రం తరస్యాంచరతి ప్రవిష్టా।
వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయవీనాం మహిమానస్సచంతే స్వాహా।
వర్షైస్సూర్యాయేదంనమమ। ఛందస్వతీఉషసా పేపిశానేసమానంయో
నిమనుసంచరంతీ । సూర్యపత్నీ విచరత : ప్రజావతీకేతుం కృణ్వానే
అజరేభూరిరేతసా స్వాహా। వర్షైస్సూర్యాయేదం నమమ...

ఋతస్య పంథామనుతిస్ర ఆగుస్త్రయోఘర్మాసో అనుజ్యోతిషాగుః। ప్రజామేకారక్షత్యూర్జమేకావ్రత మేకారక్షతి దేవయూనాగ్ స్వాహా। వర్షేన్యసూర్యాయేదం నమమ। ఔలూఖలాలా గ్రావాణో ఘోష మక్రత హవిః కృణ్వంతః పరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకేసుప్రజా వీర వంతో వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ స్వాహా। అగ్నయే జాతవేదస ఇదం నమమ। ఏకాష్టకాతపసా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా। తందోహముపజీవాథ పితర స్సహస్రధారమమః ప్మ్రైర్ లోకేస్వాహా। పితృభ్య ఇదంనమమ।

అథ త్రిపుష్కరదోష మరణనిర్ణయః.

శ్లో॥ ద్వాదశ్యర్క మఘాయుక్తా విశాఖై కాదశీందునా। కుజార్ద్రా దశమీచైవ ద్వితీయా భృగురేవతీ। తృతీయా బుధమూలేన గురుషష్టి శతోడునా। సప్తమ్యాషాఢ మందాభ్యాం సప్తయోగాస్త్రిపుష్కరాః॥

తా॥ ఆదివారము ద్వాదశి, మఘ, సోమవారము ఏకాదశి, విశాఖ, మంగళవారము దశమి, ఆర్ద్రా, బుధవారము తృతీయ, మూల, గురువారము షష్ఠి శతభిషము, శుక్రవారము ద్వితీయ, రేవతి, శనివారము సప్తమి, ఉత్తరాషాఢ ఈప్రకారము కూడితే త్రిపుష్కర దోషమరణమని చెప్పబడును.

అథ ద్విపుష్కర నిర్ణయః.

శ్లో॥ యదిభద్రాతిథీనాంస్యా ద్భానుభౌమశ్శనైశ్చరైః। త్రిపాదృక్షైశ్చసంయోగోద్వయోర్యోగోద్విపుష్కరః॥

తా॥ ద్వితీయ, సప్తమి, ద్వాదశీ ఈతిథులును కృత్తిక, పునర్వసు, ఉత్తరఫల్గుని, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ ఈనక్షత్రములును ఆదిభౌమ, శనివారములును కూడిన పక్షమందు ద్విపుష్కర దోషమనబడును.

అథ ద్వీపుష్కర త్రిపుష్కర మరణే తదుక్తహోమః.

అ॒ప్స్వ॑గ్నే॒ త్వమధిజాతోఽసిత్వ॒ద్దయంజాయత్తాంపునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయల్లోకాయస్వాహా । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయల్లోకాయేదం ।నమమ।

దక్షిణాయనమరణే కృష్ణపక్షమరణేచ హోమః.

తాసూర్యాచంద్రమసావిశ్వ భృత్తమామహత్। తేజో వసుమద్రాజతోదివి। సామాత్మనాచరతస్సామచారిణా।యయోర్వ్రతం నమమే జాతుదేవయోస్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం । నమమ।

ఉభావంతౌ పరియాత ఆర్మ్యాదివో నరశ్మీగ్ స్తమతోవ్యర్ణవే। ఉభాభువంతీ భువనా కవిక్రతూ సూర్యాన చంద్రాచరతోహతామతీస్స్వాహా। మన్త్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం ।నమమ।

పతీద్యుమద్విశ్వవిదాఉభాదివః । సూర్యా ఉభా చంద్రమసావిచక్షణా । విశ్వవారావరివోభావరేణ్యా। తానోవతంమత్రి మంత్రామహివ్రతాస్స్వాహా। సూర్యచంద్రమోభ్యాం మిదం (నమమ)

విశ్వవపరీ ప్రతరణాతరంతా । సువర్విదాదృశయె భూరిరశ్మీ సూర్యాహిచంద్రా వసుత్వేష దర్శతా మనస్వినోభాను చరతోనుసందివగ్ స్వాహా। సూర్యచంద్రమోభ్యామిదం (నమమ)

అస్యశ్రీవో నద్యస్స ప్రబిభ్రతి । ద్యావాక్షామాపృథివీ దర్శతంవపుః అస్మేసూర్యాచంద్రమసాభిచక్షే। శ్రద్దేకమిన్ద్రచరతో విచర్తురగ్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం (నమమ)

పూర్వాపరంచరతో మాయయైతౌ । శిశూక్రీడంతౌ పరియాతో అధ్వరం । విశ్వాన్యన్యోభువనాభిచష్టే। ఋతూనన్యోవిదధజ్జాయతేపునస్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం నమమ।

దోషమరణే శాలిపిష్టకృత మనుష్యహోమః.

కించ। శ్లో। శాలిపిష్టమయంతత్ర శరీరంకారయేద్బుధః। శూర్పే నిధాయాలంకృత్య మంత్రవద్దాహయేత్తతః।

శ్లో। యమాయ ధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ । వైవస్వతాయ రుద్రాయ కాలాయపరమేష్ఠినేస్వాహా । యమాయేదం నమమ। ఏతావత్పర్యంతం మంత్రలోపక్రియాలోపాదిసర్వ ప్రాయశ్చిత్తార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం నమమ। అథతూష్ణీం పరిషిచ్యగోదానం కుర్యాత్। ఇతిత్రిదోష ప్రాయశ్చిత్త హోమప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథప్రేతముఖే పంచరత్నాని అథవా హిరణ్యశకలాన్నిధాయ। ప్రేతాంగేషుస్రువాది పాత్రనిక్షేపణంకుర్యాత్ । యథా । స్రువంనాసికాయాం। నాభ్యామాజ్యస్థాలీం। పాదమధ్యే ప్రోక్షణీం। శిష్టానిపాత్రాణి ప్రేతస్యోపరినిక్షిప్య। సర్వేజ్ఞాతయః ప్రేతముఖేతండులాన్నిధాయ। అహతంవాసః శ్మశానేవిసృజేత్। ప్రేతశయనంపరిత్యజేత్। చితౌసుగంధకాష్ఠాదీన్నిధా। అథావేదర్భాంశ్చ చితౌనిక్షిప్య। అంగుష్ఠానామికాభ్యాంతు శతృణమాదాయ। నగ్నమేవదహేయుః! ఇతిచితేః పశ్చాత్తూష్ణీం తృణంనిరస్య (అనగా ఒక దర్భను చేత మీదఁ దుడిచి చితికిఁ బడమరగాఁ బారవేయవలెను) అపఉపస్పృశ్య। చితేః ప్రాఙ్ముఖ ముపవిశ్య। సవ్యోత్తరముపస్థంకృత్వా। కర్తఁదూర్పు ముఖముగా కూర్చుండిఁ బద్మాసనము వేసికొనవలయును.

యామ్యసూక్తమ్.

అథైనంయామ్యేనసూక్తేన సవర్భ్యేవ పరాచానుశగంసంతి। ప్రణవాంతేన కుశతిలఖండాని చితౌసంక్షిపేత్। ఉచ్చస్వరేణ కార్యం।

ప్రకేతునాబృహతాభాత్యగ్ని రావిర్విశ్వాని వృషభోరోర
వీతి దివశ్చిదన్తాదుపమాముదా నడపాముపస్థే మహిషోవవర్ధోమ్ ।౧। ఇదంతఏకం పరఊత ఏకంతృతీయేన జ్యోతిషాంసం విశస్వ । సంవే
శన స్తనువై చారు రేధిప్రియో దేవానాం పరమేసధస్థోమ్ ।౨। నాకే
సువర్ణము పయత్పత న్తగ్ంహృదా వేనన్తో అభ్యచక్షతత్వా। హిరణ్య
పక్షంవరుణ స్యదూతంయమస్యయోనా శకునంభురణ్యోమ్ ।౩। అతి
ద్రవసారమే యౌశ్వానౌ చతురక్షౌశబలౌసాధునాపథా। అధాపితౄ
స్సువిదత్రాగ్ం అపీహియమేనయేసధమాదం మదంతోమ్ ।౪।
యౌతేశ్వానౌయమరక్షితారౌ చతురక్షౌపథిరక్షీ నృచక్షసా । తా
భ్యాగ్ం రాజన్పరిదేహ్యేనగ్ం స్వస్తిచాస్మా అనమీవంచధేహ్యోం
।౫। ఉరూణసావసుతృపా ఉలుమ్బలౌ యమస్యదూతౌ చరతోజనాగ్ం
అను। తావస్మభ్యం దృశయె సూర్యాయపునర్దాతా వసు మద్యేహాభ
ద్రోమ్ ।౬। సోమఏకేభ్యః। పవతేఘృతమేకఉపాసతే। యేభ్యోమధు
ప్రధావతితాగ్ం శ్చిదేవాపిగచ్ఛతాదోమ్ ।౭। యేయుధ్య న్తెప్రధనే
షుశూరాసోయేతనుత్యజః। యేవాసహస్రదక్షిణాస్తాగ్ం శ్చిదేవాపి
గచ్ఛతాదోమ్ ।౮। తపసాయే అనాధృష్యా స్తపసాయేసువర్గతాః।
తపోయెచక్రిరేమహాస్తాగ్ంశ్చి దేవాపి గచ్ఛతాదోమ్ ।౯। ఉచ్చ
స్వరేణపఠిత్వా।

ప్రకేతునేతి మొదలు తొమ్మిది మన్త్రములు ఉచ్చస్వరముగ చెప్పవలయును. ఇది ప్రాచీనసాంప్రదాయము.

తతశ్చితేః పశ్చిమభాగే ఉదగపవర్గాన్ త్రీనవటాన్ ఖాత్వా తేషు సూక్ష్మపాషాణ త్రయంనిధాయ। అయుగ్మైరుదకుంభైరపః పరిప్లావ్య।

ఆ మూడు గుంటలయందు బేసిసంఖ్యగల నీళ్ళకడవలచేత నీళ్లుపోసి నింపింపవలయును.

కర్త్రాజ్ఞాతయశ్చ యజ్ఞోపవీతినోభూత్వా। అశ్మన్వతీ రేవతీస్స గ్ంరభధ్వము త్తిష్టతప్రతరతాసఖాయః। అత్రాజహామయే అసన్న్వశే వాశ్శివాన్ వయముత్తభివాజానుత్తరేమ। ఇతిమన్త్రేణ సర్వేజ్ఞాతయః తత్రజలే స్నానంకుర్యాత్। అసంభవే మార్జనంకుర్యాత్।

తతః (కర్త) జలకుంభమాదాయ సవ్యభుజేనిధాయ। (నీటితో నింపబడిన కుండను దనయెడమ భుజముమీద బెట్టుకొని)

యద్దైవ్యదేవస్య సవితుఃపవిత్రగ్ం సహస్రధారంవితత మంతరి క్షే। యేనాపునాదింద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహంమాగ్ం సర్వతే నుంపునామి। ఇతిమన్త్రేణప్రదక్షిణాన్ కృత్వా। తతః ప్రేతస్యశిరః ప్రదేశేకుంభం పృష్ఠతోవిభజ్య। అనవేక్ష్యమాణోగచ్ఛేత్। తత అగ్రతోదర్భమయేన తోరణంకృత్వా। తత్రనారాయణశబ్దోచ్చారణేనగచ్ఛేత్। తోరణవిసర్జనం। యాఽర్తాష్ట్రత్వష్ఠా ద్ధప్రయంతి శాఖా అభిమృతాన్నృపతిమిచ్ఛమానాః ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయాఽస్మాన్రయ్యావర్చసాసగ్ం సృజాధ। అథసూర్యోపస్థానం ॥ సర్వేజ్ఞాతయో (యజ్ఞోపవీతినో) భూత్వా। ఉద్వయంతమసస్పరిపశ్యం తో జ్యోతిరుత్తరం। దేవం దేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతి రుత్త మం। ఆదిత్యముపస్థాయ। సర్వేజ్ఞాతయః రోదనంకుర్యాత్। ప్రేత దహనాంతే స్నానంకుర్యాత్।

అథ కర్తృవపనమ్.

ఆచమ్య ... తిథౌ వారే ... తీ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యప్రథమేహని ఔర్ధ్వదైహికకర్మాంగమనుమస్తపాపక్షయార్థం వపనం (ఉపవీతీ) కరిష్యే। వపనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్ర

త్రియాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణకృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। ఏకదర్భమాదాయ శిరసిప్రతీచీనం నిరస్యేత్।

శ్లో॥ మేరుమన్దరతుల్యాని పాపానిసుబహూనిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠన్తి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్। ఇతి కనిష్ఠపూర్వాః (నీవీతినః) కంఠాదుపరివాపయేయుః॥

పుత్రులలోఁ గడపటివాడు ముందువరుస క్రమముగ జ్యేష్ఠుని వఱకు జందెమును దండగా వేసికొని కంఠము పై భాగమును క్షౌరముఁ జేయించుకొనవలయును.

ఇతి అనాహితాగ్ని దహనప్రయోగ స్సమాప్తః.

ఆహితాగ్నిప్రయోగోవక్ష్యతే.

అథాతః పైతృమేధికం దహనం బ్రహ్మమేధసహితమ్

బ్రహ్మమేధ ప్రయోగః

కర్తాస్నాత్వాచమ్య। అథ శ్రోత్రవ్య మంత్రస్నానాది ప్రాయశ్చిత్తాంతంకృత్వా। ఆహితాగ్నేర్మరణసంశయే అథాజస్రాణాంత్ర్యహం షడహం ద్వాదశాహంవాధారయతే॥ యావద్వాసంశయం మన్యేత అసంశయే అజస్రైర్విరమ్య అగ్నయ ఆయుష్మతేపురోడాశమష్టాకపాలంనిర్వపేత్। అపివానాజస్రాన్ కుర్వీత। ప్రాగ్దిష్టగమనాద్విహారగ్ంసాధయేత్। దిష్టగమనం మరణం। మరణాత్పూర్వమేవతూష్ణీం విహరణమిత్యర్థః। ప్రేతేపివిహరణమేకే సమామనంతి। తదర్థకంప్రజాయా ఇతివిజ్ఞాయతే। ఇతివిరోధాత్। అహరహరగ్నిహోత్రగ్ం హుత్వాఽగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణంనిదధాతి। యదిమరణం శంకేత। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం। భృగుర్వై వారుణిరిత్యే తానను వాకౌ బ్రహ్మవిదోదక్షిణే కర్ణేజపతి అనువాకశబ్దః ప్రశ్నార్థః। ఇతరేషాం స్త్రియశ్చఆయుషః ప్రాణగ్ం సంతన్వితిదక్షిణే కర్ణేజపతి। ప్రేతేమాత్యాః ప్రాచీనావీతినః కేశాన్ ప్రకీర్యపాం సూనావపంతే। ఏతస్మిన్ కాలేయద్యాహితాగ్నిరుత్సృష్టాగ్నిర్విచ్ఛిన్నాగ్ని ర్విధురా

గ్నిర్వా ప్రమీయేత॥ నతమన్యైత్రేతాగ్నిభ్యోదహంతీతి విజ్ఞాయతే। ఆధానప్రభృతియజమాన ఏవాగ్నయో భవంతీతి విజ్ఞాయతే తస్యమాజయనస్య ప్రేతాధానం కర్తవ్యం తస్యప్రయోగః॥

ప్రేతాధాన విషయః.

సాగ్నికశ్చేత్రేతాగ్నిసంధాన మాపాసనంకృత్వా। అగ్నిం ద్వేధావిభజ్య। అర్థం ఆధానార్థంవిధాయ। తస్మిన్నగ్నౌ అరణిసమారోపణంకార్యం। ఔపాసనాగ్నించ ధారయేత్। సంస్కర్తా ప్రాచీనావీతీ। కృతప్రాణాయామః వత్సగోత్రస్యయజ్ఞశర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతాధానంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య। నష్టారణికస్య। యోఅశ్వత్థశ్శమీగర్భఆరురోహ త్వేసచాతం తేహరామిజ్రహ్మణాయజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ। నూతరారణీఆహృత్య। అశ్వత్థాద్ధవ్య వాహాద్ధిజాతా మగ్నే స్తనూం యజ్ఞియాగ్ంసంభరామి। శాంతయోనిగ్ంశమీగర్భమగ్నయే ప్రజనయితవే। ఆయుర్మయిధేహిత్యరణీ అభిమంత్ర్య। ఆయుర్యజమాన ఇత్యస్యలోపః। అర్థాధానిసః ఔపాసనాదగ్ని మాహృత్య అః రేఽగార్హపత్యంనిదధాతి। జాతవేదోభువనస్యరేతః। ఆయం తేయోనిః ద్వాభ్యా మరణీనిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయ్య। భస్మాపోహ్య అగ్నాయతనాన్యుత్కృత్యావోక్ష్య। యజమానాయతనే ప్రేతంనిధాయ గార్హపత్యాయతనే అరణీసంనిధాయమంథేత్। యేసాగ్నయోజుహ్వతోమూగ్ం పశాముప్సంకల్పయంతే యజమానగ్ం సంజానంతేమావిపాపాదితాయ స్వర్గమిమం లోకం ప్రేతంనయంతు। ఇవిజిత్వామంథేత్। అగ్నౌజాతే। ఉపావరోహజాత వేదయిమంతగ్ం స్వర్గాయ లోకాయనయప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహి ప్రేతాహుతించాస్యజు స్వస్వాహా ఇతిజపిత్వా। ఉపావరోహ్య గార్హపత్యే౽గ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। తూష్ణీందక్షిణాగ్ని మాహవనీయంచ అగ్నిహోత్రాన్ని ...యః। ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూరయిత్వా। తూష్ణీమాహవనీయేజుహోతి। ప్రజాపతిర్దేవతా। ఇదంప్రేతాధానం అగ్నిహోత్రిలోపవర్జంతేష్వేవాగ్నిషు మృతాగ్నిహోత్రంకుర్యాత్॥ ప్రేతమాత్రా ఇత్యాది ॥శ్లో॥ ప్రేతాధానేససానేతు గాందద్యాదక్షిణాంబుధః। అనాధ్యపశుమారిత్య నోచేదగ్నిర్నసిద్ధ్యతి॥

అతిపన్నాగ్నిహోత్ర ప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

తస్మిన్నేవవిహారే। అతిపన్నాగ్నిహోత్రప్రాయశ్చిత్తత్వేన సప్తహోతారం చతుర్గృహీతేనాజ్యేన జుహుయాత్। మహాహవిర్హోతా ... నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ। అత్రశ్లోకః। నష్టేషువహ్నిష్వరణీ వినాశేప్యాహృత్య మంత్రేణ తథాభిమంత్ర్య। సంభారవర్జం తద్దైవమంథేత్। యస్యేతి మంత్రేణ తథాహితాగ్నేః। పశ్చాన్మృతాయాః పత్న్యాస్తు నిర్మంథ్యాగ్నిర్భవేదిహ। అధర్మణోపి నిర్మంథ్యేన ప్రేతాదానవర్భవేత్। తథా కృత్వా తతస్తూష్ణీం గార్హపత్యాదికల్పయేత్। తతః అంత్యాగ్నిహోత్రం కుర్యాత్। తస్యప్రయోగః పఠ్యతే।

అంత్యాగ్నిహోత్రవిధిః.

సంకల్ప్య!...గోత్రస్య యజ్ఞశర్మణః పితుః ప్రేతస్య అగ్నిహోత్రం మృతాగ్నిహోత్రవిధానేన అథవాన్యవత్సాయాః పయసా కేవలగోపయసావా అగ్నిహోత్రలోపవర్జితేష్వేవాగ్నిషు మృతాగ్నిహోత్రం కుర్యాత్। ప్రేతేమాత్వా ఇత్యాది విశ్వాదాన్యాది సర్వం తూష్ణీం కుర్యాత్॥ తూష్ణీం విశ్వాదాన్యాధానం॥ దక్షిణాగ్రైః పరిస్తరణం దక్షిణాతిక్రమణం ఆచమనపరిషేచన ప్రాశనోత్సేచనాని నవిద్యంతే- హవిరానీయ దక్షిణార్ధే గార్హపత్యస్య శితేభస్మన్యధిశ్రిత్య। జ్వలతాతృణేనా వేక్షణపర్యగ్నికరణే తూష్ణీం కుర్యాత్। స్రుక్స్రువౌతూష్ణీమాదాయ। తూష్ణీంపరితపనసంమార్జనే కృత్వా। సకృదేవ సర్వాంతూష్ణీమున్నీయ అధస్తాత్సమిథంధారయన్ దక్షిణేన విహారముద్ధృత్య సాదయిత్వాతూష్ణీం సమిథమాధాయ సకృదేవసర్వం హవిస్తూష్ణీంజుహుయాత్। స్థాలీగతమగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణమన్యస్మిన్పాత్రేనిధాయ। అపివాసోమం పితృమంతంపూర్వస్యామాహుత్యాముపలక్షయేత్। సోమాయపితృమతేస్వాహా। సోమాయ పితృమత ఇదం॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వాహా। అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం॥ ప్రాశనాదివిపుర్ష్వాగ్ం శాంతిరసీత్యేతదంతంవిసృజ్య॥ తాపవాదిపరిషేచనవర్జం సర్వాంతూష్ణీంక్రియేత॥ అంతిమాగ్నిహోత్రే॥ అపిప్రేరగ్నేస్త్వాంతన్వమయాత్॥ ద్యావాపృథివీ యిష్టమూ

ర్జమసా్మసుధేహి స్వాహా। ఇత్యగ్నిహోత్రస్థాల్యాం క్షీరేణత్రిః
మాక్త్వా ఆహవనీయేనుప్రహరేత్। సాగ్నిహోత్రస్య సంస్థితిః। అగ్ని
హోత్రోచ్ఛ్వసణంనిదధాతి। సంస్థాప్యాది ప్రాచీనావీతి నాశ్రత్రవ్యః
అత్రశ్లోకాః। కృష్ణపక్షే ప్రమీయేత యద్యాహ్నః ప్రాతరాహుతిః
శేషాస్తుజుహుయాద్దర్శపర్యంతాః పక్షహోమవత్। తదానీమేవజుహు
యాత్సాయంకాలాహుతీరపి। సాయంప్రమీతశ్చేత్సాయమాహుం
ర్జుహుయాదథ। తదానీమేవజుహుయాత్ప్రాతః కాలాహుతీరపి। స
గృహీతమ తేప్యంభిన్నతంత్రంచహోమయోః। యదిపూర్వపక్షే
రాత్రౌ మరణం శంకేతస్సాయమాహుతీర్హుత్వావైద్యాపకరేద్యుః
ప్రాతరాహుతీర్జుహుయాత్। అపరపక్షరాత్రౌ మరణం పరిశంక్య
సాయమాహుతీశ్చపక్షహోమవజ్జుహుయాత్। పూర్వవన్మంత్రవర్జి
హుయాత్। మరణాత్పర్యంతాగ్నిహోత్రక్రమేణైవ ఆగామి
ర్శంచకుర్యాత్। ప్రధానదేవతాభ్యశ్చతుర్గృహీతేనాజ్యేన ఏకై
స్యై దేవతాయై తత్తత్పురోనువాక్యామనూచ్య తద్యాజ్యయా
హోతి। అగ్నిర్మూర్ధాదివః... జన్వతోం। భువోయజ్ఞస్యర... హవ్యవా
హంస్వాహా। అగ్నయఇదం। మహాగ్ంఇంద్రో య ఓజసా పర్జన్యో
భువ స్సోమః... విశ్వచర్షణే స్వాహా। మహేంద్రాయేద
ఏవమాహుతిభిః పూర్వపక్షంనయేత్। అథయదీష్ట్యన్వాధానము
అవశిష్టేషు ప్రధానదేవతాభ్యో జుహుయాత్। అథయదిచాతురా
స్యమధే సాయంప్రాత రాహుతిభిః దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం చేష్ట్వా
వశిష్టపర్వాణ్యాసీయ। పర్వజ్జుహుయాత్ వేధాహి......సుక్రతోం
ఆదేవానామపిపంథామగన్మ...కల్పయాతిస్వాహా। అగ్నయేపథికృత
ఇదం। అనడ్వాః దక్షిణా వైశ్వానరో అజీజన......ఓజసాం। ప్రిష్టో
దివి......నక్తం స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। హిరణ్యం
దక్షిణాతతో ఽ సంస్థాతీతదర్శంవా పౌర్ణమాస్యంవా చతుర్గృహీ
తేనాజ్యేన ప్రధానదేవతాభ్య స్తత్తద్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం జుహు
యాత్। దర్శశ్చేత్। అగ్నిర్మూర్ధాభువోయజ్ఞస్యేత్యగ్నేః। మహేం
ద్రియమహోగ్ంఇంద్రోభువ స్త్వమింద్రేతి। పౌర్ణమాసీచేత్ అగ్నేః
పూర్వవత్। ఇదంవిష్ణుర్విచ...పాగ్ంసురేం। త్రిర్దేవః...నామస్వాహా

విష్ణవ ఇదం। అగ్నిహోత్రా సవేదసా ... యావధోంయువమేతాని ... గృభీ
తాని స్వాహా। అగ్నిహోత్రాభ్యామిదం। విన యింద్ర మృధో ... గిమ
యాతమాం। మృగోనభీమః కుచరో గిరిష్ఠాః ... మృధోనుదస్వ స్వాహా।
ఇంద్రాయ వై మృధాయేదం। తతః పిండ పితృయజ్ఞస్య స ప్రహోతారం
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన। మహావిష్ణో తా సత్య ... ఉద్గాతా వాచస్పతే
హృ... నమః పృథివ్యై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। ఏవమ
నంతరాతీతస్య కర్మణః ప్రధాన దేవతానాం తత్తద్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన పూర్ణాహుతీర్జుహుయాత్। అన్యత్రేహాణాప్రి
... ముత్తమేభ్యోం। శుచిం నుస్తోమం — ఆశేతే దేష్టాస్స్వాహా। ఇంద్రా
గ్నిభ్యామిదం। ఇతి వపాయాః। అథ రతంః — అపోంగిర్భి ర్వ్రప్రః ప్రమతి
— దేస్మై స్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇతి పురోడాశస్య। ఉభా వా
మింద్రా — హువే వాం ప్రచర్షణిభ్యః — భువనాత్య స్వాహా।
యింద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇతి హవిషః। అనడ్వాన్ దక్షిణా।
తతః అతీత ప్రయోగ ప్రాయశ్చిత్తార్థం పూర్వ వత్ ప్రాకృతైర్వై
శ్వానరోర్యః పూర్ణాహుతిః। పూర్వవద్దక్షిణా। అనంతరాతీత ప్రయోగ
స్య ప్రధాన దేవతానాం తత్తద్యాజ్యా పురోనువాక్యాభ్యాం చతు
ర్గృహీతేనాజ్యేన పూర్ణాహుతీర్జుహోతి। అగ్నిర్మూర్ధా భువో యజ్ఞస్య
త్వగ్నే॥ అగ్నయ ఇదం। ఇంద్రాగ్నీ అవసా గతం గీర్భిర్వ్రప్రయితం
ద్రాగ్నిభ్యః విశ్వేదేవాస ఆగతం శృణుతా మ ఇమం విశ్వేషాం దేవానాం
సోమయా స్తేన తోర్థువో ఋతా తేధా ... మహీద్యౌః పృథి
వీచనః ప్రపూర్వ జేపిత రతిద్యావాపృథివీభ్యాం। వత్సో వా సదక్షిణా।
విద్యమానే సగ్నౌ అకృతేష్టి పశ్వగ్రయణస్య మరణే ప్రేతస్య త్రాయ
శ్చిత్తం సమానం। పశుహోమాదికం కృత్వా అత్మని సమారూఢేష్వ
గ్నిషు యజమానో మ్రియేత। అగ్న్యాయతనాది కల్పయిత్వా। గార్హ
పత్యే లౌకికాగ్నిం నిధాయ। ప్రేతస్య దక్షిణం పాణిమభినిధాయ।
తత్పుత్రో భ్రాతా వాన్యో వా ప్రత్యాసన్న బంధుః ఉపావరోహేతి
ఉపావరోహమంత్రస్తు పైతృమేధికః। ఉపావరోహేతి వేత
యిమంతగ్ స్వర్గాయలోకాయనయ ప్రజానన్ అయజ్ఞపాదిగ్ం తరయి
మన్మసుధేహి। ప్రేతాహుతించాస్య జుహుయాత్। అథవారణ్యో

న్యోపావరోహ్యమంథేత్। యద్యరణ్యోస్సమారూఢేషు మ్రియేత పూర్వవదాయతనాని కల్పయిత్వా గార్హపత్యాయతనే అరణీసంధాయ। సంస్కర్తా ప్రేతస్య దక్షిణహస్తం స్పృష్ట్వా తూష్ణీంమధితా పూర్వవత్త్రేగ్నిమేధిక కార్యేణ ఉపావరోహం జపేత్। విహరణా సమానమ్।

అథ ప్రోషితమరణే విదేశగతస్య వా మరణే అశక్త్యాదినా
మరణే సంప్రాప్తే తద్విషయః.

యది ప్రవాసే మ్రియేత యజమాన శరీరమగ్ని సమీపమానీయ। విధినా దాహయేత్। సమీపం చేత్। విప్రకృష్టంచేన్నిర్మంథేన తద్గార్హపత్యాభ్యా మరణిభ్యాం కృష్ణాజినే సంస్థాపయ। ఆహా తేనాసనా బహిః ప్రవిష్టయిత్వా దీర్ఘ వంశే ప్రబధ్య ప్రాస్నాయుభాజనో నిం మేనాహృత్య। అగ్ని సమీపం విధినా దాహయేత్। యజమానతో ... యః పూర్వోమ్రియేత తస్య త్రేతాగ్నిభి స్త్రాపానేన బ్రహ్మమేధేన సహాత్రిపృమేధః పాణిహాస్య తస్య ... శరీరక్లస్నై హైవమరణే శైవహైతపితృమేధః। అవిశారోముంక్తానాం। యదాహితాగ్నిరశనిహతో మ్రియేత। ... భూమిపృథివ్యా చతుర్గృహీతం ... జుహుయాత్ ... యద్యప్సుమ్రియేత। సమె అస్త్వప ... ఇతి చతుర్గృహీతం జుహుయాత్। యద్యప్సుమ్రియేత ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామీతి ద్వే చతుర్గృహీతే జుహుయాత్। యది దంష్ట్రిభ్యోమ్రియేత। దగ్ధ్రాభ్యాం మలిమ్లూన్ యే జనేషు మలిమ్లవ ఇతి ద్వే చతుర్గృహీతే జుహుయాత్। యదిపశుభ్యోమ్రియేత। ఆగావో అగ్మన్ ఇంద్రో యజ్వనే ఇతి ద్వే చతుర్గృహీతే జుహుయాత్। అజ్ఞాత ప్రోషితాహితాగ్ని మరణవిషయః.

యద్యాహితాగ్నిః ప్రోషితః ప్రమీతో న పరిజ్ఞాయేత। యాం దిశమభిప్రస్థితస్స్యాత్ తమస్యాగ్నిభిః కక్షందహేయుః। అపి వా త్రీణి షష్టిశతాని పలాశవృంతానాం తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతిం కృత్వా తస్యామగ్నిభిర్దహేయుః। పలాశవృంతైః ... సంధిషు సంవేష్ట్య చత్వారింశతాశిరః పరికల్పయేత్ దశభిర్గ్రీవాం వింశత్యోరస్త్రింశతోదరం పంచాశతైకైకం బాహుం తాభ్యామేవ పంచభి రంగు

ళీరుపకల్ప్యయతే సప్తత్యా సప్తత్యై కంపాదం తాభ్యామేవ పంచభిః
పంచభిరంగులీరుపకల్ప్యతే అష్టాభిశ్శిశ్నం ద్వాదశభిర్వృషణం స్నాప
యిత్వాలంకృత్య అంతర్వేది కృష్ణాజినే నిధాయాహతేన వాససా ప్రచ్ఛా
ద్య బాంధవాః పర్యుపవిశంతి। అయమస్యాసౌ యస్య త ఇమే అగ్నయ
ఇతి తతః ప్రేతే మా త్వా ఇత్యేతదాది। యది పలాశవృంతాని న విందే
రన్ దర్భాణాం యాజ్ఞికానాం వృక్షాణాం తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతిం
కృత్వా తస్యాగ్నిభిర్దహేయుః। యది తాని న విందేరన్ భూమ్యాం పాం
సూనుద్ధృత్య। తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతిం కృత్వా। మధునా సర్పిషా
వా సంయుజ్య। విధినా దాహయేత్। ఏవముక్తప్రకారేణ యజ్ఞలోపస్య
ప్రాయశ్చిత్తే కృతే ప్రేతే మా త్వా ఇత్యేతదాది కర్మ ప్రతిపద్యతే
ఆశ్వలాయనసూత్రేణ యేషాం హోత్రం క్రియతే। తేషాం పూర్వోక్తా
భిర్యాజ్యా పురోనువాక్యాభిః। పూర్ణాహుతిర్హోతవ్యా। ఏషామాపస్తం
బసూత్రేణ హోత్రం క్రియతే। తేషాం తత్సూత్రోక్తాభిర్యాజ్యా పురో
నువాక్యాభిర్జుహుయాత్।

కృష్ణపక్ష దక్షిణాయన మరణమ్.

శ్లో॥ మృతానాం నిశి కృష్ణే చ పక్షేథో దక్షిణాయనే। తాసూ
ర్యాం చంద్రమసే త్యాది షట్పృథక్పృథక్ జుహుయాత్।

విద్యమానాగ్నేర్యజమానస్య మరణసంశయే అపి వా నాజ
స్రే ఇత్యన్యస్మిన్ పక్షే సంస్కర్తా బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరం భృగు
ర్వై వారుణిరిత్యేతావనువాకౌ బ్రహ్మవిదో దక్షిణకర్ణే జపతి। ఇతరే
షాం త్రియుశ్చ ఆయుషః ప్రాణగ్ం సంతన్వితి జపేత్। పూర్వమేవా
గ్నీన్ తూష్ణీం విహరేత్। ప్రేతే విహరణమేకే సమామనంతి। తదనద్ధ
కంభ పతి। మృతే మాత్యాః కేశాన్ ప్రకీర్య। పాంసూనావపంతే। అథ
దక్షిణేన విహారం పరిశ్రితే ప్రేతస్య కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయి
త్వా స్నాపయిత్వా। గ్రామేణాలంకారేణాలంకృత్య। పశ్చాత్సంస్క
ర్తా ప్రాచీనావీతీ అంత్యాగ్నిహోత్రం జుహుయాత్। అగ్నిహోత్రో
చ్ఛ్రపణం చ పరిశిష్య నిధాయ।

అంత్యాగ్నిహోత్ర ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య। పత్నీం చ స్నాపయిత్వా। శిరం

అముకస్యగోత్రస్యాముకస్య కర్మాణ్యాహితాగ్నిం ప్రేతం ఔపాసనా
గ్నినాసహ త్రేతాగ్నిభిర్యజ్ఞపాత్రైశ్చ పురుషోత్తమ సాయుజ్యార్థం
బ్రహ్మమేధేన కర్మణా పితృమేధేనచ సంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య।
దక్షిణేగార్హపత్యం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషు దక్షిణా
శిరసం దర్భేషు సంవేశయంతి। తస్యప్రతీవరీభూయ ప్రాగ్వపస్థ అధిరా।
స్యావాహైస్సుపదా ... సప్రాణా। సర్వేషు సంవేశనేషు దక్షిణశిరాః।
పూర్వయాద్వారోపనిష్క్రమ్య గార్హపత్యాహవనీయయోర్మధ్యే। ప్రేతం
పూర్వవన్నిపాత్య। ప్రేతమన్వారంభయిత్వా। ఆహవనీయే స్రువా
హుతింజుహోతి పరేయువాగంసం ... దుపస్యతస్వాహా। యమాయ
వైవస్వతాయేదం। ... సాహాధ్వర్యుః।
వాచస్పతే విధేనామన్ ... విబతః ... స్వాహా। వాచ
స్పతయే బ్రహ్మణఇదం। పృథివీహోతా। ద్యౌ ... వక్తా వాచస్పతేవా
చో ... వాచస్పతయే బ్రహ్మణ
ఇదం। అగ్నిహోతా। అశ్వినా ... ... శ్రితస్వా
హా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణఇదం। సూర్యంతేచక్షుః ... శరీరై
వాచస్పతే ... స్వాహా। వాచస్పతయే
బ్రహ్మణఇదం। ... హోతా। ... వాచస్పతే
... స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణఇదం।
ఏవంగార్హపత్యే। పరేయువాగంసం హోత్రంశ్చసమంత్రకం హుత్వా
తూష్ణీమన్వాహార్యపచనే సభ్యావసథ్యౌపాసనేచ హుత్వా। ప్రజా
పతిర్దేవతా తూష్ణీమితరేష్వితివచనాత్ తతశ్శుక్లసూత్రేణ హస్తపాద
యోరంగుష్ఠౌబధ్వా। సశిరచూలామాబధ్య। వంశమాలికా ఔదుం
బర్యామాసంధ్యాం। కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రీవ అధరలోమాస్తీర్య।
తస్మిన్నేనముత్తానంనిపాత్య। తత్రోదకేనాహతేనవాస సాప్రోర్ణోతీదం
త్వావస్త్రమితి। ఇదంత్వావస్త్రంప్రథమన్వాగన్ యథాపాదతోదశా
భవతి। అథాస్యేతరదపాదత్తేః తదూహేతి। ఇతరత్పూర్వపరిహితం
అపైతదూహ ... విబంధుషు। తత్పుత్రోభ్రాతావాప్రతీతః పరిధా
యాజరసేసనేత। అథమైత్రావరుణామిత్రశ్చరోశ్చసహప్రయోగః।
మంత్రవర్జ్యం క్రియామాత్రం। అధ్వర్యురపఉపస్పృశ్య। అన్వాధానా

దిత్రూష్ణీంశాఖామాహృత్యనిధాయ। పరి స్తరణంపరిభోజనీ మప్రచ్ఛి
న్నాగ్రం వేదముపవేషంచకృత్వా। త్రివృత్పవిత్రంకృత్వాశాఖా
యామాసజ్య కుంభీలేపనంకృత్వా। దక్షిణాప్రాగగ్రైరగ్నీన్ పరి
స్తీర్య। హస్తాత్ప్రతప్యాపరేణాహవనీయంప్రతీచీస్త్రిస ఉలపరాజీర్దక్షి
ణాపవర్గాస్తీర్త్వాదక్షిణాగ్నేఃపశ్చాత్। పిండపితృయజ్ఞవత్। దర్భాన్
త్సగ్స్తీర్య।కుంభీశాఖా పవిత్రమభిదానీందారు పాత్రందోహనముప
వేషంచఉత్తరతఃప్రయుజ్య। స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీం శూర్పంకృష్ణా
జినములూఖలమ్।ముసలంపాత్రీముత్పవనార్థం చరుస్థాలీంచ దక్షిణతః
ప్రయుజ్య । పవిత్రేకృత్వాస పవిత్రేణపాణినాపాత్రాణిసంమృశ్య ।
అగ్నిహోత్రహవణీంశూర్పం చాదాయాహవనీయేప్రతితప్య। యదితా
త్రాన్నిసిగ్రశేత్ । దక్షిణతస్స్ఫ్య ముపధాయతృణాధికం నిరస్య అప
ఉపస్పృశ్యశూర్పే పవిత్రేనిధాయ తస్మిన్నగ్నిహోత్రహవణ్యాహవి
ర్గ్రంపి సకృదేవనిరూప్య।దక్షిణాగ్నేః పశ్చాత్సాదయిత్వా।పశూర్పా
మాదగ్నిహోత్ర హవణ్యాముప ఆనీయ ప్రోక్షణీస్సగ్స్కృత్య హవిః
ప్రోక్ష్య । పాత్రాణిచసర్వాభిరద్భిః ప్రోక్ష్య।కృష్ణాజినమాదాయ।స
కృదవధూయసాదయిత్వా।తస్మిన్నులూఖలంప్రతిష్ఠాప్య।తస్మిన్ హవీం
షొప్య ముసలమాదాయ।సకృదేవాసహత్య పురస్తాచ్ఛూర్పంనిధాయ
తస్మిన్ హవింష్యుదుష్యపరాపూయాథస్తాత్కృష్ణాజినస్యహస్తేన తుషా
నోప్య వివిచ్యపాత్ర్యాం తండులాన్ ప్రస్కందయిత్వా ఉపవేషమా
దాయ । దక్షిణాగ్నౌ స్థాలీముపధాయ తత అయుత్గాః ప్రతీష్యగా
హ్సపత్నే సాన్నాయ్య పాత్రాణి ప్రతితప్య ।ఉపవేష మాదాయగార్హ
పత్యాద్దక్షిణతోంగారాన్నిరూహ్య। తేషుకుంభీమధిశ్రిత్య। ప్రదక్షిణ
మంగారైఃపర్యూహ్య।శాఖాపవిత్రందక్షిణతో నిధాయ। కుంభీమన్వా
రభ్య అభిధానీమాదాయ దోహనేనకుంభ్యాంచపయఃసకృదేవమిత్రా
వరుణాభ్యాంత్వేతిఆసిచ్య।దోహనేఽపఆనీయ సంక్షాళ్యనినయనంకుం
భ్యాంమానీయ।తండులానుత్పూయ।జలముత్పూయ చరుపాత్రే ప్రక్షి
ప్యతండులాన్ నిక్షిప్య తతోలౌకికం దధ్యానీయన్యతేక్షీరేఆనీయ
దోహనపాత్రద్వయముద్ధృత్య । పవిత్రేఉత్కరేత్యక్త్వా చరుమభిఘా
ర్య । ఉద్వాస్యఆమిక్షాముద్వాస్యసగ్ంహృత్యద్వయోః పాత్రయో

ఉద్ధృత్యనాజన్యై కదేశేనోపశిచ్యచరుమలం కుర్యాత్ ఉపదేశస్తు తూ
మాభ్యాసా ద్యోవదుక్తమేవతూష్ణీం దక్షిణాగ్నౌ చరుం శ్రపయతి।
తూష్ణీంపాత్రద్వోహవత్సయఉత్పూర్య లౌకికేనదధ్నా సించతి।అసోమ
యాజీ సన్నేవ యాజినోపి ప్రథమదర్శ పూర్ణమాసయాగాత్పూర్వం
నామితః। రాజగవ్యాఅభావాత్।పశుప్రయుక్తముపాకరణాదికం పా
శోల్మకంచనాస్తి।తతోగ్నిన్పురతః కృత్వా ప్రేతంఆదాయ గృహా
న్నిర్గచ్ఛంతి।అగ్నింశాఖాస్తిలాన్ చరుజలానిచ అశ్మనోయజ్ఞకాష్ఠం
దర్భాన్ హిరణ్యశకలాన్ ఆజ్యముచ్ఛేషణంచ అమితం లౌకికం దధి
సికతాయజ్ఞపాత్రాణి కుంభ్యాదీనేతానన్యా నపిశవస్య పృష్ఠతో
హరేయుః।అధ్వర్యురనసావహీనపక్షే !ఇమాయూనజ్మి... గచ్ఛతాత్
వానువ్యయానేతస్యనివృత్తిః వాహకానుమంత్రణంకేచిత్ । అదీయ
మానమంత్రయతే పూషాత్వేతశ్చ్యావయతుప్ర... ... సువిద
భ్యః। భర్తానన్బిభ్రియమాణోబిభర్తి ... ... యద్దేవా
ప్రాణరోనవ। తురీయమధ్యంగత్వా ప్రేతందక్షిణశిరసం నిధా
దక్షిణతో లోష్టానవకుధ్య శేషచరుం ప్రతిష్ఠాప్య । ఏకవాససోద
ణాన్ కేశపక్షానుద్వృత్యసవ్యాన్ ప్రస్పృశ్యదక్షిణానూరూనాఘ్నా నా
గ్నిరభిధూన్వంతస్త్రిః ప్రసవ్యంపరియంతి । అపనశ్శోశుచదఘం...
దఘంధూన్వ నేవ్యారంభణేనంగాహా నేసంస్పర్శనేఉదకోపస్పర్శనే
రోహణ ఇతిసర్వత్ర కనిష్ఠ ప్రథమాః। అనుపూర్వా ఇతరేస్త్రియో
సవ్యా నుద్వృత్యదక్షిణాన్ ప్రస్పృశ్య సవ్యానూరూనాఘ్నానా అవ
ధూన్వంతప్రతిపర్యంతి త్రేతాగ్ని నా పాసనాగ్నిభిస్సహపరిక్రమణావ్
అపనశ్శోశుచ... ... దఘమ్। అథాధ్వర్యుశ్చరోస్తృతీయాంశ మా
యలో ష్టైషునిక్షిప్య। మేతుశేషత్రిః యామి ఘుట్టయతి పరిహ్వరీత్య
యాతీత్యేకే అదీయమానమనుమంత్రయతే పూషేమా అపా అను వేద
ప్రవిద్వాన్ భర్తాసన్... ...నవ। ద్వితీయమధ్వనోగత్వా నిధా
పూర్వవత్కృత్వా । అదీయమానమనుమంత్రయతే । ఆయుర్విశ్వా
యుః పరి...సవితాదధాతుభర్తాసన్... ...నవ। తృతీయ మధ్వనో
త్వానిధాయ ఖననాదిని పవనాంతం పూర్వవత్కృత్వా తృతీయే
సహచరుం ప్రోహిణుయాత్ స్థాలిం బింద్యాత్ అథాష్టకపాలాని

సంభివాన్ని సంభిగా త్రియథ్యైషూదకంసతిషేత్ । తూష్ణీంచతుర్థ
మాదాయజఘనేన దహనదేశంగత్వానిధాయ। ఉదంచస్సముత్క్రా-
మంతిపోథారః ఏషావై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాంతాదిక్త్రామేవైనాస
సూత్క్రామంతీతి విజ్ఞాయ తేఃతోఽథ్వర్యుః ప్రత్యేత్య । హరిణ్యాపలాశ
శాఖయావాశ్మశానాయతనగ్ం సమ్మార్ష్టి। అపేతవీత...మస్మై।
ఇతిసంహితాపాఠః కపర్దభాష్యపక్షః అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం ।
యమోదదాత్వవసానమస్మై ఇతిపైతృమేధికపాఠః కేషాంచిత్పక్షః।
దక్షిణతశ్శాఖా ముదసిత్వాఽపఉపస్పృశ్య । ఉద్ధృత్యావోక్ష్యమధ్యే
హిరణ్యశకలమవధాయ తస్మిన్ దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ త్సగ్ స్తీర్య
తేషు దక్షిణాగ్రైర్యాజ్ఞికైః కాష్ఠైః దారుచితించిత్వాగ్నీనుపవపతి।పుర
స్తాదాహవనీయం పశ్చాద్గార్హపత్యం దక్షిణతోన్వాహార్యపచనంపుర
స్తాత్సభ్యావసథ్యౌపాసనంచ। దక్షిణాపాగగ్రైర్దర్భైరగ్నీన్ దారు
చితించపరిస్తీర్య, చితేర్ద ణతః పశ్చాద్వాదర్భాన్సగ్ స్తీర్య పిండ
పితృయజ్ఞద్దక్షిణాప్రాంచ్యేకైకశః పాత్రాణి ప్రయునక్తిస్ఫ్యశ్చకపా
లానిచేతి। తతో రజ్జ్వారపక్రత్యాసందీరసవిధ్వంతినాశయంతీత్యర్థః ।
రజుషుచై వకృష్ణాజినేచోతావశ్మే తే।ఏకపవిత్రేణాగ్నిహోత్రహవణ్యాం
ప్రోక్షణీస్సగ్ సంస్కృత్య। మృతంపాత్రాణిదారుచితించప్రోక్ష్య సర్వా
భిరద్భిః। అథాజ్యానిగృహ్ణాతీదర్శ పూర్ణమాసవన్మంత్రవర్జం సర్పిధాన్
నస్యబిలమపావృత్య దక్షిణాగ్నావాజ్యం విలాప్యఆజ్యస్థాలీమాదాయ।
తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యం నిరూప్య దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య
దక్షిణార్ధేగార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్యఉత్తరార్థేచ ఆవనీయే అధిశ్రిత్యపాత్ర
సమీపేసాదయిత్వా। చతుర్గృహీతేనాజ్యానిగృహ్ణాతి। ఉపభృత్యపిచ
తుర్గృహీతం జమదగ్నీనామపి। సర్వత్రచతుర్గృహీతమేవ। తతోగ్ని
హోత్రోచ్ఛ్వణ మన్వేసదర్భాన్సంస్పృశ్య పాత్రాణిపూరయతి ।
యాన్యాసేచనవంత్యభ్యుక్తతీతరాణి। అభిలానీత్యర్థః। అతిరాజగవీ
ముపాకరణాద్యుత్సర్జనాంతంపత్నీం ప్రేతేనసహాశయనం తాముత్థాప
నంచ ననిఖతం।గవాలంభస్యకలౌనిషిద్ధత్వాచ్చక్రియాభావాచ్చ। హ
స్తాగ్ంపూష్టిన్ । సువర్ణేవఖాన్మస్య।సువర్ణగ్ంహస్తా...... మా
తీర్జ్యేమ। దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే। అశ్వినో...గృహ్ణామి।రాజా త్వా

... వరుణోనయతు దేవిదక్షిణేగ్నయే హిరణ్యం। తేనామృతత్వ...
...ప్రతిగృహ్ణాతు । ఇత్యంతేసంమార్గః। దేవస్యత్వా... ...గృహ్ణామి
రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేగ్నస్త్వాకృంతన్నపసస్త్వా తన్వత
వరూత్రయస్త్వావయగ్ సోమాయవాసః। తేనామృతత్వమశ్యాంవయో
...గృహ్ణాతు। ఇత్యంతే సంమార్గః। దేవస్యత్వాసవితుః.... దేవిదక్షి
ణేరుద్రాయగాం తేనామృ.....గృహ్ణాత్వితిసం మార్గః । దేవస్యత్వా
...... వరుణాయాశ్వం తేనామృతత్వమ ... గృహ్ణాసంతుమార్గః । దేవ
స్యత్వా . . . . క్షిణేప్రజాపతయేపురుషం తేనామృ . . . హ్ణాత్వితి సం
మార్గః। దేవస్యత్వా.. దక్షిణేమనవేతల్పం తేనామృ . . . హ్ణాతు ।
సంమార్గః। దేవస్యత్వా . . . ణేపూష్ణేవింతేనామృత . . హ్ణాత్వి
సంమార్గః। దేవస్యత్వా. . . క్షిణేనిర్ ఋత్యాఅశ్వతరం। తేనామృ
. . . హ్ణాతు। దేవస్యత్వా . . నిర్ ఋత్యై రథం। తేనామృత . .
హ్ణాతుదేవస్యత్వా . . . ణేగంధర్వేభ్యస్స్రజం। తేనామృత. .. హ్ణాతు
దేవస్యత్వా . . . ణేప్సరోభ్యోలంకరణే। తేనామృత... దేవస్యత్వా
...క్షి నిర్ ఋత్యాఅశ్వతరగర్దభౌ తాభ్యామృత.. హ్ణాత్వితిసంమార్గః
ఇతికేచిత్। దేవస్యత్వా...మిరాజా...క్షిణే మవతో వాసస్త్రిసం ।
నామృతత్వమశ్యాం గృహ్ణాత్వితిసంమార్గః కేచిత్। దేవస్యత్వాస ..
క్షిణేగంధర్వాప్స రాభ్యస్స్రగలంకరణే। తాభ్యామృత ... త్వితిసం
మార్గః। దేవస్యత్వా...క్షిణేవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యోధాన్యం తేనామృతత్వి
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ...దక్షిణే బ్రిహణబదనం తేనామృత... త్విత
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ... ణే సముద్రాయపః తేనామృత ... హ్ణా
త్వితి సంమార్గః దేవస్యత్వాసవి .. ణేఉత్తానాయాంగీరసాయానః। తే
నామృత ... హ్ణాత్వితిసంమార్గః దేవస్యత్వా.. ... దేవిదక్షిణేవైశ్వా
నరాయరథం। వైశ్వానరః ...జాగృవిః। రాజత్వా ... ణే వైశ్వాన
రాయరథం। తేనామృ... హ్ణాత్వితిసంమార్గః ఉభయోస్సకృ దేవమం
త్రః ఆర్షై నంచితావుపర్యధ్యాహార్తి దక్షిణాశింసంశాయయతిఅథాస్య
ప్రాణాయతనేషు హిరణ్యశకలాన్ ప్రత్యస్యత్వాజ్య బిందూన్వా ।
సువర్ణం ఘర్మం పరివేదవేసం । ఇంద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరంతం
...సమానసేన అత్మాజనానాం । ఇతి చతుర్దశవాక్యా నిదశహోత్ర

హృదయముక్త్వా ఆస్యే ప్రక్షిపేత్ । బ్రహ్మేంద్రమగ్నింజగతః ప్రతి ష్ఠాం ... చతుర్ హోతౄణామాత్మసంశవయోనిచక్షుః ॥ ఇతిద్వాదశ వాక్యానిచర్ హోతృహృదయముక్త్వా దక్షిణే శ్రీకేశతంనియుతః పతివేదవిశ్వా విశ్వవారః ॥ విశ్వమిదం ... తేనక్లృప్తో మృతే నాహమస్మి ఇతిద్వాదశవాక్యాని పంచహోతృహృదయముక్త్వాసవ్యేక్షిణే। సువర్ణం కోశగం రజసాపరివృతం। దేవానాం ... ఇంద్రస్యాత్మానగం శతధా చరంతం। ద్వాదశవాక్యా నిషడ్ఢోతృహృదయ ముక్త్వాదక్షిణేకర్ణే। ఇం ద్రోరాజా జగతోయ ఈశే। సప్తహో ... రాయస్పోషాయ సుప్రజా స్త్వాయసు వీర్యాయ। అష్టసప్తతివాక్యైస్సప్తహోతృహృదయముక్త్వా సవ్యేకర్ణే। పునశ్చ । ఇంద్రోరాజగతోయ ఈశఇత్యాదిరాయస్పోషా యసుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయే త్యంతంజపిత్వా । దక్షిణస్యాంనాసి కాయాం। పునశ్చ। ఇంద్రోరాజాజగత ఇత్యాది రాయస్పోషాయసు ప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేత్యంతం జపిత్వా సవ్యనాసికాయాం। అథ వాసర్వమనువాకం జపిత్వా ఆస్యేచాప్రక్షిపేత్ ॥

అథ పాత్రచయనమ్.

తతః ప్రేతస్యోపరిపాత్రాణి చితాయాం సర్వాణ్యనులోమాని ధృత్వావర్జందక్షిణేహస్తేస్ఫ్యంజుహూంచనిదధాతి సవ్యఉపభృతం ఉద సీధృవాఅరణిచ ధ్రువాచ దక్షిణాగ్రాః । ముఖేగ్నిహోత్రహవణీం । నాసికయోస్స్రువౌ। అక్ష్ణోఃహిరణ్యశకలావాజ్యస్రువౌవా । కర్ణ యోఃప్రాశిత్రహరణే । సర్వలోముఖయోజినః ప్రాశిత్రద్వయంఏకం ఛేద్విత్వా। హనోఃఓష్ఠమూలయోః ఉలూఖలముసలే। దర్భాగ్నః యదిగ్రావాణోభవంతి। శిరసి కపాలానిలలాటేయేకకపాలం। ఉదరేపిష్ట సంయమనీంపాత్రిం । నాభ్యామాజ్యస్థాలీం। పార్శ్వయోశ్శూర్పే నానాబీజపక్షేవైమృత అగ్రయణేచపాత్రద్వయం । శూర్పద్వయం ప్రథమందక్షిణేతతస్సవ్యేచిత్వావైకం। వృషణోః ఊరుమూలయోః సా న్నాయ్యకుంభౌయుద్ధసంవయత్ । అండయోర్ధృష్టిం ఉపవేశిశ్నేశమ్యాంచ స్పృష్టయోఃపదాంతయోః దక్షిణేఅగ్ని అగ్నిహోత్రస్థాలీంఉంత్తశ అన్వాహార్యస్థాలీం । పత్తఉపావహరణీయంకూర్చంశిరసిఉపసాదనేయ శేఇడాపాత్రంచ వేదంశిఖాయాంఅగ్నిర్యజుర్భిరిత్యేకైకంవాక్యముక్త్వా

ద్వితీయస్థాళ్యాణిస్సాదయతి। క్రమపాత్రేస్థితవాక్యేనకపాలానియుగపత్సా
యతి। ఏకకపాలాంచవాక్యాంతరేలలాటే ఇమమగ్నేచమసమితిమంత
ముక్త్వాక్రమపాత్రస్థంవాక్యంచోక్త్వాహృదయమధ్యేచమసంసాదయే
ఇహాచమసః ప్రణీతాపాత్రం ప్రణీతా ప్రణయనంచమసమద్భిఃప్రతి
శయతీతిలింగాత్ అవశిష్టాన్యత రానిక్షీణీరోవ్యరంతరాళఇత్యర్థఃహో
మోర్దేవమైత్రావరుణీమామిక్షాంమి త్రావరుణభ్యాం త్వేతిదోవ
పాత్రస్థితామామిక్షాం పాత్రాభ్యాంసహనిదధాతి। ప్రథమం దక్షి
పక్షదేవమంత్రైఃఅత్రైవపుసదర్హనార్థం అగ్నిహోత్రహవణీంకృ
తనం శమ్యాందుృషదుపలే అరణీచాదాయ ప్రజ్ఞాతంకృత్రిచిత్ స్థా
యిత్వా స్తృతస్యాస్యేతిలతంమల్హా ప్రతిష్ఠ్యఆర్ద్రనముపోషతిపుర
దావాపవీ యేనమైనమగ్నేవి... ప్రహినుతాత్రిత్రృభ్యః జ్యోతిష్మ
త్వాసాదయామిజ్యోతిష్కృ... జాగ్రతింత్వాసాదయామి। శతంయ
తిపశ్చాద్గార్హపత్యేశృతంయదాకసిరజాత+వసిర్భవాతి। జ్యోతిష్మ
త్వాసాదయామి+ జాగ్రతింత్వాసాదయామి। తూష్ణీం దక్షిణతో
హార్యపచనే। తూష్ణీమావాసనేచ। అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం।
పిత్ర ముపతిష్ఠతే। ప్రాఙ్ముఖః। సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతు+ప్రితీతిస్తు
ర్తైః। పహ్రశీర్షా పురుషః।సహస్రాక్షః+పంతిదేవాః। అధ్యసంభు
పృథివ్యైరసాచ్ఛ... సర్వం మనిపాణ। అథసాదిత స్రువమాజ్యస్థా
చాదాయా జఘనేనచితిముపవిశ్య। యఏతస్యపథోగోప్తాగస్తేభ్యస్స
హేతినవ సువాహుతీర్జుహోతి। మయేతస్యపథోగోప్తాగస్తేభ్యస్స
హా+యమత్రనాధీమసస్మై స్వాహా। అగ్నయఇదం। ప్రయాసా
స్వాహేతిచ ద్వాదశాహుతీర్జుహోతి। ప్రయాసాయస్వాహా। ప్ర
సాయేదం। ఆయాసాయస్వాహా। ఆయాసాయేదం। వియాసా
స్వాహా। వియాసాయేదం। సంయాసాయస్వాహా। సంయాసాయే
ఉద్యాసాయస్వాహా। ఉద్యాసాయేదం। వయాసాయస్వాహా। వ
సాయేదం। శుచేస్వాహా। శుచఇదం। శోకాయస్వాహా। శోకాయే
తప్యత్వైస్వాహా। తప్యత్వాయేదం। తపతేస్వాహా। తపతఇదం। బ్ర
హత్యాయైస్వాహా। బ్రహ్మహత్యాయఇదం। సర్వస్మైస్వాహా। స
స్మాఇదం। అతోభయంప్రహరతి। యేజహోతి పూర్వంయత్రా

దితం తత్రపునస్సాదయతీత్యర్థః। అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖముపవిశ్య।
అత్రైనం యామ్యేనాసూక్తేన నవర్చేన పదాచానుశంసంతి। ప్రకేతునేతి
ప్రకేతునా+అధిగచ్ఛతోం। హరిగ్ం హరంతమ+ద్యేత్రిమస్యమాచి
ధోమృత్యో+హవిషాపిధేమోం। సద్యశ్చకమానాయ—పునోం।
కామేనమేకామఅ—ఉపమామభోం। పరంమృత్యో—మోతవీరోం
ప్రపూర్వ్యం మనసావందమా—మజాబుతహ్యోం। జగనేన దహన
దేశముదీచీ స్త్రియః కమూన్ః ఖాత్వా। ఉదిచీరుదగాయతిః కమూన్ః
దీర్ఘికా ఇత్యర్థః। అశ్మభిస్సికతాభిశ్చాపః ప్రకీర్యాయుగ్మైర్ధదకుంభై
రపః పరిప్లావ్య తా సుజ్ఞాతయస్సంగాహంతే కనిష్ఠప్రథమాస్సంగాహన
ప్రభృతిసర్వేషాం। అశ్మన్వతీ రేవతీ—వాజానుత్తరేమ। ఇత్యుపస్థా
య। అప్యాయస్వామదింతమ — స్త్రమః। సౌమ్యయాసంగాహనం
జఘనేనకర్షూః పలాశశాఖేశమీశాఖే వానిఘ్నంత్యర్థే నేదర్భమయేనశు
ల్బేన సంబధ్యతే। అంతరేణప్రసర్పంతి కనిష్ఠప్రథమాః యద్వైదేవస్య
—...పునామి జఘన్యశ్శాఖేప్యుదస్యతి ఖద్యాపాస్యతియారాష్ట్రా
త్పన్నా—స్పృజాథ। ఉపవీతినః ఉద్వయంతమ—రుత్తమం। తరణిర్వి
శ్వదర్శ-వప తేయోనిసూర్యాయత్వాభ్రాజస్వతే। ఆదిత్యముపస్థాయ
పునః ప్రాచీనావీతినః। శ్మశానమనవేక్షమాణో ఆపోవగాహంతే।
ఖాతాపూనాతుసవి-వర్చసా। ఈయుష్టేయేపూర్వతరా--రీమపశ్యాన్
ఇతిచ కనిష్ఠప్రథమాః స్త్రీప్రయోగే ఆనంతరమనవేక్షమాణా అపోవగాహం
తే। సమానమతఊర్ధ్వం పైతృమేధికం కర్మయమోదనప్రాశనాత్ సం
తిష్ఠతే। బ్రహ్మమేధసహితాహితాగ్ని ప్రయోగః ప్రథమేహని। అస్మిన్
దినేనగ్నప్రచ్ఛాదనాది శిలాస్థాపనవాసోదక తిలోదకాన్ పిండబలి
ప్రదానం కుర్యాత్। నవశ్రాద్ధంచకుర్యాత్ ।ఏకోత్తరవృద్ధిశ్రాద్ధంచ
కుర్యాత్। ప్రథమదిన ప్రయోగస్సమాప్తః

(నగ్నప్రచ్ఛాదనాది ప్రయోగములన్నియును ఆహితాగ్నుల
కును అనాహితాగ్నులకును ఒకేవిధము)

ఆహితాగ్ని సంచయన ప్రయోగః

అపరేద్యుస్తృతీయస్యాం పంచమ్యాం సప్తమ్యాం వాఽస్థీని
సంచిన్వంతి। శవాగ్న్యనుగతిప్రాయశ్చిత్తం శవాగ్ని భస్మనానిత్యా

రణీసంస్పృశ్యాత్మధిత్వాసర్వపాత్రీయశ్చిత్తంకృత్వాపాత్రాణామాయవ
అముకగోత్రస్యాముకశర్మణః ప్రేతస్యాస్థిసంచయనంకరిష్యే। ఇతి
కల్ప్య। క్షీరోత్సిక్తేనోదకేన ఉదంబరశాఖయాప్రక్ష్యాధయఃశరీరః
హోక్షతియం తేఅగ్నిమిమంథామేతి పంచభిఃఋగ్భిఃప్రోక్షతి ప్రత్య
మహోక్ష్యః స్లో। శవాగ్నిః పంచచర్యంతః పుసర్ధాహాంతఏవవా।రత్న
గ్నిరథవారణ్యో స్తూష్ణీమారోప్యధార్యతే। అతఏవాంగరాః దత్తే
నిర్వృత్య। పరిస్తీర్యపరిషిచ్యతి ప్రస్న్రివాహుతీర్జుహోతి అవస్ప్రః
సరగ్నే ... దేవస్వాహా అగ్నయేజాతవేదస ఇదం। సంగచ్ఛస్వా
... సవితాదధాతుస్వాహా। దేవేభ్యఇదం। యత్తేకృష్ణ ... వివేశస్వా
అగ్నయఇదం। పరిషిచ్య।అయుగ్భిరుదకుంభైస్యహోక్షితమహోక్ష్యా
స్త్రియస్సంచిన్వంతి।*యస్యాపునర్విజననస్యాస్యాసవ్యే హస్తేనీల
హితసూత్రాభ్యాంబృహతీఫలమాబధ్య।సవ్యేన పదాశ్మానమాస్థా
పవ్యేనపాణినా ప్రథమానవన్వేక్షమాణాస్థీన్యాదత్తే।ఉత్తిష్ఠాత ... ఇ
తు దద్భ్యశ్శిరసోవాతద్వాదసికుంభేవానిదధాతి ।ఇదంతవఏకంద్వితీ
సర్వబాహుభ్యాంవా పరఉత్తఏకంతృతీయాపార్శ్వభ్యాంశ్రోణీభ
వాతృతీయేనజ్యోతిషాసంవిశస్వ చతుర్థం ఊరుభ్యాంజంఘాభ్యా
సంవేశనస్తనువైచారు–సదస్థే। పంచమ్యాపద్భ్యామాదాయ। పు
వన్నిదధాతిఏవమేవాయుజాఃస్త్రియస్సంచితంసంచిన్వంతి।భస్మభిస్సః
హ్యాసగ్ం హత్వాశరీరాకృతింకృత్వా తచ్ఛరీరాంగే అపూపాదిశ
లాజానపహారశ్చదద్యాత్ । శ్మశానవేదికారాధనంకృత్వాశ్మ
వాసిభ్యోభూతేభ్యఏతానిపణ్యారాణిదధాతి। ఉత్తిష్ఠప్రేహి ... యో
ఇత్యాదాయశమ్యాంపలాశమూలేవాకుంభంనిధాయ।జఘనేన కు
కర్షాదిసమానమాస్నానాత్ ।* గోదానాది యథాశక్తి దా
కుర్యాత్ ।

అథ హావిర్యాజివిషయః

అథాతో హావిర్యజ్ఞియం నివపనంయంకామయేతా నంత
స్యాదితి । అముకగోత్రస్యాముకశర్మణః ప్రేతస్యానంతలోకావా
ం అస్థినివపనంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య । భూప్రదేశే ఉద్ధతే హో
సికతోహోప్తే పరిశ్రితేదర్భైరాగ్యతో నన్వవీక్షమాణో దర్భేష్వ

నివపతి। పృథివ్యాస్త్వాఅక్షిత్యా అపామోషధీనాగ్ంరసేన స్వర్గలోకే
నివపామి విష్ణుశర్మన్। ఇతినివపతి।

సోమయాజినః పునర్దహనవిషయః.

శ్లో॥ అనిధాయపురాకుంభం కృత్వానివపనంతతః। కర్తవ్యాద
త్రైవవాకుర్యాత్ తర్పణాంతమశేషతః। యస్మిన్నహన్యస్థిసంచయనం
తస్మిన్నహని అపరాహ్ణేనివపనంకర్తవ్యం॥ శ్లో॥ నివాపేనపునర్దాహే
లోపశ్చిత్యాంనచోభయం। అథవాపునర్దాహేనివపనం కుర్యాత్। అవి
రోధాల్లోష్టచిత్యాంతు పునర్దహనంకుర్యాత్। తత్రాప్యవిరోధాత్॥

పునర్దహన ప్రయోగః.

అథయదిపునర్దహంతిస్స్వరగ్ని హోత్రహవణీం కృష్ణాజినం
శమ్యాందృషదుపలేచనాను ప్రహరేయుః। అముకగోత్రస్యాముక
శర్మణః ప్రేతస్య అనంతలోకావాప్త్యర్థం పునర్దహనంకరిష్యే। ఇతి
సంకల్ప్య। శుచౌదేశే దహనపదవకాశం జోషయిత్వా హరిత్య
పలాశశాఖయాశమీ శాఖయావాసంమృజ్య ఇత్యాదికాష్టైర్దారు
చితించిత్వేత్యంతం కృత్వా। తత్రాగ్నిముపసమాధాయపరిస్తీర్య
అపరేణాగ్నిం దర్భాన్ సగ్గ్స్తీర్య తేషు కృష్ణాజినేశమ్యాయాందృష
దుపలాభ్యాం అవాంజనశరీరాణి సంపిష్టానిప్రేషయిత్వాజ్యంకుంభే
సమాదాయాగ్ని హోత్రహవణ్యాంజుహోతి। అస్మాత్త్వమధిజాతోసి
యంత్వదధిజాయతాం। అగ్నయేవైశ్వానరాయ సువర్గాయలోకాయ
స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అత్రైవాగ్ని హోత్రహవ
ణీం కృష్ణాజినం శమ్యాందృషదుపలేచాను ప్రహరేయుః। నచాత
ఊర్ధ్వం శ్మశానంగంతుమాద్రియేత।

పునర్దహన ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ఆహితాగ్నిపత్నీవిషయః.

శ్లో॥ శవాగ్నిః పంచపర్వాంతః పునర్దాహాంతఏవచ। రక్షోగ్ని
రక్షావారణోస్త్రీణామారోప్యధార్యతే। నవమ్యాం వ్యుష్టాయాం
గృహోపలేతంతరాగ్రామం శ్మశానంచ।

పత్న్యాన్మృతాయాం। పత్న్యాస్తు నిర్మంథ్యాగ్నిర్భవేదితి అధర్మోహినిర్మంథ్యేన ప్రేతాధానవత్స్యాత్। సంస్కరిష్యామి ప్రేతాం నిర్మంథ్యేధకుశాగ్నినా। అస్యార్థః। తాకికారణిం తూష్ణీ మాహృత్య తూష్ణీంమథిత్వా నిధాయ। వ్యాహృత్యామేకామాహుతి హుత్వాగోత్రే: నామనీసంకీర్త్య మాతరమిమాం ప్రేతాం నిర్మ థ్యాగ్నినా పైతృమేధికవిధినా సంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। అనాహి తాగ్నివత్సంస్కారం కుర్యాత్। ఇత్యేకః పక్షః। దర్భముష్టిం ప్ర ష్టాప్య పునర్దర్భేషు నిక్షిపేత్। పునస్తద్వత్తృతీయోఽగ్నిరేవ ఉత్త స్స్మృతి॥ ఉతపనాగ్నిం ప్రేతసన్నిధౌ నిధాయ పాత్రాదీంశ్చం అ రణ్యౌ। ప్రేతమాన్యాంబధ్యసంకల్ప్య గోత్రాయాః నామ్న్యాఃమాత ప్రేతాయాః పైతృమేధికసంస్కారార్థం ప్రేతాధానంకరిష్యే ఇతిసం కల్ప్య। అపఉపస్పృశ్య। యోఽశ్వత్థశ్శ...సహ। తాకికారణీఆహర అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధితాత్తాం...తవః ఆయుర్మయిధేహి। ఇత్యర అభిమంత్ర్య। అగ్నిసమీపేనిధాయ దేవయజనం తూష్ణీముద్ధృ అవోక్ష్య। ఆయతనానికల్పయిత్వా। జాతవేదో భువనస్య రేత... - మయోభూః॥ అయంతేయోనిర్ఋత్వి—రయిం। ఇత్యగ్నావర నిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయతి। పశ్చాద్యజ్ఞతనే ప్రేతాంనిధాయ గార్హపత్యాయతనే అరణినిధాయ మంథేత్। యేస్యాగ్నయో జుహ్వత మాంసకామాస్సంకల్పయంతే। యజమానగ్ం సంజానంతు తే హవి సాదిగాయస్వర్గమిమంలోకం ప్రేతంనయంతు। ఇతిజపిత్వామంథేత్ ఉపావరోహజాతవేద ఇమంత్వగ్ం స్వర్గాయలోకాయ నయప్రజానన్ ఆయుః ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు ధేహి ప్రేతాహుతించాస్య జుషస్ స్వాహా। నిర్వర్తనమభిమంత్ర్య తూష్ణీ ముపసమిధ్య। బలవతీకృత్వా ఆహవనీయార్థమగ్నిముద్ధృత్య తూష్ణీం దక్షిణాగ్నిం ప్రణీయాహవ నీయం ప్రణయతి। ద్వాదశగృహీతేన స్రువంపూరయిత్వా। ఆహవ నీయే తూష్ణీం హుత్వా। ప్రజాపతయ ఇదం। అథామితౌశ్చరోశ్చ సప ప్రయోగః॥ మంత్రివర్జమన్వాధానాదిక్రియా మాత్రంతూష్ణీకరోతి శాఖాహరణపరిస్తరణ పరిభోజనముల వరాజముపవేషంచకృత్వా సమూహనాదివత్సావాపరిస్తరణాంతేహస్తాప్రోక్ష్య। అపరేణాహ

నీయం ప్రతీచీస్త్రిస్త్రిరుత్తరపరాజీస్తిరాదక్షిణాగ్నౌ చరుగ్గ్ శ్రపయతి ।
గార్హపత్యే మైత్రావరుణీ మామిక్షాం కరోతి। దోహనాదిశ్రయణాని
కృత్వా। తప్తే పయసి తాక్రికం దధ్యానీయ। తత్పాత్రిద్వయే ఉద్ధృత్య
వాజినైకదేశో నోపసిచ్య। అగ్నే నగ్ని ఖాండమిత్యాదినిర్హరంతి। నపాత్ర
చయనం। మిత్రావరుణాభ్యాం త్వేతి మైత్రావరుణీమామిక్షాం
పతి। మైనమగ్న ఇత్యాదిసమానం। పునర్దహన ఆహవనీయే తూష్ణీం
జుహోతి। ప్రజాపతయ ఇదం। పయోహోమోనిత్యః। యజమానమర
ణోపదిష్టం పత్నీమరణేపి స్యాదిత్యా విశేషాత్। అంత్యాగ్నిహోత్ర
మాత్రమేవ న దర్శపూర్ణమాసాదయో భవంతి। పూర్ణాహుత్యంతే
ప్రేతేమూతా ఇత్యాదిగోత్రినామ్నాం ప్రేతాంత్రేతాగ్నినా
పైతృమేధిక విధానపగ్ స్కరిష్యే। గార్హపత్యాహవనీయయోరంత
రాళే దక్షిణాగ్రేదత్వాక్ సగ్ స్తీర్య్యతేషు। సర్వస్యప్రతిశీవత్తీతి దక్షిణ
శిరసం సంవేశయంతి। తతఃకర్తా ప్రేతమన్వారభ్య పరేయువాగ్ం
సమితిస్రువేణాహవనీయే జుహోతి। అగ్నిమంథనం అగ్నీనాం విహరణం
సంకల్ప్య ఆహవనీయ గారహపత్యే పరేయువాగ్ం సంహోత్రంశ్చ
హోమః। తూష్ణీమితరే హోత్రంశ్చ జుహుయాత్। స్రుక్స్రువౌ వారు
ణౌ భవతః। ఏవంగారహపత్యే తూష్ణీమన్వాహార్యపచనే ఔపాసనేచ
వపనం ప్రేతాయాః స్నాపనాదికమప్యస్తి। నేతి కేచిత్ ।శ్లో। వపనం
పాత్రచయనం వినాస్యాత్తుల్యమాంతత ఇతివచనాత్ పునర్దహనమస్తి
విధురాహితాగ్నేః ఏతావాన్విశేషః॥

అథ విధురాహితాగ్నిసంధానమ్.

విధురాగ్నిసంధానం విధురౌపాసనంతూష్ణీం అరణ్యాహరణ
మగ్నివిభాగః। అగ్న్యైకదేశే అరణీనిష్టపనం కేచిత్। తూష్ణీం పయ
సాగ్నిహోత్రతృణప్రహారః। అప్రేరగ్నేస్త్వాంత న్యమయాద్వా
పృథివీ ఊర్జమస్మాసుదీధరదితి। అగ్నిహోత్రస్థాల్యాం తృణమక్త్వా
ఆహవనీయే ప్రహరతి। అన్యత్సర్వం సమానమ్.

అథ హవిర్యాజివిషయః.

పంచయనే పునర్దహనమస్తి కేవలాధానినాం పునర్దహన
మభావాత్। ఆమిక్షావర్జం పునర్దహనంనాస్తి। కేవలాధానినాంని

వపనమేవ। ఉద్ధతేవోక్షతేసికతేప్రో ప్రపరిశ్రితేదర్భేషు అస్థీనివాగ్య తోనివపతి। మంత్రః పృథివ్యాస్త్వాఅఙ్క్షిత్వా అపామోషధీనాగ్ం రసేనసర్గలోకేనివసామీతిదర్భేషు అస్థీనినిదధాతి। జఘనేకర్ష్వాది సమానం। ఇతివిధురాహితాగ్ని సంస్కారక్రమః।

ఆహితాగ్నివిధుర విధవాసంస్కారక్రమః.

పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వప్రాయశ్చిత్తఉత్క్రాంతిప్రాయశ్చిత్త గోదానాదికర్ణమంత్రపఠనాదిపర్యంతం కృత్వా । తతస్సంకల్ప్య । ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ ... ప్రేతాధానవిధినా అగ్నికల్పనం కరిష్యే। వైశ్వానరసూక్తేన అరణీఆహృత్య। వైశ్వానరోనఊత్యా ...యతితేసూర్యేణ। ఇతిఅరణీఆహృత్య। యోఅశ్వత్థశ్శమీగర్భ ఆరురోహత్వేసచా। తంతేహరామి బ్రహ్మణాయజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ। అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహోద్ధిజాతామగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ంసంభరామి శాంతయోనిగ్ం శమీగర్భమగ్నయే[redacted]యుర్మయిదేహి। అరణీమభిమంత్ర్య। తూష్ణీంమథిత్వా। జాతవేదోభువనస్యరేత ఇహ సించతపసోయజ్జనిష్యతే। అగ్నిమశ్వత్థా దధిహవ్యవాహాగ్ం శమీ గర్భాజ్జనయన్యోమయోభూః। అయంతేయోనిర్ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తంజానన్ నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయా యిం। ప్రేతాభ్యామరణీనిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయ్య। అరణీప్రేతసమీ పేనిధాయ। తూష్ణీమాయతనానికల్పయిత్వా। తూష్ణీముద్ధత్యావోక్షు యోన్యాగ్నౌ యోజిహ్వతో జమాగ్ం సకామస్సంకల్పయంతే। యః మానేనమాగ్ం సంజానంతు తే। ప్రేతమిమంనారాయణశర్మాణం దే స్వర్గంలోకం యజమానంగమయంతు। ఇత్యగ్నింమథిత్వా। ఉపా రోహజాతవేద ఇమంగ్ స్వర్గాయలోకాయ నయతుప్రజానన్ అయం ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు ధేహిప్రేతాహుతించాస్య జుహుస్వాహా ఇష్టాపూర్తహోమ్యా। తూష్ణీంగార్హపత్యేనిధాయ। తూష్ణీందక్షిణా గ్న్యాహవనీయాపనీయ। ఆధానసిద్ధ్యర్థం ద్వాదశగృహీతేస్రుచః పూర్ణాహుత్యాస్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। ఆహవనీయేజుహూమాత్ శ్రౌతాగ్నిభిశ్చబ్రహ్మమేధేన కర్మణాసగ్ సంస్కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య అగ్నీషోమీయ... ఆహవనీయేఆజ్యగ్ంసగ్ంస్కృత్య। పరేయువాగ్ం

సంచిత్తః పృథివ్యగ్నిసూర్యంతే చక్షుర్మహావిర్హోతా ఇతిమడా జ్యాహుతీః। ఆహవనీయేహుత్వా। ఏవంగార్హపత్యదక్షిణాగ్నౌః హుత్వా। శేషమనాహితాగ్నివత్సమానం। ఇతిఆహితాగ్నివిధవా విధురయోః కర్తవ్యమ్॥

అథఅగ్నిచితిలోష్ఠచయన సంభారాః.

లోష్ఠచయనసంభారం। లాంగలం మౌంజీరజ్జు। వారణం శ్వేతదూర్వా। హరితదూర్వా। కాశస్తంబం। దర్భస్తంబం। శమీశాఖా। వారణశాఖా। యవాః। పలాశశాఖాః। ఉదుంబరశాఖా। ఉదకపాత్రం వ్రీహయః। సప్తగ్రామ్యాః। సప్తారణ్యాః। శర్కరాః। శరావః। తిలమిశ్రధానాః। తిలధానాః। మథనదండం। హిరణ్యశకలాని। అనుపాత్రం। సక్తవఃసమూలదర్భాః। పలాశపరిధయః। ఇక్షుపుష్పాణి। పురాణపర్ణి। పురాణవస్త్రం। అపూపాః। పంచస్థాల్యః। తండులాః। విధృతిలోష్ఠాః। అభిఘారణాని। దధి। మధు। శీతస్యపుష్పైః కృతమాలానళదోనామతృణవిశేషః। నరందత్యతీతివృత్త్యాసశేషీకాంకృష్ణపుష్పైషుః కపర్దీనశేషీకావన మధ్యే ఉత్పన్నస్తృణవిశేషః॥ ఇతిలోష్ఠచయనసంభారాః॥

లోష్ఠదిష్టకారికాః.

లోష్ఠచయనకాలాః। శ్లో॥ దశమందిష్టగమనమహర్ద్వాదశమేవవా। అర్ధమాసాదిభిః కాలైశ్చయఃశ్త్వేతివికల్ప్యతే। దిష్టగమనశబ్దేన మరణదినాద్దశమంద్వాదశంవాగృహ్యతే। తేనైకాదశంత్రయోదశంవా దినమారభ్యవిషమేషుదినేషు అర్ధమాసాదిషువామావాస్యాదేః పౌర్ణమాస్యాంఉపరిష్టాదమావాస్యాయాంవాఅగ్నిచిత్లోష్ఠచయనం కుర్యాత్ కారకచితిహి। అత్రిమతాంతరమాహ। కేచిత్। తద్దినాజ్ఞానేయామావాస్యేత్యయంవిధిః। తదాసంవత్సరాదూర్ధ్వమపినభ్యేత లోష్ఠచిత్। యస్యప్రవాసాదినామరణదివసంనజ్ఞాయతే తస్యామావాస్య ఇతికాలవిధిః। అన్యేషాంపూర్వోక్తఏవేతి కేచిద్వ్యవస్థా। తస్మిన్ పక్షేసంవత్సరాదూర్ధ్వమపిలోష్ఠచయనంలభ్యతే। తస్యప్రయోగమాహ॥

లోష్ఠచయన ప్రయోగః.

ప్రాచీనావీతీ ఉదగ్భూత్వాశ్మశానకృత్శంకుభిః। ఇష్టకావేది

పర్యాప్తాన్ పాంసూన్దక్షిణతోహరేత్ । యస్మిన్ దినేచయనం
క్రియతే । తతః పూర్వమేవాధ్వర్యుః ప్రాచీనావీతీభూత్వాయుగ్మా
న్వాయుగ్మాన్వాశంకూనాదాయదహన దేశంగత్వా తతః పాతాది
రోషధీరుద్ధార్య తస్యోత్తరత ఇష్టకాస్థలనిర్మాణపర్యాప్తాన్ పాం
సూన్ శంకుభిః ఖాత్వా దహనదేశస్య దక్షిణతో నిదధ్యాత్
॥శ్లో॥ పంచారత్నిరిహాగ్నిస్స్యాత్పంచ ప్రక్రమవవా। సీరంయా
వద్గతం తావదిష్టకా నాంశతం భవేత్ । తతోఽపరాహ్ణేశ్మ
శానాయతనం సర్వతః పంచారత్నికం పంచప్రక్రమం వాశ్వ
శ్వనమానేన సమచతురశ్రంనిర్మాయేష్టకాస్సంపాద్యయా అత్రాగ్ని
క్షేత్రకర్షణసాధనంయావత్ గవంభవేత్తావంతిశతానీష్టకానిభవంతి,
సీరంషడ్గవంచేత్ షట్శతానిస్యుః ద్వాదశగవంచేత్ ద్వాదశశతాని
చతుర్వింశతిగవంచేత్ చతుర్వింశతిశతాని। చతుర్వింశత్యంగులరా
రత్నిః। పదంపంచదశాంగులం ద్విపదప్రక్రమః। ఇదానీంఅగ్నిక్షేత్ర
స్యఉత్సేధవిశేషమాహ। అగ్నిక్షేత్రస్యచోత్సేధః పురస్తాద్వ్యంగు
లాదిషు। అనంతరస్తతోన్యూనః పశ్చాత్తాన్యూర్ధ్వస్త్రిపృష్టవత్। ద్వ్యంగు
లంత్ర్యంగులంచతురంగులంప్రాదేశవితస్తిర్జాను దఘ్నోరుదఘ్నని
దఘ్నాన్యగ్నిక్షేత్రస్యప్రమాణాని। తస్యపూర్వభాగేద్వ్యంగులాది
షుయత్రప్రమాణ మాశ్రియ తేతతోర్వాక్ప్రయత్నేనపశ్చాద్భాగో
నిమ్నః కర్తవ్యః। ఇష్టకోపధానాత్। పూర్వమేవయథాగ్నిస్తథాగ్ని
క్షేత్రంపాస్త్రిపృష్టవత్ । పురస్తాదున్నతంపశ్చాన్నిమ్నంచభవతి।
తథాకర్తవ్యమిత్యర్థః । అతః కింకర్తవ్యమిత్యత ఆహ । సవ్యావృత
స్త్రివృచ్ఛుల్బో మౌంజకాష్ఠంచ వారణం । ప్రసవ్యమపవర్గశ్చ
భవేద్దక్షిణతస్సదా । తతస్సవ్యావృత్తయా త్రిగుణయా మౌంజి
రజ్వా అగ్నిక్షేత్రం దక్షిణపూర్వాదారభ్యప్రతిః ప్రసవ్యం పరివే
ష్టయతి ఏవమన్యత్రాపి విశేష వచనాభావే రజ్జుసవ్యావృత్త
యాత్రిగుణామౌంజీకర్తవ్యా । కాష్ఠంచ వారణమయం ప్రస
వ్యం దక్షిణతోపవర్గశ్చేత్యేవమాదిబోద్ధవ్యం । తతోఽయుగ్మైరుద
కుంభైస్స్వమోక్షితమవోక్షేత్। యథోదకస్పర్శనేనసర్వేజంతవోపస
ర్పేయుః తథాస్వవోక్షితమవోక్షేత్। ఇదానీమిష్టకానిర్మాణప్రకా

గమాహ। తచ్చతుర్వింశభాగైస్స్యుః। ఇష్టకాః పాకవర్జితాః। పాదా
ద్వాత్రింశద్భిస్స్యుః। ఉత్సేధో జానపంచమః। అగ్నిక్షేత్రస్య చతు
ర్వింశో భాగః। అరత్నిపక్షే పంచాంగులః। ప్రక్రమపక్షే సపాదషడంగులః।
తదర్ధం సార్ధద్వ్యంగులం సపాదత్ర్యంగులం వా ఉభయతః ప్రథమకరణే
నాష్టషష్ట్యధికాని పంచశతానీష్టకాః కర్తవ్యాః। ద్వితీయకరణేన ద్వా
త్రింశదంగులం జానుం శతస్య పంచమే న మహాగ్నివత్। సర్వతో ర్ధ్వప్ర
మాణం ఇష్టకానాం కర్తవ్యం చతుర్భిశ్చతుర్వింశైః ప్రథమం కరణం తద
ర్ధైః ద్వితీయం సర్వా ఇష్టకాః పాకరహితా ఏవోపదేయాః। ఏవం షడ్గవప
క్షే కరణముక్త్వా ద్వాదశగవపక్షే చతుర్వింశతిగవపక్షే చ కరణమాహ త్రిం
శైః శేకాః తదర్ధైశ్చ గావో ద్వాదశే చేత్తథా। చత్వారింశైశ్చ ద్విగుణాయు
ది ద్వాదశగవే సిరే। అగ్నిక్షేత్రస్య త్రింశైర్భాగైః ప్రథమం కరణం।
తదర్ధైర్ద్వితీయం అరత్నిపక్షే త్రింశచ్చతురంగులం తదర్ధం ద్వ్యంగులం
ప్రక్రమపక్షే పంచాంగులం తదర్ధం అర్ధాధికం ద్వ్యంగులం। కరణేన అష్టశ
తానీష్టకాః కార్యాః। ద్వితీయకరణేన చత్వారింశాని పాదేష్టకాః। సీరే
చతుర్వింశతిగవే చత్వారింశైః ప్రథమం కరణం। తదర్ధే ద్వితీయం కర
ణం ద్వాభ్యాం చత్వారింశాభ్యాం తదర్ధాభ్యాం చ దీర్ఘ చతురశ్రం తృ
తీయం। అరత్నిపక్షే చత్వారింశత్త్ర్యంగులం తదర్ధ్యమర్ధాంగులం
ప్రక్రమపక్షే పదహీనం చతురంగులం। తదర్ధమర్ధపాదహీనం ద్వితీయాం
గులం। అత్ర ప్రథమకరణేన కార్యాః। శతద్వయాధికం షహస్రం। ద్వితీ
యకరణేనాష్టశతాని పాదేష్టకాః। తృతీయకరణేన చత్వారింశతాని అ
ర్ధేష్టకాః। ఏవమేవ ద్విసాహస్రే త్రిసాహస్రే చ కాఠకే। అథవా కాఠకే
పంచాశీతిశ్చ శతమిష్టకాః। ద్విసహస్రచితః త్రిసాహస్రచితః కాఠకాగ్ని
చితశ్చైవ మేవ లోష్టచయనం కర్తవ్యం। యావద్గవం సీరం తావంతి శ
తానీష్టకానామిత్యుక్తప్రకారేణైవ ఇష్టకాస్యం పాద్యాః। నన్యూనా
నాధికాశ్చేత్యర్థః। సూత్రభాష్యయోరనుపదేశాత్ లోష్టచయనస్య
పూర్వత్వాచ్చ। అథవా కాఠకాగ్నిచితః। పంచాశీతిశతమిష్టకాః కర్త
వ్యాః। కాఠకే తు దశవత్। అస్మిన్ పక్షే కరణమాహ। ద్వాదశాభ్యాం త
థా పంచదశాభ్యాం కరణం తతః। అస్య త్వంచదశైస్తైన సంచవింశతిరిష్ట
కాః। ప్రాగుక్తస్యాగ్నిక్షేత్రస్య ద్వాభ్యాం ద్వాదశాభ్యాం పంచదశా

భ్యాంచ దీర్ఘచతురశ్రమేకం కరణంసర్వతః పంచదశైరపకరణంసమచతురశ్రం। అత్రఅరత్నిపక్షేద్వాదశోదశాంగులః। పంచదశోఽష్టాగులః। పంచదశోఽష్టాగులః। ప్రక్రమపక్షేద్వాదశస్యార్ధద్వాదశాంగులః। ప్రథమకరణేనవషష్ట్యధికశతమిష్టకాః। ద్వితీయకరణేపంచవింశంతిః। తతోఽపరాహ్ణేదహనదేశం శ్మశానాయతనంవిమిమీతే। ఇత్యాదిసమానం।

అథ లోష్టచితిప్రయోగః

హరిః ఓం। మంత్రస్నానాదితిలపాత్రదానాంతంకృత్వా। అథాతః పైతృమేధికందహనమిత్యాదిప్రశ్నవాక్యతీర్థహోత్యవస్యజేతిప్రతిమంత్రమిత్యంతంసోమయాజిప్రయోగవత్। కృత్వాశ్మశానాగ్నితూష్ణీమరణీ సమారోప్య ప్రజ్ఞాతౌనిధాయ అయుగ్భిరుదకుంభైస్స్వోక్షితహోత్వాయుజస్త్రియస్సంచిన్వంతీత్యాదికుంభంనిధానాంతంకుర్యాత్ నాంభసినిక్షేపణంపనివపనంపునర్దాహః। తస్మిన్నహనినిత్యవిధ్యాద్యష్టమే హనినిత్యవిధ్యం తంకృత్వా స్నాత్వాచమ్యశ్మశానదేశంగత్వా పవిత్రంధృత్వా। షడ్గవపశుమాశ్రిత్యప్రయోగః నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమోనమః। అశేషేహేపరిషత్...సీకృత్య ప్రాచీనావీతీగోత్రస్యశర్మణః అగ్నిచితః పితుః ప్రేతస్యానంతలోకావాప్త్యర్థంలోష్టచయనం కర్తుంయోగ్యతా సిద్ధిరస్తితిభవత్వనుగృహాణ యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి ప్రతివచనం। దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి। శ్రీగోవింద ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ గోత్రస్య శర్మణః అగ్నిచితః పితుః ప్రేతస్యదహనదినాదారభ్య అద్యఅష్టమేహనిషోడశేహనిఅష్టాదశేహనివా అనంతలోకావాప్త్యర్థం లోష్టచయనంకరిష్యే। ఉత్తరతోదార్భాన్నిరస్యాపఉపస్పృశ్యఅయుజోయుజోవాభ్రీరాదాయఉత్తరతోలోష్టానవరుజ్యతేషుదక్షిణాతిహరంతి స్థలాత్స్థానీష్టకార్థాన్వా।పురస్తాద్దేవశ్మశానాయతనాదోషధీరుద్ధారయంతి పాఠాఃపృశ్నిపర్ణీకర్ణికారరాజవృక్షతిల్వకవిభీతకఅర్కశరాశ్వదంష్ట్రకురంటాఅన్యాశ్చక్షీరిణీరుచ్ఛయాః। అపరాహ్ణేశ్మశానాయతనంవిమిమీతేపంచపంచప్రక్రమాన్సర్వత్ర।పుట్పురస్తాదిత్యే కేమానేపరితాన

ఇష్టకోపధాన ఇతిదిక్సంయోగః। సర్వత్రపురస్తాదుపక్రమః। ప్రస
వ్యందక్షిణతోపక్రమః। ప్రసవ్యం। దక్షిణతోపవర్గః త్రివృతా
మౌంజ్యాబల్బజ్యావారజ్వాప్రసవ్యావృత్తయాత్రిః ప్రసవ్యంపరీత్యా
యుగ్మిభిరుదకుంభై స్న్నవోక్షితమ వోక్షేద్యథా ప్రాణాదుత్సర్పేన్న
ప్రాణాదధినివపేద్యథా ప్రాణాదధినివపేత్। భార్యాంతల్పేవాసం
భాతానోప్యశోభూతే మహారాత్రౌ బుధ్వాగ్రామాద్బహిర్గత్వా
స్నాత్వాచమ్య తూష్ణీంసమారోపితారణీ మథిత్వాజాతే। ఏతస్మి
న్నేవాగ్నౌతూష్ణీ ముపచరితాన్ పంచచరూన్ శ్రపయతి। తేషా
మభిఘారణాని ఘృతంశ్రితంక్షీరం దధిమధ్వితి అపూపాపిధానాభ
వ్యంత్యపరరాత్రే గచ్ఛంత్యగ్నౌ ప్రథమాఅథోద కుంభోనడ్వాహాశ్
శ్శరీరాణి సంభారాఇతియేన చాన్యేనార్థో భవంతి నహీనమన్వాహరే
యురంతరా గ్రామంశ్మశానంచైతమగ్నిమింధాన స్త్రైవృష్టాయాం
హాతిణ్యాపలాశశాఖయా శమీశాఖయా వాశ్మశానాయ తనగం
సమ్మాన్ష్టి। అపేతనీతవి...... వాః। అహోభిః...మస్మై। దక్షి
ణతశ్శాఖాముదసిత్వా। అపఉపస్పృశ్యఉద్ధత్యావోక్ష్య హిరణ్యశక
లాన్యవకీర్య। సవిత్రైతానివ్య...... మఘ్నియాః। సీరంయువక్తి।
షడ్గవంద్వాదశగవంచతుర్వింశతిగవంవా యావద్గవంసీరంతావంతి
శతాన్యిష్టకానాం మానానిభవంతీతి విజ్ఞాయతే। చతుర్వింశేనభాగే
వఇష్టకాః కరోతి। పాదేష్టకాశ్చ। వారణంకాష్ఠమయం। మౌంజీ
రజ్జుమయంవచ నాదద్యాత్। శునంవాహాశ్నవం ...... సించతం।
ద్వాభ్యాంప్రసవ్యావృత్తాష్షట్ప్రాచీస్సీతాః కృషతి। ఉద్యమ్యలాం
గలం। సీతేవందామహే...ఫలాససి। సీతాః ప్రత్యవేక్షతే। కర్ష
ణం ప్రతివేక్షంచషడావృత్తిః। సవిత్రై తానిశరీరాణి...శంభవ।
మధ్యేకృష్టస్యాస్థికుంభంనిదధాతి। విముచ్యధ్వమఘ్నియా......సువ
రగన్మ। దక్షిణేంసేబలీవర్దాన్విముచ్యతానుదీచః ప్రాచోవోత్సృజ్య
అధ్వర్యవేదదాతి। ఉదపాత్రేణోదుంబరశాఖయావోక్షతి। ప్రవాతా
వాంతి...పతి। పాత్ర్యాంసర్వౌషధీస్సంయుజ్యవపతి। యథాయ
మాయమహాగ్న్యే...భూరయః। చయనదేశేవపతి। చితస్థపరిచితఊర్ధ్వ
చితశ్రయధ్వం...పితరోదేవతా। ప్రజాపతిర్వస్సాదయతు తయాదే

వతయాంగి రస్వద్ధ్రువాసీదత । అపరిమితాభిశ్శర్కరాభిః పరిశ్రిత్య ।
ఆప్యాయ స్వసమేతు తే... గధే । సికతా వ్యూహతి । ఉత్తరయాఽస్రి
ష్ఠుభా రాజన్యస్య । విధృతిలోష్ఠాన్ ప్రతిదిశమనన్వీక్షమాణ ఉపదధాతి
ఉత్తేదభ్నోమి తే...తైః ప్రతిమన్త్రం । ఉత్తే దభ్నోమి పృథివీం... ద
నోతు । పురస్తాత్ । ఉపసర్పమాతరం... ...ఉపస్థే । ఉత్తరతః
ఉచ్ఛ్వంచస్వ... ...వృణు । పశ్చాత్ । ఉచ్ఛ్వంచమానాస్సంత్వేత్రి
దక్షిణతః । తిలమిశ్రాన్ధానాభిస్త్రిః ప్రసవ్యపరికిరతి । పణీరానావ
రిణీ... ...స్ఫురంతీః । అభివాస్య మేదుగస్య అర్ధశరావే సక్తూన్
వ్యత్రిః ప్రసవ్యం మధిత్వా పాత్రస్థం దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏషా తేయ
మసాదనే... స్వహా । అక్షితిర్నామ తే యజ్ఞశర్మా ఇతిమంత్రస్య
వామగ్రహణేనోపదధాతి । సమూలం బర్హిర్దక్షిణా స్తృణాతి । ఇదం పితృ
భ్యః ప్రభరేదు బర్హిర్దేవే... ...భరేషు । తస్య మారోహ యజ్ఞ
శరన్నస్మై భూత్యభవం యమే వత్యం యమమ్యాసంవిద్వాన । పలాశాన్
పరిధీన్ పరిదధాతి । మాత్వావృక్షౌ సంబాధిష్టాం మాతా పృ
థివీత్వం । పితౄన్ హ్యత్రగచ్ఛ... ...రాజ్యే । ద్విపద నాత్సక్ష
న్మంత్రముక్త్వా దర్భాణాం పురస్తాత్పశ్చాచ్చ పాలాశౌ పరిధీ దక్షిణా
గ్రావా ష్టద్వయేన యుగపత్పరిదధాతి పూర్వాపరా ఏవముత్తరయా
మాత్వావృక్షౌ సంబాధేథాం మామాతా పృథివీ మహి । వైవస్వత
గంహి గచ్ఛ... ...జసి । దక్షిణోత్తరా ప్రాగగ్రౌ । మధ్యేన శేష
శాని నిదధాతి । వశింస్త్వమారోహై ... శోత్తర । ప్రతికృష్టేషు
పాత్రాణాం పంజ్ఞాపురాణేన సర్పిషా శకరాణి సుసంతృప్తాని సంతృప్తా
త్రజ ఆసీనో న్వీక్షమాణో దర్భైస్తృష్టీనివపతి । నప్తైతానిశకలాని
..దధే । తేభిః పృథివీశంభవ । యథాలింగమంగాని సంవిధాయా
స్నేహ ముపత్ప్రినతే । సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం...
శరీరైః । సూర్యం తే చక్షుర్గచ్ఛతు వా ... ... శరీరైః । ఛుత్తభాగేన
వాసా స్ఫికుంభం నిమృజ్యోపర్యుపరి శిరో దక్షిణాప్యుదస్యతి । పరం
మృత్యో స్వనుపా... మోగవీరాన్ । అథాస్య కపాలాదిషు సంధిష్వాని సంధి
...స్థానేష్వంసతిప్తేత్ । ఛుత్తభాగేన వాససా శకరాణి ప్రచ్ఛా
...శతి ... సుంబన శాఖ యాన్నో...తి । ...వాత కృగంహి తే

...మధేః । శేవ్యంతాం మే దిశశ్చగాః । అథేష్టకా నాంచయనం । సంయుగ్మష్టాం మూర్తయోగ్నిగం...సువీరాః । యోనోఅగ్నిః పితరో ...పరాగాత్ । ద్వాభ్యామాత్మన్యగ్నింగృహీత్వా । యాస్తేఅగ్నే సమిధో...ప్రజానన్ । వ్యయంచిత్యాతి మృతతి । వాత్మ అవన్న... మామాహిగంసీః । ఆరోహణంఖచిత్వాగ్ని మాయహ్య । ఇష్టకాః ప్రతిదిశమవస్వేష్టమాణఉపదధాతి । పృథివ్యాస్త్వాలోకే సాదయామీత్యేతైః ప్రతిమంత్రంపృథివ్యాస్త్వాలోకే సాదయామినారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతి స్త్వాసాదయతు తయాదేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద । పురస్తాత్ అంతరిక్షస్య త్వాలోకేసాదయామినారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా । ప్రజా...వాసీద । ఉత్తరతః । దివస్త్వాలోకేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసా...సీద । పశ్చాత్ । దిశాంత్వాలోకేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు ...సీద । దక్షిణతః । నాకస్యత్వాపృష్ఠే లోకేసాదయామి నారాయణస్య, శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతి ... సీద । మధ్యేపంచమీం । బ్రధ్నస్యత్వా విష్టపేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాప...సీదతాం దక్షిణతో వృష్టిం । ఏతంచరూన్ । అపూపానితి ప్రతిమంత్రం । అపూపవాన్ ఘృతవాగ్ంశ్చరు రేహసీదతూ త్తభ్నువన్ పృథివీంద్యాముతోపరి । యోనిః కృతః పథిగ్కృతస్సపర్యత యేదేవానాం ఘృతభాగా ఇహస్థ । ఏషాతేయమ సాదనేస్వధావధీయ తే గృహేయజ్ఞశర్మన్ । దశాక్షరాతాగం రక్షస్వతాం గోపా...యజ్ఞశర్మా సిపితరో దేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసా...సీదత । ఇతిఘృతపూరితం చరుమపూపాపిధానం పురస్తాదుపదధాతి । ఏవం శృతాభిపూరితం । అపూపవాంచ్ఛృతవాగ్ంశ్చరురేహ...పరియోనిశృత... దేవానాగ్ంశ్రుతభాగాఇహ స్థ । ఏషాతేయ ... గృహే యజ్ఞశర్మన్ శతాక్షరాతాగ్ంర...దేవతాప్ర...సీద । ఉత్తరతః। అపూపవాన్ క్షీరవాగ్ంశ్చరురే...పరి । యోనిశృతః...దేవానాం క్షీరభాగాఇహస్థ । ఏషాతే...గృహే యజ్ఞశర్మన్ । సహస్రాక్షతారాగ్ంరక్ష...దేవతా । ప్రజా...సీద । పశ్చాత్ । అపూరవాన్

దధివాగ్శ్చ...పరి । యోనిక్రతః...దేవానాందధీ భాగాఇహస్థ । ఏపాతే...గృహేయజ్ఞశర్మ । అయుతాశురాతాగం...దేవతా । ప్రజా...సీద । దధిపూరితందక్షిణతః అపూపవాన్ మధుమాంశ్చ ఉరేహా...పరి । యోనిక్రతః...దేవానాం మధుభాగాఇహస్థ ఏపాతే ...శర్మ । అచ్యుతాశ తారాగం...దేవతా । ప్రజాప...సీద । మధుపూరితంమధ్యే । తిలమిశ్రాభిర్ధానాభిస్త్రిః ప్రసవ్యం పరికిరతి । ఏతాస్తేస్వధా అమృతాః కరోమి ... కరోతు । ఓషధిస్తంబాన్ ప్రతిదిశమన స్వీకమాణఉపదధాతి । త్వామగ్నే నేతి ప్రతిమంత్రం తేషాం మంత్రలింగైర్ద్రవ్యయమః । త్వామగ్నేనమధినాం...ధాతవే। ఇత్యర్జునవృక్షం పమూలమాహృత్య పురస్తాదుపధాతి । కేచిత్ అర్జునఇతినవృక్షః । కృష్ణశూకప్రియంగుస్తంబం పురస్తాదుపదధాతి । తదభావే శ్వేత దూర్వాస్తంబం పురస్తాదుపదధాతి । దూర్వాణాగ్ స్తంబమాహరైతాం...విరోహతు । దూర్వాస్తంబ ముత్తరతః । కాశానాగం స్తంబ మాహరరక్షసా...సమః । కాశ స్తంబంపశ్చాత్ । దర్భాణాగ్ స్తంబ మాహరపితృణా...ఫలం । దర్భ స్తంబందక్షిణతః। లోకంపృణుచ్ఛిద్రం పృణ...సీదన్ తయాదేవ......సీద। ఏకైకాం లోకంపృణాఉపదధాతి । ఉత్తరయాపు రీషేణానువికిరతి । తాఅస్య సూదదో...దివః । శ్మశానమాత్రాద్వ్యంగులం త్ర్యంగులం చతురంగులం ప్రాదేశోవిత స్తిర్జానుదఘ్న మూరుదఘ్నమాస్య దఘ్నం స్ఫిగ్దఘ్నం వైషూత్తమామాత్రా శ్మశానస్యోత్తమాం మాత్రాం నాత్యాప్నుయాత్ ! యావతీపురస్తా త్తతోనంతరం పశ్చాదపివా ద్వ్యంగులం పురస్తాత్సమంభూమేః పశ్చాదిత్యేకే । ఉదశ్చాత్రేణో దుంబరశాఖ యావోక్షతి । శంవాతః...షధీః । కల్పంతాం తేదిశ స్సర్వాః । అవరోహణంజపతి । వాఙ్మఆసన్...హింసీః, అవరూహ్య। ఉపస్థానేనోపతిష్ఠతే । ఇదమేవ మేతోపరా ... వరుణేనచ ! వారుణశాఖాం పురస్తాన్నిదధాతి వరుణోవార యాదిదం...తి ః । ...త్రై...తిః ।విధృతిలోష్ఠము త్తరతః ।వృధృతిరసివి...ద్వేషాగంసి। ...ఖాశాఖాంపశ్చాత్ । శమీశమయా... ద్వేషాగంసి, యవం ...క్షిణతః । యవయవయా ... ద్వేషాగంసి, అథైనముపతిష్ఠతే

దక్షిణాముఖః । ప్రథిపింగచ్ఛాంత రితుం...శరీరైః జఘనేనచితిం
కర్ష్వాదిసమాన మాసాన్న మృదాస్నా నాతీత్యేత్ । అగ్నిచితవాః
పత్న్యపి అప్యేవం స్యామిత్యా వశేషాత్ । తత ఉత్తమ ఏవాహని
ద్రవ్యత్యాగ ఇత్యేక ఇతికర్మ సమృద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణాన్ భోజయి
త్వా తేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా పుణ్యాహం వాచయేత్ ।
హరిః ఓం।

లోష్టచయనశుల్బప్రధానమ్.

శుల్బప్రధానం సర్వత్ర చతుర్వింశతిరీతయః । మంత్ర
ప్రధానం ద్వాత్రింశత్త్రయోదశేష్టకాయుతాః । త్రయోదశ్యాం ద్వాద
శీ చ త్రయోదశ్యర్ధదక్షిణా। మంత్రేష్టకా షడేవాత్ర శిష్టా లోకం పృణా
స్మృతాః । చితిమధ్యే పృష్ట్యసంధా వేకా పూర్ణేష్టకా । తద్దక్షిణతః
ఏకా పూర్ణేష్టకా ఏతే ద్వే మంత్రేష్టకే తయోశ్చ తుర్దిక్షు చతస్రశ్చ
తస్రః పాదేష్టకాస్సంనిధా వేవ నిదధ్యాత్ । తత్పురతః దశరీతయః ।
ఏకైకస్యాం త్యాం చతుర్వింశతి శ్చతుర్వింశతిః పూర్ణేష్టకా ఏకాదశ
రీత్యాం ఉత్తరత ఆరభ్య ఏకాదశ పూర్ణేష్టకాః ద్వే పాదా ప్రత్యగ
పర్గాఏపూర్ణానామంతే ప్రిష్టకా ద్వేపాదా ప్రత్యగపవర్గా ఏకాదశీ
పూర్ణేష్టకాః మిళిత్వా సప్తవిం శతిరిష్టకా ఏతదేవప్రథమరీతిః తదా
గభ్యరీతిగణనం ద్వితీయరీతి ప్రభృతి ఏకాదశరీతి పర్యంతం ఏకైక
స్యాం రీత్యాం చతుర్వింశతిశ్చ తుర్వింశతిః పూర్ణేష్టకా ద్వాదశరీతౌ
ద్వే పాదా దక్షిణాపవర్గా దశ పూర్ణేష్టకాశ్చ తిమధ్యగతపూర్వనిహిత
ఇష్టకా విహాయ దక్షిణ తనవపూర్ణేష్టకా ద్వే పాదా దక్షిణాపవర్గా
త్రయోదశరీతౌ ఏకా పూర్ణేష్టకా తత్ప శ్చాద్ద్వే పాదా దక్షిణా పవర్గా
పాపూర్ణామంత్రో ప్రధానాతతః దశపూర్ణేష్టకాశ్చితి మధ్యగతపూర్వ
నిహిత ఇష్టకాన్విహాయ నవపూర్ణేష్ట కా స్తత ఏకా పూర్ణేష్టకా
సహంత్రో ప్రధానా తత్ప శ్చాద్ద్వే పాదా దక్షి ణాపవర్గా ద్వాదశ
త్రయోదశరీతిగత ఇష్టకాష్టష్టిః శేషు చతుర్వింశతిః పాదేష్టకా ద్వి
చత్వారింశ త్పూర్ణేష్టకాః పూర్ణేష్టకాసు పాద మధ్యగత చతస్రః
పూర్ణేష్టకానాం అర్ధమర్ధం ద్వాదశరీతౌ అర్ధమర్ధం త్రయోదశరీతౌ
నిహితం తతశ్చతుర్ద శీతిమారభ్య త్రయోవింశతిరీతి పర్యంతం దశరీ

తయః । ఏకైకస్యాంరీత్యాం చతుర్వింశ తిశ్చతుర్వింశతిః పూర్ణేష్ట
కాః । చతుర్వింశతిరీతిః ప్రథమరీతివత్ ఏకాదశపూర్ణేష్టకాదా
పాదా ప్రత్యగపవర్గా ఏకాపూర్ణేష్టకా సామంత్రోపధాన ద్వ్యాపాద
ప్రత్యపవర్గా ఏకాదశపూర్ణేష్టకాః మిళిత్వాసప్త వింశతి రిష్టకాశ్
తుర్దిక్షు పాదమధ్యగత పూర్ణేష్టకాశ్చితిమధ్య గతపూర్ణేష్ట కా
ణ్మంత్రోప ధానాశ్చతుర్నపత్యుత్త పంచశతం లోకంపృణాః ప
స్తాదారభ్యరీతిగణనం ఉత్తరత ఆరభ్యఇష్టకాగణనం చతుర్వి
రీతయః। ఇతిసలోప్యుపధానం ।సముచతుర శ్రిచితః పంచప్రక్రమై
తివిహరణం చితివిహారం చసమచతురశ్రం ద్విపదప్రక్రమేణప
ద్వాదశాంగుళం యావత్ప్రమాణేతి విధినావేదిమానం । పూర్ణ
కానాంపంచాగుళం పాదేష్టకానాం సార్ధద్వ్యంగుళం ఇష్టకాస్సమ
తురశ్రం ఉత్సేధోద్వ్యంగుళం । ఇతిలోష్ట చితేష్టద్గవపక్షే దా
శాంగుళ ద్విపదప్రక్రమేణ తంలోప్యుపధాన మంత్రోపధాన చితివిస
ఇష్టకానాంవ్యాఖ్యా।

ఇతి బ్రహ్మమేధప్రయోగ స్సమాప్తః.

విధురౌపాసనమ్

(భార్యలేనవ్వారు నిత్యము చేయవలసినది.)

ఆచమ్య ... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం విధురౌపాసనమ్ కరిష్యే
(ఇతిసంకల్ప్య) వినువస్థండిలే ఉదహితేప్రణవేనాగ్ని ముద్ధృత్య। అ
మాపియు । తత్రేఖాదయోనాస్తి। అన్యగ్నిరుషస్తా మగమఖ్యదః
...ని ప్రథమోజాతవేదాః । అష్టసూర్యస్య పురుతాంచశక్షీనను దా
వాపృథివీఆతతాన । ఇతిమంత్రేణ అగ్నిమాహారేత్ పృష్టోదివి
మంత్రేణాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య - పృష్టోదివి పృష్టోఅగ్నిః పృథివ్యాం
పృష్టోవిశ్వా ఓషధీ రావివేశ। వైశ్వానరస్సహసాపృష్టో అగ్నిస్స
...దివాసరిషః పాతునక్తమ్ । ఇతిచతుర్భి ర్మంత్రైః పృథక్పృథక్

తుర్భి స్సమిధేన హోమంకుర్యాత్ । తద్యథా । తత్సవితృ వృణీమహే। వయందైవస్య భోజనమ్। శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం । తురమ్భగస్యధీ మహిస్వాహా॥ (సవిత్ర)ఇదం నమమ) ఇతి ప్రథమహోమః

తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రాం మాహం వృణేసుమతింవిశ్వజన్యామ్। యామస్యకణ్వో అదుహత్ప్రపీనాగ్ంసహస్రధారాంపయసామహీంగాంస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం (నమమ) ద్వితీయహోమః.

విశ్వానిదేవ సవితర్దురితానిపరాసువ । యద్భద్రంతన్మ ఆసువస్వాహా॥ సవిత్రఇదం (నమమ) తృతీయహోమః.

అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగమ్। పరాదుష్వప్నియగ్ం సువస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం (నమమ) చతుర్థహోమః.

శ్లో॥ మృతాయామపి భార్యాయాం వైదికంనత్యజేద్ద్విజః। ఉపాధినాపియత్కర్మ యావజ్జీవం సమాచరేత్ ॥ అన్యేకుశమయీం పత్నీం కృత్వాతు గృహమేధినః । అగ్నిహోత్రముపాసంతే యావజ్జీవమనువ్రతాః ॥

తా॥ భార్యమరణమును బొందినను ద్విజుఁడు వైదికమును వదలఁగూడదు ఉపాధిచే తనజీవితకాలమువఱకు సమాచరణమును జేసియే తీరవలయును, భార్యలేనప్పుడు దర్భమయమగు భార్యను తన దగ్గిర నుంచుకొని యావజ్జీవము నగ్నిహోత్రోపాసనము తప్పక నాచరింపవలయును గాని త్యజింపఁగూడదని శాస్త్రవిధియును.

అథ విధవాప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వా। పూర్వోక్తతిథౌమాతుః ... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ... ప్రేతాయాః జన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన ప్రాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థ రాహిత్య గంధపుష్ప

పరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్ర భోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాష కర్మ నిరీక్షణరహ స్త్రీపరపురుష సంభాషణ నానావిధ దుష్కర యుక్త మాతాపిత్రాది దూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూషరాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోష నిరూ పణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహ భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానా విధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్వ యాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూ పాతిపాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉపపాతకానాంసంకలీకరణానాంమలినీకరణాఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశకరాణాంఅపకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం।రహస్య కృతానాంమహాపాతకానాంరహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతిదేశికరూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకసమరూపాఽతిపాతకానాంఉపపాతకానాంసంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశకరాణాంఅపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోషనిర్హారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా। సమస్త... పదం। అశేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామా కన్యేయా (మయా) సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం

యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య... మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః। జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థారాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్యబృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య। శిష్టమూత్రవిసర్జన శుపకర్మనిరీక్షణరహసి పరపురుషసంభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపితాది దూషణ శ్వశురాదీనాంశుశ్రూష రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాది విక్రయశిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహభోజనసమయే పజ్క్తిభేదనఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ పుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ,అభక్ష్యభక్షణాదినానావిధదుష్కర్మయుక్తపాపానాం బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాంపాపనాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞాన

తస్య చిరకాలాభ్యస్తానాం బహునాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం నిర్హరణార్థం మరణకాలసర్వప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం... అధికార... స్తు। ఇతి విప్రః వదేత్। తతః కృచ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణ కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। ఆచమ్య... మాతుః... గోత్రాయాః... దాయ్యాః... ప్రేతాయాః ...జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్య మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపాఽతిపాతకేభ్యః మహాపాతకప్రాతిదేశికరూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యః నిరతరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో ముక్తోభూయాః విముక్తోభూయాః ఇతి బ్రాహ్మణావదేయుః

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... తిథౌ ప్రాచీనావీతి మాతుః... గోత్రాయాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽజ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానకరిష్యే ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదంపాద్యందదామి। శ్లో। నమోఽస్త్వనన్తాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటీ యుగధారిణేనమః। బ్రాహ్మణపాదోదకం ప్రేతశిరసినిధాయ। శ్లో। యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా। గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ మహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే... గోత్రాయ... బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే... తోఽహం ప్రాచీనావీతీమాతుః... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽ

జ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం (అభావే గోదానప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం) తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ। ఇత్యుదకపూర్వం దద్యాత్। దేవస్యత్వా సవితుః... ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణో... ప్రతిగృహ్ణాతు। కృతద్దానసాద్గుణ్యార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం ...నమమ। తదంగదశదానానికరిష్యే। శ్లో। గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః। ఇతి దశదానాని కుర్యాత్।

ఇతి విధవాప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

సుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్తం

సుమంగలీస్త్రియః మరణసంకటే స్నాపయిత్వా। (కర్త) స్నాత్వాచమ్య... యేవంగుణ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) మాతుః... గోత్రాయాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽజ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం మరణకాల సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సవ్యం। పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా। సమస్తసంప... పదం। ప్రాచీనావీతీ, మాతుః... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం నిర్వర్తక్రియా పరత్వహీన జాతిసంపర్క పరపురుష సహవాస దేవబ్రాహ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రియ, రసద్రవ్యాదివిక్రియ, పతివంచన, నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీ దోషనిరూపణ, లలాటతిలకశూన్య, అనుష్ఠానవ్రతత్యాగ, సదా దుర్భాషణ, దురాచార, పదాన్యగృహవాస, కోపస్వభావ, శిశుపావన... గోపావన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహ భర్తృశ్వశుర శుశ్రూష రాహిత్య, కన్యావిక్రయ, గోవిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, విషదాయకత్వ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన, సదాకఠినస్వభావ గ్రహణ సమయే పురుషసంయోగ భర్తరి దేశాంతరగతే దేహాలంకరణ ఋతుకాలిక శాస్త్రనియమలోప అజ్ఞానతః రజస్వలాఽన్యోన్యస్పర్శాది సంపాదిత పాపానాంకాయికవాచిక మానసికాఽన్యతమ వ్యభిచారాది పాపానాం పాతివ్రత్యధర్మలోపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం

అజ్ఞానతో భ్యస్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకచతుష్టయ వ్యతి
రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక
ప్రత్యాఽతిదేశికరూపాఽ తిపాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమ
రూపాఽనుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకర
ణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణ
కానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృతమహాపా
తక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం ఏవంబహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం నిర్హరణార్థం ప్రాయశ్చిత్తం
కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితి... అధికారసంపదస్తు। పూర్వోక్త ...
తిథౌ మాతుః ... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రీతయా। శరీరశుద్ధ్య
ర్థం మృత్తికాస్నానమహం కరిష్యే। విధిప్రకారేణ మృత్తికాస్నానం
కుర్యాత్। మాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రీతాయాః సమస్త
పాపక్షయార్థం స్వర్ణధాన్యాద్య కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణ
కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। మాతుః ... గోత్రాయాః
... దాయ్యాః ప్రీతాయాః సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం
ఉపదిశేతివిజ్ఞాప్య। ఇతికర్తృవాక్యం। పునః ఏతత్పాపానివదేత్। అత్ర
యథాశక్తి హిరణ్యం వా సువర్ణం వా తత్పురతో నిధాయ। తతః హే
యజమాన తవ మాతుః జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం
మధ్యేవర్తింకాలే బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్త్యవస్థాసు మనో వాక్కాయ కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసి
ప్రకాశే చ జ్ఞానతోఽజ్ఞాన తశ్చత్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృత మహా
పాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూప
మహాపాతకప్రత్యాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకేభ్యః ప్రకాశకృత మహా
పాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః
మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః
రహస్యకృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యః రహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్ట
రూపమహాపాతకప్రత్యాఽతిదేశికరూపాఽతి పాతకేభ్యః రహస్యకృత
మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః
మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః అవకీర్ణ కేభ్యః

ప్రకీర్ణ కేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞాతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యః బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయావిముక్తో భూయాః। ఇత్యుచ్చైర్వదేత్। అథ యథాశక్తి దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। ఏవం... తిథౌ ప్రాచీనా వీతీమాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సకల పాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్త గోదానం కరిష్యే। తదఙ్గబ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే। ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య। మహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం। సుఖాసనం। ఉభాభ్యా మిదం పాద్యం। సుపాద్యం। శ్లో। నమో స్త్వనంతాయ ...ధారిణేనమః। బ్రాహ్మణపాదోదకం ప్రేతశిర సినిదాయ। శ్లో। గవామంగేషు తిష్ఠంతిభు ... చ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ... సమేతోఽహం। ప్రాచీనావీతీ... మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః సర్వప్రాయ శ్చిత్తగోదానం (అభావేయథా శక్తి హిరణ్యం) తుభ్యమహం (సవ్యం)- సంప్రదదేవమమ। దేవస్యత్వా ...ప్రతిగృహ్ణాతు। యథాశక్తి గోదానదక్షిణాం... నమమ। అథ దశదానాని కుర్యాత్। ఇతిమరణ కాలేసుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్త క్రియస్సమాప్తః.

(అథ (సూతికా) (రజస్వలా) మరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

భూమావాద ర్భానాస్తీర్య। తేషుదర్భేషు సూతికాం (రజస్వలాం) దక్షిణశిర సంనిధాయ। శ్రితశుద్ధజలేన స్నాపయిత్వా। వాసః పరిధాప్య। కర్తాస్నాత్వా చమ్య... ఏవం... తిథౌ ప్రాచీనా వీతీ యజమాన స్యమాతుః... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః సూతికామరణే (రజస్వలామరణే) సతిదోషోదోషస్సమజనితద్దోష పరిహారార్థం సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా। శ్లో। సమస్తసంప... పదం। ప్రాచినావీతి... మాతుః ...గోత్రాయాః... దాయాః ప్రేతాయాః

మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని (సూతికామరణ రజస్వలామరణ తద్దోష పరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితిభ వంతో బ్రువంతు। ఏతత్కాలేఽధికారసంపదస్తు ఇతి బ్రాహ్మణాః। కా కృచ్ఛ్రముఖ్యకాలోస్తు। పరిమదక్షిణాం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। అథ చ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణకృచ్ఛ్రత్రయాణిబ్రాహ్మణా దద్యాత్। అద్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌమాతుః ... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహనిక్రతః ప్రేతసూతికామరణే (రజస్వలామరణే) సతితద్దోష పరిహారార్థ సమస్త పాపక్షయార్థం గోదానం కరిష్యే। విధిప్రకారేణ గోదాన బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అథదశదానాని కుర్యాత్। పాప యార్థం తతః తిలపాత్ర దానందద్యాత్। (పిమ్మట ౧౦౮ నూ తొమిమిది పసుపువుండలు చేసి ౧౦౮ మాఱులు ఆ ప్రేతకు మృత్తి స్నానములు చేయించు నప్పుడు వెదురు జల్లి డనుకవము మీ నుంచి నీళ్లుపోస్తూ రావలయును.

ఏతత్ప్రయోగః అద్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ ... ప్రాచీన వీతీ అప్రదాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః మర దినాదారభ్య ప్రథమేహని (సూతికా) మరణ) (రజస్వలా మరణ తద్దోష పరిహారార్థం ప్రేతశరీర శుద్ధ్యర్థం అష్టోత్తరశత మృత్తిక స్నానాని కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। తతః మృత్తికాస్నానార్థం ఋత్వి గ్వరణం కరిష్యే। బ్రాహ్మణేభ్యో ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్। ప్రతిగ్రహీతృవచనం। వృతోఽస్మిక ర్మణీతి ప్రతివచనం। తతః మృత్తికాస్నానవిధిప్రకారేణ అష్టో త్తరశతమృత్తికా స్నానానిచ కుర్యాత్। తతః ప్రాగ్దేశే గోమయే నానులిప్య। నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య। తత్రతండు లాని ధాయ। చతుర్దిక్షు కలశాన్ ప్రతిష్ఠాప్య। గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। తేషు కలశేషు నూతనసూత్రమావేష్ట్య। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వా భూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః పశవ ఆపోన్న మాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాపః ఛందాగ్ంస్యాపో జ్యోతీగ్ంష్యా

ష్ఠోయజూగ్ంషి సత్యమాపస్సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువస్సువరాప ఓమ్। ఇతిమంత్రేణ ఉదకంపూరయిత్వా। ఇమంమే వరుణేతి కలశాన్ అభిమంత్ర్య। ఇమంమే వరుణశ్రుధీ హవమద్యాచ మృడయ। త్వామవస్యురాచకే। అథ పంచగవ్య మంత్రైః పంచగవ్యాన్ పంచామృతాన్ కలశేషు నిధాయ। ఓంభూర్భువస్సువః ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్। ఇతి గోమూత్రం। గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్। ఇతి గోమయం। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్। భవా వాజస్య సంగథే। ఇతి క్షీరం। దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం। జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః। సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఇతిదధి। శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। ఇతి ఘృతం। మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధుద్యౌరస్తు నః పితా। మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతు నః। ఇతి మధు। యాశ్శర్కరా అభవన్నచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో వై శర్కరాః పశురగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మై పశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతాస్తస్మాత్స్థేయానస్థేయసో నోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య। ఇతి శర్కరా। ఇతి పంచామృతాన్ కలశేషు నిధాయ। సహిరత్నాని దాశుషే। యువాతి సవితా

భగః। తంభాగంచిత్రమీమహే। పంచరత్నానికలశేషువిధిప్రకారే
నిధాయ। మృత్తికే హనమే పాపం యన్మయాదుష్కృతం కృతమ్
మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసికాశ్యపేనాభిమంత్రితా। మృత్తికే దేహిమే
పుష్టింత్వయి సర్వమ్ప్రతిష్ఠితం। మృత్తికే ప్రతిష్ఠితేసర్వంతన్మేనిర్ణు
మృత్తికే।తయాహతేనపాపేనగచ్ఛామి పరమాంగతిమ్।ఇతిపంగమృ
కాః కలశేషు నిధాయ ।శ్లో। అశ్వస్థానగజస్థాన తులసీమూల మృ
కా॥ చతుష్పథేచ వల్మీకే మృదః పంచప్రకీర్తితా॥ (ఇతి పం
మృత్తికావిధిః । కాండాత్కాండాత్ప్రరోహన్తీపరుషః పరుషపరిపః
నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ । ఇతి దూర్వాన్నిధాయ
తతః తేషుకలశేషు వరుణ మావాహ్య। ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహ
వమద్యాచమృడయ। త్వామవస్యురాచకే। తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా
వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః। అహేడమానో వ
ణేహబోధ్యురుశగం సమానఆయు ప్రమోషీః। ఓంభూః వరు
మావాహయామి। ఓంభువఃవరుణమావాహయామి।ఓగ్ంసువఃవరు
మావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః।వరుణమావాహయామి। ఇత్యా
వాహ్య। అథషోడశోపచార పూజాంచ కుర్యాత్।

అథ మార్జనమంత్రాః

ఓం ఆపోహిష్ఠా మయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణా
యచక్షసే। యోవశ్శివతమోరస స్తస్య భాజయతేహనః। ఉశతీరి
వమాతరః। తస్మాఅరఙ్గ మామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ।ఆపోజనయ
థాచనః హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కశ్యపోయా

స్విదః అగ్నిం యాగర్భం దధిరేవిరూపాస్తానఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు । యాసాగ్ం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యంజనానామ్ । మధుశ్చుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు । యాసాం దేవాదివి కృణ్వన్తి భక్షం యాఅన్తరిక్షే బహుదాభవన్తి । యాఃపృథివీమ్పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు । శివేనమాచక్షుషాపశ్య తాఆశ్శివయా తనువోపస్పృశతత్వచమ్మే । సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదోహువే వోమయివర్చో బలమోజోనిధత్త ॥ ఇతిమార్జనం కుర్యాత్ ॥

అథ పవమానసూక్తః

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతుమా । పునన్తుమా దేవజనాః । పునన్తుమనవోధియః । పునన్తు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ంరను ॥ యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేనపునీమహేమా ॥ ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః । తయామదన్తస్సధమాద్యేషు । వయగ్గ్‌స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౧ ॥ వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు । వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియేమా పునీ

తామ్ । బృహద్భి స్సవిత స్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యేనాపో దివ్యఙ్కశః ॥ తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥3॥ ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీ రధ్యేతి । ఋషిభి స్సమ్భృతగ్ం రసమ్ । సర్వగ్ం స పూత మశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీ ర్యో అధ్యేతి । ఋషిభి స్సమ్భృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పి ర్మధూదకమ్ । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪॥ సుదుఘా హి పయస్వతీః । ఋషిభి స్సమ్భృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీ ర్దిశన్తు నః । ఇమం లోక మథో అముం । కామాన్థ్సమర్ధయన్తు నః । దేవీ ర్దేవై స్సమాభృతాః । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభి స్సమ్భృతో రసః ॥౫॥ బ్రాహ్మణేష్వ మృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్, శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్ర స్సునీతీ సహ మా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ॥౬॥

యదన్తి యచ్చ దూరకే భయం విన్దతి మామిహ । పవమాన వితజ్జహి । పవమాన స్సో అద్య నః పవిత్రేణ విచర్షణిః యః పోతా స పునాతు నః । యత్తే పవిత్ర మర్చిష్యగ్నే వితత మన్తరా । బ్రహ్మ తేన పునీహి న

యత్తే పవిత్ర మర్చిష్యగ్నే తేనపునీహినః। బ్రహ్మసవైపునీహినః। ఉభాభ్యాం దేవసవితః। పవిత్రేణసవేనచ। మాంపునీహివిశ్వతః

ఇత్యనేన సూక్తేనచ కలశోదకైః బ్రాహ్మణైః సూతికాయాః (రజస్వలాయాః) శిరసిమార్జయిత్వా। ధౌతవస్త్రమాచ్ఛాద్య॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్॥ తతః పైతృమేధిక కర్మాధికారో భవతి॥ తతః ప్రాయశ్చిత్తాది సర్వం పైతృమేధికవత్। తత్ప్రయోగం పూర్వమేవోక్తమ్॥ ఇతి సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రయోగస్సమాప్తః

అథ గర్భిణీ మరణప్రయోగః

గర్భిణీమృతా చేత్ భర్తావా పుత్రోవా స్వగృహ్యోక్తవిధినా శ్మశానంనీత్వా॥ చితేః పశ్చాత్తాం దక్షిణశిరసం నిధాయ॥ షాణ్మాసాదూర్ధ్వంచేత్ స్త్రియా నాభేర్వామభాగే చతురంగుళ ప్రమాణేనో దరతలంఛిత్వా॥

హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్। సదాధార పృథివీంద్యాముతేమాం కస్మై దేవాయ హవిషావిధేమ॥

ఇతిమంత్రేణ భర్తాన్యోవా గర్భంఛిత్వా శిశుమాదాయ ప్రక్షాళ్యభూమౌనిఖనేత్॥ యది శిశుర్జీవత్॥

జీవంతం పుత్రమభిమంత్ర్య। క్షేత్రియైత్వానిర్ ఋత్యైత్వాద్రుహోముంచామి వరుణస్యపాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణేత్వాకరోమి శివేతేద్యావా పృథివీఉభేఇమే॥ శంతేఅగ్నిస్సహాద్భిరస్తుశంద్యావా పృథివీసహౌషధిభిః॥ శమంతరిక్షగ్ంసహవాతేనతేశం తేచతస్రః ప్రదిశోభవంతు॥ యాదైవీశ్చతస్రః ప్రదిశోవాతపత్నీ రభిసూ

రోగ్యేవిచష్టే । తాసాంత్వాజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మఏతునిర్ ఋ
తింపరాచైః । అమోచియక్ష్మాద్దురితా దవర్త్యైద్రుహః పాశాన్నిర్
ఋత్యైచోదమోచి । అహాఅవర్తిమవిదథ్స్యోనమప్య భద్రే సు
కృతస్యలోకే । సూర్యమృతంతమసోగ్రాహ్యాయద్దేవా అముంచన్న
సృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో
ముంచామివరుణస్యపాశాత్ ఇతి పంచభిర్మంత్రైః స్నాపయిత్వా ॥
భూమావసువర్ణం నిధాయ ॥ తత్రశిశుంనిక్షిప్య । భూర్భువస్సువః॥ ఇతి
పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాద్యైః శిశుంపంచప్రాణమభిమంత్ర్య ॥
అథ ప్రస్నాపనం॥ యస్తే స్తనశ్శశయో యో మయోభూః యేనవిశ్వా పు
ష్యసివార్యాణి । యోరత్నధా వసువిద్యస్సుదత్రః । సరస్వతి తమిహ
ధాతవేకః ॥ ఇత్యన్యస్త్రియాః స్తనంప్రతిధాప్య ॥ శిశుంగ్రామం ప్రాప
యిత్వా॥ గోదాన భూదాన మహాదానాది బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥
తత్రగర్భచ్ఛేదదేశే । స్రువేణాజ్య మాదాయజుహోతి॥ శతాయుధా
యశతవీర్యాయశతోతయేభిమాతిషాహే । శతంయోనశ్శరదో అజీ
తానింద్రోనేషదతిదురితాని విశ్వా స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదంనమమ॥ యే
చత్వారః పథయో దేవయానా అంతరాద్యావాపృథివీవియంతి । తేషాం
యోఅజ్యానిమజీజిమావహాత్ స్తస్మైనో దేవాఃపరిదత్తేహసర్వే స్వాహా ॥
దేవేభ్యఇదంనమమ ॥ గ్రీష్మోహేమంత ఉతనోవసంత శరద్వర్షాస్సు
వితన్నో అస్తు । తేషామృతూనాగ్ం శతశారదానాం నివాతఏషామ
భయేస్యామస్వాహా ॥ ఋతుభ్యఇదంనమమ ॥ ఇదువత్సరాయపరి

వత్సరాయ సంవత్సరాయ కృణుతాబృహన్నమః । తేషాంవయగ్ంసుమతౌ యజ్ఞియానాం జ్యోగజీతా అహతాస్స్యామ స్వాహా ॥ ఇదువత్సరాదిభ్య ఇదంనమమ ॥ భద్రాన్నశ్శ్రేయస్సమనైష్టదేవా స్త్వయావశేవ సమసీమహిత్వా । సనోమయోభూః పితో అవిశస్వశంతోకాయతనువే స్యోనస్స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదంనమమ । ప్రియాసాయస్వాహా ॥ ప్రియాసాయేదంనమమ ॥ అయాసాయస్వాహా॥ అయసా యేదంనమమ ॥ వియాసాయస్వాహా ॥ వియసా యేదం నమమ ॥ సంయాసాయస్వాహా ॥ సంయాసాయేదంనమమ ॥ ఉద్యాసాయస్వాహా ॥ ఉద్యాసాయేదంనమమ అవయాసాయ స్వాహా ॥ అవయాసా యేదం నమమ ॥ శుచేస్వాహా ॥ శుచఇదం నమమ ॥ శోకాయస్వాహా ॥ శోకాయేదం నమమ ॥ తప్యత్వై స్వాహా ॥ తప్యత్యా ఇదంనమమ ॥ తపతేస్వాహా ॥ తపతఇదంనమమ ॥ బ్రహ్మహత్యాయైస్వాహా ॥ బ్రహ్మహత్యాయా ఇదంనమమ ॥ సర్వస్మై స్వాహా ॥ సర్వస్మై ఇదం నమమ ॥ ప్రాణాయస్వాహా ॥ ప్రాణాయేదం నమమ ॥ అపానాయస్వాహా ॥ అపానాయేదం నమమ ॥ వ్యానాయస్వాహా ॥ వ్యానాయేదం నమమ ॥ చక్షుషేస్వాహా ॥ చక్షుష ఇదం నమమ ॥ శ్రోత్రాయస్వాహా ॥ శ్రోత్రాయేదం నమమ ॥ మనసేస్వాహా ॥ మనసయిదం నమమ ॥ వాచేసరస్వత్యై స్వాహా వాచేసరస్వత్యాయిదం నమమ । పూష్ణేస్వాహా॥పూష్ణఇదం నమమ ॥ పూష్ణేశరసేస్వాహా ॥ పూష్ణేశరసఇదం నమమ ॥ పూష్ణేప్రపథ్యాయ

స్వాహా । పూష్ణే ప్రపథ్యాయేదంనమమ ॥ పూష్ణేవరంధిషాయస్వాహా॥ పూష్ణేనరంధిషా యేదంనమమ ॥ పూష్ణేంఘృణయేస్వాహా పూష్ణేం ఘృణయఇదంనమమ ॥ పూష్ణేనరుణాయస్వాహా ॥ పూష్ణే వరుణాయే దంనమమ ॥ పూష్ణేసాకేతాయస్వాహా॥పూష్ణేసాకేతాయేదంనమమ॥ ఇత్యాజ్యాహుతీః ప్రేతోదరేహుత్వా॥ తతఃమంతోక్త దేవతాః॥ భూ స్స్వాహా । భువస్స్వాహా ॥ సువస్స్వాహా ॥ ఓగ్ స్వాహా ॥ పూర్వోక్త తిథౌ... ఉదరచ్ఛేద ప్రాయశ్చిత్తార్థం హిరణ్యదాన ధేనుదానసువర్ణ దానదశదానానికరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ యథాశక్తి దానానిదద్యాత్ అథ ఛేద ప్రదేశం సూత్రేణ సంగ్రంథ్య ॥

అథ వపనవిషయః

పుత్రాదయః ప్రథమేహనికంఠాదుపరి వాపయేయుః। దశమేవా నిసర్వాంగంచ॥తథాచస్మృతిః॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వభాగస్యవపనం దాయాదా నాంమృతేహని భాగద్వయస్యాథూంతేతు తేషాంవపనమిష్యతఇతి॥సు చవాకేయదివానిశాయం క్షౌర నకుర్యాత్త్నయ స్తుకుర్యాత్।తనయ స్తుకుర్యాదితి ద్వైత దాశ్వలాయనవిషయం॥ వ్యాసః॥ శ్లో॥ వపనందహనా త్పూర్వంకుర్యాచ్ఛేత్పితృఘాతుకః తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వపనందహ నాత్పరం॥ప్రథమదినే అకృతవపనస్యకాలనిర్ణయమాహ॥బోధాయనః అనప్తకేశోయఃపూర్వంసోత్రకేశాన్ పరివాపయేత్ ॥ ద్వితీయేహ్ని తృతీ యేహ్ని పంచమేసప్తమేపివా ॥ యావచ్ఛ్రాద్ధం ప్రదియేతతావ త్యపరం మతమితి॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ ద్వితీయేహనికర్తవ్యం క్షురకర్మ ప్రయత్నతః । తృతీయేపంచమేవాపి సప్తమేవా ప్రధాన ఇతి ప్రధానమేకాదశాహ్నికం శ్రాద్ధం తత్రతదాన ఇతి వచనాత్ వపనం పుత్రాణాంచ కనిష్ఠభ్రాతౄణాంచ ॥ తథాచాపస్తంబః॥ అను భా వినాంచ పరివాపనమితి । అనుపశ్చాద్భవంతి జాయంత ఇతిపుత్రా కనిష్ఠభ్రాతరశ్చ । అథవా అనుభావిన ఇతి పుత్రాః ఏవనిర్దిశ్యంతే

సపిండాశ్చేతి కేచిత్ ॥ దేశకాలాపేక్ష మభిహితం తత్రైవ । శ్లో॥ గంగాయాం భాస్కరక్షేత్రే మాతాపిత్రోర్గురోర్మృతౌ । ఆధానే యజ్ఞకాలేచ వపనంస ప్తసుస్మృతం ॥ కర్త్రాసహవపనం కార్యం ॥ తథా చస్మృతిః॥ జ్ఞాతయస్సప్త మాదర్వాక్ కనిష్ఠాదశమేహని వాపయేయశ్చతే సర్వేకర్త్రాభిస్సహసం యుతః । ఇతి । ప్రథమేహ్ని దశమేహ్ని వాలర్వాక్ శ్రాద్ధదినాత్ ॥ పుత్రాణాం వపనంభవే త్పితృ మృతేజీవత్పిత్రోర్గ్రగజే ప్రేతేత తస్సహాజేష్వసు ప్రభవప్వాగ్నిం దిశేత్ క్షౌరవా । నాన్యేనత్రిషాం వపనం పరం పితృమతో జ్యేష్ఠే విపన్నే సతిభ్రాతౄణాం వపనం హీనాగ్నిద మృతేన్యేషాం నిమిత్తేసతి

తా॥ పుత్రులు మొదటి దినంబున కంఠమునకు పైభాగము నందును దశాహ దినంబున సర్వాంగక్షౌరము చేయించుకొనవలయును మృతదినమందు దాయాదులు ఊర్ధ్వభాగమునందు వపనము చేయించుకొనవలయును. ఆశౌచాంతమందు జ్ఞాతులందఱును సర్వాంగక్షౌరమును చేయించుకొనవలయును, శుక్రవారమునందును, రాత్రియందును క్షౌరము చేయించుకొనగూడదు. తనయుడు మాత్రం చేయించుకొన వలయును. ఇతి యాశ్వలాయన విషయము దహనమునకు పూర్వమునందు వపనము చేయించుకొనెనేని యాపుత్రుఁడు పితృఘాతకుఁడనియును అందువలన దహనానంతరమందు వపనము ముఖ్యమని వ్యాసుఁడు వచియించె. కావున, వపనందహనాత్పరం అను వచన ప్రమాణమువలన ఆపస్తంభ శాఖీయులు దహనానంతర మందే వపనమ్ముచేయించు కొనవలయును. ప్రథమ దినమునందు వపనము చేసికొనినవాఁడు రెండవ దినమందుగాని అథవా 3-5-2 ఈ దినము లలో యుక్తము. అట్లు కాదేని యెప్పుడు శ్రాద్ధముచేయుటకు నిశ్చయించుకొన్నునో నప్పుడే ముందు క్షౌరముచేయించు కొనవలయునని భోధాయనుఁడు వచించె పరాశర మునివరుఁడు ఈ ప్రకారము గానే వచించెను. ఈ ప్రకారము వపనము నాచరింపవలయును, పదునొకండవ దినంబున ఏకాదశాహ్నిక శ్రాద్ధమును జేయవలయును. ఈ

విషయమునకు ఆపస్తంబ మునివరుఁడు. అంగీకరించి వచించె గంగాది నదులయందును భాస్కరాది పుణ్యక్షేత్రములయందును, మాతాపితృ గురువు యొక్క మరణమునందును, ఆధానమునందును, యజ్ఞకాల మునందును, వపనము చేయించుకొనవలయును వపనము కర్తతో కూడా చేసికొనవలయును, జ్ఞాతులందఱు దశాహ దినంబునతప్పదు. మృతుని వయస్సుకంటె చిన్నవాండ్రందఱును జీవపితృకులుతప్ప తది తరులందఱును క్షౌరమును ప్రాముఖ్యమవి యెరుంగునది తండ్రియొక్క మరణంబునందును. పుత్రులందఱును వపనము చేయించుకొనవల యును. అగ్రజుడు మరణంబును బొందినప్పుడు తండ్రిజీవించియుండి నను అగ్రజునకు అగ్నిప్రదానము కనిష్ఠుఁడు కనుక కర్తయగు సోద రుఁడు వపనము జేయించుకొనవలయునుఅట్టికాలంబునందుతక్కినసోద రులకు వపనము అక్కరలేదు తండ్రి మరణంబును బొందిన పిమ్మట అగ్రజుఁడు మరణంబును పొందినయెడల జ్యేష్ఠకనిష్ఠులందఱును వప నమును జేయించుకొనవలెను. జ్యేష్ఠ భ్రాత మరణంబును బొందెనేని అగ్నిప్రదాతమయినకనిష్ఠభ్రాతకుఁదప్పదక్కినభ్రాతలకువపనం లేదు.

అథ శిలాప్రతిష్ఠాపనక్రమః

సప్రమాణాం శ్వేతశిలామాదాయ ॥ శిలాంస్నపయిత్వా ॥ దర్భేణసంవేష్ట్య ॥ అపామం తేసచాదే శేऽపటంభూత్వా॥తస్మిన్ దక్షి ణాగ్రాణ్ దర్భానాస్తీర్య । తిలాన్వికీర్య్య ॥ తస్మిన్ అవటేశిలాంస్థాప యిత్వా ॥ ఆచమ్య ॥ పవిత్ర ధృత్వా ఏవంగుణ ॥ ... తిథౌ ప్రాచీ నావీతీ యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య అథ వామాతుః ... గోత్రాయ్యాః ... యజ్ఞపదాయ్యాః మరణదినాదా రభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృత్స్నాన వాసోదక తిలోదక పిండప్రదానార్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనం(సవ్యం)కరిష్యే శిలాప్రతిష్ఠాపన కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తి ... పదం ॥ (ప్రా...తీ) యజమానస్య పితుః ...గోత్రస్య .. శర్మణః ... ప్రేతస్యమరణ దినా ... కర్తవ్య

ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన... అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు ఏవంగుణ... తిథౌ యజమానస్యపితుః... గోత్రస్య శర్మణః... ప్రేతస్య... శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలేస్వర్ణధ్యానాఽజ్యకృచ్ఛ్రాన్ ప్రత్యామ్నాయ దాస్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర... మే॥ధన్యం కరోషి ... మే। కామధేనో. మేఇద కృచ్ఛ్రత్రయం కృత్వా।అశావేయనాశక్తి హిరణ్యం దద

ఆయాహి ప్రేతసోమ్యాగంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః ప్రజామస్మభ్యం దదద్రయించ దీర్ఘాయుత్వంచశత శారదంచ ॥ యజమానస్యపితరం... గోత్రం... శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహ్య। అస్యాం సిలాయాం ఆవాహనం కృత్వా । అథార్ఘ్యంజపందత్వా । తిలమార్జ స్నానం కారయిత్వా ।

శుక్ల పక్షే మరణే

కేశవ, నారాయణ, మాధవ, గోవింద, విష్ణు, మధుసూదన, త్రివిక్రమ, వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, దామోదర,

కృష్ణపక్షే మరణే

సంకర్షణ, వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జనార్ధన, ఉపేంద్ర, హరే, శ్రీకృష్ణ।

ఏవం త్రివారం శిలాంస్నాపయేత్ । అథగోదానం । ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ... మరణదినా ... కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపన కాలేగోదానంకరిష్యే । శ్లో॥ గవామంగేషు ప్రయచ్ఛమే । ఇతిగోదానం కుర్యాత్ ॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడానిచరౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః ॥ ఇతి దశదానాని కృత్వా ॥ ఇతి శిలాప్రతిష్ఠాపనం సమాప్తమ్

అథ నిత్యకర్మ ప్రయోగః

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...తిథౌయజమానస్యపితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... కర్తవ్య దహన జనితతాప తృష్ణా క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృదాస్నాన

వాసోదక తిలోదక పిండ ప్రదానాని కరిష్యే ॥ (సవ్యం) ఇతిసంకల్ప్య। కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి సంభవ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। (సవ్యం) శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమ ... ప్రదః॥ (ఇతి ప్రదక్షిణ కృత్వా) (ప్రా...తీ) యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... కర్తవ్య దహనజనిత తాపతృష్ణాతిదుఃశమ నార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృదాస్నాన వాసోదక తిలోదక పిండ ప్రదానాని కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు అధికారసంపదస్తు। అథశిలాం స్నాపయిత్వా కేశవ ... దామోదర ఇతి శుక్లపక్షమరణే త్రివారం శిలాం స్నాపయేత్ ॥ సంకర్షణ... శ్రీకృష్ణ ॥ ఇతి కృష్ణపక్షమరణే శిలాం త్రివారం స్నాపయేత్॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితుః గోత్రస్యశర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత తాపోపశమనార్థం మరణ దినాదారభ్య ... వానిమృద్స్నానాని (ఉపవీతి) కరిష్యే। (ప్రాచీనావీతి) తస్మిన్నవటే మృదంగృహీత్వా॥ ఆదిత్యాయ మృత్తికాం దర్శయిత్వా॥

ఉద్వుత్యం జాతవేదసం దేవంవహంతి కేతవః దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్ మృల్లేపనం॥ మృత్తికే హన మే పాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతం మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభి మంత్రితా మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయిసర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే త్వయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాంగతిమ్ ॥ ఇతి మస్తకాది పాదపర్యంత మృల్లేపన కృత్వా। ధాతాపునాతు సవితాపునాతు అగ్నేస్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా ॥

(ఇతి కేశాన్వికీర్య) తటాకం ప్రతిగత్వా। దక్షిణాభిముఖ స్సంతః। స్నాత్వా జలం గృహీత్వా ఆగత్య। అస్యాం శిలాయాం యజమానస్యపితృ గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య హాని కర్తవ్య దహన జనిత తాపోపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థమేతన్మ

దాస్నానంద దాముపస్యతిష్ఠతు ॥ స్త్రీవాచకః । మాతే గోత్రాయై యజ్ఞపదాయై ప్రేతాయై మరణది ..తు ॥ ఇతి మృదా స్నానం కుర్యాత్ ॥ ఏవ త్రిః ॥ మృత్తికా స్నానాని కుర్యాత్ ॥ ధారా దత్తమ్ ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌయజ మానస్యపితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) త్వయా) కృతైః । మరణదినాదారభ్య ... హానికర్తవ్య మృదాస్నానైః యజమానస్య పితుః గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమన మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహనజనిత తాపోపశమనమస్తు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥

అథ వాసోదక దానమ్

ఆచమ్య.. ఏవంగుణతిథౌ (పా .. తీ) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య హానికర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదక ప్రదానం (ఉపవీతి) కరిష్యే ॥ (మాతుః గోత్రాయాః దాయాయాః ఇతి స్త్రీయః) దక్షిణాభి ముఖః॥ యజమానస్యపిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య .. హానికర్తవ్యదహన జనిత పిపాసాశమనార్థ మేతద్వాసోదక ముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి శిలాయాం వస్త్రం నిష్పీడయేయుః ॥ 3 ఏవంత్రిః [ధారాదత్తమ్] యజమానస్య పితరం... గోత్రం... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్యమయా (త్వయా) కృతైః మరణదినాదారభ్య – హానికర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదక ప్రదానైః యజమానస్య పితుః – గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత పిపాసా శమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ (ఇతి తిలోదకంత్యజేత్) దహన జనిత పిపాసా శమనమస్తు ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥

స్త్రీణాం తు ॥ మాతరం – గోత్రాం – దాయాం ఇతిమాతుః గోత్రాయాః దాయాయాః ప్రేతాయాః ఇతిచ స్త్రీయః ।

అథ తిలోదక ప్రదానమ్

ఆచమ్య ॥ ఏవంగుణ - తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః - గోత్రస్య - శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ ప్రయుక్తం మరణదినాదారభ్య హానికర వ్య దహనజనిత తృష్ణాప శమనార్థం తిలోదకప్రదానం ఉపవీతి కరిష్యే ॥ మాతుః - గోత్రాయాః దాయాః ఇతిస్త్రియః ॥ యితిసంకల్ప్య [ప్రాచీనావీతి] తిలైస్సహోదకమంజలి నాగృహీత్వా సవ్యం జాన్వాచ్య ॥ యజమానస్య పిత్రే - గోత్రాయ - శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతత్వప్రయుక్తం మరణదినాదారభ్య హానికర వ్య దహన జనిత తృష్ణాప శమనార్థం మత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ఇతితిలోదకాంజలీం దద్యాః ॥

కర్త శిలయందు ప్రతినిత్యము ప్రేత తృప్తికొఱకు మూడు ప్రతి కా స్నానములును, మూడు వాసోదకములును, ప్రథమదినమున మూడు తిలోదకములును, ద్వితీయదినమున రెండు. [౩-౫] [౪-౬] [౫-౭][౬-౮][౭-౯] [౮-౧౦][౯-౧౧] [౧౦-౧౨] యకోత్తర వృద్ధిగా తిలోదకములు ప్రతిదినము నివ్వవలెను. పిమ్మట ప్రతి దినమున నొకపిండప్రదానంబును జేయవలయును. పత్నినిత్యము కర్మచేయు చిల్లి వేసి కశాహమును ప్రారంభించవలెను. ఆ ప్రారంభించే దినమునకు గతించిన దినములనుకూడ కల్పి [అతిపన్న పథమేహాని]...... అని ప్రకారము సంకల్పము జేయవలయును

స్త్రీణాంతు ॥ మాత్రే - గోత్రాయై - దాయై ప్రేతాయై ఇతిస్త్రియః ॥ అథ తిలోదకనిర్ణయః ॥ ప్రథమేహాని త్రయః ॥ ద్వితీయే హానిచత్వారః తృతీయేహానిపంచ ॥ చతుర్థేహానిషట్ ॥ పంచమేహాని సప్త ॥ షష్ఠేహన్యష్టౌ ॥ సప్తమేనవ ॥ అష్టమేదశ ॥ నవమే ఏకాదశ దశమే ద్వాదశ ॥ ఏవం కుర్యాత్ ॥ ధారాదత్తం ॥ పూర్వోక్త పితరం - గోత్రం - శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయా కృతైః మరణ దినాదారభ్య అహాని కర వ్య దహన జనతతృష్ణోపశమనార్థమేతి లోదక ప్రదానైః పితుః గోత్రస్య శర్మణః ॥ ప్రేతస్య దహన జనిత తృష్ణాపశమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహన జనిత తృష్ణా

శమనమస్తు ॥ (తిలోదకం త్యజేత్) నారాయణ నారాయణ నారాయణ తతః ప్రేతరూపాశిలాన్నై వేద్యాదికం కుర్యాత్ ॥ (ఇచ్చట నైవేద్య ద్రవ్యము తండులములు) శిలకు ప్రతినిత్యముతిలల చేతనేలఘుపూజా జరుపవలెను.

అథ పిండప్రదానమ్

ముద్గసహితతిలాన్ తండులాన్ నూతన భాండేపక్త్వాఽభిఘార్య ఆచమ్య...ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రా...తీ)యజమానస్యపితుః- శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య -అహానికర్తవ్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థం (పిండప్రదానం) పిండప్రదానాని) (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ (ప్రా.. తీ) గోమయేనోద కేనోపలిప్య ॥ పిండస్యాధః- దర్భాస్తరణముప తిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ యజమానస్య పిత్రే-గోత్రాయ – శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య అహానికర్తవ్యా దహాన జనితక్షు దుపశమనార్థం ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ (ఇతి పితృతీర్థేన పిండందత్వా పిండోపతర్యే తిలోదక ముపతిష్ఠతు । (ఇతి తిలోదకందత్వా) అంజ నాభ్యంజన ముపతిష్ఠతు ॥ ఇత్యభ్యం జనందత్వా) భోగనిష్పత్త్యర్థం తాంబూల ముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా ॥ అత్రఉదక పాత్రద్వయం నిధాయ ॥ ధారాదత్తం ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రాచినావీతి) యజమానస్య పితరం ... గోత్రం శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతేన (అట్లుగాక) (త్వయాకృతైః) మరణదినా దారభ్య .. అహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షు దుపశమనార్థం పిండ ప్రదానేన [అట్లుగాక]పిండప్రదానైః యజమానస్యపితుః ...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య హానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షు దుపశమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహన జనిత ప్రేతక్షుదుప శమనమస్తు ॥ ఇతి తిలోదకం త్యజేత్] యజమానస్య పితః.. గోత్ర శర్మన్ ప్రేతఅత్ర స్నాహి ॥ అత్రపిబ । అత్రఉపభుంక్ష్వ ॥ తతః శిలాన్నై వేద్యం కుర్యాత్ ॥ అథ వాయసపిండమ్ । పితః ...గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతఇమం పిండం వా యవ గృధ జలచరముఖేన ప్రేతఉప

భుంక్ష్వ ॥ శ్లో॥ నారాయణ నమస్తేస్తుశంఖచక్రగదాధర । అక్షయ్యం పిండదానేన ప్రేతతృప్తికరోభవ ॥ ఇతిపిండం వాయసేభ్యో దద్యాత్

అస్పృస్మ్యఖోరుధి రేణావ్యక్తః । యమస్యదూత శ్శ్వసాధ్వి ధావసి । గృధ్రస్సుపర్ణః క్షణపన్ని షేవసే ।యమస్య దూతః ప్రహితో భవస్య చోభయోః । ఇతి జలం పరిషిచ్య ॥ కాకాద్యభావే ఉదకేనిక్షిపేత్ । [కర్తా] స్నాత్వా ॥ గృహం ప్రవిశ్య ॥ దీపదర్శనం కుర్యాత్ ॥ మృతస్థలే జలకుంభం ప్రథమదినే ప్రతిష్ఠాప్య । తిలానవకీర్య । అత్రస్నాహీద్యుదకం ॥ అత్రపిభేతి క్షీరం నిక్షిపేత్ ॥

దహనము మొదలు దశాహాపూర్వదినము వఱకు మృతస్థల బున కర్త భోజనము చేయుటకు ముందు గోమయముతో అలికి అచ్చో దర్భ వేసి అందుమీద తిలోదకమిచ్చి ప్రాచీనావీతుండై పిత్రేగోత్రా శర్మణెప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హనికర్తవ్యప్రేతతృప్త్యర్థ మృతస్థలే ఏవపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠ

నిత్యవిధి పిండప్రదానే అత్రసంకల్ప విశేషః

[౧] ప్రథమదినే మూర్ధాక్షి దంతాప యవనంభూత్యై దేవ సిద్ధ్యర్థం । అనియు రెండవ దినంబున చక్షుశ్శ్రోత నాసాముఖావ య నివృత్త్యర్థం । మూడవ దినంబున కరాంసభువక్షో నివృత్త్యర్థం ॥ అ యును నాల్గవ దినంబున నాభిలింగ గుద నివృత్త్యర్థం ॥ ... అని ఐదవ దినంబున జానుజంఘుపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం ॥ అనియు ఆఱ దినంబున సర్వమర్మా వయవనివృత్త్యర్థం ॥ ... అనియు ఏడ దినము మజ్జామేదోమాంసస్నాయునాడీ రూపావయ వనివృత్త్యర్థం అనియు ఎనిమిదవదినంబున దంతలోమన ఖావయననివృత్త్యర్థం అనియు, తొమ్మిదవ దినంబున వీర్యావయ వనివృత్త్యర్థం ... అని పదియవ దినంబున దేహపూర్ణత్వ తృప్తతాక్షుద్వి పర్య సిద్ధ్యర్థం అనియు,

కొందరు ప్రేతక్షుదుప శమనార్థమనియుసంకల్పము చెప్పుదురు దేశాచారమును లనుసరించి ప్రయోగము జరుపవలెను

అథ తిలోదకాది నిషేధః

మాధవీయే ఋష్యశృంగః శ్లో॥ ఆశౌచమంత రాదర్శో యది స్యాత్సర్వవర్ణినాం । సమాప్తిం ప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః ॥

తా॥ ఆశౌచమధ్యయందు దర్శసంభవించితే మిగిలిన ప్రేత కర్మ తంత్రమును యావత్తును సమాప్తి చేయవలయును.

విశేషః ॥ శ్లో॥ అంతర్ద శాహేదర్శశ్చే త్తత్రసర్వం సమాపయేత్ । పిత్రోస్తుయావ దాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలీన్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శవచ్చున్నపుడు తల్లి దండ్రులకైనచో నాశౌచాంతమువఱకు పిండములుజలాంజలు నివ్వవలయును ఇతరులకైన యెడల దర్శలోపుగా సమాప్తి చేయవలయును.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచ మధ్యేతు యదీదర్శ స్సమాంపయేత్ ॥ తావదేవోత్తరంతంత్రం పర్యవస్యే త్త్ర్యహాత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచమధ్యయందు మూడుదినముల పైని దర్శవచ్చినచో నుత్తరతంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలయును ఇతరులకైనచో మూడుదినములలోగా దర్శవచ్చినను నవకర్వము చేయవలయును కాలామృతము నందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లనేయున్నదని తాత్పర్యము

కించ ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోస్సదాకుర్యా ద్యావద్దశమవాసరం। ఉదకం పిండదానంచ దశమాత్తు నివర్తతే ॥ ఇతి పుత్రసుతోదత్తక ఔరసాది వ్యతిరిక్త దశాహంత తిలోదకపిండాన్ అమావాస్యాయామేవదద్యుః ॥ తథాహకపదిన్ః ॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేయది దర్శఆపతేద్దద్యుదన్ శాహే తిలవారిపిండాన్ । పుత్రసుతోదత్తక ఔరసశ్చతేషాన్సుతాస్తత్ర సమాపయేయురితి ॥

తా॥ దశాహమధ్యయందు దర్శసంక్రమణాదికము వచ్చినయెడల తల్లిదండ్రులకు మాత్రము పది దినంబులవఱకు తిలోదక పిండదానంబులు చేయవచ్చును దౌహిత్రుఁడు, దత్తకుఁడు, ఔరసుఁడు,

మొదలగు వారికంటె వ్యతిరిక్తులు దశాహ మధ్య తిలోదక పిండములను అమావాస్య యందే సమాప్తిని బొందించవలయును పదిదినంబులలోపల దర్శవచ్చెనేని పైనఁ జెప్పఁబడినవారు తిలోదక పిండములను పదిదినంబుల వఱకును నివ్వవచ్చునని కపర్ది స్వామియొక్క మతము

శ్లో॥ అమాయాం మరణం యస్య తస్య పిండోదక క్రియా । ఆదశాహాత్ప్రతిదినం కారయేత్ స్మృతిశాసనాత్ ॥ యఃకశ్చిచ్చతుర్ద...ణే మృతః । తతః అమావాస్యా భవేత్ తత్ర అమావాస్యాయామేవ తిలోదక పిండాన్ దద్యాత్ । గృహ్యపరిశిష్టే ॥ చతుర్దశీక్షణామ్య...తస్తత్ర ప్రాప్నోత్యమాతిథిః । పిండోదకం దశాహాంతం తస్మిన్నేవాహ్నిక్షిపేత్ ॥

తా॥ దర్శయందు మరణమును బొందినవారికి తిలోదక పిం...ములను ప్రతిదినమందును దశాహము వఱకు నివ్వవలయును కృష్ణ...చతుర్దశియందు మరణమును బొందినేని మఱుదినము అమావాస...యందే తిలోదక పిండదానంబుల నివ్వవలయును చతుర్దశీ నిక్షిపేత్ అనుస్మృతియందును నీయర్థమే వివరింపఁబడినది.

అథ మృతస్థలే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనమ్

బ్రాహ్మణై రనుజ్ఞాతః । ఆచమ్య పవిత్రం ధృత్వా ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ తిథౌ [ప్రా...తీ] పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమే హని కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యాయనార్థం ఉత్క్రాంతి దేశే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ [సవ్యం] సమస్త సంపత్కృత్య । (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ...... హని అతిపన్న ప్రథమే హని కర్తవ్య ప్రేతప్రాయనార్థం ఉత్క్రాంతిదేశే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనం కర్తుం అధికారసంపదస్తీతి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపన కాలే గోదానం కరిష్యే ॥ తతః గోదాన దశదానికుర్యాత్ । ఆయాహి ప్రేతసోమ్యాగంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । ప్రజామస్మభ్యం దదద్రయించ దీర్ఘాయుత్వంచ శత శారదంచ । పితరం

గోత్రాం ...శర్మాణం పితరం ప్రీతమావాహయిష్యే ॥ ఆవాహనము పతిష్ఠతు ॥ఇతి ఉదకుంభె తిలసహిత ముదకం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఉత్తరాం తి దేశే యథాసంభవ ఓషధీః ప్రతిష్ఠాప్య ॥

అథ శ్రాద్ధస్థల రూపణమ్

శౌనకసస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే ॥ శ్లో॥ శుచిదేశం వివిక్తంచ గోమయేనోపలేపయేత్ । నదీతీరేషు తీర్థేషు స్వభూమౌ గిరిసానుషు ॥

శ్లో॥ వివిక్తేషు చతుష్కంతి దత్తేనపితరస్థా । పరస్య భూమి భాగేతు పితౄణాం వైవనిర్వపేత్ । స్వామినాతద్విహన్యేత మోహాద్యత్క్రియతేనరైః ॥ అటవ్యః పర్వతాః పుణ్యాస్తీర్థా న్యాయతనానిచ । సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహు రహిన్ తేషుపరిగ్రహః । తిలాంశ్చావకిరేత్తత్ర సర్వతో బంధయేదజాః । అసురోపహతం సర్వం తిలైశ్శుద్ధ్యత్యనేనహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమునందు గోమయముచే నలుకవలయును ఇంకనిట్లు నదీతీరములయందును, పుణ్యక్షేత్రములయందును, స్వగృహమందును, పర్వతచరియల యందును, రహస్యప్రదేశముల యందును శ్రాద్ధము చేసినయెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచున్నారు గాన నెప్పటికిని పరగృహమందు పితృలకు శ్రాద్ధము చేయంగూడదు. యెవ్వడుగాని మోహముచే పరగృహమందు శ్రాద్ధముచేయునో ఆశ్రాద్ధము ఆ గృహపితృదేవతల వలన నపహరింపబడుచున్నది. అడవులు పర్వతములు, పుణ్యతీర్థములు, దేవాలయములు మొదలుగాగల సర్వము అస్వామికములు గాపున వానియందు చేయంబడిన శ్రాద్ధము నితరులచే గ్రహింపబడవు అంతటను నువ్వులుజల్లి ఆ జలములను బంధించవలయును తిలలులేనిచో సర్వము రాక్షసులచే హరింపబడును.

అథ అస్థిసంచయవిధిః

తా॥ దహనదినమునందుగాని, లేక రెండవదినంబునగాని అట్లుగాక తిథివార నక్షత్రములు మొదలగు పంచాంగ శుద్ధిగల బేసి దిన

ములందుగాని సంచయనము జరుపవలయును; అదివారము, మంగళ
వారము, శుక్రవారము, కృత్తిక, రోహిణి, మృగశిర పునర్వసు, మఖ
ఉత్తర, చిత్ర, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ, ధనిష్ఠ, శతభిషము పూర్వా
భాద్ర, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి, ఈనక్షత్రముల యందును, పైవార
ములయందును, అస్థిసంచయనము గూడదు నాలవదినంబున వార
నక్షత్రములు విచారింపనక్కరలేదు శనివారము మధ్యపక్షమని కొంద
ఱుచెప్పిరి. తిథివార నక్షత్రములు మంచివి సంభవించని పక్షమునందు
బ్రాహ్మణానుజ్ఞను బొంది యస్థిసంచయనము చేయవలయును విశేష
వ్యవధికూడదు అస్థులునష్టమయ్యెనేని కుశలచేతగాని పలాశవర్ణంబు
లచేతగాని మరలదహనాది సంస్కారము చేయవలయును పలాశవర్ణం
బుల చేతగాని మరల దహనాది సంస్కారము చేయవలయును పలాశ
వర్ణంబులచేత ప్రతికృతి దహనంబును చేయుపక్షమునందు భస్మాస్థు
లకు వలనే సంచయనంబును చేయవలెను

శ్లో॥ చతుర్థేనవమేచైవ షష్ఠేవాప్యష్టమేహ్నివా । అస్థిసంచ
యనం కుర్యాద్వర్ణానామానుపూర్వశః ।

తా॥ బ్రాహ్మక్షత్రియవైశ్య శూద్రులు క్రమముగ ౪-౯-౬-౮
ఈసంజ్ఞలుగల దినములయందు అస్థిసంచయనము చేయవలయునని
మనువు వచించె పలాశ వల్కాదులచేత ప్రతికృతిదహనమును చేసిన
పక్షమునందు తత్కాలంబునందే అస్థిసంచయనంబు జేయవలయును
విదేశంబున మృతిబొందినవారికి పాలాశావిధిచే దహనము చేయుపక్షం
బున అస్థిసంచయనము చేయనక్కరలేదు పిండప్రదానము మాత్రం
చేయవలెను

అస్థిసంచయన ప్రయోగః

శ్మశానదేశంగత్వా ॥ కర్తాసచేలం స్నాత్వా ॥ ఆచమ్య ...
పవిత్రం వాసశ్చధృత్వా । ఏవంగుణ ... తిథౌ [ప్రాచీనావీతీ] ...
యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా
దారభ్య ... హానికర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలే శవాగ్నౌ నష్టే సతి
ద్దోషపరిహారార్థం శ్వాన కుక్కుట గార్దభ జంభూక చండాల స్పర్శ

దోషాది పరిహారార్థం యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ శ్లో। సమస్త ... పదం ॥ పితుః ... గోత్రస్య.. శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య - హానికర్తవ్య అస్థి సంచయనకాలే శవాగ్నినష్టే సతితద్దోష పరిహారార్థం శ్వానకుక్కుట గార్దభజంబూక చండాలస్పర్శ దోషపరిహారార్థం యుక్త ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికారసంపదస్తితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సంపదస్తు ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ - తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా ... హానికర వ్య శ్వానకుక్కుట గార్దభజంబూక చండాలస్పర్శ దోషపరిహారార్థం స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర ... ప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యం కరోషిదాతారా ... చ్ఛమే ॥ కామధేనోస్సము ... చ్ఛమే । హిరణ్యగర్భ ... చ్ఛమే ॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయా యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్య మహంసంప్రదదే [నమమ]

అథ ప్రేతదహనాగ్నిం పంచగవ్యేనఅద్భిః ప్రోక్షణమ్

అగ్నేఃపశ్చాత్ ఏకస్మిన్ పాత్రే తత్తన్మంత్రైః తాని ద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వ రేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇదిగోమూత్రం ॥ గంధ ద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీం ॥ ఈశ్వరీగ్ం సర్వ భూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్ ॥ ఇతిగోమయం । అప్యా స్వసమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్ ॥ భవావాజస్య సంగథే । ఇతి క్షీరం । దధిక్రావ్ణో అకారిషం । జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః ॥ సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్ ॥ ఇతిదధి ॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసి దేవో వస్సవితోత్పునా త్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ ఇతిఘృతం । దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవే ।

అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచోయంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి ॥ ఇతి కుశోదకం ॥ అథపంచగవ్యమేళనం ఓం ఇతిబ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ అథ ప్రేతదహనాగ్నిం పంచగవ్యేనప్రోక్ష్య ॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే । యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివమాతరః । తస్మా అరంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ ॥ ఆపోజనయథాచనః ॥ ... అసుర్రా రక్షాగ్ంసిపిశాచాయే క్షయంతి పృథివీమను ॥ అన్యత్రేతో గచ్ఛంతుయత్రైషాం గతంమనః । శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ (ఇతిభస్మాద్భిరవోక్ష్య)

అథశవాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తహోమః

ఆచమ్య ॥ భస్మనిసమిధారోపణం । అయంతే యోనిరృత్వియో యతో జాతో ఆరోచథాః తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయారయిమ్ ॥

ఈమంత్రముమ జెప్పుచు సమిధ అనగా మోదుగ కర్రలను భస్మము మీధ ఉంచవలెను

ఏవంగుణ ... తిథౌ [ప్రాచీనావీతీ] పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య ... దినకర్తవ్య శవాగ్ని నష్టప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే ॥ కాలే అధికార సిద్ధ్యర్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ... సమస్తసంప... అధికారసంపదస్తు ॥ అథలౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య ఆ జుహ్వానస్తన్వః ప్రతీకః

పురస్తాదగ్నే స్వాంతయో నిమాసీదసాధ్యా । అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యు
త్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత । ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే
ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయఞ్చ పునఃకృణ్వగ్గ్
స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతమ్ ॥ ఇతి
మంత్ర ద్వయేన లౌకికాగ్నౌ సమిధం నిధాయ ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థం గోమూల్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ తతఃధ్యానమ్ ॥ చత్వా
రిశృంగాత్రయో అస్యపాదా... జాతవేదసే ... నమః ప్రాగాదిదర్భై
రగ్నిం పరిస్తృణాతి, పురస్తాద్, దక్షిణతః, పశ్చాత్, ఉత్తరతః అథ
దక్షిణేనాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్త్సన్స్తీర్య, తేష్వేకైకశః
పాత్రాణి ప్రయునక్తి దర్వీం, ఆజ్యస్థాలీం, ప్రోక్షణీం, స్రువంచేతి
చత్వారి. పాత్రాణి ప్రయుంజ్యాత్, ఏకేనదర్భేణ పవిత్రం కృత్వా
అద్భిరనుమృజ్య ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ, ప్రోక్ష్య, తస్యామపఆనీయ
హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా, ప్రాచీ
స్త్రిరుత్పూయ, సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంమృశ్య పాత్రాణ్యు
తానానికృత్వా త్రిఃప్రోక్ష్యఆజ్యస్థాలీమాదాయ ఆజ్యం విలాప్య -
దక్షిణే నాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం
నిరూప్య - దక్షిణతో౽ంగారం నిరూహ్య తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతాదర్భే
ణావద్యుత్య ఏకదర్భాగ్రం ప్రచ్ఛిద్య - ప్రక్షిప్య ఆజ్యే ప్రత్యస్య అప
ఉపస్పృశ్య ॥ త్రిఃపర్యగ్ని కృత్వా దక్షిణతఉద్వాస్య అంగారం ప్ర
త్యూహ్య దక్షిణాగ్రేణ పవిత్రేణ పునరాహరమాజ్యంత్రిరుత్పూయ
పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య అగ్నౌ ప్రహరతి స్రుక్స్రువా వా
దాయ అగ్నౌప్రతితప్య దర్భేణసంమృజ్య పునఃప్రతితప్య, ప్రోక్ష్య,
నిధాయ । దర్భమద్భిస్సన్స్పృశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి ॥ తూష్ణీమ ప్రద
క్షిణం పరిషిచ్య ఏకం, ద్వే త్రీణి చత్వారి ఇతిదర్వ్యా మాజ్య
మాదాయ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వా మయా అసి ।
అయసామనసాధృతో౽యసాహవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్గ్

స్వాహా అయసేఽగ్నయ ఇదదంనమమ॥ ఏకం... చత్వారి ॥ మనో
జ్యోతి ర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు । యా
ఇష్టా ఉష సోని మ్రుచశ్చతా స్సందధామి హవిషాఘృ తేనస్వాహా॥
మనసేజ్యోతిష ఇదంనమమ ॥ ఏకం...చత్వారి ॥ అగ్నిర్హోతా ॥
అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నిత్ । మిత్రఉపవక్తా । సోమస్సో మస్య
పురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్యపురోగాః ॥ శ్రాత్రాస్త ఇంద్రసోమాః ।
వాతాపేర్హవనశ్రుత్రస్వాహా । అగ్నయే పంచహోత్ర ఇదంనమమ
ఏకం... చత్వారి ॥ బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । సయజ్ఞః । సమేదదాతు
ప్రజాంపశూన్పుష్టింయశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్స్వాహా॥బ్రాహ్మణ
ఏకహోత్ర ఇదం నమమ । ఏకం... చత్వారి ॥ అగ్నిర్ద్విహోతా ।
సభర్తా । సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్ పుష్టిం యశః భర్తాచ మే
భూయాత్స్వాహా । అగ్నయేద్విహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ఏకం ..
చత్వారి ॥ పృథివీత్రిహోతా సప్రతిష్ఠా । సమేదదాతు ప్రజాంప
శూన్ పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠాంచమే భూయాత్స్వాహా॥పృథివ్యైత్రి
హోత్ర ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ అంతరిక్షం చతుర్
హోతా । సవిష్ఠాః । సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్పుష్టింయశః । విష్ఠ
శ్చమేభూయాత్స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయ చతుర్హోత్ర ఇదం నమమ
ఏకం ... చత్వారి ॥ వాయుః పంచహోతా । సప్రాణఃస మేదదాతు
ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రాణశ్చమే భూయాత్స్వాహా ॥
వాయువే పంచహోత్ర ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ చంద

మూష్షడ్ఢోతా (సబ్రుతూనకల్పయాతి సమేదదాతు ప్రిజాం పశూన్పు ష్టింయశః । బ్రుతవశ్చ మేకల్పం తాగ్ స్వాహా ॥ చంద్రిమసేషడ్ఢోత్రే ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ అన్నగ్ంసప్తహోతా । సప్రా ణస్య ప్రాణః సమేదదాతు ప్రిజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః । ప్రాణస్యచమే ప్రాణో భూయాత్స్వాహా ॥ అన్నాయ సప్తహోత్రి ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ ద్యారష్టహోతా । సోనాధృష్యః । సమేదదాతు ప్రిజాం పశూన్పుష్టింయశః । అనాధృష్యశ్చ భూయాసగ్ స్వాహా ॥ దివేఅష్టహోత్రి ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ ఆదిత్యో నవహోతా । సతేజస్వీ । సమేదదాతు ప్రిజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః। తేజస్వీచ భూయాసగ్గ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయ నవహోత్రి ఇదంనమమ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ ప్రిజాపతిర్దశహోతా । సఇదగ్ం సర్వమ్ । సమేదదాతుప్రిజాంపశూన్పుష్టిం యశః।సర్వంచ మేభూయాత్స్వాహా॥ ప్రిజాపతయే దశహోత్రి ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు । యాఇష్టాఉషసోన్రిముచశ్చతా స్సందధామిహా విష్ణూతేన స్వాహా॥ మనసే జ్యోతిష యిదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ యన్మఆత్మ నోమింద్రాభూ దగ్నిస్తత్పునరా హార్జాతవేదా విచర్ షణి స్వాహా మింద్రాదిభ్యో దేవతాభ్య యిదం నమమ ॥పునరగ్ని శ్చక్షురదాత్పు నరింద్రో బృహాస్పతిః ॥ పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధ త్తమ క్ష్యో స్స్వాహా ॥ అగ్నింద్రాబృహాస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమమ॥ ఏకం

చత్వారి ॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచస్వాహా ॥ అగ్నయేచ పృథివై చమహాత ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా ॥ వాయవే చాంతరిక్షాయచ మహాత ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... రి॥ సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచస్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచ దివేచ మహాత ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... రి॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచస్వాహా ॥ చంద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహాత ఇదం నమమ ఏకం ... రి ॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్యకల్ప యత్వగ్ం హివేత్థయథాతథగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమను ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ం హివేత్థ యథా తథగ్ం స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ ఏకం .. చత్వారి ॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ । యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతిస్వాహా॥ అగ్నయ యిదం నమమ ॥ ఓంభూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ ఓంభువస్స్వాహా ॥ వాయవ యదం నమమ ॥ ఓంసువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం నమమ ॥ ఓంభూర్భువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీహావమద్యాచ మృడయ ।త్వామవస్యురాచకేస్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥ తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశా స్తేయజమానో హావిర్భి అహేడమానో వరుణే

హాబోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషిస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదం
నమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసి
సీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రము
ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ సత్వన్నో
అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసోవ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో
వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ంసుహవోన ఏధిస్వాహా ॥ అగ్నీ
వరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ త్రియస్త్రిగ్ం శత్తంతవోయే వితత్నిరేయ
ఇమం యజ్ఞగ్ స్వధయాదదన్తే తేషాం ఛిన్నం ప్రతేతద్ధధామిస్వాహా
ఘర్మోదేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహా ॥ అగ్నయే తంతు మతయ ఇదం
నమమ । తంతుంతన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథోరక్షధి
యాకృతాః । అనుల్బణం వయత జోగువా మపోమనుర్భవ జనయా
దైవ్యం జనగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేతంతు మతయ ఇదం నమమ ।
ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామ
యంచ । పునః కృణ్వగ్ స్త్వా పితరం యువానమ న్వాతాగ్ం సీత్వ
యితంతు మేతగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే తంతు మతయ ఇదం నమమ ॥
ఓం భూస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమమ॥ ఓం భువస్స్వాహా ॥
వాయవ ఇదం నమమ ఓం సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం నమమ ॥
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇత్యేతై
ర్మంత్రై రాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ తూష్ణీంపరిషిచ్య ॥ ఏతత్కర్మ
సాద్గుణ్యార్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే ॥ అథ కృచ్ఛ్రత్రయాణి
బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్ ॥ ఇతిఅగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తహోమసమాప్తః

ప్రాణానాయమ్య ॥ పవిత్రంధృత్వా ॥ ఏవంగుణ ... (ప్రాచీ నావీతి) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణ ది నా దా ర భ్య ... అహాని అస్థిసంచయనం కరిష్యే ॥ (సవ్యం) కాలేలనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ సమస్త సంప ... ప్రాచీనావీతి ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనం కర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్వా (మమ) అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికార సంపదస్తు । ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాగారభ్య ... హానిఅస్థిసంచయన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం స్వర్ణంథాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రాప్రత్యామ్నాయ కరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర ... ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో॥ ధన్యకరోషి ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం ... ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ... నమమ ॥ అథకుంభోదక మాదాయ ॥ఉదకేక్షీరం నినీయ॥ యంతేఅగ్ని మమం థామేతి పంచభిర్మంత్రైః అస్థిప్రోక్షణం కుర్యాత్ ॥ యన్తేఅగ్నే మమంథామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమంతగ్ం శమయామసిక్షీ రేణ చోదకేవచ । యస్త్వమగ్నే సమదహస్త్వ మునిర్వాపయాపునః । క్యాంబూరత్రజాయతా పాకదూర్వావ్యల్కశా । శీతికేశీతికావతి హ్లాదుక్తేహ్లాదుకావతి । మణ్డూక్యాసుసంగమయ్యే మగ్గ్నిగ్ం శమయ ॥ శంతేధన్వన్యా ఆపశ్శముతేసంత్వనూక్యాః శంతే సముద్రియా ఆపశ్శముతే సంతువర్ష్యాః ॥ శంతేస్రవంతీ స్తను వేశముతే సంతుకూప్యాః శంతేనీహారోవర్షతుశముపృష్వావశీయతామ్॥

ఇతిప్రోక్ష్య ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయన హోమం కరిష్యే ॥ దహన దేశాద్దక్షిణతోంగారం ప్రతిష్ఠా

ష్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం ॥ చత్వారిశృంగా ... జాతవేదసేనమః పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః అథదక్షిణే నాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య ॥ తేష్వేకైకశః పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వీం – ఆజ్యస్థాలీం – ప్రోక్షణీం స్రువమితి । ఏకేన దర్భేణ పవిత్రం కృత్వా ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణ పాత్రే నిధాయ ప్రోక్ష్య తస్యామ ఆపనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రం గృహీత్వా ॥ ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంమృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । ఆజ్యస్థాలీమాదాయ । ఆజ్యం విలాప్య ॥ దక్షిణేనాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ॥ దక్షిణతోఽంగారం నిరూహ్య ॥ తేష్వధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతా దర్భేణావద్యుత్య ॥ ఏకదర్భాగ్రం ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ॥ ఆజ్యే ప్రత్యస్య ॥ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ దక్షిణత ఉద్వాస్య అంగారం ప్రత్యూహ్య ॥ దక్షిణాగ్రేణ పవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య ॥ అగ్నౌ పవిత్రమను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావాదాయ ॥ అగ్నౌ ప్రతితప్య । ఏకదర్భేణ సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్య నిధాయ । దర్భమద్భిః స్రుక్స్రువశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి । తూష్ణీం సమంతమపరిదక్షిణం పరిషిచ్య ॥

దర్వ్యామాజ్యమాదాయ । అవసృజపునరగ్నే పితృభ్యోయస్త ఆహుతశ్చరతిస్వధాభిః । ఆయుర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాంతను వా జాత వేదస్స్వాహా । అగ్నయేజాత వేదస ఇదం నసుమ ॥ దర్వ్యా మాజ్యమాదాయ ॥ సంగచ్ఛస్వపితృభిస్సగ్ం స్వధాభిస్స ... యత్ర ... ప్రాణసేత్ ... త్రిత్వా దేవస్స వితాద ధాతుస్స్వాహా ॥ దేవాయసవిత్ర ఇదం నమమ దర్వ్యామాజ్యమాదాయ ॥ యత్తే కృష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప

ఉతవాశ్వాపదః । అగ్నిష్ట ద్విశ్వాదనృణం కృణోతు సోమశ్చయో బ్రాహ్మణమా వివేశస్వాహా ॥ అగ్నీ షోమాభ్యామిదం నమమ ॥ ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥ స్రువమాజ్యస్థాలీం చాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అయుగ్భి రుదకుంభైరప అసీయ ॥ స్వనోక్షిత మస్థీన్యవోక్ష్య । అగ్నిం చమయేత్ ॥ నారాయణ నారాయణ॥పూర్వోక్త ఏవంగణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనకాలే గోదానం కరిష్యే । తదఙ్గ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే ॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। యదీచ్ఛసిమహారాజన్ సర్వ తీర్థావగాహనమ్ । విప్రపాదవినిర్ముక్త తోయం శిరసి ధారయేత్ ॥ గంధార్థా ఇమేఆపః పుష్పార్థా ఇమే తిలాః॥ శ్లో॥ గవా మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ । యస్మాత్త స్మాచ్ఛివంమే స్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతిగోదానంకుర్యాత్ అథదశదానాని ॥ శ్లో॥ గోభూతిల హిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడానిచ రౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ ఇతి దశదానాని కృత్వా॥ తతః మనోభిష్ట దానాని కుర్యాత్ ॥

కుంభేఅస్థి నిధానమ్ ॥ ఉత్తిష్ఠాత ప్రనువర్గం సంభరస్వ మేహ గాత్ర మవహా మాశరీరమ్। యత్రభూమ్యై వృణసేతత్రగచ్ఛతత్రత్వా దేవస్స వితాదధాతు ॥ ద్విఃనవ్యహస్తేన ప్రేతస్య శిరః ప్రదేశే అస్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ ఇదంత్ర ఏకమ్దంతా స్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ పరఊత్తఏకమ్ । ఇతిపార్శ్వ యోః శ్రోణ్యోఃవా అస్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ । తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ ఇతిఊరుభ్యాంజంఘాభ్యాంవాఅస్థీన్యాదాయ నిశబ్దంకుంభేనిధాయ ॥ సంవేశ నస్తను వైదారు రేధిప్రియోదేవానాం పరమేస్థదస్థే ॥ ఇతిపద్భ్యాం అస్థీన్యాదాయనిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥

నారాయణా నారాయణా నారాయణ ॥ (కర్త) దహన దేశమందలి బూడిదను బోగుచేసిసి జలమందు కలుపవలయును. శ్లో ॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి ॥ తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ అథ దహన దేశే జలం సంప్రోక్ష్య ॥ తత్రాశరీరాత్ర తిలం కృత్వా ॥ తత్ర శిలాత్రయ వేదికారాధనం కరిష్యే ॥ శ్లో ॥ ఇహ లోకం పరిత్యజ్య । గతోసి పరమాంగతిమ్ । మనసా వాయురూపేణ । శిలేత్వాహం నియోజయే ॥ మధ్యే ప్రేతమావాహ్య ॥ ఉత్తరతో రుద్రమావాహ్య ॥ దక్షిణతో యమమావాహ్య ॥ యథాశక్తి షో... పూజ్య ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదిన్వాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనాంగ శ్మశాన శిలాత్రయ వేదికారాధన బలిపిండప్రదానాని కరిష్యే ॥ తత్ర దహనదేశే లాజబలిం దదామి ॥ తతః అన్నాపూపసూపాద్యైః పిండత్రయం కృత్వా ॥ గోమయేన వర్తుల త్రయమండలం కృత్వా । తేషుదర్భా స్తరణముపతిష్ఠతు దర్భోపరి హేత తిలోదకముపతిష్ఠతు । ఇతి తిలోదకం దత్వా ॥ మధ్యే ప్రేత రాజాయ మహాక్షుత్తృష్ణా వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి । ఉత్తరతో రుద్రాయ కంఠక్షుత్తృష్ణా వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి ॥ దక్షిణతో యమాయ మహాక్షుత్తృష్ణా వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి ॥ పిండత్రయం దత్వా పిండోపర్యేత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు

కొందఱు శ్మశానమందు శిలాత్రయ వేదికారాధనము చేయుట లేదు అట్టి వారియని పక్షంబున నిట్లు సంకల్పము జెప్పవలయును.

ఏవంగుణ ... తిథౌ ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదిన్వాదారభ్య ... హాని శ్మశానభూత బలిప్రదానం పిండ కరిష్యే ॥ ... గోమయేన వర్తులమండలం కృత్వా । దర్భోపర్యేత తిలోదకముపతిష్ఠతు ... ముపతిష్ఠతు । ... ప్రేతాయ మరణాదిన్వాదారభ్య ... ఇదం బలిం దదామి ॥ పత్ర తిలో... అథ దహనదేశే జలకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అథ ... దకముపతిష్ఠతు ।

దత్తం । ఏవం ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మ ర ణ దినాదారభ్య ... హని ప్రేత ఉత్తమలోక ప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూత బలిప్రదానేషు పితరం ... గోత్రం ... శ ర్మా ణ ం ప్రేతముద్దిస్య (మయా) త్వయాకృతై రేభిః మరణదినాదారభ్య ... అహని అస్థిసం చయనాఖ్య శిలాత్రయవేదికారాధన బలిపిండప్రదానైశ్చపితుఃగోత్రస్య శర్మణఃప్రేతస్యప్రేతతృప్తిద్వారాప్రేతతృప్తిరస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు

ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ (ఇతి తిలోదకం త్యజేత్) యథాత్వముత్కృ ష్టోస్యేవ దేవ ఇద్విత్యాపధి । ప్రవమిమడఉద్భిందంతు కీర్త్యాయశ సా ప్రహ్మవర్చ సేన ॥ శ్లో॥ నారాయణ నమ స్తేస్తు శంఖచక్రగధాధర । అక్షయం పిండదానేన ప్రేతతృప్తి కరోభవ ॥ అత్రస్నాహిత్యుదకం । అత్రపిబేతి క్షీరం నిక్షిప్య ॥ అత్రభుంక్ష్వ (ఇతివదేత్) తతః అస్థికుంభ మాదాయ । తత్రమంత్రః ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణుష్వపర్గమే వ్యోమన్ । యమేనత్వం యమ్యాసం విదానోత్తమం నా క మ ధి రోహేమమ్ । అథ భూమ్యాం అస్థికుంభం నిక్షిప్య । పవిత్రం విసృజ్య స్నానం కుర్యాత్ ॥ అస్థిసంచయన ప్రయోగ స్సమాప్తః

గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణమ్

అశ్విని, భరణి, ఆర్ద్ర పుష్యమి, ఆశ్లేష, పుబ్బ, హస్త, స్వాతి అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము, ఈ నక్షత్ర ముల యందును, సోమ, బుధ, గురు, శనివారములయందును, ౨.౩ ౭,౭,౧౩, ఈతిథులయందును. దహనము మొదలు ౧ ౩ ౭,౭,౯, యాదినముల యందును, పుణ్యనదుల యందును. దివాభాగంబున అస్థి నిక్షేపణము చేయవలయును దశాహములోపల విఘ్నములు కలి గిన పక్షమందు జేసిమాసములలో త ప్ప క నాచరింపవలయును అస్థులుండగా ఆగృహములో శుభకార్యములు చేయగూడదని పెద్దలు వచించిరి

మఱియు గ్రహణాది మహాపర్వములు సంభవించు కాలము నకు తత్పూర్వమే జలమందు కల్పుట యుక్తము

తత్ప్రయోగః (కర్తా) అస్థికుంభమాదాయ । పుణ్యనదీతీరే స్థాప్య । స్నాత్వాఽఽచమ్య । అస్థిన్యపి కేశవాది ద్వాదశనామభిః ద్వాదశవారం జలంసంప్రోక్ష్య పవిత్రంధృత్వా ॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణ ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః .. గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ...హానిగంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం కరిష్యే॥ తాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్త సంప ... పదం ॥ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ ప్రాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ... హాని గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం కర్తుం ముఖ్యకాలోభూత్వా మమ అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ అధికార సంపదస్తు ॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోస్తు॥ ఏవంగుణ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రాప్త్యర్థం అస్థినిక్షేపణ కాలేస్వర్ణధాన్య ఆజ్యకృచ్ఛ్రాన్యాచరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర ప్రయచ్ఛమే । ధన్యకరోషి ... ప్రయచ్ఛమే । కామధేనో ... ప్రయచ్ఛమే ॥ హిరణ్యగర్భ ... మే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యా మ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యంనమమ । అస్థిని కేశవనామా దిభిః పునస్స్నపయిత్వా।తతఃపంచగవ్యేన శుద్ధోదకేనచ సంప్రోక్ష్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రాప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య ... హాని గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణ కాలేఅస్థ్యభిషేకం కరిష్యే ॥ తతః బ్రాహ్మణాన్ వరయేత్ ॥ (ఉప వీతి రుద్రసూక్త పారాయణే ఋత్విజంత్వాం ... వృణే ॥ ఇతిచతురో బ్రాహ్మణాన్ వరయేత్ ॥ ఏకవింశతిదర్భైః కూర్చం కృత్వా॥ పంచ గవ్యమేళనార్థం తామ్రపాత్రతత్కూర్చం నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువ స్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి గోమూత్రం ॥ గంధద్వారాం... శ్రియమ్ ॥ ఇతిగోమయం ॥ ఆప్యాయస్వ ... సంగథే ॥ ఇతిక్షీరం ॥

నచ సంప్రోక్ష్య ॥ శుద్ధప్రదేశే మృదమాదాయ ॥ శరావాకృతి త్రి యంకృత్వా ॥ తత్ర దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య ॥ తిలానవకీర్య ॥ తత్రాఽస్థీన్ నిధాయ ॥ అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్వి చక్రమే । పృథివ్యా స్సప్తధామభిః ॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గో పాఅదాభ్యః । తత్రో ధరాణి ధారయన్ । తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవచక్షురాతతమ్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస స్సమిన్ధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్ ॥ హిరణ్యగర్భ స్సమ వర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్ । సదాధార పృథి వీంద్యా ముతేమాం కస్మై దేవాయహవిషావిధేమ ॥ ఇత్యస్థిషుహిరణ్య శక లాన్ నిక్షిప్య ॥ మధువాతాఋతాయతే ... భవంతునః ॥ ఇతిమధు నిక్షిప్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతి ... రశ్మిభిః । ఇత్యాజ్యం నిక్షిప్య ॥ తిలో సిసోమ దేవత్యోగోసవే దేవనిర్మితః నిర్ణోదస్సర్వ పాపానాం పవిత్ర మృషి భిస్స్మృతమ్ ॥ ఇతి తిలాంనిక్షిప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి శర్కరాం నిక్షిప్య ॥ దధిక్రావ్ణో అకారిషం తారిషత్ ॥ ఇతిదధిం నిక్షిప్య ॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే ... సంగధే ఇతి క్షీరం నిక్షిప్య ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచోయంతుర్యం త్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి ॥ ఇతి కుశోదకం నిక్షిప్య ॥ నమకచమక పురుషసూక్త హిరణ్య వర్ణాది ఇత్యేతైర్మంత్రైర్మార్జయిత్వా ॥ (నమక చమక

ములు యాజుషస్మార్త మంత్రపాఠ ప్రథమ భాగ పుస్తకమునందు గలదు గాన ఆగ్రంథమందు చూడదగును

అథ గోదానం ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హనిగంగాంధ్యస్థినిక్షేపణ కాలే గోదానాది దశదానాని కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో॥ గవామంగేషు ... ప్రయచ్ఛమే ॥ గోదానం దద్యాత్ ॥ గోభూ తిలహిరణ్యాజ్య । వాసోధాన్య గూడానిచ । రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ దశదానాని కుర్యాత్ ॥ పునః మృత్తికయాంశరావాకృతి త్రయంకృత్వా ॥ తేనాస్థి న్యపిధాయ ॥ హస్తాభ్యాం గృహీత్వా ॥ తతః గంగా ప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ప్రసీదపరమే దేవి సర్వపాపప్రణాశిని ।అముకస్య ప్రయచ్ఛత్వంగతింపుణ్యాంచశాశ్వతీం

అథ గంగాజలం పవిశ్య ॥ పృథివీంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ దివంగచ్ఛ దిశోగచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛదిశోగచ్ఛ దివంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ పృథివీంగచ్ఛాఽపోవా గచ్ఛ యదితత్ర తేహిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠాశరీరైః ॥ శ్లో ॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి । తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ఏవంత్రిః ॥ అస్థులు మూడు పర్యాయములు కలుపవలయును కర్తాస్నాఽత్వాచమ్య ॥ ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వమూకత్వ కాణత్వబధిరత్వపైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం మృత్తికాస్నానాదా కూర, ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్త ... సంప ॥ అధికార సంపదస్తు॥ అథఃకృచ్ఛత్రయాణి దద్యాత్ ॥ అయాహి ప్రేతసోమ్యాంగంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః ప్రజామస్మభ్యందధద్రయించదీర్ఘాయుత్వంచ శత శారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతమావాహ్య ॥ అథగోదానం కుర్యాత్ ॥ అథమృత్తికాస్నానార్థం బ్రాహ్మణాన్వరయేత్ ॥ మృత్తికాస్నానార్థం ... వృణీమహే॥

బ్రాహ్మణేభ్యో నూతన వస్త్రాణీ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ ... పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం అన్యోన్య సహాయేన అష్టోత్తరశతం వాతదర్ధం వాయధాశక్తి మృత్తికాస్నానాన్యాచరిష్యే ॥ అశ్వక్రాంతే ... సహస్ర పరమా దేవీతి భూమిం దూర్వయాభిమంత్ర్య ॥ అశ్వక్రాంతే రథక్రాంతే ... పదే పదే ॥ సహస్ర ...... యంచవయం ప్రమ్మః ॥ ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనా నువాకేన చమార్జయిత్వా ॥ ఆపోహిష్ఠామయో భువః ... ఆపోజనయధాచన హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః ... విధత్త ॥ పవమాన స్సువర్జనః జాతవేదా మోర్జయంత్యాపునాతు ॥ నమోగ్న యేప్సుమతే ... బృహద్భిస్సో మోవావృథేను వానఇందుః ॥ ఏవం విధి ప్రకారేణ మృత్తికా స్నానాని కుర్యాత్ ॥ కూప్చేషు ఉదకం నినీయ ॥ ధారా దత్తం ॥ ఏవం ... పితరం గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం అన్యోన్య సహాయేన ... మృత్తికాస్నానైః ॥ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ ... ప్రేతత్వ విముక్త్యోత్తమలోక ప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్) ప్రేతత్వ విముక్త్య ... రస్తు త్వన్నిమిత్తం మయాకృతేన అనేనత్వం పుణ్యవాన్ భవ ॥ అథకూర్చం విసృజ్య । అథహిరణ్య శ్రాద్ధంవా ఆమశ్రాద్ధంవాకుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥ (మృత్తికాస్నానములు చేసిన బ్రాహ్మణులు పునః శారీరశుద్ధికొఱకు 3 మృత్తికాస్నానములు చేసికొని తదుపరి యీవిధముగా ఋషి తర్పణ చేయవలెను.

ఏవం ... త్యర్థం మయాకృతమృత్తికా స్నానాజ్గత్వేన దేవర్షి పితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిన్ పితౄన్ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దేవాది తర్పణం కృత్వా ॥ శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ॥ శుచీవో ... పావకాః ॥ దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ ॥ దేవస్యత్వా దదే ॥ అవధూతమిత్యే వధూయ ॥ అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా ... అరాతయః ॥ ఉదుత్యం జాతవేదస మిత్యాది త్యాయదర్శయిత్వా ॥

ఉద్వయంతంసూర్యమ్॥ఆవహంతీతిపరిధాయఅవహంతివితన్వానాలోమశాం పశుభిస్సహస్వాహా తతోద్విరాచమ్య ॥ శ్లో॥ ఉత్క్రామంతు పిశాచాద్యాః యేభూతాశ్చని శాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభే ॥ ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ప్రాణాయామ త్రయంకృత్వా అష్టోత్తర శతగాయత్రీ జపంకృత్వా ॥ ద్వాదశ సూర్యనమస్కారాసశ్వత్థప్రదక్షిణాః చకృత్వా ॥ దేవతా దర్శనాదికం కుర్యాత్ ॥

అథ పంచానువాకాః

హరిఃఓమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతే రక్ష్యశ్వయత్తత్పరాపతత్తదశ్వోఽభవద్యదశ్వయత్తదశ్వస్యాశ్వత్వంత ద్దేవా అశ్వమేధేనైవ ప్రత్యదధురేషవై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతియోఽశ్వమేధేన యజతేసర్వ ఏవభవతి సర్వస్యవా ఏషాప్రాయశ్చిత్తిస్సర్వస్య భేషజగ్ సర్వంవా ఏతేనపాప్మానందేవాఅతరన్నపివా ఏతేన బ్రహ్మహత్యామతరన్సర్వం పాప్మానమ్ ॥ ౧ ॥

తరతితరతి బ్రహ్మహత్యాంయోఽశ్వమేధేన యజతేయఉచైన మేవం వేదోత్తరం వైతత్ప్రజాపతే రక్ష్యస్వయత్తస్మాదశ్వస్యోత్తరతోఽవద్యన్తి దక్షిణతోఽన్యేషాం పశూనాం వైతసః కటోభవత్యప్సుయోనిర్వా అశ్వోఽప్సుజో వైతసస్స్వఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి చతుష్టోమ స్తోమోభవతి సరడ్వాఅశ్వస్య సక్థ్యావృహత్త ద్దేవాశ్చతుష్టోమే నైవప్రత్య దధుర్యచ్చతుష్టోమ స్తోమోభవత్యశ్వస్య సర్వత్యా ॥

ప్రథమానువాక స్సమాప్తః

———

హరిః ఓమ్ ॥ ౨ ॥ పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా స పునాతు మా । పునన్తు మా దేవజనాః । పునన్తు మనవో ధియా । పునన్తు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునాహి మా । శుక్రేణ దేవ దీద్యత్ । అగ్నే క్రత్వా క్రతూగ్ం రను ॥ ౧

యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మ తేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవేన చ । ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయా మదన్తః సధమాద్యేషు । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౨ ॥

వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతామ్ । బృహద్భిః సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యేనాపో దివ్యం కశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ ౩ ॥

ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪ ॥

సుదుఘా హి పయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తు నః । ఇమం లోకమథో అముమ్ । కామాన్త్సమర్ధయన్తు నః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీస్స్వ

స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తు మా, ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం తేన బ్రహ్మవిదో వయం । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభి పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ॥ ఇతి ద్వితీయానువాకస్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ 3 ॥ సర్వేషు వా ఏషు లోకేషు మృత్యవోఽన్వాయత్తాః తేభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాత్ । లోకే లోక ఏనం మృత్యుర్విందేత్ । మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహేత్యభిపూర్వమాహుతీర్జుహోతి । లోకాల్లోకాదేవ మృత్యుమవయజతే । నైనం లోకే లోకే మృత్యుర్విందతి । యదముష్మై స్వాహాఽముష్మై స్వాహేతి జుహుయాత్ । బహుం మృత్యుమమిత్రం కుర్వీత । మృత్యవే స్వాహేత్యేకస్మా ఏవైకాం జుహుయాత్ । ఏకో వా అముష్మిన్ లోకే మృత్యుః ॥

అశనయా మృత్యురేవ । తమేవాముష్మిన్ లోకేఽవయజతే భ్రూణహత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి । భ్రూణహత్యామేవావయజతే । తదాహుః । యద్భ్రూణహత్యా పాత్రం । కస్మాత్సా క్రియత ఇతి । అమృత్యుర్వా అన్యో భ్రూణహత్యాయా ఇత్యాహుః । భ్రూణహత్యా వావ మృత్యురితి । యద్భ్రూణహత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి ॥

మృత్యుమేవావహూత్వా తర్పయిత్వా పరిపాణం కృత్వా । భ్రూణఘ్నే భేషజం కరోతి । ఏతాంగ్ం హ వై ముండిభ ఔదన్యవః । భ్రూణహత్యాయై ప్రాయశ్చిత్తిం విదాంచకార యో హాఽప్యాపి ప్రజాయాం బ్రాహ్మణగ్ం హంతి । సర్వస్మా ఏవాస్మై భేషజం కరోతి జుంబకాయ స్వాహేత్యవభృథ ఉత్తమామాహుతిం జుహోతి । వరుణో వై జుంబకః । అంతత ఏవ వరుణమవయజతే ఖలతేర్విక్లిధస్య శుక్లస్య పింగాక్షస్య మూర్ధం జుహోతి । ఏతద్వై వరుణస్య రూపమ్ రూపేణైవ వరుణమవయజతే ॥

ఇతి తృతీయానువాకః సమాప్తః

— — —

హరిః ఓమ్ ॥ ౪ ॥ స్వాశ్మాద్దై రుద్రహుయమాదోప్యుప్రాత ఇంద్రమమన్యేత యథా సైనో యద్భ్రూణహైవమేవ భవతి యో హ్యేనా తప్పించతి యదన్వాచీనమేనో భ్రూణహత్యాయాస్తస్మాన్ముచ్యతే యావదేనో దీక్షాముపైతి దీక్షిత ఏతైస్స్నాతి జుహోతి । సంవత్సరం దీక్షితో భవతి సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే మాసం దీక్షితో భవతి యో మాసస్సంవత్సరస్సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే చతుర్వింగ్ంశతిగ్ం రాత్రీర్దీక్షితో భవతి చతుర్విగ్ంశతిరర్ధమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే ద్వాదశరాత్రీర్దీక్షితో భవతి ద్వాదశమాసాస్సంవత్సరస్సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే షడ్రాత్రీర్దీక్షితో భవతి షడ్వా ఋతవస్సంవత్సరస్సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే సహాగ్ం సమశ్నీయాన్న స్త్రియముపేయాన్నోపర్యాసీత జుగుప్సే

తాన్పుత్రాత్పయో బ్రాహ్మణస్య వ్రతం యవాగూ రాజన్యస్యామిక్షా వైశ్యస్యాథో సౌమ్యస్యాధ్వర ఏతద్వ్రతం బ్రూయాద్యద్యు మన్యేతో పదస్యామీత్యోదనం ధానాస్సక్తూన్ఘృత మిత్యను వ్రతయే దాత్మనోను పదాసాయ ॥

చతుర్థానువాక స్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ ౫ ॥ హిరణ్యశృఙ్గం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమ సాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచాకర్మణావా దుష్కృతం కృతమ్ ॥ తన్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితాచ పునన్తు పునః పునః । నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయనమో వరుణాయనమో వారుణ్యైనమోఽద్భ్యః ।

యదపాంక్రూరం యదమేధ్యం యదశాన్తం తదపగచ్ఛతాత్ ॥ అత్యాశనాదతీ పానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతి గ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినాహ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తోముక్త కిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మ సలోకతామ్ । యశ్చాప్సు వరుణ స్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమం మేగఙ్గేయమునేసర స్వతి శుతుద్రిస్తో మంసచతా పరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయాఽఽర్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచ సత్యంచా భీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత । తతో రాత్రి రజాయత తతస్స ముద్రో అర్ణవః ॥

సముద్రాదర్ణ వాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి

మిఃదధద్విశ్వస్య మిషతో వశీ సూర్యా చన్ద్రమసౌ ధాతాయ థా పూర్వమకల్పయత్। దివంచ పృథివీంచా న్తరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వ మాన్తరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ం స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘమర్ షణః । ఏషభూతస్య మధ్యే భువనస్యగోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేషమృత్యోర్ హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్ హిరణ్మయగ్ం సగ్ శ్రితగ్ం సువః ॥

సనస్సువస్సుగ్ం శశాధి । ఆర్ద్రంజ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి । జ్యోతిజన్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యోఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి । అహమేవాహం మాంజుహోమిస్వాహా । అకార్య కార్య వకీర్ణిస్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః వరుణోఽపామఘ మర్ షణి స్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే ॥ రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వ ప్రవద న్తిధీరాః । ఆక్రాన్త్సముద్రః ప్రథమె విధర్మం జనయన్ప్రజాభువనస్య రాజా ॥ వృషా పవిత్రె అధిసానో అవ్యేబృహత్సోమోవా వృధేసు వానఇందుః

ఇతి పంతిచానువాక సమాప్తః మృత్తికాస్నాన ఖండా సమాప్తాః

అథ నగ్నశ్రాద్ధ ప్రయోగః

అథకర్తాశోత్రియం బ్రాహ్మణ మాహూయ । స్నాత్వా ఽచమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ ఏవంగుణ ... దౌ (ప్ర ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... అతిపన్న ప్రథమే హాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోధిష్టాఖ్య శ్రాద్ధం

కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరి
షద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ శ్లో॥ సమస్త స ...... పదం (ప్రా ...తీ)
పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... అతి
పన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధంకర్తుం
అధికార సంప ... బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఏవంగుణా..
తిదాప్పితుః గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ, మూకత్వ, కాణత్వ
బధిరత్వ, పంగుత్వనగ్నత్వ, పిశాచత్వ, నివారణార్థం, నగ్న ప్రచ్ఛాద
నైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం ఆమాది ద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన అద్య (ఉపవీతి
కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య [ప్రా...తీ] పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణ
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య
నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయం తేకుణః ఉప
తిష్ఠతు । అథపాదస్థానే గోమయేన వర్తుల మండలం కృత్వా ॥ పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య పాదస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥
దర్భోపరిపతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్
ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేపాద్య
ముపతిష్ఠతు ॥ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్ర
వంతునః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్య పాదాప్రక్షాళ్య ॥ (ఉపవీతి)కర్తాపాదా
ప్రక్షాళ్య ॥ ఆచమ్య ॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ ॥ ప్రా...తీ ॥ ప్రేతవిష్ట
రార్థమయంకుశః ॥ ఇత్యాసనందత్వా ॥ ఉదఙ్ముఖముపవిశ్య ॥ అథ్య
ప్రాగ్యోక్త ... తిదా [ప్రా] ... తీ, పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణ
ప్రేతస్య మరణదినా ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహానికర్తవ్య నగ్న ప్ర
చ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం
శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥ (ప్రా...తీ) అపహతా అసురారక్షా
ంసి పిశాచాయే క్షయంతి పృథివీమను । అస్త్ర త్రేతోచ్ఛంతు య
త్రైస్య గతంమనః ॥ ఇత్యుద్ధృత్య । అపఉపస్పృశ్య ॥ ఉదీర్తామవర
ఉత్పర ఉన్మధ్యమాః పితర స్సోమ్యాః అసుంయ ఇయూద వృక ఋతజ్ఞాస్సు

నోవతు ప్రీతోహస్తే ॥ ఇతితి లాన్వికిరేత్ ॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదిత ద్ర
వ్యాణి ఉదకేన సంప్రోక్ష్య ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అపవిత్రః ... శుచిః ॥ ఇతి త్రిః
ప్రోక్ష్య ॥ శ్రాద్ధాఙ్గం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః
కాలతశ్చ ముఖ్యకాలోభూత్వా శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి
భవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే
గయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవం గదాధరం । తాభ్యాంచైవమ
స్కృత్య తత శ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ॥ ప్రవర్తయ ॥ పితుః ... గోత్రస్య
శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహాని
కర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే పిత్రార్థే ఇదంతేఆసన
ముపతిష్ఠతు ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినా
దారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమే హాని కర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనై
కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం ॥ ఓంతథా ప్రాప్నువంతు భవం
తః ॥ ప్రాప్నుతుభవానిత్యుక్త్వా ॥ ప్రాప్నువాని ॥ అగ్నౌ పాత్రమా
సాద్య ॥ ఉత్తానం ప్రోక్ష్య ॥ ఉద్ధృత్య ॥ తిలాన్నిక్షిప్య ॥ ఉదకమా
పూర్య ॥ శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవం
తునః ॥ తిలోసి సోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న
ప్రేతఏహి । పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతమిమాన్
లోకాన్ ప్రీణయాహినః ॥ [ఇతితిలానవకీర్య] గంధార్థా ఇమేఅపః
పుష్పార్థా ఇమేతిలాః ప్రేతాయవో జుష్టంగృహ్ణామి ॥ ప్రేతపాత్రం
సంపన్నం ॥ సుసంపన్నం ॥ ఉపతిష్ఠతా మఘ్యన్త్యై ఆయాహి ప్రేత
శతశారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం . శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమా
వాహయిష్యే ॥ ఆవాహయ ॥ హస్తోదకందత్వా ॥ యాదివ్యాఆపః
పయసా సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉపార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞి
యాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాస్సుహవాభవంతు ॥ పితః గోత్ర శర్మన్ ప్రేత
మరణదినాదారభ్యహానిఅతిపన్నప్రథమేహానికర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనాఖ్యే

కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేఅర్ఘ్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రేతాయస్థానమసి॥ తతస్సుగంధోదకం ॥ గంధాధాన్ ఇమే ఆపః పుష్పాధాన్ ఇమేతిలాః ॥

యువాసు వాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్ భవతిజాయమానః ।

తంధీరాసః కవయఉన్నయంతిస్వాధియో మనసా దేవయంతః ॥ పితః గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య హః అతిపన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రయుగ్మంతు భ్యసం ప్రద దేః మమ ॥ వః అచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం ఇమే కుశాః । వస్త్రాఽభావే యథాశక్తి హిరణ్యం వాదదద్యాత్ ॥ సకలారాధనై స్స్వర్చిత ముపతిష్ఠతు ॥ ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ ప్రేతమండలోద్వర్తనం కరిష్యే ॥ తతః యథాశక్తి ఆమాది సమస్త భోజన పదార్థాన్నిధాయ ॥ [ఏకవర్షపర్యంతం) ౩౬౦ దినములకు సరిపడ్డ భోజనసామగ్రిని సమర్పింపసలయును. [లోపము చేయకూడదు.]

ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రస్తోదయాత్ ॥ ఉదకంసంప్రోక్ష్య ॥ అప్రదక్షిణా పరిషిచ్య ॥ హస్తోదకందత్వా ॥ పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమి ॥ బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమాస్యక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిల్లోకే ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదమ్ ॥ సమూఢమస్య పాగ్ంసురే ॥ స్వధాశ్రీవిష్ణో ఆమం రక్షస్వ పితః ... గోత్ర . శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమే హనికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ఏతత్తే ఆమం సపస్కరం సవ్యం జనంసతాంబూలం సదక్షిణాకాం సతిలాప్ ధారోదకుంభంపితా ... గోత్రః ... శర్మాప్రేతః దేవతా ఇదమామం సోపస్కరం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థే దత్తమాత్రేపి స్తత్సర్వం గయాయాం భూర్భుదాక్షరో భోక్తారాజతం పాత్రమక్షయ వటచ్ఛాయేయం పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాప్

ధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠతు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్)

అథ ప్రేత ధారాదత్తం

(ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమేహనికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద నాఖ్యే కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేత ముద్దిశ్య (మయాత్వయాక్రియ మాణేన మరణ దినాదారభ్య... హని అతిపన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యే కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేనపితుః .., గోత్రస్య ,.. శర్మణః ... ప్రేతస్య । ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాధన మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ ప్రేతభుజ్యతామ్ ॥ అథపిండప్రథాసమ్ ॥ పూర్వోక్త తిథాపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య... అహాని ఆతిపన్న ప్రథమేహని నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యే కో ద్ది ష్టా మ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే ॥ [ఇతిసంకల్ప్య] (ప్రా.,తీ) గోమయేనానులిప్య ॥ పిండస్యాధః దర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు ॥ దర్భో పర్యే తత్తిలోదక ముపతిష్టతు ॥ పిత్రే...గోత్రాయశర్మణే ప్రేతాయ మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న పథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యే కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధె ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యో పర్యేత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు । యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా । అక్ష్య పూర్వోక్త ... తిథాపితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య – హని అతిపన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద నాఖ్యే కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే పితరం ... గోత్రం శర్మాణం ప్రేతముద్ధిశ్య [మయా) త్వయాకృతేన అనేననగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యే కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానేన పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాధనమస్త్వపి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాధనమస్తు । దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యతామితికర్తావదేత్ ॥ అభిరమతాస్మి ఇతివిప్రః ॥ పిండంజలే నిక్షిపేత్ ॥

ఇతి నగ్నశ్రాద్ధప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ నవశ్రాద్ధ ప్రయోగః

మృతదినము మొదలు బేసిదినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము జరుపవలెను, కొందఱు అశక్తతచే నన్నింటిని వక్కదినంబుననే యాచరింపుదురు. కొందఱు నగ్న శ్రాద్ధముచేసి నవశ్రాద్ధముగూడ చేతురు, కొందఱు సకాలంబుననే యాచరింపుచున్నారు, అట్లుసకాలంబున నాచరింపకపోయిన పక్షమందు ఆచరించేకాలము వఱకు గతించిన దినములను కలిపి సంకల్పమును చేయవలెను. అనఁగా గతించిన దినములకు కూడ నవశ్రాద్ధము చేయవలెనని యభిప్రాయము. శ్లో॥ నవశ్రాద్ధాని సర్వాణి । ప్రేతతృప్తి కరాణీతు । అద్యాది షోడశ్తేతాని । ప్రేతత్వ స్యనివృత్తయే ॥

కర్తాస్నాత్వాఽచమ్య । పవిత్రం ధృత్వా ॥ పూర్వోక్తఏవం గుణ ... తిథౌ (ప్రా ... తీ) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాధారభ్య ... హానిఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమస్తసంప ... పదం ॥ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... అహాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి భవగతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఏవంగుణ.. తిథౌ (ప్రా .... తీ) పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధ మేకోద్దిష్ట విధానేన ఆమాది ద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన సద్యః కరిష్యే ॥ (సవ్యం) (ప్రా...తి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... అహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేక్షణః ఉపతిష్ఠతు ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణా ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేక్షణః ఉపతిష్ఠతు ॥ (విధిప్రకారేణ దద్యాత్) పాద్యస్థానే గోమయేన వర్తులమండలం కృత్వా ॥ ప్రేత

పాద్యస్థానేదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత త్తిలోదక ముప తిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర .. శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ... హాని నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే స్వాగతముపతిష్ఠతు ॥స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర .. శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదా రభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే స్వాగత ముపతిష్ఠతు ॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు ॥ ఏవం పాద్యం దద్యాత్ ॥ కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ॥ బ్రాహ్మ ణాన్ ఉదఙ్ముఖముప వేశ్య ॥ పితః ., గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతవిష్టరార్థ మయంకుశః ॥ ఆసనం దద్యాత్ ॥ ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య .. ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక .... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భవదనుజ్ఞయాప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥

అపహతా అసురారక్షాగ్ంసి పిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను ।
అన్యతేతో గచ్ఛంతు యత్రాస్య గతం మనః ॥ ఉదీర్తామవరఉత్పర
ఉన్మధ్యమః ప్రేతస్సోమ్యాః ఆసుంయ ఇయూదవృక ఋతజ్ఞ స్సనోవతు
ప్రేతోహవే ॥ (స్త్రీకిప్రేతాహవే) అని చెప్పవలయును.

అథ ద్రవ్యాది ప్రోక్షణం ॥ ఓం భూర్భువస్సువః . .. దధ్యాత్ ఆపవిత్రః ,.. శుచిః ॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాల తశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధయోగా భవంతు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం గదా ధరమ్ ॥ తాభ్యాం చైవ సమస్కృత్య తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ॥ ప్రవ ర్తయ ॥ ఇతి విప్రాః ॥ పితుః ... గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినా ... హాని ... హ్నిక నవామై ... ర్థే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్య వామపార్శ్వే ఆసనం దద్యాత్ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమా - ర్థేన్ ఇదంతే ఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ సర్వ

తి ఆసనముపతిష్ఠతు ॥ సర్వత్ర ఆసనం దద్యాత్ ॥ పితుః ...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని ... అహ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని ... అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ఏవం క్షణాని దద్యాత్ ఓమ్ తథా ॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నవాని ॥ బ్రాహ్మణస్య పురతః దర్భానాస్తీర్య ॥ తేష్వర్ఘ్య పాత్రమాసాద్య ॥ ఉత్తానంప్రోక్ష్య ఉద్ధృత్య ॥ తిలాన్వికీర్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే । శంయోరభి స్రవంతునః । తిలోసి సోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతఏహి ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః ॥ (ఇతి తిలాన వకీర్య) గంధద్వారా ఇమే ఆపః ॥ పుష్పద్వారా ఇమేతిలాః ॥ పితృ ప్రేతాయవోజుష్టం గృహ్ణామి ॥ ప్రేత పాత్రం సంపన్నం । ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం । ప్రేతమావాహయిష్యే ॥ ప్రేతమావాహయ ॥ ఆయాహిప్రేత ... శారదంచ ॥ సావధానా భవంతుతే ॥ సావధానాస్మః ॥ హస్తోదకందత్వా

యాదివ్యాఆపః పయసా సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః । హిరణ్య వర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్స్యోనాస్సుహవా భవంతు । పితం ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని .. అహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్ధే ఇదంతే అర్ఘ్య ముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్ధే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ॥ ఏవం సర్వత్ర అర్ఘ్యం దత్వా ॥ ప్రేతాయస్థానమసి ॥ తతశ్శుద్ధోదకం ॥ గంధద్వారా ఇమే ఆపః పుష్పద్వారా ఇమేతిలాః ॥

యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉశ్రేయాన్భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి సాధియో మనసా దేవయంతః । పితః ... గోత్ర - శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య - హాని - హ్నిక నవా

స్మైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రం తుభ్య మహం సంప్రద దేనమమ ॥ యువాసువాసాః ... మనసా దేవయంతః ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక సవాస్మై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంతః ప్రావణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రంతు ... సమమ॥ సర్వత్ర వస్త్రం దద్యాత్ ॥ తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః ॥ సుకుశాః వః ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థం ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ అథ ప్రేతమండలోద్వర్తనం కరిష్యే ।

భోజన పాత్రేషు తండులాదీన్నిధాయ ॥ అమంద్విగుణం వా చతుర్గుణం వాదద్యాత్ ॥ ఉపవీతి ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతిదేయ ద్రవ్యాణ్యుదకేన ప్రోక్ష్య ॥ (ప్రా ... తీ) హస్తోదకం దత్వా ॥ దేవ సవితః ప్రసువ ॥ పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపాన యోర్జుహోమ్యక్షిత మసిమాస్యక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిఀ లోకే ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిద ధేపదమ్ । సమూఢమస్య పాగ్ంసురే ॥ స్వధాశ్రీ విష్ణోఅమం రక్షస్వ ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక నవాస్మై కోద్దిష్టామ ।శ్రాద్ధే ఏతత్తె ఆమం సపకరం పితా ... గోత్రః ... శర్మా ప్రేతః దేవతా ఇదమామం సోపస్కరం బ్రాహ్మణహస్తే ఆహవనీయార్థే దత్తమాత్మాప్తె స్తత్సర్వం గయేయంభూర్గదాథరో భోక్తారాః తం పాత్ర మక్షయ వటచ్ఛాయేయం పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోద కుంభం హ్నిక సవాస్మై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ప్రేతతృప్త్యర్థం ముపతిష్ఠతు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ (ఏవం) (సర్వత్ర) ఆహ్నిక సంకల్పానుసారేణ దద్యాత్ ॥

ధారాదత్తమ్

(ధారాదత్తమ్) ఓం ఓం అథ్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ ప్రా ... తీ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేత ముద్దిశ్య (త్వయాకృతైః) త్వయాకృతేన మరణ దినాదారభ్య ... హాని హ్నికఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక హ్నిక ఆమశ్రాద్ధేన పితుః ...:గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతస్యప్రేత తృప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు తిలోదకంత్యజేత్ ప్రేతభుజ్యతామ్ ॥ ఓం ఓం అథ్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక . హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండ (ప్రదానం) పిండప్రదానాని) కరిష్యే ॥ కర్తాతిల మిశ్ర తండులైః పిండాన్కృత్వా ॥ దక్షిణాభిముఖః భూమిం గోమయేనోపలిప్య పిండస్యాథః దర్భాస్తరణముపతిష్టతు ॥ దర్భోపర్యేత త్రిలోదక ముప తిష్ఠతు ॥ పిత్రే ... గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు। పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హానిఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థె ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ ఏవం పిండాని దద్యాత్ ॥ (పిండస్యోపరి । పిండనాముపర్యేత త్రిలోదకముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా । పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య . హాని .. హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే । పితరం ... గోత్రం .. శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయాక్రియ మాణేనమరణ దినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానేన పితుః ..గోత్రస్య

శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య .. హాని .. హ్నిక అతిపన్నప్రక్ష మాహ్నిక .. హ్నిక నవామ్నె క్షోన్నేమ శ్రాద్ధే ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతతృప్తిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ ఇతి తిలోదకంత్య జేత్ । ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ దత్తాని శ్రాద్ధానాని అభిరమ్యాం తామితి కర్తా బ్రూయాత్ ॥ అభిరమతాస్మః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ ॥ [ఒకే ఆహ్నికముజరిపేయెడల దత్తం శ్రాద్ధం అని ప్రయోగము జరుపవల యును జలేపిండాన్ ప్రక్షిప్య (కర్తాస్నాత్వా) ఆచమ్య ॥ కాశ్యపః ॥ శ్లో ॥ నవశ్రాద్ధాని పంచాహురాశ్వలాయన శాఖినః । కేచిత్పంచైవ నవమం భవేదంతరితంయది । ఏకాదశేహ్ని తత్కుర్యా దితి స్మృతి కృంశో వచః ॥

తా॥ నవశ్రాద్ధములు తొమ్మిదని యాశ్వలాయనులు వచింపు దురు ఆపస్తంబులారని నిర్వచించె అన్యశాఖీయులు అయిదేనని కొం దఱు తొమ్మిదవ దినమందలి శ్రాద్ధమంతరించినయెడల పదునొకండవ దినమునందు ముఖ్యమని చెప్పిరి, (క్రమాగతానాంచ శుక్రవారాదిని షేధోనాస్తి॥) క్రమాగత శ్రాద్ధంబులకుశుక్రవారాది నిషేధము లేదు

అథ దశాహ ప్రయోగః

పదియవ దినమునందు ముందుగా మృతస్థలంబునందుండు నుద కుంభమును దీపాదులను పరిత్యజింప వలయును (కర్త) బంధువులను జ్ఞాతులను, అందరిని ముందుగాఁ బిలుచుకొని స్నానముజేసి బియ్యము ఆజ్యము మొదలగు వానినన్నిటిని దీసికొని ప్రతినిత్యము నిత్యకర్మ చేస్తూ ఉండిన ప్రదేశమునకుఁ బోయి ముందుగా దశాహదినమందు చేయవలసిన నిత్యకర్మ [అనఁగా] తిలోదక వాసోదక పిండప్రదానంబు లు యథా విధిగా జరిపి పిమ్మట దశాహ ప్రయోగము నాచరింప వలయును.

అథ దశాహప్రయోగః ॥ కర్తాస్నాత్వా ॥ నిత్యకర్తవ్య శిలా స్నాన మృదాస్నాన వాసోదక తిలోదక పిండప్రదానాంతం కృత్వా ॥ అథకర్తా సచేలం స్నాత్వా ఆచమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రా)...తౌ, పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ

దినాదారభ్య దశమేహాని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవపనం (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి దక్షిణాంగృహీత్వా శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమ ... పదం॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీర శుద్ధ్యర్థం కేశవ పనం కారయితుం అధికారసంప ... బ్రువంతు। అధికార సంపదస్తు॥ వపనాధికార యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణి దద్యాత్ ॥ (నిప్రీతి) ఏకం కుశం సిరసిధృత్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహం। ఆత్మనశ్శ్న కామోవా పితౄణాం ముక్తి హేతవే। వపనం కారయిష్యామి తీర్థే బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ॥ ఇతి కర్తా సర్వేజ్ఞాతయశ్చ క్షౌరం కారయిత్వా॥ కేశశ్మశ్రులోమ నఖాని వాపయిత్వా॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య (కర్త) యును జ్ఞాతులును కనిష్ఠ పూర్వకముగా క్షౌరము చేయించుకొనవలయును. జ్ఞాతులలో వయస్సుచేత మృతునికంటె చిన్నవారైన మృత పితృకులు కర్తతోకూడ క్షౌరమును చేయించుకొనవలయును. పిమ్మట జ్ఞాతులు ప్రేతతృప్తికొరకు తిలోదకముల నివ్వవలయును. (జ్ఞాతయః ప్రేతతృప్త్యర్థం తిలోదకాంజలీన్ దద్యుః।)

శ్లో॥ ఋతకే మృతకేచైవ వపనం దశమేహాని। మాసర్క్షతిథివారాణా మపేక్షేతి గౌతమః దేవలః॥ దశమేహాని సర్వేషాం క్షురకర్మనిగద్యతే। కేశశ్మశ్ర్వాది వపనం కుర్యురాత్రాను భావినః॥

జ్ఞాతీనాం తిలోదక క్రమః

ప్రాచీనకర్మ శాస్త్రే॥ శ్లో॥ సమానోదా స్తర్పయంతి తృప్త్యర్థమేకమంజలిం। తర్పయంతి సపిండాన్ త్రీన్ చేకైకోత్తర మగ్నిదః॥ దశమేహాని తూద్దాయ। జ్యేష్ఠే నైవతు యత్కృతం జ్యేష్ఠేన వపనివాతీః త్ర్యాహానస్యసేత్॥

అథ జ్ఞాతయః। ఆచమ్య ... పవిత్రం ధృత్వా ఏవంగుణ ..... ప్రాచీనావీతి యజమానస్య పితుః — గోత్రస్య — శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని, అతిపన్న ప్రేతమేహాని, ద్వితీ

యోహాని, తృతీయేహాని, చతుర్థేహాని, పంచమేహాని, షష్ఠేహాని, సప్త
మేహాని, అష్టమేహాని, నవమేహాని, కర్తవ్య యజమానస్యపితుః ప్రేత
తృష్ణోపశమనార్థం తిలోదక ప్రదానాని కరిష్యే ॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమ
స్త సంప ... కృత్వా ॥ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అతిపన్న ప్రథమేహాని ...
నవమేహాని కర్తవ్య యజమానస్య పితుః ప్రేతతృష్ణోపశమనార్థం తిలో
దక ప్రదానాధికార సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ తిలో ... సిద్ధి
రస్తు ॥ ప్రాచీనావీతి తిలైస్సహోదక మంజలీనా గృహీత్వా ॥ (సవ్యం
జానూన్యాచ్య) యజమానస్యపిత్రే ... గోత్రాయ – శర్మణే ప్రేతా
యమరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతృష్ణోప
శమనార్థమేతత్తిలోదకముప తిష్ఠతు ॥ (౧౦ది౧౨) (౧ది3) (౨దిర)
(3ది౫) (రది౬) (౫ది౭) (౬ది౮) (౭ది౯) (౮ది౧౦) (౯ది౧౧) ఇతి
తిలోదకాంజలీన్ దద్యాః ॥ (దారాదత్తం) పూర్వోక్త ... పితరం ...
గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతైః మరణదినాదార
భ్యదశమేహాని అతిపన్న ప్రథమేహాని ... నవమేహానికర్తవ్య దహన
జనిత తృష్ణోపశమనార్థమే తత్తిలోదక ప్రదానైః యజమానస్య పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత తృష్ణోపశమన మస్త్వితి
భవంతో బ్రువంతు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ దహనజనిత తృష్ణోపశమన
మస్తు । నారాయణ నారాయణ ॥

కర్తాప్రాణానాయమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా (ప్రా) ,.. తీ పితుః..
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య
దశమేహాని సర్వేషాం జ్ఞాతీనామాశౌచని వృత్త్యర్థం గ్రామ శ్మశాన
యోర్మధ్యేకర్తవ్య అఘాపనుత్తి హోమం కరిష్యే ॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్తసంప .. కృత్వా । పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అశౌ
చనివృత్త్యర్థం గ్రామశ్మశాన యోర్మధ్యే అఘాపనుత్తి హోమాధికార
సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కాలే అధికారసంపదస్తు ॥ కర్తా
యజ్ఞోపవీతీ భూత్వా ॥ గ్రామశ్మశాన యోర్మధ్యే ప్రాఙ్ముఖఉపవేశ్య॥

తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య ... ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనం ॥ ఏషహి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ । యదోక్త జపహ్వయా హవిర్గృహాణ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః ... జాతవేదవేదసేనమః । పరిస్తరణం పురస్తాత్ । దక్షిణతః । పశ్చాత్ । ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్‌సగ్ంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణిస్రువావితి ॥ తతఃఅగ్నేః పశ్చిమభాగేదర్భాన్ పరిస్తీర్య ॥ తత్ర లోహితంచ ర్మానుడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమాస్తీర్య । తత్ర కనిష్ఠపూర్వ కంతస్మిన్నారోహయతి । ఆరోహతా యుర్జర సంగృణానా అను పూర్వం యతమానా యతిష్ఠ । ఇహత్వష్టాసు జనిమాసురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసేవః । ఇత్యుపవిశ్య ॥ యథాహాన్యను పూర్వ భవంతి యదర్తవఋతుభిర్యాంతి క్లుప్తాః । యథానపూర్వ మపరో జహాత్యేవాధాత్ర రాయూగ్ంషి కల్పయైషామ్ ॥ ఇతిజ్ఞాతీన్ వృద్ధాన్ తచ్చర్మారోహయతి ॥ సమాసాగ్రౌద్వ్యదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధా యాచినత్తి న నఖేన, అపఉపస్పృశ్య, అద్భిరనుమృజ్య, ప్రోక్షణీమాదాయ ప్రోక్ష్య తస్యామప ఆనీయ, హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రేగృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయా ఽభిమంత్ర్యాస పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య, ఆజ్యస్థాలీ మాదాయ । ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ఉదీచోంగా

రాన్ని రూహ్య । తేష ్వధిశ్రిత్య జ్వలతా తృణేనాఽధోగామినాఽ దీప్త్యాజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య, ప్రక్షాళ్య ప్రత్య స్య అపఉపస్పృశ్య । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । ఉదగు ద్వాస్య । అంగా రాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్య త్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే ఽను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సగ్ స్పృ శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । అదితేను మన్యస్వ ... దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం పరిషి చ్య ॥ మూలతో బిలవత్యాం వారుణస్రుచిమూలతో బిలే స వారుణస్రువేణ చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

(కర్త) మొదట రంధ్రముగల స్రుక్కునందు మొదటరంధ్రము గల స్రువముతో నాలుగుపర్యాయములు నేతినిగ్రహించుకొని,

నహితే అగ్నేతనూవై క్రూరంచ కారమర్త్యః । కపిర్బభస్తి తేజనం పునర్జరాయు గౌరివస్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదంనమమ॥ పునశ్చతు ర్గృహితం గృహీత్వా ॥ అపనశ్శోశుచ దఘమగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిం । అపనశ్శో శుచదఘం మృత్యవేస్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ ॥ అథదశ స్రువాహుతీర్జుహోతి । పునశ్చతు ర్గృహీతం॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ అపనశ్శోశుచ దఘమగ్నే శు శుద్ధ్యారయిం। అపనశ్శో శుచదఘగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ ॥ హుత్వా హుత్వాసం పాత సాత్త్యాగం సంపాత మవనయతి ॥

అవంగా ఒక్కొక్క తూరియు హోమముచేసిన వెనుక మిగిలిన నేతిని సంపాత పాత్రము నందుంచవలయును.

స్రువేణాజ్య మాదాయ । సుక్షేత్రియాను గాతుయా వసూ యాచ యజామహే । అపనశ్శో శుచదఘగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ

ఇదం నమమ । స్రువేణా...య ॥ ప్రియద్ధ్యం దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకా
నశ్చ [illegible] యః । అపహక్శ్నో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ...
[illegible] నమమ స్రువే ... య । ప్రియదగ్నే స్నహస్వతో విశ్వతోయం
[illegible] । అపహక్శ్నో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ
[illegible] స్రువే ... య ॥ ప్రియత్తై అగ్నే సూరయోజాయే
[illegible] ప్రతేపయం । అపహక్శ్నో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయ
ఇదం నమమ ॥ స్రువేణా ... య॥ త్వగ్ం హివిశ్వతోముఖ విశ్వతః
[illegible] అపహక్శ్నో శుచదఘుగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ...
నమమ ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ ద్విషోనో విశ్వతో ముఖాతినా
నావపారయ । అపహక్శ్నో శుచదఘుగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ... మ॥
స్రువే ... య ॥ సనస్సింధు మివనావయా ఽతిపర్షా స్వస్తయే ।
అపహక్శ్నో శుచదఘుగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ... నమమ ॥ స్రువేణా
య ॥ [illegible] నాదివ యతీరపా స్మత్స్యందతామఘం । అపహక్శ్నో శుచ
దఘుగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ । స్రువేణా ... య
[illegible] స్మత్స్యం దతామ ఘం । అపహక్శ్నో శుచదఘు
[illegible] స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ... నమమ ॥ స్రుక్స్రువా ఽజ్యస్థాలీంచా
[illegible] అదితేన్వమగ్గ్స్థాః ॥ ... దేవసవితః ప్రాసావీ ॥
[illegible] చ్య ॥ అగ్నేరుత్తరతో ఽనడ్వాహం సంస్థాప్య ॥
[illegible] ధాతి ॥ అనడ్వాహ మన్వారభామహే స్వస్తయే
[illegible] ప్రాణో భవ ॥ ఇతిజ్ఞాతయోఽనడ్వా
[illegible] ॥ ఇమేశవా [illegible] రావపత్తిన్నభూద్ధ్య ద్రాదేవ

హంతిం నో అద్య । ప్రాంచో గామాన్నృతయే హసాయ ద్రాఘీయ ఆయుః ప్రతరాం దధానాః । ఇతి పశ్చాద్గచ్ఛంతి ॥ మృత్యోః పదం యోప యంతో య ద్రైమదాఘీయ ఆయుః ప్రతరాందధానాః । ఆప్యాయ మానాః ప్రజయా ధనేన శుద్ధాః పూతా భవ దయజ్ఞియాసః ॥ (ఇతి జఘన్యః ప్రేతసశాఖ యామావకాభిశ్చ అనడ్వాహపదాం సంలోభ యనేతి ॥)

(అనగా మంత్రమును జెప్పుచు ప్రబ్బలి చెట్టుకొమ్మ చేత వృషభముయొక్క అడుగులను దుడుచుకొనుచు వెళ్లవలెననుట)... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని కర్తవ్యమాతుః ॥

ఇమం జీవేభ్యః పరి ధిం దధామి మానో నుగా దపరో అర్థమేతమ్ ॥ శతం జీవంతు శరదః పురూచీ సిరో మృత్యుం దధ్మహే పర్వతేన ॥ ఇతి పర్వతారోహణం కుర్యాత్ । ఇమానారీర విధవాసుపత్నీ రాంజనేవ సర్పిషా సం మృశంతామ్ । అవ్రశవో అనమీవాన్సు శేవా ఆరోహంతు జనయో యోనిమగ్రే ॥ ఇతి కర్తాజీవ భర్తృక స్త్రీణా మంజలీషు సంపాతస వనయతి ॥ (సంపాతపాత్రలోనున్న నేతిని తీసికొని పుణ్య స్త్రీల చేతులలోనుంచి)

యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతస్పరి । తేనామృతస్య మూలేనా రాతీర్జంభయమసి ॥ ఇతి తా స్త్రీయ స్తేనాంజనేన ముఖాని సమ్మార్జయేత్ ॥ ఆస్త్రీలందఱు చేతులలోనుంచిన నేతిచేత గన్నులను దడుచుకొనవలెను.

ధర్మోదక ప్రదానమ్

పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని కర్తవ్య స్వగ్రాసువాశిభిః అన్య

గ్రామవాసిభిః ఇష్టైః శిష్టైః బంధుభిస్సహ ఏతద్ధర్మోదకం దీయతామితి ప్రార్థయేత్ ॥ తేపి దాస్యామ ॥ ఇతివదేయుః ధర్మోదకకాలే కూర్చ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ కూర్చప్రతిష్ఠాపనకాలే అనుజ్ఞారం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్తసంప ... కృత్యా ॥ పితుః...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య కూర్చ ప్రతిష్ఠాపనం కర్తుం అధికారసంప ... బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ కూర్చం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిబ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఆయాహి ప్రేత ... శతశారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం కూర్చే ప్రేతమావాహ్య ॥

అథ ధర్మోదక బ్రాహ్మణాః స్నాత్వా ఆచమ్య ఏవం ...తిథౌ ప్రా...తీ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతాపోపశమ నార్థం ప్రేతాప్యాయనార్థం ధర్మోదక ప్రదానం కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య దక్షిణాభిముఖాః (ప్రా...తీ) యజమానస్య పిత్రే... గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతాపోపశమనార్థం ప్రేతాప్యాయనార్థం ఏతద్ధర్మోదక ముపతిష్ఠతు ॥ ఏవంత్రిః ॥ ధారాదత్తం ॥ అద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ యజమానస్య పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) కృతేన మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతాప్యాయ నార్థం ధర్మోదక ప్రదానేన యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతాప్యాయ సమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతాప్యాయ సమస్తు ప్రేతతృప్తిరస్తు నారాయణ నారాయణ ॥

అథ శిలాత్రయ వేదికారాధనమ్ ॥ వేదికాం కృత్వా ॥ తస్యాం మధ్యే ప్రేతపాషాణం స్థాపయిత్వా ॥ తస్యోత్తరతో దక్షిణతశ్చ పాషాణ ద్వయంస్థాపయిత్వా । ఉత్తరతోరుద్రం దక్షిణతో యమమిత్యా వాహ్య ॥ పూర్వోక్త...తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేత స్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని వేదికాయాం ప్రేతశిలాపూజాం

కరిష్యే ॥ శిలార్చనం కుర్యాత్ ॥ తండులం నివేద్య ॥ అత్ర గోదానం కుర్యాత్ ॥ (తతః) ఓషధీస్తంబ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యథాత్వా మమ ద్భిః సతోస్యమథే పృథివ్యా అధి । ఏవమిమ ఉద్భింద దంతుకీర్త్యాయశసా బ్రహ్మవర్చసేన ॥ ఇతి పృథివ్యా మోషధీస్తంబం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ శివం భవతు శేషాణాం జాయంతాం స్థిరజీవినః ॥ ఇతిపఠిత్వా ॥

ప్రేతభార్యా కంఠసూత్రాది విసర్జనమ్

మృతేహని దశేమేహనివా । రాత్రౌ కంఠసూత్ర కర్ణ పత్రాణి విసృజేత్ ॥ తా॥ మృతదినమునగాని దశమదినమునగాని కంఠసూత్ర మును కర్ణపత్రములను దీసివేయవలెను. పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య సూత్రవిసర్జనం కరిష్యే ॥ సూత్రవిసర్జనకాలేగోదానంకరిష్యే విధిప్రకారేణ గోదానం కుర్యాత్ ॥ తతః సూత్రవిసర్జం కుర్యాత్ ॥ నారాయణ నారాయణ ॥

తతః ప్రేతపత్నీ వపనసంకల్పః ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య పుణ్యలోకా వాప్త్యర్థం మరణదినా దారభ్య దశమేహని అస్మత్ భర్తుః అశుచిపరిహారార్థం వపనం కార యిష్యే ॥ అథవపనాధికార యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణ్యా చరిష్యే ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయమూల్యదద్యాత్ ఏకం కుంభం శిర సిధృత్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్ । ఆత్మనశ్శుద్ధికామోవా ప్రేతస్యముక్తి హేతవే । వపనం కారయిష్యామితి తే బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ ॥ ఇతివపనం కారయిత్వా స్నాత్వా॥

శిలభాండ వాసోద్వాసనమ్

ఆచమ్య పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ..... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని శిలభాండవాసో ద్వాసనాని కరిష్యే ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదా రభ్య దశమేహని శిలభాండవాసోద్వాస నాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ అథకృచ్ఛ

త్ర్యహాదిదద్యాత్ ॥ పితుః ... ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దిన ... ఏకాదశాహాని శాశ్వత పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం శిలాభాండవాస ద్వారా ... గోదానాని దశదానానిచ కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణగోద ... దానాని చ కుర్యాత్ ॥ (ప్రాచీనావీతి) శిలాదర్భ సంవేష్టన ... వాసస్త్రీణ్యాచిత్వా ప్రేతశిలాసహితం శిలాత్రయం సంవేష్ట్య ... ॥ ... జలం ప్రవిశ్య ! పృథివీంగచ్ఛాంతరిక్షంగచ్ఛ దివం ... గచ్ఛ ... సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశోగచ్ఛ దివంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ పృథివీంగచ్ఛ ఉపోవాగచ్ఛ యదితత్ర తేహితమోషధిషు ప్రతి ... ॥ శ్లో ॥ యావచ్ఛిలామనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి । తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ఇతి జపిత్వా జలమధ్యే విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ శిలాదేవినమస్తుభ్యం ప్రేతరూపం విముం ... తే బ్రహ్మకల్పస్థాయినీ దేవరూపిణీ ॥ ఇతి నమస్కుర్యాత్ ।

అథ తిలామలకస్నానమ్ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహనికర్తవ్యం జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి ... శరీరశుద్ధ్యర్థం తిలామలక స్నాన మహంకరిష్యే ॥ స్నాత్వా ॥ ... వలోకనం కృత్వా ॥

ఆనందహోమః

(ఆనంద హోమము మఱియొకస్థలమందు జరుపవలయును) ... కృత్వా ఉచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదా ... దశమేహని జ్ఞాతిభిస్సహ అశౌచనివృత్త్యర్థం ఆనందహోమం (ఉపవీతి) కరిష్యే ॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ మండలోల్లేఖనం కృత్వా ॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భూర్భువస్సువరోమ్ ... చత్వారి శృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో ... త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగం ఆవి

వేశ ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజి
హ్వోద్విశీర్షకః ॥ త్రిపాత్ప్రసన్న వదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః ॥ స్వా
హాంతుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీంవామే స్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు
శక్తిమన్నం శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ తోమరం వ్యజనం వామై
ర్ఘృత పాత్రంతు ధారయన్ ! మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం
మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్ ।
ఆత్మాభి ముఖామాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥

ఏషహిదేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః
సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః।
ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నో
భవ వరదోభవ । యదోక్త జిహ్వాయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువ
స్సువః ॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥
అగ్నయేనమః హుతవహాయనమః ... జాతవేదసేనమః ... ప్రాగా
దిదర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥
ఉత్తరతః ॥ (ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్స్తీర్య । ద్వం
ద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ స్రు
వావితి ॥ సమాసాగ్రౌద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే
అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణ పాత్రేనిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య తస్యామ పఆ
నీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా ॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిఃప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణ శేషం దక్షిణ
తోనిధాయ । తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యామాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య॥
ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాదర్భేణావద్యో
త్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । ఆజ్యేప్రాస్య । అప
ఉపస్పృశ్య । త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్ర

త్వ్యాహృ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరు త్పూయ । పవిత్రం గ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రేమగ్నౌ పవిత్రేఽను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావాసగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । స్రువముత్తరతో నిధాయ ॥ దర్భానద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽను మన్యస్వ ॥ అను మతేను మన్యస్వ సరస్వతేను మన్యస్వ ॥ దేవసవితః ప్రసువ ॥ ఇతిస మంతం పరిషిచ్య ॥ చతుర్గృహీ తేనాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా ॥ ఏకం – ద్వే – త్రీణి – చత్వారి ॥

ఆనందాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ స్వాన్గృహాన్ అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయఇదం (నమమ) పునశ్చతుర్గృహీ తం ॥ సత్త్వైతత్ర్ప్రమీయతె గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదం బ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవ నాయక మపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయ ఇదం (నమమ) స్రుక్స్రువావాజ్య స్థాలీంచాగ్నౌ ప్ర హరతి ॥ అడితేస్త్వమగ్గ్ స్థాః ... ప్రాసావీః (ఇతిసమంతం) పరిస్తర ణాముద్వాస్య ॥ యవోదనప్రాశనమ్ ॥ యవోదనం పక్త్వా, అభిఘార్య। యవోసియ వయాస్మద ఘాద్వేషాగ్ంసి । శమిశమయాస్మదఘా ద్వేషా గ్ంసి॥ సర్వైర్జ్ఞాతయశ్చ యవోదనం ప్రాశ్నంతి ॥ ఆచమ్య ॥

అనేన (త్వయా) (మయా) కృతానంద హోమేన భగవాన్... అస్మత్పితుః పుణ్యలోకావాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ పుణ్య లోకావాప్తిరస్తు । అదక్షిణ్యచ్ఛత్రీయాణీ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ అథకర్మణః పుణ్యాహావాచనమ్ ॥ ఆదౌగణపతిపూజా – యశ్శివో నామ – మహాజనేభ్యోనమః ఆచమ్య ... ఏవం ... తిదౌపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య జ్ఞా తిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మాంతే కర్మణః పుణ్యా హావాచనం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ విధిపూర్వకారేణ గణపతి పూజాం

కృత్వా ॥ అథసోదకం కలశం తండుల తాంబూల యక్తపాత్రే నిధా
య ॥ ఓషధిషు ప్రతిష్ఠాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్ ॥ ఓం కర్మణః
పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓం పుణ్యాహం కర్మణోస్తు । ఏవం
త్రిః ॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వతో పవ్యుషమ్ యదావై
సూర్య ఉదేతి అదనక్షత్రంనైతి యావతితత్ర సూర్యోగచ్ఛేత్ । య
త్రజఘన్యం పశ్యేత్ । తావతికుర్వీత యత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహ
ఏవ కురుతే ॥ ఓం కర్మణేస్వస్తి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓగ్‌స్వస్తికర్మ
ణోస్తు । ఏవంత్రిః ॥ స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషావి
శ్వవేదాః ॥ స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు
ఓమ్ ॥ కర్మణః బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు । ఓమ్ కర్మబుధ్యతామ్ ॥
ఏవంత్రిః ॥ బుధ్యాస్మహావైర్న మసోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్ర
ధేయనో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషావర్ధయంతః । శతంజీవేమ శర
దస్సవీరాః ॥ త్రీణి త్రీణివై దేవానా మృద్ధాని । త్రీణిఛందాగ్ంసి త్రీ
ణిసవనాని । త్రయఇమేలోకాః బుధ్యామెవతద్వీర్య ఏషులోకేషుప్రతి
తిష్ఠతి ॥ బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ॥ బుధ్యతామృద్ధిసమృద్ధిస్సమృ
ద్ధిః । ముఖసమం కలశముద్ధరేత్ ॥ కర్మణః పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు ॥
వర్షశతసంపూర్ణమస్తు ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు ॥ శాంతిఃపుష్టిశ్చాస్తు ॥
సుభగ్ం శుభమస్తు ॥ పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వ
సంపదస్తు ॥ శుచీవోహవ్యామరుత శ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ం హినోమ్యధ్వ
రగ్ం శుచిభ్యః । బుతేనసత్య మృతసాపఆయన్ । శుచిజన్మాన శ్శు
చయః పావకాః ॥ అగ్నిశ్శుచి వ్రతతమశ్శుచిర్వి ప్రశ్శుచిః కవిః ॥ శు
చీరోచత ఆహుతః । ఉదగ్నె శుచయస్తవ శుక్రాభ్రాజంత ఈరతే ।
తవజ్యోతీగ్‌ష్యర్చయః।యశోన్వందరం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా

శుద్ధేరుక్తైర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధఆశీర్వాం మమత్తు । ఇంద్రశ్శుద్ధోన ఆగహి । శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః । శుద్ధోరయిం నిధారయ । శుద్ధోమ మ్మగ్ధిసోమ్యః । ఇంద్రశ్శుద్ధోహినోరయిమ్ । శుద్ధో రత్నానిదాశుషే । శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధోవాజిగ్ం శిషాససి ॥ బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతేసదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతుమా । ప్రాజాపత్యంపవిత్రం శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ ॥ పూతం బ్రహ్మపునీమహే ॥ ఇంద్రస్సునీతి సహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదామోర్జయంత్యా పునాతు । ప్రాచ్యాందిశి దేవాఋత్విజో మార్జయంతామ్ దక్షిణాయాందిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ ప్రతీచ్యాందిశి గృహాః పశవోమార్జయంతామ్। ఉదీచ్యాం దిచ్యాందిశ్యాప ఓషధయోవన స్పతయోమార్జయంతామ్ । ఊర్ధ్వాయాందిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్ । ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యోనానాగోత్రేభ్యోనా నానామభ్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మహేశ్వరాదిత్యాది సవగ్రహస్వరూపేభ్యః ... ప్రిత్యర్థం కర్మణః పుణ్యాహవాచన మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమితహిరణ్యాం (తుభ్యమహం) సంప్రదదేనమమ ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యాస్మాన్స్వావేశో అనమీవోభవానః యత్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశంన ఏధిద్విపదేశంచతుష్పదే । వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగ్ం సదాతే సక్షీమహిరణ్వయాగాతు మత్యా । అవః క్షేమఉతయోగేవరంనో యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖాసు శేవవధినః

శుభగ్ం సుభమ్ । స్వస్త్యయనంతార్క్ష్య మరిష్టనేమిః మహాద్భూతం వాయసం దేవతానామ్ । అసురఘ్న మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్య శోనావమి వారుహేమ ఆగ్ఘోముచమాంగిర సంగయంత్య స్వస్త్యా త్రియం మనసాచతార్క్ష్యమ్ ॥ ప్రియత పాణిశర్మణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంభాధేష్వ భయంనో అస్తు సుభగ్ం శుభమ్ ॥ తతః ఆశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥ అధజ్ఞాతిభిర్బంధుభిసహ గృహం గచ్ఛేత్ ॥ ఇతి దశాహ ప్రయోగ స్సమాప్తః॥

అథ గృహశ్శుద్ధి విషయః

శ్లో॥ ఆశౌచాం తేతు సంప్రాప్తె గోమయాది విలేపనైః ।
గృహశ్శుద్ధిర్విధాతవ్యా పుణ్యాహంచైవ వాచయేత్ ॥

తా॥ ఆశౌచ పరిసమాప్తి దినమందు గోమయము మొదలగు పవిత్రకరములైన వస్తువులచేత గృహశుద్ధి చేయవలయును. పిమ్మట పుణ్యాహవాచనమును గూడఁ జేయవలయును

అథ వృషోత్సర్జన విషయః

హేమాద్రి ॥ శ్లో॥ నకరోతి వృషోత్సర్గం సుతీర్థేవాజలాంజలిమ్ । నదదాతిసుతోయస్తు సితురుచ్చార ఏవసః । ఏష్టవ్యాబహవః పుత్రా యద్యేకోపిగయాం వ్రజేత్ । యజేత వాశ్వమేధేన నీలం వావృష ముత్సృజేత్ ॥

తా॥ వృషోత్సర్గముగాని, తీర్థమందు జలాంజలిగాని, పుత్త్రిడీయనిచో తండ్రి నతిక్రమించినవాడె ఏమని బహుపుత్త్రిలను గోరుట. యెందుకనిన నొకడయినను గయకు వెళ్లును. లేదా యశ్వమేధము చేయును లేదా నీలవృషభము నచ్చువేసి విడుచునని తాత్పర్యము.

షట్త్రింశన్మతే ॥శ్లో॥ పతిపుత్త్రవతీనారీ భర్తుర గ్రేమృతాయది ! వృషోత్సర్గం నకుర్వీత గాందద్యాచ్ఛ పయస్వినీం । ఏకాదశేహ్ని

ప్రేతస్య నోత్సృజ్యతే వృషః । ప్రేతత్వం సుస్థిరం తస్య దత్తైః శ్రాద్ధ శతైరపి ॥

తా॥ పతిపుత్త్రులుగల స్త్రీ భర్తకంటె ముందె మృతినొందెనేని వృషోత్సర్గము చేయఁగూడదు. మంచిపాడిగల గోవును దానము జేయవలెను భర్త మృతినొందినచో వృషోత్సర్గము చేయని యెడల నూఱు శ్రాద్ధములు చేసినను వానికి ప్రేతత్వము పోనేరదు.

వృషభలక్షణము ॥ శ్లో॥ లోహితో యస్తువర్ణేన ముఖేపుచ్ఛేచ పాణ్డురః । శ్వేతః ఖురవిషాణాభ్యాం సనీలోవృష ఉచ్యతే ॥

తా॥ దేహమంతట నెఱ్ఱనిదై ముఖము తోఁకయు డెక్కలు రొమ్ములు తెల్లనిదై యుండునది నీలవృషభమని జెప్పఁబడును. లేదా తెల్లనిదానికి ముఖపుచ్ఛాదులు నల్లనివైనచో నీలమనబడును ఇట్లు నల్లనిదానికి ముఖాదులు తెల్లనివైనచో నీలమనఁబడును.

మఱియు కొందఱు వృషభము దొరకనప్పుడు మన్నుచేగాని పిండిచేగాని దర్భచేగాని వృషభము జేసి హోమాది విధిచే వృషోత్సర్గము జేయవచ్చునందురు యథోక్తమైన నీలవృషభము దొరకనియెడల యథాలాభముగ రెండువర్షములదిగాని యొక వర్షముదిగాని వృషభమైనను సంవత్సరము దాటిన వత్సతరులనఁగ నావుపడ్డలు నాలుగైనను నొకటియైనను నచ్చువిడువ వచ్చును. ప్రయోగము (జరుపునప్పుడు) కర్త యెడమచేతితో దోకపట్టుకొని కుడిచేతితోఁ కుశతిలయుక్తమైన జలము తీసికొని ప్రేతయొక్క గోత్రనామాదికము నుచ్చరించి అముకశర్మణే వృష ఏషమయాదత్త స్తంధారయతు అని సువర్ణముతోఁ గూడ జలము భూమియందు విడువవలయును ఇఁక అనేక విషయములు యల్లా జేషమునయందుఁ జూడవలయును.

వ్యాసః ॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే ప్రేతాయ స్వర్గమిచ్ఛతా । వృషమేకం సముత్సృజ్య శ్రాద్ధే విప్రాంశ్చ భోజయేత్ । ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తేకృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్ । వృషముత్సృజ్య కుర్వీత ప్రేతశ్రాద్ధాని షోడశేతి ॥

మృతినొందినవానికి ప్రేతత్వము నివర్తించి పోవుట కొఱకును స్వర్గము లభించుటకొఱకును వృషోత్సర్జనము పదునొకండవ దినంబున తప్పక జేయవలయును పిమ్మట బ్రాహ్మణులను భుజింపఁజేయవలయును పదునొకండవదినంబునందు పుణ్యాహవాచమును జేయించి వృషోత్సర్జనంబును జేసి పదియారు ప్రేతశ్రాద్ధంబులను జేయవలయునని వ్యాసుడు వచించెను

అథ పుణ్యాహవాచనమ్

(కర్తా) ఏకాదశేహని ప్రాతారుద్ధాయ సచేలం స్నాత్వాచమ్య సంధ్యావందనం కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యాదేవి సర్వమంగళా । తయోస్సం స్మరణాత్పుంసాం । సర్వతోజయమంగళమ్ ॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ । ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోప శాంతయే ॥ తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ .. సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహని కర్తవ్య గృహాభూభాండ ఆత్మ ద్రవ్య దేహస్థల శరీర శుద్ధ్యర్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య । అథానిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం కృత్వా ॥ తతః ఏకాదశేహని కర్తవ్య నవైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం పూర్వోక్తప్రకారేణ సమాపయేత్ ॥ అనగా ఆహ్నికశ్రాద్ధప్రకరణము పూర్వము చెప్పిన ప్రకారము జర్పించవలెను ఏకాదశేహని సంకల్పము (పుణ్యాహవాచనము యాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁ జూడవలయును.

అథ వృషోత్సర్జన ప్రయోగః

తతః ఏకహాయనంద్విహాయనంవా నీలవర్ణం యథాసంభవవర్ణంవావృషం సంపాద్య । ఆనీయస్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య ॥ తతోగోవత్సత

పవిత్రింకృత్వా ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ, ప్రాచీనావీతీ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేఽహని ప్రేతత్వ నివృత్త్యర్థం అందత్వ ... పైశాచికబాధానివృత్తి ద్వారా శాశ్వత రుద్రలోకావాప్త్యర్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తతః నూతన వస్త్రేణ మంటపద్వయమాసాద్య ॥ తస్యోపరితండులాన్నిక్షిప్య ॥ మంటపద్వయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయం నిధాయ ॥ తత్రపంచపల్లవానినారికేళంచ నిక్షిప్య ॥ నూతనవస్త్రమావేష్ట్య ॥ తదఙ్గత్వేన గోమిథునాష్ట దిక్పాలక పూజాం కరిష్యే ॥

(గోవృషభములను సంపాదించ శక్తిలేనివానికిఁ బ్రత్యామ్నాయము దర్భలుంచి యావాహనముఁజేసి కర్మ పూర్తి చేయవలయును.)

శివ స్త్వష్టరిహాగహి విభుఃపోష ఉత్మనా । యజ్ఞేయజ్ఞేనఉదవ వృషభమావాహయామి ॥ పిశంగరూపస్సు భరోవ యోధాశ్శుష్మీవీరోజాయతే దేవకామః । ప్రజాంత్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానామప్యేతు పాథః ॥ ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదస సన్మాతరం పునః పితరఞ్చ ప్రియంత్సువః ॥ గామావాహయామి ॥ అథ ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా నావాహ్య ॥

ఇంద్రోవో విశ్వతస్పరిహవా మహేజనేభ్యః । అస్మాకమస్తు కేవలః ॥ ఇంద్రంలోకపాలక మావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి

అగ్నిందూతం వృణీమహేహోతారాం విశ్వ వేదసం ॥ అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్ ॥ అగ్నింలోకపాలకమా ... మి । యమాయసోమగ్ం సునుత యమాయజుహుతాహవిః యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః యమం లోకపాలకమా ...... మి ॥ మూషణ

పరాశ్శరా నిర్ ఋతిర్గృహణావధీత్ । ప్రతీష్టత్వష్ట యాసహ నిర్ ఋతిం
లోకపాలకమా ... మి ॥ ఇమం మేవరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడ
య । త్వామవస్యు రాచకే ॥ వరుణం లోకపాలక ... ... మి ॥
తవవాయు వృతస్పతే త్వష్టుర్జామాతరద్భుత । ఆవాంస్యావృణీమహే
వాయుంలోకపా ... ... మి ॥ సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వం
తమాశుమ్ ॥ సోమోవీరం కర్మణ్యం దదాతు । సాదన్యం విదథ్యగ్ం
సభేయం । పితుశ్శ్రవణం యోదదాశదస్మై ॥ కుబేరం లోకపాలక
మా ... మి ॥ తమీశానం జగతస్తస్థుషస్పతిం ధియం జిన్వమవసే
హూమహేవయం । పూషానోయథా వేదసామసద్వృధే రక్షితా
పాయురదబ్ధస్స్వస్తయే ॥ ఈశానం లోకపాలకమా ... మి ॥ బ్రహ్మ
దేవానాం ... రేభన్ ॥ బ్రహ్మాణమా ... మి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచే
తసే ... హృదే । రుద్రమా ... మి । ఇదం విష్ణుర్వి ... విష్ణుః మి
అచ్యుతమా ... అనంతమా ... మి ॥ గోవిందమా ... మి ॥ ఇంద్రా
ద్యష్టదిక్పాలక సహిత గోవృషభ పూజాంకరిష్యే ॥ అథషోడశోపచారై
రభ్యర్చ్య ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని అం
తత్వ ... పైశాచికబాధా నివృత్తిద్వారా శాశ్వతరుద్రలోకావాప్త్య
ర్థం మోక్షవృషోత్సర్జన హోమం కరిష్యే ॥ అథ హోమార్థం ఏకాదశ
ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ ॥ తదఙ్గ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ శ్వేత
తండులమాన్ణేన ప్రదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రం మంచేలం వాక
ల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య । శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వాము
దక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ । అథోదీచీ పురస్సంస్థంపశ్చిమారం
భమాలిఖేత్ ॥ (ఇత్యుల్లిఖ్య) అవాక్కరోభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిము
త్సృజ్యతే నోక్షణాత్తోయ శేషం । ప్రాక్ప్రోయమన్యాన్ని దధాత్యుదగ్వా
యథా బహిస్సాన్తశ్చపరిస్తరాణాం ॥ చరుగ్గ్రపయిత్వా ॥ అభిఘార్య

ప్రాచీ ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ అథగోమిథున
మభిమంత్ర్య ॥ శివస్త్వష్టరిహాగ హివిభుఃపోష ఉతత్మనాయజ్ఞేయజ్ఞేవ
ఉదవతఃశం గరూపస్సుభగో వయోథాశ్చప్రష్టిస్సిరో జాయతే। దేవ
కామః ప్రజాంత్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానాం మప్యేతు
పాథః ॥ ఓం భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భూర్భువస్సు
వరోమ్ ॥ ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా ॥ ఓం చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపా
దా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో అస్య త్రిధా బద్ధో వృషభోరోరవీతిమహోదేవో
మర్త్యాగ్ం అవివేశ ॥ సప్తహస్తశ్చతు శ్శృంగః ... జాతవేదసేనమః ॥
ఇతిప్రాగాద్యష్ట దిక్షుప్రదక్షిణ మక్షతాది భిరలంకృత్య ॥ అథప్రాగుద
గగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ దక్షిణానుత్తరాన్ కరోతి ఉత్తరాన్
కరోతి ఉత్తరానధరాన్ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్ంస్తీర్య
ద్వం ద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌప్రోక్షణీ
ప్రణీతా ఇధ్మసుర్వావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ
పవిత్రే కురుతే । తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయఛ్ఛినత్తి । నన
ఖేన అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణీమవదాయ ।
ప్రోక్ష్య । తస్యామప ఆనీయ హస్తయో రంగుష్ఠోప కనిష్ఠి కాభ్యాము
దగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రి రుత్పూయాభిమంత్ర్య విస్రస్యేధ్మమ్
త్రిఃప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సృజ్య । తత్పాత్రం దక్షిణతో నిధాయ ।
తేపవిత్రేపూర్ణ పాత్రేనిధాయ । పూర్ణపాత్రమాదాయ। అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ।
పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా సమం ప్రాణైర్హృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిం
దర్భేషుసాదయిత్వా । దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య బ్రాహ్మణం దక్షిణతో
దర్భేషునిషాద్య । అస్మిన్ మోక్షవృషోత్సర్జన హోమకర్మణీత్వం బ్ర
హ్మాభవ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం । సుఖాసనమ్ ॥ తేపవిత్రే ఆజ్య
పాత్రే నిధాయ । ఆజ్యస్థాలీమాదాయ । ఆజ్యంవిలాప్య అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోఽం

గారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యా
దీప్త్యాఽఽజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । ప్రక్షాళ్య ।
ప్రత్యస్యాఽప ఉపస్పృశ్య । చరుణాసహాగ్నిః పర్యగ్నికృత్వా ఉదగు
ద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం
పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ప్రాగారభ్య ప్రాగేవసమాప్తిః ।
పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి
స్రుక్స్రువావాదాయాగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః
ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ
ప్రహరతి । ఇధ్మమాదాయ పరిధీన్పరిధాతి । స్థవిష్టం పశ్చాత్ ॥ దక్షి
ణతోఽణీయాగ్ంసం దీర్ఘమ్ । అణిష్ఠగ్ం హ్రస్వముత్తరతః । ఉద
గగ్రం మధ్యమమ్ । ప్రాగగ్రావితరౌ ! మధ్యమ పరిధి ముపస్పృశ్య ।
పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వేఆఘార సమిధా వాదధాతి । అగ్నిం పరిషిచ్య ॥
అదితేఽనుమన్యస్వ ప్రసువ । ఇధ్మలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య బ్రహ్మాణ
మలంకృత్య । ఇధ్మమభిఘార్య ॥ చత్వారిశృంగా ఆవివేశ అస్మిన్
మోక్షవృషోత్సర్జనహోమే ఇధ్మమాధాస్యే ॥ అధత్స్వ । ఇధ్మప్రక్షేప
ణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ । అఘా
రావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీమ్ । ఉత్తరదర్వీమాదాయ ॥
వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్ (జుహుయాత్) ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా ॥ ప్రథమద్వమాదాయ । నైరృత్యాదీశా
నాంతాం (జుహుయాత్) ఇంద్రాయేదం నమమ ఇత్యుక్త్వా ఏకం ద్వే
త్రీణిచత్వారి ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా అధాజ్య భాగౌస్రుచాజుహోతి ।
అగ్నయేస్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయఇదం నమమ ॥ ఏకం
ద్వేత్రీణిచత్వారి ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమా
యేదం నమమ ॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం నమమ ॥
అథసౌపర్ణాది కృతేనశంఖం చక్రం నిధాయ ॥ సంపూజ్య ॥ తతస్స్రు
చ్యుపస్తీర్య ॥ చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్య
... వాకేన దశాహుతీర్జుహోతి ॥ మయో

భార్యాత్తో అభివాత్యూ స్రాచుణ్డ్వ్యతీ రోపధీ రావిశంతామ్ ॥ పివస్వతీ
ర్జివన్యాః ...బంత్వ్... పన్యతేయస్ర మృడస్వాహా॥ ఇతి హుత్వా॥
రుద్రాయమృడాయేదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యుప స్తీర్య ॥ చరుమాధ్యా
ద్విస్సదాయ । అభిఘార్య ॥ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ యాస్సరూపా
విరూపా ఏకరూపా యాసామగ్ని రిష్ట్యానామానివేద । యాఅంగిరస
స్తపసే హచక్రుస్తాభ్యః పర్జన్య మహిశర్మయచ్ఛస్వాహా ॥ పర్జన్యాయే
దం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యుప ... యతి ॥ యాదేవేషు తనువమైర
యంతయసాగ్ం సోమోవిశ్వారూపాణి వేద । తాఆస్మభ్యం పయసా
పిన్వమానాః ప్రజావతీరింద్ర గోష్ఠేరి రీహిస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం
నమమ । పునస్స్రుచ్యుప ... యతి ॥ ప్రజాపతిర్మహ్యమేతార రాణో
విశ్వై...వై... తృ...ం విదానః । శివాస్స తీసుపనో గోష్ఠమాగస్తా సాం
...యః ప్రజయాసగ్ం సదేమస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥
పునస్స్రుచ్యుప స్తీర్య ... ఘారయతి । ఇహధృతిస్వాహా ॥ ధృత్యా
ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యుప ... తీ । ఇహ విధృతి స్వాహా ॥ విధృ
త్యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యు ... తి ॥ ఇహరంతిస్వాహా ॥ రం
త్యాఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్యు ... యతి । ఇహరమతిస్వాహా॥
రమత్యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రుచ్య ... ॥ మహీమూషు మాత
రగ్ం సువ్రతానా మృతస్య పత్నీ మవసేహువేమ । తువిక్షత్రా మం
...తీ మురూచీగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్రణీతిగ్ స్వాహా ॥ అదిత్యై
...యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్య ... రతి ॥ (అత్రైవ
హవిః ప్రక్షేఘునాం నక్షత్రాణాం సుత్రామాణాం పృథివీం ...

మనాగసమస్రి వంత్రీ మారు హేమాంస్వస్యయే స్వాహా ॥ అదిత్యాయే
దంనమమ ॥ ఉత్తరార్ధాత్స కృత్స్విష్టకృతేపదాయ । ద్విరభిఘార్య ॥
సహావిః ప్రత్యభిఘారయతి ఆగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్ట
కృత ఇదం నమమ ॥ సమిథ మిథ్మసన్నహన్నంచాద్భిః ప్రక్షాళ్య అగ్నౌ
ప్రహారతి ॥ రుద్రాయ తంతి చరాయేదం నమమ ॥ అస్యకర్మణః హో
మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య
మాదాయ ॥

అథ జయాదిహోమః

జయాదిహోమః ఓంచిత్తంచ స్వాహా ॥ చిత్తాయేదం నమమ ॥
చిత్తిశ్చ స్వాహా ॥ చిత్త్యాఇదం నమమ ॥ ఆకూతంచ స్వాహా ॥ ఆకూ
తాయేదం నమమ ॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా ॥ ఆకూత్యా ఇదం నమమ ॥
విజ్ఞాతంచ స్వాహా ॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ ॥ విజ్ఞానంచస్వాహా ॥విజ్ఞా
నాయేదం నమమ ॥ మనశ్చ స్వాహా ॥ మనసఇదం నమమ ॥ శక్వరీశ్చ
స్వాహా ॥ శక్వరీభ్య ఇదం నమమ ॥ దర్శశ్చ స్వాహా ॥ దర్శాయేదం
నమమ ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా ॥ పూర్ణమాసాయేదం నమమ ॥ బృ
హచ్చ స్వాహా ॥ బృహత ఇదం నమమ ॥ రథంతరంచ స్వాహా ॥
రథంతరాయేదం నమమ ॥ ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణే ప్రాయ
చ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశస్స మనమంతసర్వాస్స ఉగ్రస్స
హిహవ్యో బభూవ స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ అగ్నిర్భూ
తానా మధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేస్యామాశిష్య
స్యాంపురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥

అగ్నయే భూతానామధిపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠానామధి పతయ ఇదంనమమ ॥ యమః పృధివ్యాధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ ... ... స్వాహా ॥ యమాయ పృధివ్యధి పతయ ఇదం నమమ ॥ వాయురంతరిక్షస్యాధి పతిస్స ... స్వాహా ॥ వాయవేఅంతరిక్షస్యాధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సూర్యోదివోధి పతిస్సమా ... .. స్వాహా ॥ సూర్యాయదివోధి పతయ ఇదం నమమ ॥ చంద్రమానక్షత్రాణా మధిపతిస్స ... ... స్వాహా ॥ చంద్రమ సేనక్షత్రాణామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోధిపతిస్సమా ... స్వాహా ॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోధిపతయ ఇదం నమమ ॥ మిత్రస్సత్యానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ మిత్రాయసత్యానామధిపతయ ఇదంనమమ వరుణోపామధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ వరుణాయాపామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సముద్రస్స్రోత్యానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సముద్రాయ స్రోత్యానా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధీపతి సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా ॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపతియ ఇదం నమమ । సోమ ఓషధీనామధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సోమాయౌషధీనామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సవితా ప్రసవానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సవిత్రే ప్రసవానా మధీపతయ ఇదం నమమ ॥ రుద్రః పశూనామధి పతిస్స ... స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనామధి పతయ

స్వాహా ॥ త్వష్ట్రేరూపాణామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ విష్ణుః పర్వతా నా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ విష్ణువే పర్వతానా మధి పతయ ఇదం నమమ ॥ మరుతో గణానా మధిపతయ స్తేమావంత్వ ... స్వాహా ॥ మరుద్భ్యో గణానామధిపతిభ్య ఇదం నమమ । పితరః పితామహాః పరే వరేతతా త్తతా మహా ఇహామావత । అస్మిన్ ... ... స్వాహా ॥ పి త్రాదిభ్యో దేవేభ్య ఇదం నమమ ॥ (ఇతి కేచిత్) మంత్రోక్త దేవ తాభ్య ఇదం నమమ ఇతి కేచిత్ (జీవపితృకశ్చేత్ ॥ తండ్రి జీవించి యుండిన నీ మంత్రము (జెప్పవలయును) పితామహాఅవరేతతామహా ఇహామావత ... స్వాహా ॥ పితామహేభ్యోఽవరేభ్యస్తతామహేభ్య ఇదం నమమ । (పితామహోజీవతిచేత్) (పితామహుడుజీవించియుం డిన నీమంత్రము(జెప్పవలయును) పితరః పరేతతా ఇహామావత॥ అస్మిన్ స్వాహా ॥ పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం నమమ ॥ పితృపితా మహాయోర్జీవతో స్సతోర్జపపవకర్తవ్యః తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్న యెడల పైచెప్పిన మంత్రమును జపము మాత్రము చేయవల యును అనగా నాజ్య హోమము గూడదనుటఅపఉపస్పృశ్య । ఋతా షాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌష ధయోఽప్సరస ఊర్జోనామసఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతుతస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహెఋతధామ్నే అగ్నయేగంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్య స్స్వాహా ॥ ఓష ధిభ్యోఽ ప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యోగంధర్వ స్తస్య మరీచ యోప్సరసఆయువోనామ సయిదం ... స్వాహా ॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నె సూర్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యోఽ ప్సరోభ్యఆ యుభ్య ఇదం నమమ ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్ర మాగంధర్వస్త

స్యనక్షత్రాణ్యప్సర సోబేకుర యోనామస ఇదం ... స్వాహా। సుషు మ్నాయసూర్య శర్మయేచంద్రమసే గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్య స్వాహా ॥ నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదంనమమ భుజ్యుస్సు పర్ణో యజ్ఞోగంధర్వ స్తస్య దక్షిణాఅప్సరసస్తవా నామస ఇదం ... స్వాహా ॥ భుజ్యవేసుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ దక్షిణాభ్యో అప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం నమమ। ప్రజాపతిర్వి శ్వకర్మామనో గంధర్వ స్తస్యర్ఖ్సామాన్యప్సరసోవహ్న యోనామ సయిదం ... స్వాహా। ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వా యేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యో అప్సరే భ్యో వహ్నిభ్య ఇదం నమమ ॥ ఇషిరో విశ్వవ్య చావాతో గంధర్వ స్తస్యాపో ప్సరసోముదా నామస ఇదం స్వాహా ॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్య చసేవాతాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోప్స రోభ్య ముదాభ్య ఇదం నమమ ॥ భువనస్య పతేయస్యత ఉపరిగ్రహాఇ యిహాచ ! సనోరాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్స రీణాగ్ స్వస్తిగ్ స్వాహా॥ భువనస్య పతయ ఇదం నమమ ॥ పరమేష్ఠ్యధి పతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య విశ్వమప్స రసోభువో నామ సఇదం ..... స్వాహా ॥ పరమేష్ఠి నేధి పతయేమృత్య వేగంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వస్మాభ్యో అప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం నమమ ॥ సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతో ప్సరసో ఋచోనామసఇదం . . . స్వాహా ॥ సుక్షితయేసుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యా

రమృతాయో మృత్యుర్గంధర్వ స్తస్యప్రజా అప్సరసో భీరువో నామస ఇదం
...స్వాహా। దూరేహేతయే అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేద
నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా । ప్రజాభ్యోప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదంనమమ
చారుః కృపణకాశీ కామోగంధర్వస్తస్యాధయోప్సరసశ్శోచయంతీర్నా
మస ఇదం...స్వాహా । చారవేకృపణ కాశినేకామాయ గంధర్వాయేద
నమమ । తాభ్యస్స్వాహా । ఆదిభ్యోప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం
నమమ ॥ సనోభువనస్య పతేయస్యత ఉపరిగృహాయిహచ । ఉరుబ్రహ్మ
ణ్యస్మైక్షత్త్రాయ మహిశర్మయచ్ఛస్వాహా। భువనస్యపతయే బ్రహ్మణ
ఇదంనమమ । ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ
యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయోరయీణాం
ప్రజాపతయ ఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం భువస్స్వాహా వాయవ ఇ
నమమ । సువస్స్వాహా । సూర్యాయేదంనమమ । యదస్యకర్మణోత్య
రిచంయద్వాన్యూనమిహాకరమ్ । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాం త్సర్వ
స్విష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ
మధ్యమపరిధింప్రహృత్య । ఇతరాయుగపత్ప్రహరన్ । ఉత్తరార్థస
గ్రమంగారేషూపోహతి (పరధీనభిమంత్ర్య) ఆగారసమిథౌ ప్రహర
దర్వ్యామితరదర్వ్యాగ్రమవధాయ స్రగ్ స్రావేణాభిజుహోతి । స్వాహా
వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్ స్రావభాగేభ్య ఇదంనమమ। అ
స్మిన్కృతేకర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్హరణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయం
కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో
అగ్నఇతిస్వరాక్షరపదనృత్తవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భి రతి
జ్ఞియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదండిష్ణు త్ర్యంబకమితిబుత్విజోర్ఘ్య
యశ్చిత్తార్థంయద్విద్వాగ్ంసేతి స్నాద్యదోషప్రాయశ్చిత్తార్థ మసా
ద్యారితిమిందాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మఆత్మన ఇతిసమస్తభర

ద్యుపద్రవ దోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రై రాజ్యాహుతీర్హోష్యామి। (ఇతిసంకల్ప్య) అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్యకల్పయత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః । పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్యకల్పయత్వగ్ం హి వేత్థయథాతథగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమమ । యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయజ్ఞస్యమన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతిస్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । త్వన్నో అగ్నే వరుణస్యవిద్వాన్ దేవస్యహేడోవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానోవిశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ॥

సత్వన్నోఅగ్నేఽవమోభవోతీనేదిష్ఠోఅస్యాఉషసోవ్యుష్టౌ।అవయక్ష్వనోవరుణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ం సుహవోనఏధిస్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదంనమమ । ఆభిర్గీర్భిర్యదతోనఊనమాప్యాయయ హరివోవర్ధమానః । యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజో అధతేస్యామస్వాహా । ఇంద్రాయహరివతఇదంనమమ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా। విష్ణవఇదం నమమ। త్ర్యంబకంయజామహేసుగంధింపుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా । త్ర్యంబకాయేదంనమమ। యద్విద్వాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః అగ్నే

ర్మాతస్మా దేవసశ్శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచ తాగ్ స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాదేవ్యా ఇదం న మమ। అస్యాం ద్యౌః పృథివీ మస్యాం వృషభో యువాగాః సస్మిన్నమా విశ్వా భువనా స్యన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్యాం జనిషి బని। అస్యా న్యాజ్ఞాయతే వృషా। స్యన్నాత్ప్రజనిషీ మహిస్వాహా । స్యన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ । యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్నిస్తత్పునరాహా జ్జాతవేదా విచర్షణి స్వాహా।మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మ। పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిందో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నీంద్ర బృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం న మమ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీ థయజ్ఞైః। ఘృతేన త్వం తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజమానస్య కామాస్స్వాహా। అగ్నయే వసునీథా యేదం న మమ । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం న మమ । (శ్రీ)విష్ణవే స్వాహా। విష్ణవే పరమాత్మన ఇదం న మమ । ద్వాదశ గృహీతే నాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా। సప్త తే అగ్నే సమిధః . ఘృతేన స్వాహా । అగ్నయే సప్తవతే ఇదం న మమ పూర్ణాహుతిః । పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । సర్వం వై పూర్ణాహుతిః సర్వమేవాప్నోతి అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః। అస్యామేవ ప్రతి తిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాసదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వావ న మేషా ధారాముష్మిన్ లోకే పిన్వమానో పతిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసోర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజో వరుంధే థో కామా వై వసోర్ధారా కామానేవావరుంధే। ఇతి పూర్ణాహుతిం జుహుయాత్ ॥ పూర్ణాహుతి

ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు। సుముహూర్తోస్తు। అస్మిన్కర్మణి యజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదంనమమ। హస్తంప్రక్షాళ్య। అమితతో॥ ప్రాణానాయమ్య। విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఏతావత్పర్యంతంనానాప్రకా...ర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదంనమమ। అద్దితేన్వమగ్గ్ స్థా॥...ప్రసావీః।ప్రణీతాస్వపఅనీయ।సదసస్పతిమ్మ్భూయాస్సర్వ...మా మేక్షేష్ఠాః। (ఇత్యభిమంత్ర్య) అథమార్జనమ్। యేవదేవాఃపవిత్రేణ... మార్జయంతామ్॥ సముద్రంవ ప్రహిణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత... కృతో తిష్ఠతి। అక్షతాం...బ్రహ్మాణంపూజయామి॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥

అథరుద్రకలశపూజా. అథవృషభన్యాసః

రుద్రకలశంస్థాప్య॥ అస్మిన్కలశేరుద్రమావాహయామీతి షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య। కద్రుద్రాయప్రచేతసె...హృదే। రుద్రమావాహయామి। ఇత్యావాహ్య।

అథవృషభన్యాసః। ఇషేత్వేతి మూర్ధని। ఇషేత్వోర్జేత్వావాయ...పశూన్పాహి। మూర్ధ్నేనమః। తద్విష్ణోరితిశంఖాంకే। తద్విష్ణోః।...రాతతం। శంఖాంకే। ఉదుత్యంజాత వేదసమితిచక్రాంకే। ఉదుత్యంజాత...సూర్యం। చక్రాంకె। సహస్రశీర్షేతిలలాటే। సహస్రశీ...గులం। లలాటే, అతోదేవాఇతినేత్రయోః అతోదేవాఅ...ధామభిః। నేత్రయోః మర్మాణితఇతినాసికాయాం। మర్మాణితే వర్మభిః మంతుదేవాః। నాసికాయాం। విష్ణుముఖాఇతిముఖే। విష్ణుముఖావైదేవాశ్ఛందోభిః మా...శర్మయచ్ఛతు। ముఖే। ఓజోసీతిగ్రీవం ఓజోసిసహోసిబలమసిభ్రాజోసిదేవానా...సర్వాయుః। ఏవంగ్రీవం। మర్మాణి

తఇతి బాహుమధ్యతః మర్మాణి తేవర్మభిః ... మనుమదాతు దేవాః। సమిధాగ్నిందువస్యత ఇతి బాహ్వోః సమిధాగ్నిందువస్యత ఘృతైర్బోధయతాతిథిం। అస్మిన్హవ్యాజుహోతన। బాహ్వోః। ఇదం విష్ణురితిహృదయే। ఇదంవిష్ణుర్వి...సురే। హృదయే॥ నాభిర్మే చిత్తంవిజ్ఞానమితినాభిం నాభిర్మేచిత్తంవిజ్ఞానం పాయుర్మేపచతిర్భసత్ ॥ నాభిం। అపాంతమన్యురితికటిం। అపాంతమన్యుస్తృ...ప్రతిమానానిదేభుః। కటిం॥ ఊరోర్వోజఇత్యూరుం। ఊరోర్వోరోజోర్వష్టామామాహింగ్‌సీః॥ఇత్యూరుం। చిత్రందేవానామితిజంఘయోః। చిత్రందేవానా...స్తుష్టశ్చః జంఘయోః। ఇమంమేవరుణేతిజాన్వోః।ఇమంమేవరుణ .. రాచకే। జాన్వోః శక్షోహణమితి స్ఫథే। రక్షోహణం వాజినమాజిఘర్మి ... ష్ఠాసరిషః పాతునక్తం। స్ఫంధే॥ విష్ణోరరాటమసీతిపృష్ఠే। విష్ణోరరాటమసి విష్ణోఃపృష్ఠమసి...విష్ణవేత్వా॥ పృష్ఠే। వరుణస్యవిరాట్ ఇతిలింగే। తరుణస్యవిరాట్। యజ్ఞస్యపజ్క్తిః। ప్రజాపతేరనుమతిః। మిత్రస్య శ్రద్ధా। లింగే। త్రిపాదూర్ధ్వమితిఉదరే। త్రిపాదూర్ధ్వ......శనేఅభి। ఉదరేషు। ఏతావానస్యమహిమా...మృతందివి। ఇతిపుచ్ఛే। ఏవంస్పృష్ట్వా। నమస్కుర్యాత్ ॥

గోవృషభ వివాహప్రయోగః.

గృహస్య ప్రాగ్భాగే యూపస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య అలంకృత్య అథగణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకృత్వా। ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ లోకసంరక్షణ విధ్యర్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। రక్షాబంధనపూజాం చకృత్వా। శ్లో॥ బధ్నామిదక్షిణేపాదే నవసూత్రంచకంకణం। లోకరక్ష

ణసిద్ధ్యర్థం వృషభస్యసుఖప్రదమ్। రక్షాబంధనముహూ... అస్తు। తతః యజ్ఞోపవీతధారణంకృత్వా। దక్షిణ తాంబూలాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అథవత్సతరీశ్చ రక్షాబంధనమ్॥ శ్లో॥ బధ్నామి వామపాదేతు। పంచసూత్రంచకంకణం। లోకరక్షణసిద్ధ్యర్థం। మమాభీష్ట ప్రదోభవ। ఇతిబధ్నీయాత్। అథబ్రాహ్మణాయ తాంబూలాది కందద్యాత్। ఏవం...ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణసిద్ధ్యర్థం ఇమంవృషభం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపేణ మధుపర్కేణపూజయిష్యే। రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సంది మాత్వద్యోషం.. ఆపః। పాణ్యాక్షతిదాతాప్రాహ। ఉత్తరయాభిమంత్ర్య అపః పాదావనేజనీ ద్విషంతంనాశయంతుమే అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వృషభస్య ఇదమాసనం ఇదం పాద్యం॥ శ్లో॥ నమోస్త్వనంతా...యనమ॥ గంధాదిభిరలంకృత్యః అథ వత్సతరీదానం। ఏవంగుణ ర్థంమమపితుః శాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం వత్సతరీదానంకరిష్యే। అత్ర మహాసంకల్పంపఠిత్వా। (ఇచ్చట చెప్పవలసిన మహాసంకల్పము ప్రత్యేక గ్రంథముగా ముద్రించినాను. చూడగలరు.) అస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య...సపుర భేయగోత్రోద్భవస్య ప్రజాపతేః నప్త్రే॥ కాశ్యపపౌత్రాయ। ధర్మపుత్రాయ లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయవరాయ॥ చతుస్సాగరపరం...సపురభేయగోత్రోద్భవగంగాయాః నప్త్రీం। యమునాయాః పౌత్రీం। సరస్వత్యాః పుత్రీం। ఇమాంవత్సతరీం ధర్మప్రజాసంతానార్థం హేవృషభరాజ వత్సతరీదానం తుభ్యమహంసంప్రదదే నమమ దేవస్యత్వా...గృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే రుద్రాయగామ్ తేనామృతత్వమశ్యామ్.. ప్రతిగృహ్ణాతు ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్। అనేనవత్సతరీదానేన శ్రీ పరమేశ్వరః ప్రీయతామ్। తతోలగ్నాష్టక మూర్ధ్నికాదీన్పఠేత్। స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణాంద్విజముఖ్యైర్వతాంనామ్...సుప్రీతాస్సుముహూర్తా...భవంతు। అథ మాంగల్యధారణమ్ ఏవంగుణ...లోకసంరక్షణార్థం మాంగల్యపూజాంకరిష్యే। మాంగల్యసూత్రార్చనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ మాంగల్యతంతునా

నేన। లోకరక్షణహేతునా । కంఠేబధ్నామిసుభగే పూర్ణాఽష్టైశ్వర్య వ్యర్ధని।వత్సతరీగళె మంగళసూత్రంపధ్వా। మాంగల్యధా...అస్తు। తూష్ణీంఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్॥...భక్తవ్రజా మేకామ సమృధ్య తామ్। ద్వితీయపర్యాయే దేవాదిపశవోమేకామ సమృధ్యతామ్॥ తృతీయపర్యాయే యజ్ఞోమేకామ సమృద్ధ్యతామ్ తూష్ణీం చతుర్థపర్యాయేజగత్ప్రియోమేకామ సమృద్ధ్యతామ్। అధగోవృషభమార్జనమ్॥ ఏవంగుణ...ర్థం వృషభమార్జనార్థం ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే॥ ఏకాదశ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ । అత్రఋత్విగ్వరణందత్వా। పూర్ణపాత్రోదకేనవా గోవృషభ మభిషిచ్య। ఆపోహిష్ఠామ – ఆపోజనయధాచనః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయ। పావకా—బలమోజోనిధత్త। ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జనః—జాతా వేదా మోర్జయంత్యాపునాతు ఓం నమస్తేరుద్రమన్యవ...తంవ్రోజం భేదధామి। అగ్నావిష్ణూసజోషసే ... శోభాయైపితరోనుమదంతు। తచ్ఛంయో—శాంతిః।సహస్ర—సర్వాం మనిషాణ తచ్ఛంయో.. శాంతిః॥ సహస్రశీర్షం దేవం, , , సమ్రాట్। ఇత్యేతైర్మంత్రైః మార్జయిత్వా॥ వృషభంవత్సాంచషోడశోపచారైరభ్యర్చ్యగాముపస్థావంకర్తవ్యం॥ ఏవం ... ర్థం గోవృషభ పూజాంకరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ అధాగ్నేః గోవృషభ ప్రదక్షిణం కారయిత్వా॥

అథగోమిథునోపస్థానమ్.

ప్రభాజమానాగ్‌ం రుద్రాణాగ్ స్థానె స్వతేజసాభ్యాని॥వ్యవదాతానాగ్‌ం రుద్రాణాగ్‌ం స్థానేస్వతేజసాభ్యాని॥ వాసుకివైద్యుతానాగ్‌ం రుద్రాణాగ్‌ంస్థానే స్వతేజసాభ్యాని॥ రజతానాగ్—భ్యాని॥ పురుషాణాగ్‌ం—భ్యాని॥ శ్యామానాగ్‌ం—భ్యాని। కపిలానాగ్‌ం—భ్యాని॥ అతిలోహినాగ్‌ం... భ్యాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్‌ం—భ్యాని। అవపత్తానాగ్‌ం ...

భ్రాని॥ వైద్యుతానాగ్ం—భ్రాని॥ అకవతోవపస్థానం॥ పరిభ్రాజమానీ నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వజతేజసా భ్రాని॥ వ్యవదాతీనాగ్ం—భ్రాని॥ వాసుకివైద్యుతీనాగ్ం ... భ్రాని॥ రజతానాగ్ం రుద్రా—భ్రాని॥ పరుషాణాగ్ం రుద్రాణీ ... భ్రాని॥ శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీ . . భ్రాని॥ కపిలానా ... రుద్రాణీ—భ్రాని॥ అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణీ ... భ్రాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీ—భ్రాని॥ అవపతంతీనాగ్ం రుద్రా—భ్రాని॥ వైద్యుతీనాగ్ంరుద్రాణీ . . భ్రాని॥ ఓం భూమ్యభవస్స్వః। రూపాణివోమిథునం మానోమిథునగ్ం రీఢ్వం॥ అగ్నేః గోమిథునప్రదక్షిణం॥ తుభ్యమగ్రేపర్యవహన్తూర్యాంవహతునాసహ। పునఃపతిభ్యోజాయం దాఅగ్నేప్రజయాసహ। పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషాసహవర్చసా దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సుపతుశరదశ్శతమ్। విశ్వాఉతత్వయావయంధారా ఉదన్యాఇవ। అతిగాహేమహిద్విషః। ఇతిగోప్రపభ మగ్నింప్రద

గో సూ క్త జ ప మ్.

క్షిణంకారయిత్వా। గోసూక్తజపః॥ ఆగావో అగ్మన్నుతభద్రమక్రన్ సీదంతుగోష్ఠేరణయంత్వస్మే। ప్రజావతీః పురురూపా ఇహస్యుః। ఇంద్రాయపూర్వీరుషసోదుహానా ఇంద్రోయజ్వనః పృణతేచశిక్షతి। ఉపెద్దదాతిన స్వంముషాయతి। భూయోభూయోరయిమిదస్యవర్ధయన్। అభిన్నే ఖిల్లేనిదధాతిదేవయుం। నతానశంతినతాక్ అర్వా। గావోభగోగావ ఇంద్రోమెఅచ్ఛాత్॥ గావస్సోమస్య ప్రథమస్యభక్షః। ఇమాయాగావస్సజనాసఇంద్రః। ఇచ్ఛామీద్ధృదామనసాచిదింద్రం। యూయంగావో మెదయథాకృశంచిత్। అశ్రీరంచిత్కృణుథాసుప్రతీకం॥ భద్రంగృహంకృణుథభద్రవాచః। బృహద్వోవయఉచ్యతే సభాసు ప్రజావతీస్సూయ

వసగ్ందిశంతీః। శుద్ధాఅపస్సుప్రపాణేపిబంతీః।మావస్తేనఈశతమాఘశగ్ంసః। పరివోహేతీరుద్రస్యవృంజాత్॥ ఉపేదముపపర్చనం।ఆసుగోషూపపృచ్యతాం। ఉపర్షభస్య రేతసి। ఉపేంద్ర తవవీర్యే॥ఇమామ్రుద్రాయస్థిరధన్వనేగిః క్షిప్రేషవే దేవాయ స్వధామ్నే। అషాఢాయ సహమానాయవిధాధుషే। తిగ్మాయుధాయభరత శృణోతు నః। త్వాదత్తేభీరుద్రశంతమేభిః।శతగ్ంహిమాఅశీయ భేషజేభిః వ్యస్మద్ద్వేషోవితరంవ్యగ్ంహోవ్యమీవాగ్ంశ్చాతయస్వావిషూచీః। అర్హన్బిభర్షి మానస్తోకే। అతేపితర్మరుతాగ్ంసుమ్నమేతు। మానస్సూర్యస్య సందృశోముయోధాః। అభినోవీరో అర్వతిక్షమేత। ప్రజాయేమహి రుద్రప్రజాభిః॥ ఏవాంబభ్రో వృషభచేకితానయథా। దేవనహృణీషేనహగ్ం సిహవనశ్రూన్నోరుద్రేహజోధిబృహద్వదేమవిదథేసువీరాః। పరిణోరుద్రస్యహేతిస్తుహిందు్రతం। మీఢుష్టమార న్బిభర్షి। త్వమగ్నేరుద్రఅసురోరాజానమ్॥ (ఇతిగోసూక్తం జపిత్వా॥

అథముద్రణమ్ (అనగా అచ్చువేయుట)

అగ్నేః పూర్వతః వస్త్రతండులోపరి శంఖచక్రేనిధాయ సంపూజ్య॥ సమస్కుర్యాత్। అథముద్రణమ్॥ అగ్నౌ శంఖచక్రౌనిధాయ॥ అగ్నింప్రజ్వాల్య॥ చక్రముద్రిణ పశ్చాద్వామే శంఖముద్రేణవాంకయిత్వా॥

అథమంత్రపఠనమ్॥ ఏతంయువానం పరివోదదామి తేనక్రీడంతీశ్చరతప్రియేణ। మాసశ్శాప్త జనుషా సుభాగారాయస్పోషేణసమిషామదేమ ॥౧॥ నమోమహిమ్న ఉతచక్షుషే తే మరుతాంపితస్తదహం గృణామి। అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం దేవానామిదమస్తుహవ్యమ్॥౨॥ దేవానామేషఉపనాహఆసీదపాంగర్భ ఓషధీషువ్యక్తః। సోమస్యద్రప్స

మవృణీత పూషా । బృహన్నద్రిరభవత్తదేషామ్ ॥౩॥ పితా వత్సానాం
పతిరఘ్నియానామథో పితా మహతాం గర్గరాణామ్ । వత్సో జరాయు ప్ర
తిధుక్పీయూష ఆమిక్షా మస్తు ఘృతమస్య రేతః ॥ ౪ ॥ త్వాం గావో వృణ
త రాజాయ త్వాగ్ం హవన్త మరుతః స్వర్కాః ॥ వర్ష్మన్ క్షత్రస్య కకుభి శ్రి
యాణస్తతో న ఉగ్రో విభజా వసూని ॥౫॥ వ్యృద్ధేన వా ఏష పశునా యజతే
యస్యైతాని న క్రియన్త ఏష హ త్వై సమృద్ధేన యజతే యస్యైతాని క్రియన్
తే ॥ ౬ ॥ ఇతి షణ్మంత్రాన్ జపిత్వా । హే వృషభరాజ ప్రాగ్దేశం గత్వా
ప్రాక్పర్వతేషు తృణాని జగ్ధ్వా (ఖాదిత్వా) ప్రాక్సముద్రోదకం పీత్వా। తత్ర
త్య గవాం పతిర్భూత్వా । దేవబ్రాహ్మణ క్షేత్రాణి పరిహృత్య యథేష్టం
విహర॥ హే వృషభరాజన్ దక్షిణదేశం గత్వా...విహర। హే వృషభ
రాజన్ పశ్చిమదేశం గత్వా...విహర॥ హే వృషభరాజన్ ఉత్తరదేశం గ
త్వా విహర। ఇతి పఠిత్వా। చతుర్దిక్షు సాక్షతోదకం త్యజేత్॥ అద్య
పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ యజమానస్య పితరం ... గోత్రం ...
శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయా కృతేన మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే
హనికర్తవ్య అంధత్వ . . పైశాచికబాధానివృత్త్యర్థం రుద్రలోకావా
ప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జనేన పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేత
త్వమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని అంధత్వ— పైశాచికబాధా నివృ
త్తిద్వారా శాశ్వతరుద్రలోకావాప్తిః స్థిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥
శాశ్వతరుద్రలోకావాప్తిరస్తు। ఏష వృషః మయోత్సృష్టః॥ ఇతి పఠిత్వా
శ్లో। పిత్ర్యప్రయోధిమారభ్య। ప్రాగబ్ధేరధిపో భవ । తథైవ దక్షిణాం
భోధిం సౌమ్యాబ్ధేరధిపో భవ॥ శ్లో॥ హిత్వా దేవం ద్విజక్షేత్రం యథేష్టం
చర గోఽధిప। గవామధిపతిర్భూత్వా అభీష్టఫలదో భవ॥ ఇతి గాం ప్రార్థ
యేత్॥ వరిస్తరణం విసృజేత్॥ అథ బలిప్రదానమ్ . పితుః...గోత్రస్య
...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య .. హని ప్రేత తృప్తిద్వారా
ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం అంధత్వ.....రుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృ
షోత్సర్జనబలిప్రదానం కరిష్యే। తతోఽగ్నిం స్పృష్ట్వా కృచ్ఛ్రచరణా అష్టపిం

డాన్కృత్వా అష్టదిక్షువిదధాతి॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః అథాగ్నే రష్ట పురుషస్యఅగ్నేః పూర్వదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజసాభాని॥ జాతవేదస ఉపదిశ్య స్యస్థానే స్వతేజవాభాని॥ సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజ సాభాని॥ అజిరాప్రభస ఉపదిశ్యస్యస్థానే। స్వతేజసాభాని॥ వైశ్వానర శ్యాపరదిశ్యస్యస్థానే స్వతేజభాని॥ సర్యాపసఉపదిశ్యస్యస్థానేస్వతేజసాభాని॥ పంక్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్యస్థానే స్వతేజసాభాని॥ విసర్పిఉపదిశ్యస్థానే స్వతేజసాభాని। ఓం భూర్భువస్స్వః॥ దిశోవోమిధునం మానోమిథువగ్ంర్షిష్ట॥ ఇతిజపిత్వా॥ ఏతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతుయథాశక్తి దక్షిణాందత్వా॥ అద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ (పా...తీ) పితరం...గోత్రం ...శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్యత్వ యాకృతేన మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహానికర్తవ్య వృషోత్సర్జన బలిప్రదానేనపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదహానికర్తవ్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం పైశాచికభాధా...బ్రువంతు॥ అంధత్వ... రస్తు అధబ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వాత్॥ ఇతి వృషోత్సర్జన ప్రయోగ స్సమాప్తః॥

అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టశ్రాద్ధప్రయోగః.

భోజనపర్యాప్త తండులాన్ముద్గద్వయం జనైస్సహ ఏకస్మిన్భాండే శ్రపయిత్వా॥ మధ్యందినేకర్తాస్నాత్వాచమ్య ప్రాణానాయమ్య॥ పవిత్రంధృత్వా॥ పూర్వోక్త...ఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)యజమానస్యపితుగోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతశ్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం బ్రాహ్మణాభావేఅగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) (సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ (సవ్యం) పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసంప ... పదం॥ ప్రాచీనావీతీ, యజమానస్యపితుః గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న

శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అధికార
సంపదస్తు పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ .., తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః
గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యఏకాదశేఽహని (బ్రాహ్మ
ణాభావే) అగ్న్యావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధమన్వాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్ట
స్థానేన ప్రేతోద్దేశేన అద్య(ఉపవీతి)కరిష్యే! ఇతిసంకల్ప్య। దేవాలయే
నదీతీరేఅశ్వత్థమూలేవాగృహస్య ఈశాన్యదిగ్భాగే వాచతురశ్రహస్త
పరిమాణం కుండంఖాత్వా॥ శంనోదేవీరభిష్ట...వంతునః ॥ ఇతి గోమ
యోదకేనప్రోక్ష్య॥ అపేత వీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థ పురాణాయేచ
నూతనాః। ఆదాద్విదంయమో వసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరోలో
కమస్మై॥ ఇతి కుండమధ్యే పలాశశాఖయా ద
ర్భేణవాభూమిం సంమృజ్య॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ తత్రలౌకికాగ్నింనిధాయ॥
ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః ... శర్మణ॥ ప్రేతస్యమరణదినాదా
రభ్య ఏకాదశేఽహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్న్యావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే అయంతేకుణః ఉపతిష్ఠతు। అర్చనం నారాయణ.. మస్తు।
బహిర్ద్వారే గోమయేన వస్త్రులమండలంకృత్వా॥ ప్రేతపాద్యస్థానే
దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ పితుః ...
గోత్ర-శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేఽహని బ్రాహ్మణాభావే
అగ్న్యావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే స్వాగతముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే
పాద్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రేతేవిష్టరార్థమయంకృశః ఓం అద్యపూర్వోక్త —
తిథౌ (ప్రా)—త్రపితుః గోత్రస్య-శర్మ.. ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య
ఏకాదశేఽహనికర్తవ్య (బ్రాహ్మణాభావే అగ్న్యా వాద్యైకో ద్దిష్టాన్నశ్రా
ద్ధే భవదనుజ్ఞయాపరికాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే॥ దర్భేణ భూమింఖా
త్వా॥ అపహతాఅసురా రక్షాంసిపిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను।
అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రైష్యగతంమనః। ఉదీరతామవరోత్పరాసన్మధ్య
మాః ప్రేతసోమ్యాః। అసుమ్యఇయుయాయావృకఋతజ్ఞ స్తనోవతు। ప్రేతో

ఓం భూర్భువస్సువః — ప్రచోదయాత్॥ శ్లో॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా స
ర్వావస్థాంగతోపివా యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥
తిలదర్భోదకేన త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః— గోత్రస్య—శర్మణః
ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్న్వా వా
ద్యేకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసనముపతిష్ఠతు॥ ఇత్యాసనం
దత్వా॥ పితుః—గోత్రస్య — శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా—ప్రేతార్థే
అయంతేక్షణః ఉపతిష్ఠతుః ఓంతథా॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః। ఇతి
బ్రాహ్మణోవదేత్॥ అర్ఘ్యపాత్రమాసాద్య ఉత్తానంప్రోక్ష్య ఉద్ధృత్య
తిలాన్వికీర్య॥ తస్మిన్ దర్భంనిధాయ। శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు
పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ పితృప్రేతాయవోజుష్టం గృహ్ణామి॥
ఇత్యర్ఘ్యపాత్రేఉదకంనినీయ॥ తిలోసిసోమదేవత్యో గోసవేదేవ నిర్మితః
ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతఏహి॥ పితరం — గోత్రం — శర్మాణం ప్రేతం
ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః॥ ఇతితిలానవకీర్య॥ గంధార్థా
ఇమే పః పుష్పార్థా ఇమేతిలాహాః ప్రేతాయవోజుష్టంగృహ్ణామి న్నత్యభిమం
త్ర్య॥ స్త్రీణాంత్రు ప్రేతాయైవో జుష్టంగృహ్ణామి॥ ఇతిస్త్రియః। ప్రేతపాత్రం
సంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం దర్శయేత్॥ (అర్ఘ్యపాత్ర
నెత్తి యీ బ్రాహ్మణునికి జూపించసలయును] పితరం...గోత్రం—శర్మా
ణంప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే॥ ఆయాహి...శారదంచ॥ ఆగ్నే
రుత్తర తస్యుద్యోదకందత్వా॥ యాద్దివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా
అంతరిక్ష ఉతపార్థి వీర్యాహిరణ్య వర్ణాయజ్ఞి యాస్తాన అపస్సగ్గస్యోన
నాస్సహవాభవంతు॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యై
కాదశేహని [బ్రాహ్మణాభావే] అగ్న్వాద్యేకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతా
ర్థే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు॥ (అర్ఘ్యందత్వా) గోత్రే ... దాయి ప్రేతే
ఇతిస్త్రియః॥ ప్రేతాయస్థానమసి॥ తతశ్శేషోదకం॥ గంధార్థా ఇమేఅపః
పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥ యువాసువాసాః.. యంతః॥ పితః... శర్మన్ ప్రేత

మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం అచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థమలంకరణార్థమిదం తే వాసః ॥ తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః ॥ సుకుశా ఇతి ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్నిసమీపే మండలోద్వర్తనం కరిష్యే ॥ మండలం కృత్వా ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య ॥ భోజనపాత్రమాసాద్య ॥ పాత్రే అభిఘార్య ॥ తత్పాత్రే చరుం నిధాయ ప్రోక్ష్య ॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః ...గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య మరణం దినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతాహుతిం (ఉపవీతీ) హోష్యామి ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ అగ్నేర్దక్షిణభాగేఽగ్నిం విభజ్య లౌకికాగ్నిముపసమాధాయ ॥ ఇతి కేచిత్ ॥ తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య ॥ దేవతవితః ప్రసువ ॥ ఇత్యప్రదక్షిణం పరిషిచ్య ॥ సవ్యం జాన్వాచ్య ॥ పిత్రే ...గోత్రాయ ...శర్మణే ప్రేతాయాముష్మై యమాయ చ స్వాహా ॥ యమాయేదం న మమ । మాత్రే ...గోత్రాయై ... దాయై ప్రేతాయై యమాయ చ స్వాహా ఇతి స్త్రియాః । దేవసవితః ప్రాసావీః ॥ (ఇతి పునరప్రదక్షిణం పరిషిచ్య భోజనపాత్రముపస్తీర్య ॥ అభిఘార్య అన్ననిక్షేపణం కృత్వా అభిఘార్య ॥ సతిలాపిధానోదకుంభం ॥ తాంబూల దక్షిణాం చ నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్ । ఇత్యన్నాదికం ప్రోక్ష్య ॥ హస్తోదకం దత్వా ॥ ... ప్రసువ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణ
స్త్వా ము ఖే జు హో మి బ్రా హ్మ ణ స్య త్వా
[అగ్నేస్త్వా] ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్య క్షిత మసి మాస్య క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం । సమూఢమస్య పాంసురే ॥ పితః ...గోత్ర ...శర్మన్ ॥ ప్రేత ఏతత్తే ఇదమన్నం సపరికరం ఆతృప్తేః ॥ తత్సర్వం మరణం దినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయేదమన్నం సపరికరం సతిలాపిధానోదకుంభం సదక్షిణాకం ... ప్రేతతృప్త్యర్థముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి తిలోదకం త్యజేత్ ॥

ఈ ప్రకారము స్త్రీకిఁ జెప్పవలయును.

ప్రాచీనావీతి। హస్తోదకం దత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువ। పృథివీతే పాత్రం......సురే॥ మాతః.. గోత్రే దాయి ప్రేతే ఏతత్తదమన్నం సపరికరం ఆతృప్తేః తత్సర్వం మరణాదినా...శ్రాద్ధే॥ మాత్రే.. గోత్రాయై ...దాయ్యై। ప్రేతాయై॥ ఇదమన్నం సపరికరం ఆతృప్తేః తత్సర్వం మరణాదినా...శ్రాద్ధే॥ మాత్రే...గోత్రాయై...దాయ్యై ప్రేతాయై ఇదమన్నం సపరికరం సవ్యంజనమ్ సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం .. ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠతు॥

అథధారాదత్తం॥ అక్షయ్యపూర్వోక్త...తిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః ...గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్యమయా (త్వయా) కృతేస మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేన పితుః ...గోత్రస్య ..శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా...శ్రాద్ధే ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ తిలోదకంత్యజేత్॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ఇతి విప్రఃవదేత్।

అథపూర్వాపోశనం॥ ప్రోక్షణం॥ ఉపవీతి ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ...దయాత్॥ ఇతిప్రోక్ష్య॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి ॥ ఇత్యప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ప్రాచీనావీతీ హస్తోదకందత్వా॥ అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇతిపూర్వాపోశనందత్వా॥

బ్రాహ్మణాభావేఽగ్నౌవన్నహోమహః॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధు ద్యౌరస్తునఃపితా। మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతునః। ఇతి జపిత్వాః ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషుమృగాఃకాలాంజనేగిరౌ। చక్రవాకా శ్శరద్వీపే హంసాస్సరసిమానసే। యేఽస్మజ్జాతాః కురుక్షే

త్రి బ్రాహ్మణా వేదపారగాః । ప్రస్థితాద్దీర్ఘమధ్వానం యూయంత్రే భ్యోవసీదత॥ ఇతిపిత్రార్థాత్వా॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా॥ ప్రాణాయేదం నమమ! ఓం అపానాయస్వాహా॥ అపానాయేదంనమమ॥

ఓమ్ వ్యానాయస్వాహా॥ వ్యానాయేదంనమమ ఓమ్ ఉదానాయ స్వాహా॥ ఉదానాయేదంనమమ॥ ఓమ్ సమానాయస్వాహా॥ సమానా యేదంనమమ॥ బ్రాహ్మణాభావే ఏవంఅగ్నౌజుహోతి॥ బ్రాహ్మణసంభ వే త్యాగంనాస్తి॥ ... ప్రేతభుజ్యతామ్॥ ఇత్యుక్త్వా।

బ్రాహ్మణాభావే కేచిత్త్ర హ విశ్చతుర్ధా విభజ్యదధ్నామధునాక్షీ రేణ గుడేవసర్పిషా పృథక్, పృథక్ కుక్కుటాం డపరిమితద్వాత్రింశదా హుతీః అగ్నౌజుహోతి॥

బ్రాహ్మణాభావంబున కొందఱు హవిస్సును నాలుగుపాళ్లుచేసి పెరుగు, తేనె, పాలు బెల్లము, నేయి వీనినన్నిటిని అన్నములోఁగలిపి వేరు వేఱుగా (౩౨) కబళములుచేసి అగ్నిహోత్రములో హోమము చేయవలెను

—:o:—

యత్తేకృష్ణశ్శకున ఆతుతోదపిపీలస్సర్పఉతవాశ్వాపదః। అగ్ని ష్టద్విశ్వాదనృణంకృణోతుసోమశ్చయో బ్రాహ్మణమావివేశ స్వాహా॥ అగ్నిషోమాభ్యామిదంనమమ॥ ఏవంద్వాత్రింశదాహుతీర్జుహుయాత్॥ ౩౨॥ కేచిత్ప్రేతముద్దిశ్య అన్నాదికం వృషభం భోజయేదిత్యాహుః॥ కేచిత్సోమాయస్వాహేతిజుహ్వతి॥ ప్రేతస్యకంఠశుద్ధ్యర్థం పానీయముప తిష్ఠతు తతఃకించిదన్నమాదాయపితుః ... శ్రాద్ధే ప్రేతతృప్తిరస్తు ఇతి భూమౌతిలాన్ విసృజ్య- ప్రేతతృప్తిరస్తు॥ అస్తుతృప్తిః॥ అత్రవికిరపిండం

నాస్తి॥ ఉత్తరాపోశనందత్వా।అమృతాపిధానమసి॥ శ్లో॥ రౌరవేపుణ్య నిలయేపద్మార్బుదనివాసినామ్। అర్థినాముదకందత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠ తు॥ ఇత్యుత్తరాపోశనందత్వా॥

అథ పిండప్రదానమ్। (ఉపవీతి) ఓంభూః... ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా... శ్రాద్ధే భవబనుజ్ఞయా

తిలోదకపిండప్రదానం (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ప్రాచీనావీతీ) హుతశేషం శ్రాద్ధశేషంచ సంసృజ్యపిండంకృత్వా। గోమయేనానులిప్య తత్రదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణేప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే హని (బ్రాహ్మణభావే) అగ్నావాహైక్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా॥ అథ ధారాదత్తం ఓంఅద్యపూర్వోక్త... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః.. గోత్రస్య... శర్మ..ః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండ ప్రదానే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) (త్వయా) కృతేనానేన పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని అగ్నావాహైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానేన పితుః ...ః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ తిలోదకముత్సృజేత్ ప్రేతత్వ విముక్తిసాధనమస్తు॥ దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యతా మితికర్తాన దేత్॥ అభిరమతాస్మి ఇతిబ్రాహ్మణః । అయోధ్యా ... లభేత్॥ తతః పిండము ప్సునిక్షిప్య ॥ తతః కర్తాస్నాత్వాచమ్య॥ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ తతఃగృహమాగచ్ఛేత్॥

ఇతి ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ ప్రయోగసమాప్తః.

———:O:———

అథ షోడశశ్రాద్ధ ప్రయోగః.

కర్తాస్నాత్వా॥ ఆచమ్య॥ ఓం కేశవాయస్వాహా ... శ్రీకృష్ణాయనమః ॥ ఇత్యాచమ్య ॥ పాకాంతరేణా ఽ ద్యాది షోడశశ్రాద్ధాని కుర్యాత్ ॥ అథ బ్రాహ్మణానాహూయ ॥ ఆచమ్య ॥ ఓం కేశవాయ స్వాహా . శ్రీకృష్ణాయనమ పవిత్రంధృత్వా । పూర్వోక్త ఏవంగుణ ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం అద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే ॥ కాలేఅనుష్ఠానం యథా శక్తి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । పరిసదక్షిణాంగృహీత్వా ॥ సమస్త సంప

...పదం (ఇతిప్రదక్షిణీకృత్య) (ప్రాచీనావీతీ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ పూర్వోక్త ...ఏవంగుణ...తిథౌపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయా శ్వస్సపిండీకరణంకర్తుకామస్సన్ ఊనమాసిక ద్వితీయమాసిక, త్రైపక్షికమాసిక, తృతీయమాసిక, తుర్యమాసిక, పంచమమాసిక, షాణ్మాసికఊనషాణ్మాసికసప్తమమాసికఅష్టమమాసికనవమమాసికదశమమాసిక ఏకాదశమాసిక, ద్వాదశమాసిక, ఊనాబ్దికమాసికాఖ్యాని, షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని ఆసంవత్సరాంతాత్ స్వేస్వేకాలేకర్తవ్యాన్యపితానిస్వకాలవిహితేనద్వారా వృత్తాద్యమాసికేనసహావకృష్య ప్రేతోద్దేశేన వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాంగశ్రాద్ధం అవశిష్టబ్రాహ్మణంచ అన్నేనహవిషా, ఏకోద్దిష్టవిధానేన సమానతంత్రేణ ప్రేతోద్దేశేన ఏకపాకేనాద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య (ప్రా=తీ) పితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహనిఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్ర॥ భవిష్యతి అథక్షణః ॥ పితుః గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయంతేక్షణః ఉపతిష్ఠతు। అథఊనమాసిక । ద్వితీయమాసిక । త్రైపక్షిమాసిక । తృతీయమాసిక। చతుర్థమాసిక॥పంచమషాణ్మాసిక।ఊనషాణ్మాసిక।సప్తమమాసిక । అష్టమమాసిక । నవమమాసిక । దశమమాసిక । ఏకాదశమాసిక । ద్వాదశమాసిక । ఊనాబ్దికమాశేషు...వసుగణాఖ్య శ్రాద్ధే ప్రే...తు॥...రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధే ప్రే...తు॥ వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధే ...తు॥...అవశిష్టశ్రాద్ధే...తు। ఏవంవసుగణాది శ్రాద్ధేషుచ పృథక్ పృథక్ ॥ సర్వత్రక్షణందత్వా । అథమండలపూజా। పాద్యస్థానే గోమయేన మండలముపలిప్య ప్రేపపాద్యస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు । ఇతితిలోదకంత్యజేత్ ॥ కుశతిలోదకమంజలినాగృహీత్వా॥ పితః...గోత్ర ...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదా

రభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే స్వాగత
ముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ సర్వేషాం తత్తద్బ్రా
హ్మణానాంపృథక్ పృథక్ పాద్యందద్యాత్॥ కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచ
మ్య **అథ**విష్టరః ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యై
కాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే
విష్టర ముపతిష్ఠతు॥ ఇతి విష్టరందత్వా। ఏవంప్రకారేణ సర్వేషాం
బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్యవశిష్టాంతేషు శ్రాద్ధేషు ప్రత్యేకం విష్టరం
దద్యాత్॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త తిథౌ (ప్రా-తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మ
ణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య రుద్రగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాంగాఽవశిష్టైకోద్దిష్టా
న్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే ॥ ఇతిసం
కల్ప్య ॥ కురుష్వ ॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః వదేయుః ॥ అథభూసమ్మార్జనమ్॥
అపేతవీతవిచసర్పతాతో యేఽత్రస్థపురాణాయేచనూతనాః ॥ అదాది
దంయమోఽవసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరోలోకమస్మై । ఇతిసర్వ
త్ర శ్రాద్ధదేశం సమ్మృజ్య॥ దర్భంనిరస్య॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అపహతా
అసురారక్షాంసిపిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతోగచ్ఛ
తుయత్రైషాంగతంమనః॥ ఇతిస్రాచ్ఛేనాపో య॥ సర్వత్రఉద్ధననంకృత్వా
ఉదీర్తామవరఉత్పరాసఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాః। అసుంయఈయురవృ
కఋతజ్ఞాస్తేనోఽవంతు పితరోహవేషు॥ మృదమాదాయ తిలాన్ వికిరేత్ ॥
శ్రాద్ధపాకద్రవ్యాదిప్రోక్షణమ్॥ (ఉపవీతీ) ఓంభూర్భువస్సువః... ప్రక్షో
దయాత్॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా_తరశ్శుచిః॥ (ఇతిజపిత్వా। శ్రాద్ధార్థం
సంపాదితాః సదార్థాః దేశతః కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితిభవం
తోబ్రువంతు॥ ఇతివదేత్ ॥ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు॥ శ్లో। శ్రాద్ధకాలే
గయాం ధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవంగదాధరం। తాభ్యాంచైవ నమస్కృ
త్యాతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే॥ ఇతికర్తా। ప్రవర్తయ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదే
యుః॥ పితుః ... గోత్రస్య . శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశే

హని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసనముపతి
ష్ఠతు॥ ఇతివామభాగే ఆసనందత్వా। ఏవంసర్వత్ర తత్తన్మాసిక ముక్త్వా
సర్వేషామాసనానిదద్యాత్॥ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః॥ ప్రేతస్య
మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రే
తార్థే ఇదంతే క్షణః ఉపతిష్ఠతు॥ పృథక్ పృథక్ సర్వత్ర క్షణాని
దద్యాత్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతుభవాన్॥ ప్రాప్నవానీత్యుక్త్వా॥ అర్ఘ్య
పాత్రమాసాద్య॥ ఉత్తానం ప్రోక్ష్య॥ తిలాన్వికీర్య॥ ఉదకమాపూర్య॥

శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తః ప్రేతస్వ
ధా॥ పితరం గోత్రం... శర్మాణం ప్రేతమిమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహినః॥
ఇత్యర్ఘ్యపాత్రే తిలానవకీర్య। అర్ఘ్యపాత్రే అయంగంధః॥ పుష్పార్థా
ఇమేతిలాః॥ ప్రేతాయవో జుష్టం గృహ్ణామి॥ ప్రేతపాత్రం సంపన్నం॥
సుసంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః పితరం . గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం
ప్రేతమావాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ఆయాహిప్రే...దంచ॥ స్వధా
నాభవంతుతే। స్వధానాస్మః హస్తోదకం దత్వా॥ దర్భం నిధాయ॥ ఏవం
సర్వత్రదద్యాత్॥ యాదివ్యాఆపః.. భవంతు। పితః గోత్రశర్మన్
ప్రేతమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ఏవం ఊనమాసికాదిష్వనుగుణా
న్యాద్య వశిష్టాంతేషు చ తత్తన్మాసికముక్త్వా సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం
హస్తే అర్ఘ్యందద్యాత్॥ ప్రేతాయస్థానమసి తతశ్శుద్ధోదకం॥ శ్లో॥ ఇమం
లోకం పరిత్యజ్యగతోసి పరమాంగతిమ్। మనసా వాయురూపేణ కుశే
(విప్రే) త్వాం యోజయామ్యహమ్॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రాణి ఛిత్వా విసృ
జేత్॥ తిలార్చనమ్॥ అచ్యుతప్రాచ్యుత...చ్యుత। ఇతిసర్వత్ర తిలైరభ్యర్చ్య

సంప్రదారాం దురాపన్నాం శ్రియమ్। పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతమ
రణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రే
తార్థే గంధాఉపతిష్ఠంతు ఏమిత రేషాంభోక్తౄణాం సమంత్రకం
ప్రత్యేకం గంధందత్వా॥ పుష్పార్థా ఇమేతిలాః ఉపతిష్ఠతు॥ అథవర్ణాభ
రణ అంగుళ్యాభరణాదికం సర్వత్ర దద్యాత్। తదభావే హిరణ్యం వా

దద్యాత్॥ అథవస్త్రదానం। యువాసువాస్తాః... దేవయంతః పితః...
గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాది షోడశై
కోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంతః ప్రావరణీయార్థంబహిః ప్రావరణీ
యార్థ మిదమాచ్ఛాదనద్వయ ముపతిష్ఠతు॥ ఇతివస్త్రద్వయందద్యాత్
సర్వత్రవస్త్రద్వయందద్యాత్॥ పవిత్రార్థం సతిలాఇమేకుశాః॥ ఇతిసర్వే
షాం ప్రత్యేకం కుశాన్దత్వా సర్వేషా మర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంక
ల్పసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ ప్రేతాయస్వధితమస్తు॥ అథప్రేత
మండలోద్వర్తనంకరిష్యే॥ అథప్రేతాహుతిపాత్రే అభిఘార్య॥ తత్ర
చరుంనిధాయ॥ పునరభిఘార్య॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ
(ప్రాచీనావీతి, పితుః.. గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా
దారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు భవదనుజ్ఞ
యా ప్రేతాహుతిం హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య అథలౌకికాగ్నిం ప్రజ్వా
ల్య॥ దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇత్యప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥
మేక్షణమాదాయ। తేనతూష్ణీమన్నమాదాయ॥ పిత్రే — గోత్రాయ—
శర్మణే ప్రేతాయా ముష్మైయమాయచస్వాహా ఇతిహుత్వా। ఏవంప్ర
కారేణ తస్మిన్నగ్నావష్టావశాహుతీర్హుత్వా ॥ (షింశత్యాహుతీర్హుత్వేతి
కేచిత్) యమాయేదంనమమ ఇత్యుక్త్వా॥ మాత్రే—గోత్రాయై—
దాయై ప్రేతాయై యమాయచస్వాహా॥ ఇతిస్త్రియః॥ దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఇతిపునరప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ భోజనపాత్రాణ్యుపస్తీర్య॥
తేషుమేక్షణేనైవ సహాహుతశేషం కించిత్కించిన్నిధాయ॥ శేషం పిండార్థం
నిదధ్యాత్॥ మేక్షణంప్రక్షాళ్య॥ తదగ్నౌ ప్రహృత్య। అథత్యక్త్వా॥
[ఉపవీతి] ఓంభూర్భువస్సువః — ప్రచోదయాత్॥ ఇత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య॥
[ప్రాచీనావీతీ] దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతికూర్చోదకేనా ప్రదక్షిణం పరిషి
చ్య॥ హస్తోదకందత్వా। పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ
స్త్వాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత
మసిమాస్యక్షేష్ఠాఅముత్రాఽముష్మిన్ లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రే

థాపిదథేపదమ్ । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥ స్వధా శ్రీవిష్ణో అన్నం
రక్షస్వ॥ ఇతిద్విజాంగుష్ఠమన్నే నివేశ్య॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత
ఏతత్తే అన్నం సపరికరం పితా...గోత్రః శర్మా ప్రేతో దేవతేదమన్నం
సపరికరం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్స
ర్వం అమృతస్వరూపం రాజతం పాత్రముక్షయా వటచ్ఛాయేయం ప్రేతే
...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమన్నం సోపస్కరం సవ్యంజనం
సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థం
ముపతిష్ఠతు॥ ఇతిపితృతీర్థేన తిలోదకంత్యజేత్ ॥ ఏదమితరేషూన మాసి
కాదిశ్రాద్ధేషు పృథివీతేపాత్ర మిత్యాదితత్తచ్ఛ్రాద్ధే ప్రేతతృప్త్యర్థ
ముపతిష్ఠత్విత్యంతంకృత్వా॥ స్త్రీకి నీలాగున చెప్పవలయును॥ మాతః
...గోత్రే...దాయిప్రేతే ఏతత్తేఅన్నమిత్యాదిమాతా...గోత్రా...
దాయీప్రేతా దేవతేదమన్నమిత్యాది॥మాత్రేగోత్రాయై . దాయ్యై
ప్రేతాయై... ప్రేతతృప్తిద్వారేత్యాదిస్త్రియః॥ ప్రేతధారాదత్తం॥ ఓం
అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ ప్రాచీనావీతీపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యైకా
దశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు పితరం...గోత్రం...
శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (త్వయా) క్రియమాణై రేభిః మరణదినాదా
రభ్య ఏకాదశేహని ద్విరావృత్తాద్యమాసిక, ద్వితీయమాసిక. త్రైపక్షిక
మాసిక, తృతీయమాసిక, చతుర్థమాసిక, పంచమ మాసిక, షాణ్మా
సిక, ఊనషాణ్మాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమ మాసిక,
దశమ మాసిక, ఏకాదశ మాసిక, ద్వాదశ మాసిక, ఊనాబ్దిక మాసి
కాఖ్యైష్షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధైః స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యైః దేశకాలవైప
రీత్యశంకయా శ్వస్సపిండీకరణంకర్తుం అన్నాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్ట విధా
నేన స్వకాలవిహితేనాద్య మాసికేన సహ సమానతంత్రేణాపకృష్యకృ
తైః వసుగణ రుద్రగణ వృషోత్సర్జనావశిష్ట బ్రాహ్మణభోజనాఖ్యైరేకోద్ది
ష్టాన్న శ్రాద్ధైశ్చపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వా
రా ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇత్యుక్త్వా తిలోదక
ముత్సృజేత్। ప్రేతత్వవిముక్తిరస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః భోక్తారోవదేయుః

ఉపవీతీ॥ ఓం భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ (ప్రాచీనావీతి. సర్వేషాం హస్తోదకందత్వా॥ ప్రేతే అమృతమస్తు॥అమృతోపస్తరణమసి(నివీతీ)ప్రేతభుజ్యతామ్॥బ్రాహ్మణభోజనం॥ ఓంప్రాణాయస్వాహాఽసమానాయస్వాహాపంచమంత్రాన్జపిత్వా॥యథాసుఖంజుషధ్వం॥ ఇతివదేత్॥ అథవికిరదానం॥భోక్తౄన్తృప్తాన్ జ్ఞాత్వా భోజనాంతే భుక్తశేషాత్॥ కించిదన్నమాదాయ॥ (ప్రాచీనావీతి) పితః ...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత మరణ దినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు ప్రేతార్థే ఏషతృప్తిః ఇతికర్తావదేత్॥ అస్తుతృప్తిః ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ అత్రవికిరపిండం తూష్ణీందద్యాత్ అమృతాపిధానమసి॥ శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం। అర్థినాముదకందత్త మక్షయ్యముపతిష్ఠతుః ఇత్యుత్తరాపోశనాని సర్వత్రదత్వా అథపిండప్రదానం॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ (ప్రాచీ) పితుః...గోత్రస్య ..శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధె రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధే వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టశ్రాద్ధేచ పిండప్రదానం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ హుతశేషం భుక్తశేషంచ సంసృజ్య నవదశపిండాన్కృత్వా॥

(హోమశేషాన్నమును, భుక్తశేషాన్నము నొకటిగాకలిపి ౧౯ పిండములఁజేయవలయునుభుక్తశేషాన్నమనగా భాండమందుమిగిలినది)

అథగోమయేనానులిప్య। పిండస్థాన ఏతద్దర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దుర్భోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥౧॥ పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యమాసికాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండ ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ... శర్మణేప్రేతాయ మరణదినా...హాని ఊనమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రేగోత్రాయ... శర్మణేప్రేతాయ మరణదినా...హాని ద్వితీయమాసికాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధె ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే... గోత్రాయ ...శర్మణేప్రేతాయ మరణదినా...హాని త్రైపక్షికమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ

...తృతీయ .. ... ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ...
శర్మణే ప్రేతాయమరణదినా...హాని చతుర్థమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... గోత్రాయ ... ప్రేతా
యమరణదినా ... హాని పంచమమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ...ఏష
పిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిత్రేషాణ్మాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ..ః ఉపతిష్ఠ
తు। పిత్రే ...ఊనషాణ్మాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే . ఉపతిష్ఠతు ॥ పిత్రే
...సప్తమమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే... అష్టమమా
సికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే .. ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... నవమాసికైకో—
శ్రాద్ధే —ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...దశమాసికైకో —శ్రాద్ధే—ఉపతిష్ఠతు
పిత్రే—ఏకాదశమాసికైకో ... తు॥ పిత్రే ... ద్వాదశ మాసికై
—శ్రాద్ధే—ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే—గోత్రాయశర్మణే ప్రేతాయ మరణ
దినాదారభ్యైకాదశేహాని ఊనాబ్దికమాసి—శ్రాద్ధే—తు॥ వసుగణా
ఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే—ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే— రుద్రగణాఖ్య—
ప్రేతార్థే ఏషపిండ ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే— వృషోత్సర్జనాంగ ఏకోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే—అవశిష్ట—ర్థే ఏషపిం
డః—తు॥ అథపిండస్యోపర్యే తత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ ఇతితిలోదకాని
దత్వా। అంజనాభ్యంజనముపతిష్ఠతు॥ భోగనివృత్త్యర్థం తాంబూల
ముపతిష్ఠతు॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా॥ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేత
స్య ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ఆద్యాది
షోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేషువసుగణాఖ్య రుద్రగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాంగ
అవశిష్టశ్రాద్ధేచపితరం—గోత్రం ...శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య(త్వయా)
(మయా) దత్తైః పిండైః॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య
మరణాదినాదారభ్యైకాదశేహాని ఆద్యమాసిక ... వృషోత్సర్జనాంగ
అవశిష్టాంతైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానైశ్చ పితుః
—గోత్రస్య —శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతో
బ్రువంతు॥ ఇతి తిలోదకంత్యజేత్॥ ప్రేతస్య ప్రేతత్వముక్తిరస్తు॥ ఇతి
బ్రాహ్మణా— —। దత్తాని శ్రాద్ధాని అభిరమ్యంతామితికర్తావదేత్
అభిరమతాస్మ॥ ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ తతః పిండాన్యప్సునిక్షిపేత్॥
కర్తాస్నాత్వాఽచమ్య॥ ఇతిషోడశ శ్రాద్ధప్రయోగస్సమాప్తః

(ద్వాదశాహస్సు) పునస్సంధానాగ్నిముఖమ్.

ఆచమ్య—ఏవంగుణ—తిథౌ—మమోపాత్త సమస్త దురిత
క్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం విచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్నిం పునస్సం
ధాస్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। తతశ్శ్వేత
తండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలంచతురశ్రం మండలం కల్పయి
త్వా॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథో
దీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్॥ ఇతిద్వాభ్యాం దర్భాభ్యా
ముల్లిఖ్య॥ అద్భిరభ్యుక్ష్య॥ శేషమృత్సృజ్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమిత్య
గ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ ఇత్యగ్నిమిద్ధ్వా॥ సమిధ
మాదాయ సమిద్ధోమంకుర్యాత్॥ ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం
దేవేభ్యో హవ్య వహానః। ప్రజాన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధే
హ్యజ స్రోదీదిహినోదురోణే॥ ఇత్యగ్నౌ సమిధంక్షిప్త్వా॥ ఓమ్చత్వారిశృం
గాత్రయో అస్యపాదా...జాతవేద్యనమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ అతశ్చతు
ష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనాంతంకృత్వా॥ ఏకం...
ద్వే...త్రీణి...చత్వారి ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా॥ ఓం భూర్భువస్సువ
స్స్వాహా॥ ఇతిహుత్వా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ। ఇత్యుక్త్వా స్రువేణాజ్యం
స్రుచిసకృద్గృహీత్వా॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమ
యా అసి। అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషే యానో ధేహి
భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ॥ నానాప్రకారేణ సంభా
విత సకలదోష నిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓం భూర్భువ
స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అగ్నేత్వమగ్ స్థాః... ప్రాసావీః॥
ఓం భూః... ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థంసప్త
హోతారం హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అదితేనుమన్యస్వ॥ అనుమ...
ప్రసువ॥ ఇతిసమంతం పరిషిచ్య॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి।మహోహ

విర్హోతా। సత్యహానిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్ ।అచ్యుతమనా ఉప
వక్తా । అనాధృష్యశ్చ ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య
ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధేనామన్ । విధేమతేనామ । విధేస్త్వమ
స్మాకంనామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేదిమా
మనుష్యః నమోదివే। నమః పృథివ్యైస్వాహా। వాచస్పతయే ।బ్రహ్మణ
ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదంనమమ । అదితేన్వమగ్గ్స్థాః...ప్రాసావీః॥ ఆచమ్య
...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్ చత్వా
రిశృంగా... దేవసవితః ప్రసువ । అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం
నమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥
ఏవం తండులహోమం కుర్యాత్॥ ఏవంగుణ...ర్థం ఆహుతి సంసర్గ
దోషనివృత్త్యర్థం వనస్పతి హోమంకరిష్యే। యత్రవేత్థవనస్పతేసదేవా
నాంగుహ్యానామాని । తత్రహవ్యానిగామయ ॥ వనస్పతయఇదనమమ॥
అదితేన్వ...ప్రాసావీః॥ అగ్నేత్వంనో... శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు।ఇతి
సాక్షతోదకంవిసృజ్య స్వస్తిశ్రద్ధాం...తదస్తుతే। చతుస్సాగరపర్యంతం
...అభివాదయే ॥

అథ ప్రేతసపిండీకరణ ప్రయోగః

అథనిమంత్రణమ్॥ ద్వాబ్రాహ్మణౌదైవేనిమంత్ర్య ॥ ప్రేతార్థ
మేకంనిమంత్ర్య। తత్పిత్రాదీనాంత్రీన్ బ్రాహ్మణాన్ నిమంత్ర్య॥ విష్ణ్వ
ర్థమేకంనిమంత్ర్య। తతఃవేదపారగబ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ॥
పవిత్రంధృత్వా। ఆచమ్య॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీ
నావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతవిముక్తిద్వారా
వస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీక
రణాఖ్యైకోద్దిష్టశ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాసంభవ

త్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య తిలాన్ దర్భాన్ యథాశక్తి దక్షి
ణాంచ గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమ...పదం॥ యావతీర్వై దేవ
తాస్తాస్సర్వా వేద విది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో
వే ద వి ద్భ్యో ది వే ది వే న మ స్కు ర్యా
న్నాశ్లీలంకీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి॥ ఇతిప్రదక్షిణీకృత్య॥
(ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తి ద్వా
రావస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని దేశ
కాలదేహధర్మవైపరీత్యశంకయాఽద్యసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం
కర్తుం మధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ కర్తుంఅధికారసంపదస్తు
కాలశ్చముఖ్యకాలోస్తు॥ పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు॥ సర్వేపాకా శ్చ చయో
భవంతు (ఉపవీతి) ఓంభూః॥ ఓంభువః ... ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ
(ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య
ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే పితుః...గోత్రస్య ...
శర్మణః ప్రేతస్యతత్పితృ పితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః... శర్మ
భిః వసురుద్రాదిత్యరూపైః స్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారావస్వా
దిపితృలోకావాప్త్యర్థంపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్ట
విధానేన ప్రేతోద్దేశేన తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ...
గోత్రాణాం...శర్మణాంవసు రుద్రా దిత్య రూపాణాం పార్వణవిధానేన
ఏవముభయాత్మకం ఉభయతో దైవికం కాలకామకసంజ్ఞకవిశ్వే దేవ
పూర్వకం విష్ణ్వంతం పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా
దారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన
హవిషా పార్వణవిధానేన అగ్నౌకరణవర్జ్యేన ఏకపాకేన సమాన
తంత్రేణ సద్యైవంఅద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ప్రా—తీ॥
పితుః .. గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశే
హని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్ర॥ ఉపవీతి॥
కాలసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాంస్థానే అహావనీయార్థే క్షణందత్వా
భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ ఇతి బ్రాహ్మణో

వ దేత్ . కామసంజ్ఞకవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానే ఆహవనీయార్థేక్షణం దత్వాభవద్భిఃక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః అస్తుకరణీయః (ప్రాచీ) పితుఃగోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణదివాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాద్యేకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయం తేక్షణః ఉపతిష్ఠతు। ఇతి ప్రేతార్థమేకం బ్రాహ్మణంనిమంత్రయేత్॥ తత్పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూపస్యస్థానే ఆహవనీయార్థేక్షణందత్వా భవద్భిః క్షణః॥ ప్రసాదః కరణీయః॥ ఇతిపితృర్థమేకంబ్రాహ్మణంనిమంత్రయేత్। అస్తుకరణీయః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్ తత్పితామహస్య ... గోత్రస్య ... శర్మణః రుద్రరూపస్యస్థానే—కరణీయః॥ ఇతిపితామహార్థమేకం బ్రాహ్మణం నిమంత్రయేత్। అస్తుకరణీయః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్॥ తత్ప్రపితామహస్య —గోత్రస్య—శర్మణః ఆదిత్యరూపస్యస్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణందత్వాభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః అస్తుకరణీయః ఇతి ప్రపితామహార్థమేకంనిమంత్రయేత్॥ ఉపవీతీ॥ శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీ మహావిష్ణోస్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణందత్వా—అస్తుకరణీయః॥ ఇతివిష్ణ్వర్థమేకం నిమంత్రయేత్॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మచారిభిః। భవితవ్యం భవద్భిశ్చ (త్వయా) (మయా చ) శ్రాద్ధకర్మణికరిష్యే॥ కురుష్వ॥ అథ గోమయేన మండలత్రయంకృత్వా॥ విశ్వేదేవార్థం విష్ణ్వర్థంచ ప్రథమమండలం చతురశ్రం। ప్రేతార్థం మధ్యమమండలం వర్తులం। తత్పిత్రాద్యర్థం తృతీయం వర్తులం॥ ఇతిమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) కాలకామకసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం విష్ణోశ్చపాద్యస్థానే ఇదమాసనం। సాక్షతా ఇమేకుశాః పుష్పసహితా ఇమేఅక్షతా॥ అయంగంధః ఇమేకుశాః॥ సకలారాధనైస్స్వర్చిత మస్తు॥ (ప్రాచీ) పితః—గోత్ర— శర్మన్ ప్రేతపాద్యస్థానే దర్భాసనం ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపరి తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం పాద్యస్థానే సతిలాఇమేకుశాః పుష్పసహిత ఇమేతిలాః॥ అయంగంధః॥ ఇమేకుశాః। సకలారాధనైస్స్వర్చిత మస్తు॥ భోక్తారంమండలస్య ప్రాఙ్ముఖముపవేశ్య॥ తత్రఆసనందద్యాత్॥ స్వయం ప్రత్యఙ్ముఖం ఆసీనః॥ (సవ్యం) కాలకామకసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః స్వాగతం॥ ఇత్యుదగపవర్గం దర్భంనిరస్యేత్॥ సుస్వాగతం॥ కాలకామక సంజ్ఞక విశ్వేదేవాఃస్వాగత

మిదంవః పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోసిద్దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యేనాభ్యజ్య॥ శంనోదేవీరితి ఉదకమభిమంత్ర్య। శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ అభిమంత్రితజలేన పాదౌప్రక్షాళ్య॥ చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని। తేనపవిత్రేణ శుద్ధేనపూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్య . ద్వారమర్చిమత్పవిత్రం జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్। అమృతస్య ధారా బహుధా దోహమానం చరణం నో లోకే సుధితాం దధాతు॥ అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ శ్లో॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః॥ పవిత్రంధృత్వా। విప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా॥ (ప్రాచీనావితీ) పితః...గోత్ర ..శర్మన్ప్రేత మరణదినారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్య కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే స్వాగతముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ తత్పితః ... గోత్రశర్మన్...వసురూపస్వాగతం॥ ఇతిదక్షిణాపవర్గం దర్భంనిరస్యేత్॥ సుస్వాగతం॥ పిత్రాదిపాద్యస్థానే ఆసనందద్యాత్॥ తత్పితః.. గోత్ర... శర్మన్ వసురూపస్వాగతమిదంవః పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసిజ్యోతి...రశ్మిభిః॥ చరణం పవిత్రం...తింతరేమ॥లోకస్య... భిః...ఇతివిప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ ఏవమేవ పితామహ ప్రపితామహ యోరపి పాదప్రక్షాళనంకుర్యాత్॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్వాగతం॥ సుస్వాగతం...తతః ఆసనందత్వా॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్వాగతం మిదంవః పాద్యం॥ ఇతి పాద్యందద్యాత్॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసి ..రశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రం... తంతిరేమ ॥ లోకస్య . రశ్మిభిః .. ఇతిపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ కర్తా పాదౌప్రక్షాళ్య॥ ఓం కేశవాయస్వాహా... శ్రీకృష్ణాయనమః (ఇత్యాచమ్య) కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్త్వాంజయంవోవిష్టరః॥ అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్రోపవిశామః కామసంజ్ఞిక విశ్వే

దేవాః భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయంవోవిష్టరః॥ అత్రోప
విశంతు భవంత,। అత్రోపవిశామః (ప్రాచీనావీతి) పితుః
...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీ
కరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే విష్టరార్థమయంకుశః॥ ఇతిప్రేతస్థానే విష్ట
రందత్వా॥ తత్పితః...భూర్భు...స్తాం అయంవోవిష్టరః॥ అత్రోప
విశంతు॥భవంత ఉపవిశామః॥ తత్పితామహ-భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం
ఉపవిశామః॥ తత్ప్రపితామహ—భూర్భువస్సు—ఉపవిశామః॥ (ఉప
వీతీ) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయం
వోవిష్టరః అత్రోపవిశంతు భవంతు॥ ఉపవిశామః॥ విష్టరాంతే పవి
త్రం విసర్జయేత్॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాం ధ్యాత్వా ధాత్వాదేవం
జనార్దనం వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వాతత్శ్రాద్ధంకర్తావదేత్ ప్రవర్తయ
ఇతిబ్రాహ్మణాః వదేయుః ఆచమ్య॥ నూతన పవిత్రంధృత్వా॥ ఓంభూ
ఓం భువః— పూర్వోక్త—పుణ్యతిథౌ (ప్రా—తీ) పితుః—గోత్రస్య
—శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్య
శోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే॥
సవ్యం॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ శుచుష్వ॥ అపేతవీతవిచసర్పతాత్తోయేత్రస్థపురా
ణాయేచనూతనాః అదాదిదంయమోవసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపిత
రోలోకమస్మై॥ ఇతిశ్రాద్ధ భూమిందర్భేణ సమ్మృజ్య॥ అపహతా అసు
రారక్షాగ్ంసిపిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను॥ ఆన్యతేరితో గచ్ఛంతు
యత్రాస్యగతంమనః॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥ ప్రేతస్థానేపుర్వ
కూర్చేనావోక్ష్య॥ తత్రవర్తులాకార మండలంకృత్వా॥ ఉదీర్తా మవరో
త్పరోన్మధ్యమః పితరస్సోమ్యాః। అస్తుంయ ఇయాయావృకఋతజ్ఞాస్సనో
వత్తు ప్రేతోహావే। తిలాన్‌వికిరేత్॥...అవహ...హావేష॥ ఇతివర్తులా
కార మండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానేయవోద కేనావో
క్ష్య॥ తత్రచతురశ్ర మండలంకృత్వా॥ విష్ణుస్థానే కూర్చేనావోక్ష్య॥

తత్రిత్రికోణాకార మండలంకృత్వా ॥ శ్రాద్ధపాకద్రవ్యాది ప్రోక్షణం ।
ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ । శ్లో॥ అపవిత్రపవిత్రోవాసర్వావస్థాంగతో
పివా, యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ ఇతి అన్నాది
పాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య। శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః
కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఇతివదేత్ ॥
శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు, ఇతిప్రత్యూచుః॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యా
త్వా ధ్యాత్వాదేవం జనార్ధనమ్ । వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వా తత
శ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే । ఇతికర్తావదేత్ ॥ ప్రవర్తయ ఇతి ప్రత్యూచుః ॥
కాలసంజ్ఞక విశ్వేషాం దేవానామిదమాసనం॥ సుఖాసనం ॥ కామసం
జ్ఞకవిశ్వేషాం దేవానామిదమాసనం । సుఖాసనం । కాలకామక సం
జ్ఞక విశ్వేదేవ దైవేక్షణః క్రియతామ్ ॥ ఓం తథా ॥ ప్రాప్నువంతు
భవంతః ॥ ప్రాప్నవామః । అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య ॥ ఉత్తానేప్రోక్ష్య॥
ఉద్ధృత్య ॥ యవాన్వికీర్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శన్నోదే వీరభిష్టయ
ఆపోభవంతుపీతయే శంయోరభిస్రవంతునః। శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ ఇతిద్వితీయపాత్రే ఉదకం
నినీయ॥ యవోసిధాన్య రాజోవావారుణోమధుసంయుతః నిర్ణోద స్సర్వ
పాపానాం పవిత్రమృషి భిస్స్మృతమ్ ॥ అర్ఘ్యపాత్రే యోర్యవాన్నిక్షిప్య
అర్ఘ్యపాత్రేఅమీగంధాః ॥ పుష్పార్థా ఇమేఅక్షతాః ॥ అయంకుశః
అయంకుశః॥ కూర్చ్పేదకేనఅష్టా_అస్తుకాలసంజ్ఞ కేభ్యోవిశ్వేభ్యోదే
వేభ్యోవోజుష్టంగృహ్ణామి॥ కామసంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవోజుష్టం
గృహ్ణామి॥ వఃపాత్రేసంపన్నే ... స్వాహార్ఘ్యా స్వాహార్ఘ్యా సంతర్ఘ్యా ॥
యవాన్ దర్భానాదాయ । కాలకామసంజ్ఞక విశ్వాన్ దేవాన్భవత్సు
ఆవాహయిష్యే । ఆవాహయవిశ్వేదేవాస ఆగతశృణుతామ ఇమగ్ంహ
వం ఏవంబర్హిర్నిషీదత। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ంహావంమే॥యేఅంత
రిక్షేయ ఉపద్యవిష్ఠ। యేఅగ్నిజిహ్వాఉతవాయజత్రా ఆ స ద్యాస్మి

స్వర్ణహిషీమాదయధ్వమ్॥ శ్లో॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వే దేవా మహాబలాః యేహ్యత్రవిహితాశ్రాద్ధే సావధానభవంతు తే॥ సావధానాస్మః బ్రాహ్మణహస్తేకూర్చేనాపః ప్రదాయ॥ బ్రాహ్మణహస్తే దర్భం నిధాయ॥ యాదివ్యాఅపః పయసాసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః॥ హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తానఅపశ్శగ్గ్ స్యోనాస్సుహవాభవంతు॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః ఇదంవో అర్ఘ్యం॥ అస్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం॥ యాదివ్యాఅపః పయసాసంబభూవుర్యా—భవంతు॥ కామసంజ్ఞిక విశ్వేదేవా॥ ఇదంవో అర్ఘ్యం ఆస్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం (దత్వా) కాలకామకసంజ్ఞికేభ్యో దేవేభ్యస్థానమసి। ఇత్యర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్। తతశ్శుద్ధోదకం। అర్చనంకుర్యాత్॥ అర్చతప్రార్చత ప్రియమేధాసోఅర్చత అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత అర్చత ప్రార్చత। గంధద్వారాందురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ కాలకామసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః అమీవోగంధాః। సుగంధాః। ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే॥ కాలకామకసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః... పుష్పాణి సుపుష్పాణిధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వతంయోఽస్మాన్ ధూర్వతితంధూర్వయంవయం దూర్వామః। కాలకామక... విశ్వేదేవాః అయంవో ధూపః సుధూపః। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోఽపఘ్నం నిరృతిం మమ పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహజీవనంచదిశోదిశ॥ కాలకామక... దేవాః అయంవో జ్యోతిః। సుజ్యోతిః యువాసువాసాః పరివీతఆగాథ్స ఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః। తంధీరాసః కవయఉన్నయంతిస్వాధియో

మనసాదేవ్యయంతేః॥ కాలకామక_దేవాః॥ అంతఃప్రావరణార్థం బహిః॥ ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థం మిదంవో వాసః॥ సువాసః తదభావేసాక్షతాఇమేకుశాః॥ఇతిఅర్చనం సంపూర్ణమ్॥అస్తుసంకల్పసిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రేతపిత్రాద్యర్చనంకరిష్యే॥(ప్రా).. త్రిపితుః .గోత్రస్య..శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే ఆసనముపతిష్ఠతు॥ తత్పితుః_గోత్రస్య_శరణః వసురూపస్యపిత్రర్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం॥తత్పితామహస్య_గోత్రస్య ... శరణఃరుద్రరూపస్య పితామహార్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం తత్ప్రపితామహస్య —— గోత్రస్య ... శర్మణఃఆదిత్యరూపస్యప్రపితామహార్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనంపితుః_గోత్రస్య——శర్మణఃప్రేతస్య మరణదినారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే—— ప్రేతార్థేఅయం తేక్షణఃఉపతిష్ఠతు॥ తత్పితఃసపిండీకరణాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణఃక్రియతాం॥ ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతుభవాన్॥ ప్రాప్నువాని॥ తత్పితామహసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేక్షణఃక్రియతాం॥ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతు భవాన్॥ ప్రాప్నువాని॥తత్ప్రపితామహసపిండీకరణాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం॥ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతుభవాన్॥ప్రాప్నువాని॥ప్రేతార్థం బ్రాహ్మణాగ్రేదక్షిణాగ్రాన్ దర్భాంత్సగ్_స్తీర్య॥ తేష్వర్ఘ్యపాత్రమేకమాసాద్య॥ఉత్తానంప్రోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥తిలాన్వికీర్య॥ ఉదకమాపూర్య॥ శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః । ఇతి ప్రేతపాత్రే ఉదకంనినీయ।తిలోసిసోమ దేవత్యోగోసవే దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నః ప్రేతపిహి॥ - పితరం...గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః॥ ఇతి ప్రేతపాత్రేతిలాన్ క్షి ప్త్వా॥ ప్రేతాయవో జుష్టంగృహ్ణామి॥ప్రేతపాత్రంసంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః॥ తత్పిత్రాద్యర్థం త్రీణిపాత్రాణ్యాసాద్య॥ ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥ తిలాన్వికీర్య॥అమ్మఆగంతతత్పితరో దేవయానాంత్సముద్రాంత్సలిలాన్ సావ

ణ్ణానస్మిన్లోకే సర్వాకామాన్ లభంతేఽక్షీయ మాణాముప దుహ్యా తామిమాఆపః॥అపఆనీయ॥ఆమఆగంతతత్పితామహా దేవయానాం... ఆపః॥అపఆనీయ——ఆమఆగంతతత్ప్రపితామహాదేవయానాం ... ఆపః॥ అపఆనీయ॥ శంనో దేవీ... వంతునః॥ ఇతి॥

ఆమఆగంత తద్భర్తృమాతరోదేవయానాం...ఆపః॥శంనోదే... నః॥ఆమఆగంత తద్భర్తృపితామహ్యో దేవయానాం . ఆపః॥ శంనో దే...నః॥ఆమఆగంత తద్భర్తృప్రపితామహ్యోదేవయానాం...ఆపః॥ శంనోదే... నః ఇతిస్త్రియః॥

తిలోసిసోమదేవత్యోగోసవేదేవనిర్మితఃప్రత్నవద్భిః ప్రత్నస్స్వధయేహి॥ తత్పితరం...గోత్రం——శర్మాణంవసురూపమిమాన్లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్పితృపాత్రేతిలాన్క్షిప్త్వా॥ తిలోసిసోమదేవత్యో...స్వధయేహి॥ తత్పితామహం...గోత్రం——శర్మాణం రుద్రరూపమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్పితామహపాత్రేతిలాన్క్షిప్త్వా॥ తిలోసిసోమదే——యేహి॥ తత్ప్రపితామహం ...గోత్రం...శర్మాణం ఆదిత్యరూపమిమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్రపితామహపాత్రేతిలాన్క్షిప్త్వా ॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధు॥మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః॥ మధుద్యౌరస్తునఃపితాఃమధు॥ మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ంఅస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః ॥ ఇతిప్రేతపాత్రేమధుంనిధాయ॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః మధుద్యౌరస్తునఃపితా॥మధు॥ మధుమాన్నో

వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః॥మాధ్వీర్గావో భవంతునః॥ మధు॥ ఏవంతత్పితృపితామహ ప్రపితామహ పాత్రేషు మధుంనిధాయ ॥ అథ ఉదకాలోడనం ॥ సోమస్యత్విషిరసితవేవ మేత్విషి ర్భూయాద్దమృతమసి మృత్యోర్మాపాహిదిద్యోన్మాపాహ్యాక వేష్టాదండశూకాః॥ ఇతిదక్షిణహస్తసర్వాంగుళీభిః తత్పితృపితామహ ప్రపితామహపాత్రోదకమ్ప్రదక్షిణం క్రమేణ పరిప్లావ్య॥ అనఁగా పైమంత్రముం జెప్పుచుఁ గుడిచేతి వ్రేళ్ళతోఁ తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహ పాత్రమునందలి యుదకము నొకదాని వెనుక నొకటి గలియఁ బెట్టవలయును.

అవేష్టాదండశూకాః॥ ఇతి తత్పాత్రస్థం తృణాదిక మంగుష్ఠానామికాభ్యాం గృహీత్వా॥ అనఁగా అర్ఘ్యపాత్రమందుండు తృణము మొదలగువానిని అంగుష్ఠానామిక వ్రేళ్ళతోఁదీసికొని॥ నిరస్తం సముచేశ్శిరః ॥ తత్తృణందక్షిణతోనిరస్య॥ అనఁగా ఆతృణమును దక్షిణముగాఁ బారవేసి నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఇతిస్మరణం కృత్వా॥ అపఉపస్పృశ్య॥ శన్నోదే...వంతునః॥ ఇతిప్రోక్ష్య॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయం గంధః॥ ఇమాని పుష్పాణి ॥ భృంగరాజపత్రాణిచ, అయంకుశః, ఇతిపాత్రత్రయేషు దర్భతృణాని నిధాయ॥ స్వర్చితమస్తు॥ ఇత్యుక్త్వా॥స్వధానమః (నమమ) ఇత్యుక్త్వా ॥ పిత్రేతే జుష్టంగృహ్ణామి॥ పితామహాయ తేజుష్టంగృహ్ణామి ॥ ప్రపితామహాయతే జుష్టంగృహ్ణామి॥స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యా స్సంత్వర్ఘ్యాః॥తత్పితృపాత్రంసంపన్నం॥ తత్పితామహపాత్రంసంపన్నం॥ తత్ప్రపితామహపాత్రం సంపన్నంసుసంపన్నం॥దక్షిణాభిముఖస్తిష్ఠన్ః పితరం...గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతంభవతస్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ఆయ హిప్రేతసోమ్యా గంభీరైః॥పథిభిఃపూర్వ్యైః।ప్రజామస్మభ్యం దదద్రయించ దీర్ఘాయుత్వం

చశ్శతశారదంచ॥ ఇత్యావాహ్య। తత్పితరం ... గోత్రం...శర్మాణంవసు
రూపంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ఆవాహయ॥ తత్పితామహం...గోత్రం
...శర్మాణంరుద్రరూపంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ తత్ప్రపి
తామహం...గోత్రం...శర్మాణం ఆదిత్యరూపం భవత్సు ఆవాహయి
ష్యే॥ఆవాహయ॥ ఉశంతస్త్వాహవామహఉశంతస్సమిధీమహి। ఉశంనుశ
తఆవాహపితౄన్‌హవిషేఅత్తవే॥ ఇత్యావాహ్యఉపస్థానం॥ అయంతుడనః
పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్‌యజ్ఞేస్వధ
యామదంత్వధిబ్రువంతుతేఽవంత్వస్మాన్॥ (ఇతితత్పిత్రాదీనుపస్థాయ)
సావధానాభవంతుతే॥ ఇతికర్తావదేత్॥ సావధానాస్స్మః॥ ఇతిబ్రాహ్మ
ణోవదేత్) తతః అగ్నిమాసీయ॥ నిధాయ॥...అగ్నింప్రజ్వాల్య॥అగ్నే
ర్దక్షిణతః సవ్యపాణేరంగుష్ఠానామికాభ్యాంపృథివీమభిమృశ్య॥ సోమస్య
త్విషిరసితవేపమేత్విషి. భూన్‌యాదమృతమసిమృత్యోర్మాపాహిదివో
న్మాపాహ్యవేష్టాదందశూకానిరస్తంనముచేశ్శిరః॥ యేపార్థివాసఃపితరో
యఆంతరిక్ష్యాయేదివ్యాయేచదిశ్యాః॥ యేశామ్మృతాబభూవుసేఅస్మిన్
యజ్ఞేసమవయంతామ్॥ ఇతిజపిత్వా॥ ఆచమ్య ..పూర్వోక్త ఏవంగుణ
... పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)పితుః_గోత్రస్య—శర్మణః ప్రేతస్య మర
ణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ఉదక
సంయోజనం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య కాలేఅనుజ్ఞార్థంయథాశక్తిప్రాయ
శ్చిత్తంకరిష్యే॥ పరివద్దక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసంప—పదం॥ పితుః
—గోత్రస్యశర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీ
కరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ఉదక సంయోజనం కర్తుం అధికారసంప
దస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు ॥ ఉదకసంయోజనాధికారసిద్ధిరస్తు ॥ ఓం
భూఃఓంభువః—పూర్వోక్త—తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) పితుః—గోత్రస్య..
శర్మణఃప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్ది

ష్టాన్న శ్రాద్ధే పితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య। తత్పితృపితామహ
ప్రపితామహైః...గోత్రైః ... శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైస్సహాసమా
నోదకసాపిండ్యసిద్ధిద్వారానస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం పితుః ... గోత్ర
స్యశర్మణః ప్రేతస్యపాత్రస్థోదకం ప్రథమద్వితీయతృతీయాంశం తత్పితృ
పితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాంపాత్రస్థోదకైస్సహసంయోజయిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య॥ సంయో
జయ। ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్॥అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిదద్యాత్॥ అర్ఘ్యసం
యోజనాంగగోదానంకుర్యాత్॥ అథప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (ఏకాం
శం) ఆదాయ॥ ప్రేతపాత్రస్థోదకంపిత్రాదిపాత్రేష్వాసించేత్॥సమానీవ
ఆకూతిః। సమానా హృదయానివః। సమానమస్తువోమనః। యథావ
స్సుసహాసతి।సంజ్ఞానంనస్స్వైః॥ సంజ్ఞానమరణైః॥ సంజ్ఞానమశ్వినాయు
వం।ఇహాస్మాసునియచ్ఛతమ్॥పితః...గోత్రం... శర్మన్ ప్రేతత్వాత్పాత్ర
స్థోదకం(ప్రథమాంశం)త్వత్పితృభిః...గోత్రైః ... శర్మభిః వసురూపైః
స్సహాసంయోజయిష్యే॥తస్మైస్త్రతేస్వధానమః॥ ఇతిగృహీతప్రేతపాత్రో
దకంతత్పితృపాత్రేనినీయ॥ యేసమానాస్సమనసః। పితరోయమరాజ్యే।
తేషాంలోకస్స్వధానమః। యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్। యేసజాతాస్సమన
సః॥ జీవాజీవేషుమామకాః తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతామ్।అస్మిన్లోకేశత
గ్ంసమాః॥ ఇతిసంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామ రామరామ॥ ఇతి
స్మరణంకృత్వా॥పునరపిప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (ద్వితీయాంశం) ఆదా
య॥సమానీవఆకూతిః। సమానాహృదయానివః । సమానమస్తువోమ
నః । యథావస్సుసహాసతి సంజ్ఞానంనస్స్వైః। సంజ్ఞానమరణైః। సంజ్ఞాన
మశ్వినాయువం।ఇహాస్మాసునియచ్ఛతమ్॥ పితః... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రే
తత్వాత్పాత్రస్థోదకంత్వత్పితామహైః...గోత్రైః... శర్మభిః రుద్రరూ
పైస్సహాసంయోజయిష్యే॥ తస్మైస్త్రతేస్వధానమః॥ ఇతిగృహీతప్రేతపా

త్రోదకంపితామహపాత్రేనినీయ॥ యేసమానాస్సమనః। పితరోయమరాజ్యే॥ తేషాంలోకస్స్వధానమః।యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్। యేసజాతాస్సమనసః।జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతాం। అస్మిన్ లోకేశతగ్ంసమాః॥ఇతిసంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామరామరామ॥పునరపిప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (తృతీయాంశం)ఆదాయ।సమానీవ ఆకూతిః...ఇహాస్మాసునియచ్ఛతమ్॥పితః.. గోత్రశర్మన్ ప్రేతత్వం త్వా త్రస్థోదకంతత్పితామహైః ... గోత్రైః ... శర్మభిః ఆదిత్యరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥తస్మై తేస్వధానమః॥ఇతిగృహీత ప్రేతపాత్రోదకంతత్ప్రపితామహపాత్రేనినీయ॥ యేసమానాస్సమనసః పితరోయమరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమః।యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్। అస్మిన్లోకేశతగ్ సమాః। ఇతిసంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామరామరామ॥

మాతాశ్చేదేవంవిధః.

మాతుః...గోత్రాయాః.. దాయాయాః ప్రేతాయాః పాత్రస్థోదకం అస్మత్పితామహీప్రపితామహీవృద్ధప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం... రూపాణాం పాత్రస్థోదకైః సహసంయోజయిష్యే॥ తతస్సర్వంసమానమ్॥

ప్రేతస్య హస్తోదకందత్వా॥ దర్భానంతర్థాయ॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తానఆపశ్శగ్ స్యోనా స్సుహవాభవంతు॥ పిత ___ గోత్ర ___ శర్మన్ ప్రేత మరణదినాధారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు। పునఃహస్తోదకందత్వా॥ సావధానాభవంతుతే॥ సావధానాస్మః॥ తత్పిత్రర్థంహస్తోదకందత్వా॥ దర్భానంతర్థాయ। యాదివ్యాఆపఃపయసా భవంతు। తత్పితః...గోత్ర...

శర్మన్ వసురూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం
దత్వా॥ తత్పితామహార్థం బ్రాహ్మణహస్తే శుద్ధోదకం దత్వా। దర్భానంత
ర్ధాయ। యాదివ్యా ఆపః పయసా... భవంతు॥ తత్పితామహ... గోత్ర...
శర్మన్ రుద్రరూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం॥ దత్వా॥
తత్ప్రపితామహార్థం బ్రాహ్మణహస్తే శుద్ధోదకం దత్వా॥ దర్భానంతర్ధా
య। యాదివ్యా ఆపః పయసా—భవంతు॥ తత్ప్రపితామహ— గోత్ర
శర్మన్ ఆదిత్యరూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥
శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య గతోసి పరమాం గతిమ్। మనసా వాయురూపేణ
కుశే(విప్రే) త్వాం నియోజయామ్యహమ్॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రం విసృజేత్॥
తత్పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః పాత్రాణి స్థానాని స్థః॥ స్వధాస్థానమసి।
ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్॥ తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥ అర్చత ప్రార్చత ప్రియమే
ధాసోఽర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత అర్చత ప్రార్చత॥
ఇతి ప్రేతం త్రిరభ్యర్చ్య॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీ
షిణీమ్। ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ పితః
...గోత్ర ..శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ... శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే గం
ధాః ఉపతిష్ఠతు॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః। హ్ర
దాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ పితః — గోత్ర— శర్మన్—
శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంగుల్యాభరణాదికం దద్యాత్॥ ధూరసి ధూర్వ ధూర్వం
తం ధూర్వ తం యోఽస్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వా
మః॥ పితః—గోత్ర—శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని
—శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయం తే ధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్ని
ర్ఋతిం మమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో దిశ॥ పితః—
గోత్ర—శర్మన్ ప్రేత ఇదం తే జ్యోతిః॥ ఇతి దీపం దత్వా॥ యువా సువాసాః
పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్న

యంతిస్వాధిరయోమనసా దేవయంతః ॥ పితః—గోత్ర—శర్మన్ ప్రేత
మరణదినాదారభ్య — శ్రాద్ధేప్రేతార్థేఅంతః ప్రావరణార్థంబహిః ప్రా
వరణార్థంఅలంకరణార్థంచ ఇదంవస్త్రఖండం తుభ్యమహం సంప్రదదే
(నమమ)పవిత్రార్థమిమేసతిలాః ఇమేకుశాః॥ ప్రేతాయస్వర్చితమస్తు॥
(తతః)తత్పితృపితామహప్రపితామహార్చనంకరిష్యే॥ అర్చతప్రార్చత—
ప్రార్చత॥ఇతితిలైరభ్యర్చ్యగంధద్వారాం—శ్రియం॥తత్పితః యథాభా
గశఃఅమీవోగంధాః ॥ తత్పితామహయథాభాగశః అమీవోగంధాః॥
తత్ప్రపితామహయథాభాగశః అమీవోగంధాః॥సుగంధాః ॥ అయనేతే
పరాయణే—గృహాఇమే॥ పుష్పాధాన్ ఇమేతిలాః॥ సుపుష్పాణి॥ ధూర
సిధూర్వధూర్వంతం—ధూర్వామః॥ అయంవోధూపః। సుధూపః॥ ఉద్దీ
ప్యస్వజాతవేదో—దిశోదిశ ॥ దీపందత్వా । ఇదంజ్యోతిః సుజ్యోతిః॥
యువాసువాసాః—దేవయంతః॥తత్పితః—గోత్ర — శర్మన్ వసురూప
అంతఃప్రావరణార్థంబహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రయుగ్మంతుభ్యమహంసం
ప్రదదేనమమ॥తత్పితామహ—గోత్ర—శర్మన్ రుద్రరూపవస్త్రం—
సంప్రదదేనమమ॥ తత్ప్రపితామహ—గోత్ర — శర్మన్ ఆదిత్యరూపం
వస్త్రం—నమమ॥సువాసః।ఇతిబ్రాహ్మణాః। వదేయుః వఃఆచ్ఛాదనార్థం
పవిత్రార్థమలంకరణార్థం (తదభావే) సతిలాఇమేకుశాః॥ సుకుశాః॥ ఇతి
అర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్తు
సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా విష్ణోరారాధనంకరిష్యే॥ (సవ్యం)
శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోరిదమాసనం॥ ఆసనందద్యాత్ ॥ సుఖాసనం॥
విష్ణోర్దైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఇతిక్షణందద్యాత్ ॥ ఓంతథాప్రాప్నోతు
భవాన్॥ప్రాప్నవాని॥కుశాన్ పరిస్తీర్య॥అర్ఘ్యపాత్యమాసాద్య॥ ఉత్తానం
ప్రోక్ష్య॥ఉద్ధృత్య॥ యవాన్వికీర్య॥ శంనోదేవీ—వంతునః । ఇత్యర్ఘ్య
పాత్రేఉదకంనిసీయ।యవోసిధాన్యరాజో వా—స్మృతం॥ ఆర్ఘ్యపాత్రే

అమీగంధాః॥ పుష్పార్థాణి మే అక్షతాః అయం కుశః కూర్చోదకేన అష్టార్ఘ్యై
స్సంపూర్ణార్చనమస్తు॥ విష్ణవే తేజుష్టం గృహ్ణామి॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహా
విష్ణో పాత్రిం సంపన్నం॥ సుసంపన్నం। స్వాహార్ఘ్యాః అస్త్వర్ఘ్యాః॥ శ్రాద్ధసంర
క్షక శ్రీమహావిష్ణుం శంఖచక్రగదాధరం భవత్సు ఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహ
య॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతం
తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్॥
ఇత్యుపస్థాయ॥ హస్తోదకం దత్వా॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా..భవంతు॥ శ్రా
ద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకమ్॥
విష్ణవే స్థానమసి॥ అర్ఘ్యపాత్రమన్యత్రినిధాయ॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ అర్చత
ప్రార్చత ప్రియమేధాసో ... ర్చత ప్రార్చత॥ యద్వై రవకీర్య॥ గంధద్వారాం
... శ్రియమ్॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో యథాభాగశః అమీ వో గంధాః॥
సుగంధాః॥ ఆయనే తే పరా... గృహాణిమే। విష్ణ్వర్థం అంగుళ్యాభరణాది
కం దద్యాత్॥ ఇమాని పుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ధూరసి ధూర్వ...వయం
ధూర్వామః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో అయం తే ధూపః సుధూపః॥
ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదో ___ దిశో దిశ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదం తే
జ్యోతిః సుజ్యోతిః। యువా సువాసాః ___ దేవయంతః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక ___
వస్త్రం తుభ్యమహం ___ నమనమ॥ వస్త్రాభావే కుశాన్ దద్యాత్॥ సుకుశాః
అర్చనం సంపూర్ణమ్॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। అస్తు
సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలోద్వర్తనం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥
తతః భోజనస్థానే ఉద్వర్తనం కుర్యాత్॥ భోజనపాత్రాణి నిధాయ॥ అథ ప్రే
తాహుతిః॥ పూర్వోక్త ఏవం గుణ...తిథౌ॥ (పా)...త్రీ పితుః...గోత్రస్య
___ శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వాదశే హని సపిండీకరణాఖ్యై
కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ప్రేతాహుతిం హోష్యామి॥ ఔపాసనాగ్నే
ర్దక్షిణతోంగారాన్నిరూహ్య॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ పాత్రే

అభిఘార్య॥ తత్ర చరుంనిధాయ॥ అభిఘార్య॥ మేక్షణేనాదాయ ॥ పిత్రే
—గోత్రాయ—శర్మణే ప్రేతాయ యమాయ చ స్వాహా॥ ఇతి హుత్వా॥
యమాయేదం న మమ॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ తచ్ఛేషాత్ప్రేతపా
త్రే కించిదన్నం నిధాయ ॥ తచ్ఛేషమన్యస్మిన్నిదధాతి ॥ అగ్నౌకరణం॥
పునః పృథక్పాత్రే అభిఘార్య॥ తత్ర చరుంనిధాయ॥ పునరభిఘార్య॥ ఓమ్
ఓమ్ ఓమ్ అద్యపూర్వోక్త...పుణ్యతిథౌ (ప్రా.. తీ) పితుః—గోత్రస్య
శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యకోద్ది
ష్టాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా . అగ్నౌకరణం (ఉపవీతీ) కరిష్యే॥ కురుష్వ॥
(ప్రాచీనావీతీ) ఔపాసనాగ్నిం పరిసమూహ్య॥ తతః అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య।
ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య॥ అన్నం చతుర్ధా విభజ్య । ఈశాన్యభాగే
అభిఘార్య॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ మేక్షణ ఉపస్తీర్య॥
తేనావదాయాభిఘారయతి॥ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ సోమాయ పితృపీ
తాయ స్వధా నమః॥ అర్ధం జుహోతి। సోమాయ పితృపీతాయేదం న మమ॥
మేక్షణ ఉపస్తీర్య॥ తేనావదాయాభిఘార్య॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయ
స్వధా నమః॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదం (న మమ) ఇత్యుక్త్వా॥ ఆహుతి
ద్వయమౌపాసనాగ్నౌ వేవజుహుయాత్॥ (ప్రాచీనావీతీ) అప్రదక్షిణం
తూష్ణీం సమంతం పరిషిచ్య॥ మేక్షణమగ్నౌ ప్రహరతి (సవ్యం) చతుస్సాగ
రపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవంతు ... అహంభో అభివాదయే॥
(ప్రా...తీ; హస్తోదకం దత్వా॥ 3॥ పిత్రాదిభోజనపాత్రేష్వభిఘార్య॥ వా
యవ్యభాగమాదాయ। స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం ॥ కించిత్కించి
త్పిత్రాదిభోజనపాత్రేషు అన్నం నిధాయ॥ అస్తు స్వధా॥ పునరభిఘార్య॥
పునః హస్తోదకం దత్వా ॥ ఆస్వధేత్యాశ్రావయతి॥ అస్తు స్వధేతి ప్రత్యా
శ్రావయతి ॥ స్వధా నమ ఇతి వషట్కరోతి ॥ స్వధాకారో హి పితౄణామ్॥
(ఉపవీతీ) సర్వేషాం హస్తోదకం దత్వా॥ పునరభిఘార్య॥ అత్ర అన్న సూక్తా
దిమంత్రపఠనం నాస్తి॥ సర్వత్ర అన్నపరివేషణాదికం కృత్వా॥ అభిఘార్య॥
ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ హస్తోదకం దత్వా॥ దేవసవితః ప్ర

సువ॥కరాభ్యాంపాత్రంగృహీత్వా॥ పృథివీ తేపాత్రం ద్యౌరపిధానంబ్రా
హ్మణస్యాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపానయోర్జుహో
మ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్ర
మత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ం సురేస్వాహా॥ శ్రీవిష్ణోహవ్యం
రక్షస్వ।కాలసంజ్ఞకవిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యం సపరికరం కాలసంజ్ఞక
విశ్వేదేవాదేవతాఇదమన్నం సపరికరం హవ్యం బ్రాహ్మణస్య హవనీ
యార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తే స్తత్సర్వంగయేయంభూర్గ దా ధరో
భోక్తా అన్నంబ్రహ్మఅహంచ బ్రహ్మభోక్తాచబ్రహ్మసౌవర్ణమిదంపాత్రం
అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం కాలసంజ్ఞకేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్య ॥ ఇదమ
న్నంఅమృతస్వరూపంఅక్షయ్యతృప్త్యర్థంయథాభాగంహవ్యం తత్సత్
స్వాహానమమ॥గయాయాంశ్రీరుద్ర (విష్ణు) పాదాదిసమస్తతీర్థేషు దత్త
మస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు।గయాయాందత్తమస్తు।ఓంభూర్భువస్సువః
...ప్రచోదయాత్ ॥హస్తోదకందత్వా।దేవసవితఃప్రసువ। పృథివీతేపాత్రం
ద్యౌరపిధానంబ్రహ్మణస్త్వాముఖేజుహోమిబ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపా
నయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే॥
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ కామ
సంజ్ఞకవిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యంసపరికరం కామసంజ్ఞక విశ్వేదేవా
దేవతాఇదమన్నంసపరికరంహవ్యంబ్రాహ్మణస్యహవనీయార్థే దత్తం
దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వంగయేయంభూర్గదాధరోభోక్తా। అన్నం
బ్రహ్మ।అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। సౌవర్ణమిదంపాత్రం। అక్ష
య్యవటచ్ఛాయేయంకామసంజ్ఞకేభ్యోవిశ్వేభ్యో దేవేభ్యః ఇదమన్నం
అమృతస్వరూపం అక్షయ్యతృప్త్యర్థంయథాభాగంహవ్యం తత్సత్స్వా
హానమమ॥గయాయాంశ్రీరుద్ర (విష్ణు) పాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వి
తిభవంతో।బ్రువంతు గయాయాందత్తమస్తు।విశ్వేదేవోపస్థానం। యేదే

వాదివ్యేకాదశస్థాః పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదో మహిమ్నైకాదశ
స్థాః తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్॥

అథ ప్రేతతృప్తం(దత్తం) ఓంభూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్॥
(ప్రాచీనావీతీ) హస్తోదకందత్వా। సవ్యంజనాన్యాచ్య॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌ
రపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణస్య త్వా ప్రాణాపాన
యోర్జుహోమ్యక్షిత మసిమాస్య క్షేష్ఠా అత్రాముష్మిన్ లోకే । ఇదం
విష్ణుర్విచక్రమే। త్రేధానిదధేపదం సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ శ్రీవిష్ణో
అన్నం రక్షస్వ। పితః ..గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యద్వాద
శేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే పతత్తే ఇదమన్నం
సపరికరం పితా...గోత్ర...శర్మా ప్రేతో దేవ తేదమన్నం సపరికరం బ్రాహ్మ
ణస్యాహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వ మమృతస్వ
రూపం రాజితం పాత్రమక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం। పితే్ర...గోత్రాయ—
శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమన్నం సపరికరం సవ్యంజనం సతాం బూలం సదక్షిణా
కం సతిలాపిధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థముపతిష్ఠతు॥ ఇతి తిలోదకం భూ
మావిసృజేత్ । తత్పిత్రాదితృప్తం (దత్తం) ఉపవీతీ) అన్నాదిక ప్రో
క్షణం। ఓంభూర్భువస్సువః .. ప్రచోదయాత్ । అపిదక్షిణం పరిషిచ్య తత్పి
త్రర్థం హస్తోదకం దత్వా। పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా
ముఖే జుహోమి । బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత
మసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥ స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ ।
తత్పితః ...గోత్ర...శర్మన్ వసురూపపతత్తే కవ్యం సపరికరం॥ తత్పితా
...గోత్ర...శర్మా వసురూపో దేవ తేదమన్నం సపరికరం॥ బ్రాహ్మణస్యా
హవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వంగయేయం భూర్గ
దాధపో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మ భోక్తా చ బ్రహ్మ సర్వం ఖల్వి

దంబ్రాహ్మ। రాజతమయంపాత్ర మక్షయ్యవటచ్ఛాయాయాం॥ తత్పి
త్రే...గోత్రాయ...శర్మణే వసురూపాయఇదమన్నమమృతస్వరూప
మాతృప్తేర్దాస్యమాన మక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగమోంతత్సత్
స్వధానమమ॥గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వితి
భవంతో బ్రువంతు.. దత్తమస్తు॥ (ఉపవీతీ) ఓమ్భూర్భువ...ప్రచోద
యాత్॥ఇతిపితామహపాత్రే అన్నాదికం ప్రోక్ష్య॥(ప్రాచీనావీతీ) హస్తోద
కం దత్వా॥ పృథివీతేపాత్రం...స్సురే॥ స్వధాశ్రీవిష్ణోకవ్య రక్షస్వ
తత్పితామహ...గోత్ర...శర్మన్రుద్రరూపపతత్తేకవ్యం సపరికరంతత్పి
తామహః గోత్రః...శర్మారుద్రరూపో దేవ తేదమన్నంసపరికరం బ్రాహ్మ
ణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తేః... రాజతమయంపా
త్రమక్షయ్యవటచ్ఛాయాయ ॥తత్పితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మ
ణే రుద్రరూపాయేదమన్నమమృతస్వరూపమాతృప్తేర్దాస్యమాన మక్ష
య్యతృప్త్యర్థంయథాభాగమోంతత్సత్॥ స్వధానమమ॥ గయాయాం శ్రీ
విష్ణుపాదాది...బ్రువంతు॥గయాయాందత్తమస్తు॥ ఉపవీతీ॥ ఓంభూర్భు
వస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ఇతిప్రపితామహపాత్రే అన్నాదికం ప్రోక్ష్య॥
(ప్రాచీనావీతీ హస్తోదకం దత్వా॥ పృథివీతేపాత్రంద్యౌ...స్సురే॥ స్వధా
శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ। తత్ప్రపితామహ...గోత్ర ... శర్మన్ఆదిత్యరూప
పతత్తేకవ్యంసపరికరం॥తత్ప్రపితామహః ... గోత్ర ... శర్మాఆదిత్యరూ
పో దేవ తేదమన్నంసపరికరం॥ బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తం...వట
చ్ఛాయాయాం॥తత్ప్రపితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మణేఆదిత్యరూపా
యేదమన్నంమమృతస్వరూప మాతృప్తేర్దాస్యమానమక్షయ్య తృప్త్య
ర్థంయథాభాగమోంతత్సత్॥స్వధానమమ। గయాయాంశ్రీవిష్ణుపాదాది
...బ్రువంతు॥ ఇతిపితృతీర్థేనసదర్భతిలోదకం భూమౌవిసృజేత్। గయా
యాందత్తమస్తు॥పిత్రాద్యుపస్థానం॥ యేచేహపితరోయేచనేహయాగ్శ్చ
విదయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నేత్వంవేత్థయదితేజాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞ
గ్ంసుకృతవజుషస్వ॥విష్ణుత్యక్తం (దత్తం) ఉపవీతీ॥ఓంభూర్భువస్సువః...

ప్రచోదయాత్॥ ఇత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య॥హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువ॥ పృథివీతేపాత్రం...స్తురే॥ శ్రీవిష్ణోహవ్యంరక్షస్వ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోఏతత్తేహవ్యంసపరికరంశ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుర్దేవ తేదమన్నం సపరికరంహవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం ...సౌవర్ణం పాత్రమక్షయ్య వటచ్ఛాయేయం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణవే శంఖచక్రగదాధరాయలక్ష్మీసమేతాయ ఇదమన్న మమృతస్వరూప మాత్మనే ...స్యనూన మక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగమోం తత్సత్॥ హవ్యం స్వాహానమమ॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...ధ్రువం తు॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ విష్ణూపస్థానం॥ తద్విష్ణోఃపరమం పదగ్ం సదాపశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురాతతమ్ । తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాగ్ం సస్సమింధతే।విష్ణోర్యత్పరమంపదమ్॥ అథ మంత్రతంత్రస్వరవర్ణ లోపప్రాయశ్చిత్తార్థందశగాయత్రీమంత్రజపంకరిష్యే॥ ఇతిశిష్టాచారసాంప్రదాయః॥శ్లో॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషు మృగాఃకాలాంజనే గిరౌ।చక్రవాకాశ్శరద్వీపేహంసాస్సరసమానసే। యేస్మజాతాఃకురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణావేదపారగాః।ప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీదత।అమూర్తానాంచమూర్తానాంపితౄణాందీప్తతేజసామ్। నమస్యామిసదా తేషాంధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్॥ చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాంపంచభిరేవచ॥హూయతేచపునర్ద్వాభ్యాంస మేవిష్ణుఃప్రసీదతు బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం। బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా॥యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్య।భోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర।తత్సన్నిధానాదపయాంతుసద్యో।రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాంశ్చసర్వే॥ తాంయోగినశ్చింతయంతితాం యజంతిచయజ్వనః।హవ్యకవ్యభుగేక స్త్వంపిత్రు దేవస్వరూపధృత్॥కర్తాక్రియాణాం ససఇజ్యతేక్రతుః।సఏవతత్కర్మఫలంచయచ్ఛ। సుగాదియత్సాధనమప్యశేషం।హరేర్నకించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి॥గయాయాంధర్మపృష్ఠేచసదసిబ్రహ్మణస్తథా।గయాశీర్షేవటేచైవపితౄణాందత్తమక్షయమ్॥ దేశకాలపాత్ర

మంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృస్థలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్య స్సర్వం న్యూనాతిరిక్తా
భ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । ఇతిసదర్భయవ తిలోదక
ముత్సృజేత్ ॥సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద మస్తు॥ ఈశానవిష్ణుకమ
లాసనకార్తికేయ।వహ్నిత్ర్యంబకరజనీశగణేశ్వరాణాం। క్రౌంచామ
రేశదర్పంలశోద్భవకశ్యపానాం। పాదాన్నమామిసతతం పితృముక్తిహే
తూన్॥దారాదత్తం॥ (ప్రా..)పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య
ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థంమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహానిసపిండీకరణాఖ్యై
కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేపితరం...గోత్రం...శర్మాణంప్రేతముద్దిశ్య(మయా)
త్వయాకృతేనపితుః ... మరణదినారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణా
ఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేతత్పితృపితామహప్రపితామహాన్ ...గోత్రాన్...
శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ కాలకామక తంజ్ఞికాన్ విశ్వాన్దే
వాన్ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుం చఉద్దిశ్యమయాక్రియమాణేనపితుః
సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేన।పితుః...గోత్రస్య...శర్మణఃప్రే
తస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రా
ద్ధేతత్పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం.....వసురుద్రాది
త్యరూపాణాంకాలకామసంజ్ఞికవిశ్వేషాం దేవానాంశ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమ
హావిష్ణోశ్చపితుఃగోత్రస్య...శర్మణఃప్రేతస్యతత్పితృపితామహ ప్రపితా
మహైః...గోత్రైః...శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైస్సహసమానోదక
సాపిండ్యసిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్తిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥
ఇతిసదర్భతిలోదకముత్సృజేత్॥ వస్వాదిపితృలోకావాప్తిరస్తు॥ నమస్కా
రః॥నమోదేవేభ్యః॥స్వధా (ప్రేత) తత్పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః
నమోవిష్ణవే॥ఇతినమస్కృత్య॥ఓంతద్బ్రహ్మ॥ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా
॥ఓంతత్సత్యం॥ఓంతత్సర్వమ్॥ ఓంతత్పురోర్నమః । అంతశ్చరతిభూతేషు
గుహాయాంవిశ్వమూర్తిషు।త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వం
రుద్రస్త్వంవిష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వంప్రజాపతిః।త్వంతదాపఆపోజ్యోతీ రసోఽమృ

త్రం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివిష్టోఽమృతంజు హోమిశ్రద్ధాయామపానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాంవ్యానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టో అమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టోమృతంజుహోమి॥ బ్రహ్మణిమఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః మాధ్వీర్నః సన్త్వోషధీః। మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః మధుద్యౌరస్తునఃపితా। మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । సర్వత్రహస్తోదకం దత్వా॥ కాలసంజ్ఞకావిశ్వేదేవా అమృతమస్తు ॥ కామక సం... దేవా అమృతమస్తు॥ ఇత్యాపోశనందత్వా॥ ప్రేతాయఅమృతమస్తు॥ తత్పిత్రే అమృతమస్తు॥ తత్పితామహాయఅమృతమస్తు॥ తత్ప్రపితామహాయ। అమృతమస్తు॥ శ్రాద్ధసంరక్షక-శ్రీమహావిష్ణవే। అమృతమస్తు॥ ఇత్యాపోశనం దత్వా॥ అమృతోపస్తరణమసి। ఇయంభూర్గయా। ఏతేబ్రాహ్మణాగదాధరాఃపితృరూపీశ్రీజనార్దనః ప్రీయతాం॥ ఓంతత్సత్॥ బ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోమృతంజుహోమి శివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానేని విష్టోమృతంజుహోమిశివోమావిశా ప్రదాహాయఅపానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిష్టోమృతంజుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయవ్యానాయస్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాముదానేని విష్టోమృతంజుహోమి శివోమావిశాప్రదాహాయ ఉదానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేనివిష్టోమృతం జుహోమిశివోమావిశా ప్రదాహాయసమానాయస్వాహా॥ బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ। ఇతిప్రాణా

హుతిమంత్రాన్పఠేత్ ॥ యథాసుఖంజుషధ్వం । ఇతికర్తృవాక్యం।
జుషామహే॥ కలౌకలికృతాన్దోషాన్ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్। సర్వా
న్హరతిచిత్తస్థోభగవాన్ దేవకీసుతః॥మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యేవిష్ణోస్స్మ
రణపూర్వకం।యత్కించిత్క్రియతేకర్మతత్కర్మసఫలంభవేత్ ॥ అపే
క్షితంయాచితవ్యంత్యాజ్యంచైవానపేక్షితం ఉపవిశ్యసుఖేనైవ భోక్త
వ్యంస్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్చయద్వాన్యేకాస్వధితౌరిప్తమస్తి । యద్ధ
స్తయోశ్శమితుర్యన్న ఖేషుసర్వాతాత్తేఅపిదేవేష్వస్తు । భోక్తృణాం
మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు॥ అనంతరంభుంజానాన్ తృప్తాన్జ్ఞాత్వా॥ ఓం
భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ । మధువాతా...భవంతునః॥ మధు
మధుమధు॥ అక్షన్నమీమదంతహ్యవప్రియాఅధూషత।అస్తోషత స్వభా
నవోవిప్రానవిష్ఠయామతీ।యోజాన్విన్ద్రతేహరీ॥ మధుమధుమధు॥ ఏత
చ్ఛ్రాద్ధంసంపన్నం॥ సుసంపన్నం॥ ప్రేతవికిరం॥ కించిదన్నమాదాయ॥
(ప్రాచీనావీతీ)పితః...గోత్ర...శర్మన్ప్రేతమరణదినాదారభ్య ద్వాద
శాహానిసపిండీకరణాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ అస్తుతృప్తిః॥
సతిలముదకమన్నంభోజనపాత్రసమీపేతూష్ణీముత్సృజేత్॥ ప్రేతవికిర
పిండంభూమౌనిధాయ॥యథా॥దర్భానాస్తీర్య॥తిలోదకంనిషిచ్య । పిత్రే
...గోత్రాయ...శర్మణేప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ద్వాదశాహాని
సపిండీకరణాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేవికిరపిండఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యే
తత్తిలోదకముపతిష్ఠతు । పృథక్పాత్రేకించిదన్నమాదాయ॥ తత్పితః।
తృప్తాస్థ।తత్పితామహాఃతృప్తాస్థ॥తత్ప్రపితామహాఃతృప్తాస్థ॥ తృప్తా
స్స్మః॥ ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ అసంస్కృతప్రమీతా యేత్యాగినో
॥ యాఃకులస్త్రియః।దాస్యామితేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్యశ్చ పైతృకమ్।
పరిషిచ్య ॥ సవ్యం ॥ కాలసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః తృప్తాస్థ ॥ కామ
సంజ్ఞకవిశ్వేదేవాః తృప్తాస్థ ॥ తృప్తాస్స్మః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్ ॥

శ్లో॥ అసోమపాశ్చయే దేవా యజ్ఞభాగవివర్జితాః। తేభ్యోమన్నం ప్రదా
స్యామి వికిరం వైశ్వదైవికమ్ ॥ పరిషిచ్య ॥ పునః కించిదన్నమాదాయ।
శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో తృప్తోసి ॥ తృప్తోస్మి॥ అసంస్కార యో
భవేద్విష్ణుః రక్షః సాధనమవ్యయమ్। ప్రీణాం చ వరం శ్రేష్ఠం
వికిరాన్నం చ వైష్ణవమ్। పరిషిచ్య॥ (ప్రాచీనావీతీ) దేవపితృమధ్యేభూమౌ
ప్రోక్ష్య॥ తత్ర దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య ॥ తేషు తిలోదకం నినీయ॥
యేఽగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధా యేవాజాతాః కులేమమ ॥ భూమౌదత్తేన
పిండేన తృప్తాయాంతు పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మ
త్కులప్రసూతమ్య తేభ్యః అయం వికిరపిండస్స్వధానమః । అగ్నిదగ్ధాః
అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జయంతామ్॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ పాత్రోచ్ఛిష్టభా
గోభ్యోఽన్నం దీయతామ్॥ యజమానకులే జాతా దాసాదాస్యోన్నకాంక్షి
ణః। తేసర్వే తృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేన భూతలే॥ అమృతాపిధాన
మసి। ఇతి సర్వేషాముత్తరాపోశనాని దత్వా॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యా
ఽమృతగ్ం హుతమ్। ప్రాణమన్నే నాప్యాయస్వ...సమానమన్నే నాప్యా
యస్వ॥ అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠం చ సమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్య జ
గతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్॥ రౌరవే పుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినా
మ్। అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్యమృతదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధ తిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥ ప్రేతాహుతి శేషం
శ్రాద్ధశేషాన్నం చ సంసృజ్య॥ ఏకపిండం కృత్వా॥ తతః అగ్నౌకరణహుత
శేషం శ్రాద్ధశేషాన్నం చ సంసృజ్య పిండత్రయం కృత్వా॥ పిండస్థానే గోమ
యేనోపలిప్య పిండస్యాధః ఏదదర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యే
తత్తిలోదకముపతిష్ఠతు ॥ పితః... గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతాయ
మృతదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యేతత్తిలోదక ముప
తిష్ఠతు। ప్రేతపిండస్య పశ్చిమతః తత్పితృపితామహ ప్రపితామహ

నాం పిండప్రదానం కుర్యాత్ ॥ అత్రిగోమయే నానులిప్య ॥ అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమిస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తావోమారిషం జీవాసిశరదశ్శతమ్ ॥ అచ్ఛినత్తి ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ అపహతాఅసురారక్షాగ్ంసిపిశాచావేదిషదః॥ ఇతి భూమిముల్లిఖ్య॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ శు ధంతాంపితరః। శుధంతాంపితామహాః॥ శుంధంతాం ప్రపితామహాః॥ ఇత్యద్భిరవోక్ష్య॥ అయంతున.పితరోమనోజవసః॥ ఇత్య భిమంత్ర్య।సకృదాచిన్నం బహిఃదూర్ణా మృదుస్యోసం పితృభ్యస్త్వా రామ్యహమ్। అస్మిన్త్సీదతుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితా మహాశ్చానుగైస్సహ॥ దర్భానాస్తీర్య॥మార్జయంతాంతత్పితరః॥ మా ర్జయంతాంతత్పితామహాఃమార్జయంతాంతత్ప్రపితామహాః॥ ఇతితిలోద కంనిసీయ॥సవ్యంజాన్వాచ్య ॥ ఏతత్తేతత్పితః...గోత్ర...శర్మన్ వసురూ పయే చ త్వామను। తత్పితేగోత్రాయ...శర్మణేవసురూపాయ యే చత మనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః॥ గయాయాం దత్తమస్తు॥ ఏతత్తేతత్పితామహ...గోత్ర...శర్మన్ రుద్రరూపయే చ త్వామనుతత్పితామహాయ...గోత్రాయ... శర్మణేరుద్రరూపాయ యే చ తమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః॥ గయా యాందత్తమస్తు॥ఏతత్తేతత్ప్రపితామహ ... గోత్ర ... శర్మన్ఆదిత్యరూ పయే చత్వామనుతత్ప్రపితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మణేఆదిత్యరూ పాయ యే చతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మై తేస్వధానమః॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః మధునక్తముతో షసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా।మధుమాన్నోవనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూ ర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతునః॥ ఇతిమధుదత్వా ॥ అథపిండసంయోజన

మ్॥ఆచమ్యఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥పితుః...గోత్రస్య...శర్మ
ణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే
పిండసంయోజనంకరిష్యే॥(సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థంయథాశక్తి పాత్రియశ్చి
త్తంకరిష్యే॥సమస్తసంప...పదమ్। (ప్రా...తీ)పితుఃగోత్రస్య...శర్మణః
ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహనిసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేపిం
డసంయోజనంకర్తుంఅధికారసంపద స్త్వితిభవంతోబ్రువంతు॥ కర్తుంఅధి
కారసంపదస్తు॥(ఉపవీతీ)ఓంభూః ఓంభువః...పుణ్యాతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ)
పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని
సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యతత్పితృ
పితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః...శర్మభిఃవసురుద్రాదిత్యరూపైః
స్సహసమానోదకసాపిండ్య సిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం
పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య తత్పితృపితామహప్రపితామహా
నాం...గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పిండైస్సహ
(ఉపవీతీ)సంయోజయిష్యే॥ సంయోజయ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిదద్యా
త్ అథపిండసంయోజనక్రమః॥మధువాతాఋతాయతే...భవంతునః॥
ఇతిమధుదత్వా। ప్రేతపిండంత్రేధావిభజ్య॥ నారాయణ నారాయణ
నారాయణ॥ ఏకభాగమాదాయ సంగచ్ఛధ్వగ్ంసంవదధ్వం సంవోమ
నాగ్ంసిజానతామ్।దేవాభాగంయథాపూర్వే॥ సంజానానాఉపాసత। స
మానోమంత్రస్సమితిస్సమానీ।సమానంమనస్సహచిత్తమేషాం। సమా
నంకేతోఅభిసగ్ంరభధ్వం। సంజ్ఞానేనవోహవిషాయజామః॥ ఏకభాగ
మాదాయపితుః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత ప్రేతపిండ (ప్రథమాంశం)
త్వాత్పితృభిః...గోత్రైః...శర్మభిః... వసురూపైస్సహసంయోజయిష్యే
సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్॥తస్మైతేస్వధానమః॥ యేస
మానాస్సమనసఃపితరోయమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధానమఃయజ్ఞో దే
వేషుకల్పతామ్।యేసజాతాస్సమనసః। జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ం

శ్రీర్మయికల్పతామ్। అస్మిన్ల్లోకేఽశతగ్ంసమాః। నారాయణనారాయణ ప్రేతస్యద్వితీయ పిండభాగమాదాయ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ంసం వదధ్వం... సంజ్ఞానేనవోహవిషాయజామః॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ప్రేతప్రేతపిండ (ద్వితీయాంశం)త్వత్పితామహైః॥...గోత్రైః...శర్మభిఃరుద్రరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥ సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్॥ తస్మైతేస్వధానమః॥ యేసమానాస్సమనసః...అస్మిన్ల్లోకేఽశతగ్ం సమాః। నారాయణ నారాయణ॥ ప్రేతస్యతృతీయ పిండభాగమాదాయ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వం...సంజ్ఞానేనవో హవిషాయజామః॥ పితః... గోత్ర...శర్మన్ప్రేతప్రేతపిండ(తృతీయాంశం) త్వత్ప్రపితామహైః... గోత్రైః...శర్మభిఃఆదిత్యరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥ సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్॥ తస్మైతేస్వధానమః॥ యేసమానాస్సమనసః...అస్మిన్ల్లోకేఽశతగ్ంసమాః॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఏషవోఽనుగతః ప్రేతఃపితృసామాన్యమాప్తవాన్। శివంభవతుశేషాణాల జాయంతాంస్థిరజీవినః॥ఇతఃపరంప్రేతశబ్దానాస్తి॥ చతుర్థోఽపినిపర్తతే॥

స్త్రీసపిండనేవిశేషః। ఏషావోఽనుగతా ప్రేతాపితృసామాన్యమాయుషీ। శివంభవతు శేషాణాంజాయతాం స్థిరజీవనః॥ ఇతి॥

అథ వైతరణీగోదానమ్

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ ప్రాచీనావీతీ।పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వరురూపస్య సుఖేనవైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం మహావైతరణీసంజ్ఞిక గోదానంకరిష్యే॥ తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణురూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం॥ ఉభాభ్యామిదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే

సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణేనమః॥ గంధార్థాఇమేతసః పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥ అథగోపూజాంకృత్వా॥ శ్లో॥ యమద్వారేమహాఘోరే తప్తావైతరణీనదీ తాంతర్తుంగాంప్రదాస్యామి ఉత్తారయసుఖేనతమ్॥ గవామంగేషు...చ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ...శాఖాధ్యాయినే...గోత్రాయ ...ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ శ్రీమతః...గోత్రః...దాతాధర్మపత్నీ సమేతోహం॥(ప్రాచీనావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యసుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణార్థం వైతరణీసంజ్ఞిక గోదానం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిధేనుపుచ్ఛంగ్రాహయిత్వా॥ సకుశతిలోదకందత్వా॥ దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే...ప్రతిగృహ్ణామి ॥ రాజాత్వావరుణోనయతు ...ప్రతిగృహ్ణాతు। గోదానందద్యాత్॥ గోదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం (త్వయా) (మయా) కృతేనవైతరణీసంజ్ఞికగోదానేవభగవాన్...పితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూపస్యసుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణం కరోత్వితి భవంతోబ్రువంతు ॥ సుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణంకరోతు॥ తదభావేగోమూల్యంవాదద్యాత్॥ అథదశదానాని విశేషదానాని మహాదానానిచ కుర్యాత్॥

పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ...(ప్రాచీనావీతీ) పితుఃగోత్రస్య ...శర్మణఃవసురూపస్యమహావైతరణీ గోదానసాద్గుణ్యార్థం దశదానానికరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణపూజాంచకృత్వా॥

అథదశదానాని॥శ్లో॥గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥అస్మైబ్రాహ్మణాయశ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ...గోదానం...గోదానంకృత్వా॥నమమ। భూదానంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ సర్వసస్యాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణసముద్ధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ఇతిభూదానం॥శ్లో॥ తిలాః పాపహరానిత్యం విష్ణుదేహసముద్భవాః । పాపహరంతుమేక్షిప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి తిలదానందద్యాత్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ

గర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంత పుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిహిరణ్యదానందద్యాత్॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే॥ ఇత్యాజ్యదానందద్యాత్॥ ॥శ్లో॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా లక్షణంపరమ్। దేహాలంకరణంవస్త్రమతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే। ఇతివస్త్రదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ ధన్యంకరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిధాన్యం॥ శ్లో॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గూడో మధువిరాజితః। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిగుడదానం। దద్యాత్॥ శ్లో॥ పితృప్రీతికరత్వంహి రౌప్యంచంద్రసముద్భవ తే తద్దానాదిహచాముత్రశ్రేయ స్స్యాద్రజితంమమ। ఇతిరజితదానం॥దద్యాత్। శ్లో। రసానామగ్రజం శ్రేష్ఠం లవణంబలవర్ధనమ్। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। ఇతిలవణదానం॥ దశదానాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥

అథ స్వర్గపాథేయమ్.

ఆచమ్య॥పూర్వోక్త... పుణ్యతిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥...వృద్ధప్రపితామహస్య...గోత్రస్య... శర్మణఃఆదిత్యరూపస్య స్వర్గలోకప్రాప్త్యర్థం స్వర్గపాథేయఆమదానంకరిష్యే॥తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య...నమః॥ గంధార్థాఇమేఆపః పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥ఓంఘోర్భవస్సువః ..మాత్॥యజమానస్యవృద్ధప్రపితామహాయ...గోత్రాయ . ఆదిత్యరూపాయ ఇదమామంసపరికరం సదక్షిణాంసతాంబూలంఅక్షయ్యతృప్త్యర్థంస్వర్గపాథేయం తుభ్యమహం॥ సంప్రదదేనమమ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం...నమమ॥పూర్వోక్త... తిథౌ... ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః పితుః...గోత్రస్య .. శర్మణఃవసురూపస్యఅక్షయ్యతృప్త్యర్థ మంత్రసిద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే శ్రీమహావిష్ణు...నమః గంధార్థాఇమే ఆపః పుష్పార్థా ఇమేతిలాః।

ఓంభూర్భువస్సువః॥ ...,యాత్ ॥ అస్మై బ్రాహ్మణా ... గోత్రాయ
...ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ శ్రీమతః...గోత్రః...దాతాధర్మపత్నీసమే
తోఽహం॥ ప్రా...తీ॥...పితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్య
అక్షయ్యతృప్త్యర్థంభవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం .. నమమ॥ యన్మేమా
తాప్రమాదయచ్చచారాననువ్రతం|తన్మే రేతః పితావృఙ్క్తామాభురన్యో
పపద్యతామ్॥ పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః॥ పితామహేభ్యస్స్వధా
విభ్యస్స్వధానమః॥ ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః ॥ ఇతి
పిత్రాదీనుపస్థాయ|అత్రపితరోయథాభాగంమందధ్వం|అమీమదంతపిత
రోఽతీతృపంతపితరోమీమృజంతపితరః|పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమా
నాస్సమనసః|పితరోయమరాజ్యే| తేషాంలోకస్స్వధానమః| యజ్ఞోదేవే
షుకల్పతాం|యేసజాతాస్సమనసః| జీవాజీవేషుమామకాః| తేషాగ్ంశ్రీ
ర్మయికల్పతాం॥అస్మిన్లోకేశతగ్ంసమాః । వీరంధత్తపితరః॥ ఆఘ్రా
యాచమ్య॥మార్జయంతాంమమపితరఃమార్జయంతాంమమపితామహాః|
మార్జయంతాంమమప్రపితామహాః ॥ ఏతత్తే| అస్మత్పితః...గోత్ర...
శర్మన్వసురూపఅఙ్క్ష్వ॥పితామహ...గోత్ర... శర్మన్రుద్రరూపఅఙ్క్ష్వ॥
ప్రపితామహ...గోత్ర...శర్మన్ఆదిత్యరూపఅఙ్క్ష్వ ॥ ఏవంఅభ్యఙ్క్ష్వ॥
ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వపితర॥ ఏతానివః పితరోవాసాగ్ంస్యతోనోన్య త్పితరో
మాయోష్ట । పితామహామాయోష్ట ప్రపితామహా మాయోష్ట ।
నమస్కారాఏతేమంత్రాః॥ఇతివాసస్సోదశాంఛిత్త్వాపిండేషునిదధాతి॥ ఊ
ర్జంవహంతీరమృతంఘృతంపయః కీలాలంపరిస్రుతం॥ స్వధాస్థతర్పయత
మేపితౄన్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత ॥ ఉదకపాత్రం తేషాముపరినిషి
చ్య॥ నమోవఃపితరోరసాయనమోవః పితరశ్శుష్మాయనమోవః పితరో

జీవాయనమోవః।పితరస్స్వధాయైనమోవః పితరోమన్యవేనమోవః పిత
రోఘోరాయపితరోనమోవోయఏతస్మిన్లోకేస్థయుష్మాగ్ంస్తేను యే
ఽస్మిన్లోకేమాంతేనుయఏతస్మిన్ లోకేస్థయూయంతేషాంవసిష్ఠాభూ
యాస్థయేఽస్మిన్లోకేఽహంతేషాంవసిష్ఠోభూయాసంగృహాన్నః పితరో
దత్తసదోవః పితరోగేష్మ॥ పితౄనుపతిష్ఠతే॥ మనోన్వాహువామహే
నారాశగ్ంసేనస్తోమేనపితౄణాంచమన్మభిః ॥ ఆనఏతుమనః పునఃక్ర
త్వేదక్షాయజీవసే।జ్యోక్చసూర్యందృశే॥ పునర్నః పితరోమనోదదాతు
దైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతగ్ంసచేమహి । ఉత్తిష్ఠతపితరః ప్రేతశూరా
యమస్యపంథామనువేతాపురాణం। ధత్తాదస్మాసుద్రవిణంయచ్చభద్రం
ప్రణోబ్రూతాద్భాగధాందేవతాసు...ఇతిపితౄనుత్థాపయతి (ఉపవీతీ)
కులాభివృద్ధ్యర్థంపిండపార్వణపూజాంకరిష్యే ॥ పిండపితృ దేవతాభ్యో
నమః॥ ఇతితిలాక్షతాదిసర్వోపచారాన్కుర్యాత్॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః
...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేఽస్మ
త్పితృపితామహప్రపితామహాన్ ... గోత్రాన్...శర్మణః వసురుద్రాది
త్యరూపాన్ ఉద్దిశ్యమయాకృతేన తిలోదకపిండప్రదానేన అస్మత్పితృ
పితామహప్రపితామహానాం....గోత్రాణాంశర్మణాంవసురుద్రాదిత్యరూ
పాణాం సగుణీభూతగమా పిండదానేనైవఅక్షయ్యా తృప్తిర్భూతాత్వ
అస్మత్పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యవస్వాది పితృలోక
ప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఇతి తిలోదక ముత్సృజేత్ ॥
తథాస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్ ॥ పరేతపితరస్సోమ్యాగంభీరైః
పథిభిఃపూర్వ్యైః।అథాపితౄంత్సువిదత్రాగ్ం అపీతయమేనయే సధ
మాదం మదంతి ॥ ఇతి పిండానుద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ॥

శ్లో॥ అయోధ్యామధురామాయా కాశీకాంచీహ్యవంతికా। పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతామోక్షదాయకాః॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహం॥ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ । శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే॥ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్తరంశతమ్॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ తుష్టిరస్తు॥ వృద్ధిరస్తు॥ అవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్తు॥ ఆరోగ్యమస్తు॥జలంప్రోక్ష్య స్వస్తిశోభనగ్ంహరిః॥స్వస్థానేవాసః॥ అథ ఔపాసనాగ్న్యుత్థానం॥ఉపవీతీ॥ ప్రజాపతేన త్వ...వతయోరయీణామ్॥ఇత్యౌపాసనదేశంగచ్ఛతి॥యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాంయన్మాతరంపితరంవాజిహిగ్ంసిమ ఉద్విర్మాతస్మాదేన సఃప్రముంచతుక్లితాయాని చకృమకరోతుమామనేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్నిముపతిష్ఠతే॥ సకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌప్రహరేత్॥ విధిప్రకారేణసర్వత్రహస్తోదకందత్వా॥అథదర్భాన్యవాంశ్చదత్వా॥ దేవాఃపితరః పితరోదేవాః దేవతాపితృప్రసాదేన అస్మద్గోత్రంవర్ధతామ్॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్॥విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు॥ పితృపితామహప్రపితామహప్రసాదోఽస్తు॥విష్ణుప్రసాదోఽస్తు॥ దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహి స్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే ॥ ఉచ్చాలయ॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానాం మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయోదకమస్త్వితి బ్రూత॥ ఇతికర్తావదేత్॥ అస్త్వక్షయోదకమితిభోక్తారః ప్రత్యూచుః॥ కామసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానాం మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూత! అస్త్వక్షయ్యోదకం॥ ప్రాచీనావీతీ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్య మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకం మస్త్వితి బ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ పితామహస్య ...అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ ప్రపితామహస్య ...... అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ సవ్యం॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో దయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త...దకం ॥ అథ తాం

బూలాదికంసర్వత్రదద్యాత్॥ స్వాహాంవాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచ
యిష్యే॥వాచ్యతామ్ ॥ ఋచేత్వారుచేత్వాసమిత్స్రవంతిసరిత్రోనధేనాః।
అంతర్వ్రుదామనసాపూయమానా।ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి॥ హిరణ్య
యోవేతసోమధ్యఆసాంతస్మింత్సుపర్ణోమధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే
మధుదేవతాభ్యః। తస్యాసతేహరయస్సప్తతీరే స్వధాం దుహానాఅ
మృతస్యధారామ్॥ ఇతికూర్చగ్రంథింవిస్రస్య॥(ప్రా.. తీ)పితృభ్యఃపితా
మహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యః...స్వధోచ్యతామ్॥ అస్తుస్వధా। ... భూ
మౌజలంసించేత్। కాలకామసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాః ప్రీయంతాం ప్రీయంతాం
విశ్వేదేవాః॥(ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహాశ్చప్రీయంతాంప్రీ
యంతా ప్రపితామహపితామహాపితరః॥సవ్యం॥విష్ణుఃప్రీయతాం ॥ ప్రీ
యతాంవిష్ణుః॥ ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్॥ పిత్రాణాంవల్లభంయస్మాద్ధర్యం
దోస్యశివస్యచ । రజతంపాహినస్తస్మాద్దుఃఅ సంసారసాగరాత్॥ ఉప
విష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃపాంతుపాంతుదక్షిణాః॥ ప్రా
చీనావీతీ ॥ వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః।
అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వతృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః। ప్రా...
తీ॥ పితరః ఉత్తిష్ఠత॥ పితామహాః ఉత్తిష్ఠత॥ ప్రపితామహాః ఉత్తిష్ఠత॥
అమూత్తిష్ఠంతు సర్వేన కాలకామకసంజ్ఞిక విశ్వేదేవవిష్ణుదేవైస్సహ॥
ఇతి ఉద్ధాపనం ప్రదక్షిణం ॥ అమా వాజస్యప్రసవో జగమ్యాద్యావా
పృథివీ విశ్వశంభూః । ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామా సోమో
అమృతత్వాయగమ్యాత్॥దాతారోనోఽభివర్ధంతాం ॥ వేదాస్సంతతిరే
వనః। శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్ బహుదేయంచనోఽస్తు॥ అన్నంచనో
బహుభవేత్।అతిథీగ్శ్చలభేమహి॥యాచితారశ్చనస్సంతు। మాంచయా
... ...॥దాతారోనోఽభివర్ధంతాం।వేదాస్సంతతిరేవనః।

శ్రద్ధా చ నో మా వ్యగమత్। బహుదేయం చ నోఽస్తు। అన్నం చ నో బహు
భవేత్। అతిథీగ్ంశ్చ లభధ్వమ్। యాచితారశ్చ నస్సంతు। మా చ యాచి
ష్మ కంచన। ఇతి బ్రాహ్మణాః॥ సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు। సంత్వాశిషః॥
పవిత్రం విస్రస్య॥ అన్నం శేషః కిం క్రియతామ్॥ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్॥

స్వాదుషగ్ంసదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చి
త్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణా
సః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా॥ పూషా నః పాతు
దురితాదృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత॥ ఇహైవ స్తం
మా వి యౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం। క్రీడంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోద
మానౌ స్వే గృహే। సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నో
తి సర్వం జయతి। శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయు
ష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుః ప్రజాం ధనం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం
సుఖాని చ ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం పితా నృణాం పితామహాః। సత్యా
ఏతా ఆశిషస్సంతు॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్య గృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యాః
స్థైర్యసిద్ధిరస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణాశీర్వాదం కుర్యుః॥ ప్రార్థనా॥ అద్య మే సఫ
లం జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్। అద్య మే వంశజాస్సర్వే యాతా వోఽను
గ్రహాద్దివం॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః। తత్క్లే
శజాతం చిత్తే తు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ। వసిష్ఠవామదేవాదిమునిభిస్తు
ల్యతాం గతాః। పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతం పదమ్॥ ప్రా
...తీ। పితుః ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం మయాచరితం
యథోక్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమ
నువ్రజేత్। అనువ్రజ॥ కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా కయా శ

చిషయావృతా । వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయయన మోరుద్రాయనమః కాలాయనమఃకలవికరణాయనమోబలవికరణాయ నమో బలాయనమోబలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయనమో మనోన్మనాయనమః॥ అష్టావష్టావన్యేష్టధిష్ణియేషూపద ధాత్యష్టాశఫాః పశవఃపశూనేవావరుంధేషణ్ణాఙ్గ్రాలీయే షడ్వాఋతవఋతవః ఖలువై దేవాఃపితరఋతూనేవదేవాన్పితౄన్ ప్రీణాతి ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్యగృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యైశ్వర్యసిద్ధిరస్తు ॥ ఇతఃపరంమంగళావాప్తి రస్తు॥ తతఃపిండాన్ జలేనిక్షిపేత్ ॥ గృహమాగత్య॥ అభ్యంగనస్నానం కృత్వా॥ నూతనయజ్ఞోపవీతధారణంధృత్వా॥ తతఃకర్మణః పుణ్యాహ వాచనంచకుర్యాత్। తతఃఊనమాసికం కార్యం।తతఃబంధుభిస్సహాభోజ నంకుర్యాత్ ॥ భోజనానంతరేనూతనవస్త్రాణిధారయేత్ ॥ బ్రాహ్మణ ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః ॥ తతఃసువర్ణాభరణం స్పర్శనం కార్యం॥తతఃశాంతి పఠనం కుర్యాత్ ॥

పృథివీశాన్తా సాగ్నినాశాన్తాసామేశాన్తాశుచగ్ం శమయతు । అన్తరిక్షగ్ం శాన్తంతద్వాయునాశాన్తం తన్మేశాన్తగ్ంశుచగ్ంశమ యతు। ద్యౌశ్శాన్తాసాదిత్యేన శాన్తాసామే శాన్తాశుచగ్ం శమయతు। పృథివీశాన్తిరన్తరిక్షగ్ం శాన్తిర్ద్యౌ శ్శాన్తిర్దిశశ్శాన్తిరవాన్తరదిశా శ్శాన్తిరగ్నిశ్శాన్తిర్వాయుశ్శాన్తిరాదిత్యశ్శాన్తిశ్చన్ద్రమా శ్శాంతిర్న క్షత్రాణి శాన్తిరాపశ్శాన్తి రోషధయశ్శాన్తి ర్వనస్పతయశ్శాన్తి గౌన్శ్శాంతి రజాశ్శాన్తి రశ్వశ్శాన్తిః పురుషశాన్తి ర్బ్రహ్మశ్శాన్తి ర్బ్రాహ్మణశ్శాంతి శ్శాంతిరేవశాంతిరేవశ్శాంతిర్మ అస్తుశాన్తిః।తయా

హగ్ంశాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యద్విపదే చతుష్పదేచ శాన్తింకరో
మిశాన్తిర్మే అస్తుశాన్తిః ॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత
పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైదత్త్వాయాథాస్తం విపరేతనః॥ఓంశాంతి ... తిః॥
ఇతి కర్తాశిరశి ఉదకమార్జనం కుర్యాత్ ॥

ఇతి సపిండీకరణప్రయోగస్సమాప్తః.

తిలోదక వాసోదక నిర్ణయః

కాలామృతే ॥ శ్లో॥ కర్తాఽర్ఘ్యోదకాంజలీన్ తిలయుతాన్ త్రీన్ దద్యా-రాద్యేది నైకైకోత్తర వృద్ధి వాదశదినాత్ప్రత్యే శిలాయాం పితుః మృత్స్నాన తిస్రోతియం భవేత్ప్రతిదినం వస్త్రోదకానాం త్రయం పిండస్త్వేక ఇహాకృతం యది పితుర్దర్శార్ధకాహేఽఖిలమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందఱును పిత్రు ప్రీతి కొఱకు శిలయందు తిలోదకము ప్రథమ దినంబున మూడును అని మొదలొక్కొక్క దినంబున నొక్కొక్క మారధికముగ ౧౦ దినములకు నవియున్నియు ౭౫ అగునవియు, క్షత్రియులకు మరణదినము మొదలు ప్రతిదినంబున ౫ మార్లును, ౧౨వ దినంబున ౯ మార్లును, వినుకగనవియున్నియు ౯౪ అగునవియు వైశ్యులకు ప్రతిదినంబున ౪ మార్లు చొప్పున ౧౫ దినములకు ౬౦ అగునవియు శూద్రులకు ప్రతిదినము ౩ చొప్పున ౩౦ దినములకు ౯౦ అగునవియు, ౧౫ దినములయితే ప్రతిదినము ౬ చొప్పున అన్నియు ౯౦ అగునవియు, బ్రాహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు, ఆశౌచ నివృత్తి వఱకు ప్రతిదినము ౩ మృత్తికాస్నానములును, ౩ వాసోదకములును, ౧ పిండప్రదానము చేయవలెను, నిత్యకర్మ చేయకున్నను ఆశౌచాంత్య దినంబునందైనను ఆచరింపవలెను గాని మానగూడదు

ఇతి తిలోదక వాసోదక నిర్ణయస్సమాప్తః

అథ తిలోదకాది విశేషః

మాధవీయే - ఋష్యశృంగః ॥ శ్లో॥ ఆశౌచమంతరా దర్శో యది స్యాత్తస్య దక్షిణానామ్ సమాప్తిం ప్రేత తంత్రస్య కుర్యాదితి ఆహ గౌతమః ॥

తా॥ ఆశౌచ మధ్యమందు దర్శ సంభవించితే మిగిలిన ప్రేతకర్మ తంత్రమును యావత్తును సమాప్తి చేయునది.

విశేషః ॥ శ్లో॥ అంతర్దశాహేదర్శశ్చేత్తత్ర సర్వం సమాపయేత్ ।
పిత్రోస్తు యావదాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలీన్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శవచ్చినప్పుడు తల్లిదండ్రులైనచో ఆశౌచాంతము వఱకును పిండములు జలాంజలులు నివ్వవలెను ఇతరులైన యెడల దర్శలోపున సమాప్తి చేయవలెను.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచ మధ్యేతు యది దర్శస్సమాపయేత్ ।
తావదేవోత్తరం తంత్రం పర్యవస్యేత్త్ర్యహాత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచ మధ్యమందు మూడు దినములపైని దర్శ వచ్చినచో నుత్తర తంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలెను. ఇతరులైనచో

మూఁడు దినములలోఁగా దర్శవచ్చినను నపకర్షము చేయవలెను. కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లేయున్నది. మదనరత్న పారిజాతములందు మాత్రము గాలవ వచన మాహాత్మ్యమందు నౌరసపుత్రుడు కర్తయగునప్పుడు నని చెప్పబడినది. కనుక తల్లి దండ్రులకు మూడు దినముల పైని దర్శవచ్చినను నపకర్షము లేదని యున్నది

ఇతి తిలోదకాది విశేష సమాప్తః

శ్రాద్ధస్థల నిరూపణమ్

ఔశనసస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే । శ్లో ॥ శుచిదేశం వివిక్తంచ గోమయే నోప లేపయేత్ । నదీతీరేషు తీర్థేషు స్వభూమౌ గిరి సానుషు । వివిక్తేషుచ తుష్యంతి దత్తేవ పితరస్సదా । పరస్యభూమిభాగేతు పితౄణాం నైవనిర్వపేత్ ॥ స్వామినా తద్విహన్యేత మోహాద్యత్క్రియతే నరైః అటవ్యః పర్వతాః పుణ్యాస్తీర్థాన్యాయతనానిచ ॥ సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహుర్నహిషు పరిగ్రహః తిలాంశ్చావకిరేత్తత్ర సర్వతో బంధయేద్విజాః ॥ అసురోపహతం సర్వం తిలైశ్శుధ్యత్య నేంహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమును గోమయముచే నలుకవలయును నింక నిట్లు నదీతీరములందు, పుణ్యక్షేత్రములందు, స్వగృహమందు, పర్వతచర్యలయందు, ఏకాస్థ ప్రదేశములందు. శ్రాద్ధము చేసిన యెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచున్నారు. ఎప్పటికిని పరగృహమందు పితరులకు శ్రాద్ధమును చేయఁగూడదు ఎవ్వడు గాని మోహముచే పరగృహంబున శ్రాద్ధమును జేయునో అది గృహస్వామి పితరుల వలన హరింపబడుచున్నది. అడవులు, పర్వతములు, దేవాలయము లాదిగాఁగల సర్వము అస్వామికము, గావున వానియందు చేయబడిన శ్రాద్ధము పితరులచే గ్రహింపబడవు, అంతటను ద్విజులు నువ్వులు జల్లవలయును, నువ్వులు లేనిచో సర్వము రాక్షసులచే హరింపబడి దగును.

ఇతి శ్రాద్ధస్థల నిరూపణం సమాప్తమ్

శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమః

ఔశనస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ దత్వా శ్రాద్ధం తతోభుక్త్వా సేవతే యస్తు మైథునమ్ । మహారౌరవమాసాద్య కీటయోనిం వ్రజేత్పునః ॥ శుచిరక్రోధనశ్శాంత స్సత్యవాదీ సమాహితః । స్వాధ్యాయంచ తథాధ్యానం కర్తాభోక్తా విసర్జయేత్ ॥ శ్రాద్ధం దత్వాఽపరం శ్రాద్ధం భుంజతే యే ద్విజాతయః । మహాపాతకినస్తుల్యా యాంతితే నరకాన్బహూన్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయు, భోక్తయు, మైథునమును చేసినయెడల మహారౌరవ నరకమును బొంది మలల పురుగులరాశియందు బుట్టుచున్నారు. శ్రాద్ధకర్తయు భోక్తయు పరిశుద్ధులై, క్రోధ రహితులై, శాంతులై సత్యవాదులై, స్వస్థచిత్తులై యుండి వేదమును ధ్యానమును విడువవలయును, ఎద్విజులు శ్రాద్ధమును బెట్టి యితర శ్రాద్ధమందు భుజింతురో అట్టివారు మహాపాతకిసములై నరకములను బొందుచున్నారు.

కించ ॥ శ్లో॥ ఆమంత్రితో బ్రాహ్మణో వై యోన్యస్మై కురుతే క్షణం । ఆమంత్రయిత్వా యోమోహా దన్యం వాఽమంత్రయేద్ద్విజః । సతస్మాదధికః పాపీవిష్టాకీటోఽభిజాయతే । శ్రాద్ధేని మంత్రితో విప్రో మైథునమ్ యోఽధిగచ్ఛతి । బ్రహ్మహత్యామ వాప్నోతి తిర్యగ్యోనిషుజాయతే । నిమంత్రితశ్చయోవిప్రో హ్యధ్వానం యాతి దుర్మతిః । భవంతి పితరస్తస్య తన్మాసం పాంసుభోజనాః । నిమంత్రితశ్చయశ్శ్రాద్ధే ప్రకుర్యాత్కలహం ద్విజః భవంతితస్య తన్మాసం పితరో మలభోజనాః తస్మాన్ని మంత్రిత శ్రాద్ధే నియతాత్మా భవేద్ద్విజః

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మరియొక్క శ్రాద్ధమందు క్షణమును గ్రహించువాడును ఓకరిని బిలిచి మోహమువలన మరియొకరిని బిలుచువాడును వీరిద్దరధిక పాపులై పురుగులరాశియందు బుట్టెదరు ఎవ్వడు శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మైథునమును చేయునో వాడు బ్రహ్మహత్య పాపమును బొంది పశుపక్ష్యాదులయందు జన్మించును ఎవడు బ్రాహ్మణుడు నిమంత్రితుడై భోజనము చేసి ప్రయాణము చేయునో అతని పితృదేవతలు మాంసమును మార్గధూళిని భుజింపువారలగుచున్నారు. ఏద్విజుడు శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుడై కలహమును చేయునో వాని పితరులు ఆమాంసమును భుజింపువారలగుచున్నారు. అందువలన శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితులగు ద్విజులు నియతచిత్తులయి యుండవలయును.

యల్లాజియ్యే ॥ శ్లో॥ దంత ధావన మభ్యంగం నఖకేశని కృంతనం కర్తా చైవతు పూర్వేద్యుర్భోక్తా చైవ పరేహని దంతధావన తాంబూలాం క్షౌరాభ్యంగన భోజనె రత్యౌషధి పరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తా వివర్జయేత్ ।

తా॥ శ్రాద్ధకర్త పూర్వదినమున శ్రాద్ధభోక్త పరదినమునందు దంత ధావనమును అభ్యంగనమును నఖకేశని కృంతనమును తాంబూలమును క్షౌరమును రాత్రి భోజనమును సురతమును పరాన్నమును విడువవలయును.

ఇతి శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమ సమాప్తః

వృషోత్సర్జన విషయః

హేమాద్రౌ। శ్లో॥ నకరోతి వృషోత్సర్గం సుతీర్థే వాజలాంజలిమ్। నదదాతి సుతోయస్తు పితురుచ్చార ఏవసః। ఏష్టవ్యాబహవః పుత్రా యద్యేకోపిగయాం వ్రజేత్ యజేత వాశ్వమేధేన నీలంవా వృషముత్సృజేత్ ॥ షట్త్రింశన్మతే। శ్లో॥ పతిపుత్రవతీనారీ భర్తురగ్రే మృతా యది। వృషోత్సర్గం నకుర్వీత గాందద్యాచ్చ పయస్వినీమ్ ఏకాదశేహ్ని ప్రేతస్య యస్యనోత్సృజ్యతే వృషః। ప్రేతత్వం సుస్థిరం తస్య దత్తైః శ్రాద్ధం శతైరపి

తా॥ పుత్రులుగల స్త్రీ భర్తకంటె ముందు మృతినొందెనేని వృషోత్సర్జనము చేయగూడదు, మంచిపాడిగల గోవును దానము చేయవలెను భర్తృమృతినొందినచో వృషోత్సర్జనము చేయని యెడల నూరుశ్రాద్ధములు చేసినను ఆ స్త్రీకి ప్రేతత్వము పోనేరదు.

ఇతి వృషోత్సర్జన విధి సమాప్తః

— (o) —

పవిత్రదర్భ సంఖ్యా నిర్ణయః

లిఖిత ధర్మశాస్త్రే శ్లో॥ చతుర్భిర్దర్భపింజైస్తు బ్రాహ్మణస్య పవిత్రకమ్ ఏకైకంన్యూనముత్సృజ్య వర్ణానాంతు పవిత్రకమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణునికి నాలుగు దర్భలచేతను క్షత్రియునికి మూడుదర్భల చేతను వైశ్యునికి రెండు దర్భలచేతను శూద్రునికి నొక దర్భచేతను దర్భపవిత్రము కట్టవలయును

శ్లో॥ కుశమూలేస్థితో బ్రహ్మ కుశమధ్యే జనార్దనః
కుశాగ్రే శంకర స్తిష్ఠేత్ త్రయోదేవా వ్యవస్థితాః।

తా॥ కుశమొదట బ్రహ్మ, కుశమధ్యయందు విష్ణువు, కుశాగ్రమునందు శంకరుడు, ఉందురు కాబట్టి యీముగ్గురు దేవతలు దర్భయందు వ్యవస్థితులైరి.

శ్లో॥ జపేదానేచ హోమేచ స్వాధ్యాయే జలతర్పణే।
యజ్ఞోపవీతే మౌంజ్యాంచ తథాకుశపవిత్రకే।
బ్రహ్మగ్రంథిం విజానీయా దన్యత్రతు యథారుచి।

తా॥ జపకాలమందు, హోమకాలమందు, దానకాలమందు, అధ్యయన కాలమందు, జలతర్పణకాలమందు, యజ్ఞోపవీతమందు, మౌంజియందు, అటువలెనే కుశతో చేయబడిన పవిత్రమందు బ్రహ్మముడి వేయవలయునని తెలిసికొనవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేచ తథా ప్రాజాపత్యం విచక్షణైః ।
అంగుళ్యగ్రే స్మృతం దైవం పిత్ర్యం తర్జనిమూలకే ॥

తా॥ బొటన వ్రేలడుగున బ్రహ్మ తీర్థము వ్రేళ్ల కొనయందు దైవతీర్థము, తర్జని వ్రేలడుగున పితృతీర్థము, చెప్పబడినది

పైతృకర్మ - ఏకదర్భ పవిత్రం కార్యమితి కాత్యాయనః ఇతి పవిత్రనిర్ణయ స్సమాప్తః

మండలవిషయః

లిఖితస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ చతురశ్రం బ్రాహ్మణస్య త్రికోణం క్షత్రియస్యచ । వర్తులం చైవ వైశ్యస్య శూద్రస్యాఽభ్యుక్షణం స్మృతమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు చౌకము, క్షత్రియులకు ముక్కోణము, వైశ్యులకు గుండ్రము, శూద్రులకు నీరుజల్లుట చెప్పబడియున్నవి.

లఘుఅత్రి సంహితాయాం పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శ్రీహుతాశన ఏవచ । మండలాన్యుప భుంజంతే తస్మాత్కుర్వీత మండలమ్ । యాతుధానాః పిశాచాశ్చ క్రూరాశ్చైవతు రాక్షసాః ॥ హరంతి రసమన్నస్య మండలేన వివర్జితే । గోమయం మండలంకృత్వా భోక్తవ్యమితి నిశ్చితమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రహ్మయు, క్షత్రియుని మండలమునకు విష్ణువు, వైశ్యుని మండలమునకు రుద్రుడు శూద్రుని మండలమునకు శ్రీహుతాశనుడు నధి దేవతలై యామండలము నపేక్షింతురు. గావున మండలముల నెల్లప్పుడు చేయవలయును, అట్లు చేయని యెడల రాక్షసులు పిశాచాదులు క్రూరులైన యాసురులు నన్నరసము నపహరించెదరు.

ఇతి మండలవిధి సమాప్తః

అథ శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయః

బృహత్పరాశరీయే పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ ప్రాఙ్ముఖౌ దైవికౌ విప్రౌ విప్రాస్త్రయ ఉదఙ్ముఖాః । ఏకైకో వోభయతో వ్యా దసంపత్తౌ ఇతిక్రమః ॥ పాత్రంవా దైవికంకృత్వా విప్రమేకం తు పైతృకే ॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దరిని పితృస్థానమందు ఉత్తరముఖముగ ముగ్గురిని లేక ఉభయస్థానములందు ఒకొక్కరిని నియమించి భుజింప చేయవలయును లేదా పితృస్థానమందు నొక బ్రాహ్మణుని నియమించి విశ్వేదేవ స్థానమందు పాత్రనుంచి పూజింపవలయును

కించ । యజ్ఞాజియ్యో । శ్లో॥ శుచిన్మి మంత్రవిత్వ్రాద్ధె వేత్రిన్ విప్రాన్ పితృకర్మణి । త్రైవేని తేత్రథమై కైకం సపిండీకరణం వినా॥

తా॥ సపిండీకరణమునందు తప్ప ప్రతిసంవత్సరము శ్రాద్ధము నందు విశ్వేదేవస్థానమందు పరిశుద్ధులగు బ్రాహ్మణుల నిద్దరిని పితృస్థానమందు మువ్వురిని లేక ఒకరిని గాని నియమింప వలయును.

కొందఱు విష్ణుస్థానమును గూడ నుంచుదురు దేశాచారములు ననుసరింపవల యును ఇతి శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయ నాస్తిః

అథ పాలాశక్రమవిధిః

యదిపితుర్మరణ కాలే దేశకాలాదిభిః సంస్కారకృత్యం నకుర్వీతదేత్ । తదాసంవత్సరమధ్యే గురుశుక్రమౌఢ్య మలమాసచాతుర్మాస్యాది దోషోనాస్తి ॥ భిదప్రతిథి త్రిపక్షన్ భృగ్వంగారా ర్కార్కివార ధనిష్ఠాపంచకవ్యతిరిక్త శుద్ధిదినే చంద్రతారాబలన్వితే పునస్సంస్కార ముపక్రమేత్ ॥ యద్యస్థీని చేతదా అస్థిభిరేవపునర్దాహః అస్థ్యభావశ్చేతదాపలాశవృంతైః శరీరాకృతిన్ కృత్వా పునర్దాహయేత్ తత్ర అస్థి సంచయనం సమాప్తి ॥

తా॥ తండ్రియొక్క మరణకాలమందు దేశకాలాది వైపరీత్యములచేత సంస్కారకృత్యమును జేయనియెడల సంవత్సర కాల మతిక్రమించకమునుపే చేసినచో గురు శుక్రమౌఢ్యముల మాసాది దోషములు లేవు త్రిపక్షాన్ దిగుప్త నక్షత్ర వ్యతిరిక్త దినమునందు తారాబల చంద్రబలములు గలిగియుండగా మఱలసంస్కారమును జేయుట్టి విధము నుపక్రమించవలయును అప్పుడస్థులున్నయెడల అస్థులచేత పునర్దాహమును జేయవలయును అస్థులునష్టమైనయెడల పలాశవృంతములచేత శరీరాకృతిం చేసి దహనము జేయవలయును పాలాశవిధియందు సంచయనము గూడదని తాత్పర్యము

ఇతి పాలాసవిధి సమాప్తః

అథ రజస్వలా కంఠసూత్ర విసర్జనమ్

శ్లో॥ దశాహాభ్యంత రేదైవా ప్రేతభార్యా రజస్వలా ॥
తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వామాత్రం విసర్జయేత్ ॥

తా॥ పది దినములలోపల ప్రేతభార్య రజస్వలయయ్యె నేని అప్పుడు శ్రాద్ధమును మాత్రము నిలుపకచేసి స్నానాంత రమందు కంఠసూత్రాదికమును విసర్జింపవలయును

అథ జ్ఞాతిభోజనమ్

శ్లో॥ సపిండాన్ భోజయేత్సర్వా న్దశాహాంస్వశక్తితః
విషమాహస్సు చాన్యాంశ్చ పుణ్యం ప్రేతస్య దుర్లభం॥

తా॥ మరణాది పది దివసముల వరకును కర్తయగు వాడు జ్ఞాతులతోగూడ భోజనము చేయవలయును లేదా బేసి దినములయందైనను భోజనమును కర్తజరుపవలయును సపిండులు తృప్తిని బొందిన యెడల ప్రేతకు సర్వోత్తమైన తృప్తిగలుగ గలదని తా॥

అథ జ్యేష్ఠపుత్ర సపిండీకరణ శ్రాద్ధవిషయః

శ్లో॥ పితుస్సపిండీకరణం బంధుభిస్తుకృతం యది।
ప్రేతత్వాత్తు విముక్త్యర్థం పునః కుర్యాత్స పిండనమ్॥

తా॥ తండ్రికి సపిండీకరణము బంధువులచే జయబడెనేని ప్రేతత్వ విముక్తి కొరకు పుత్రుడు మరల సపిండీకరణము చేయవలయునని తా॥

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావే కనిష్ఠః కురుతే క్రియాత్।
ప్రేతత్వాన్న విముచ్యేత పితృత్వం నచగచ్ఛతి॥

తా॥ జ్యేష్ఠపుత్రుడుండగ గనిష్ఠుడు ప్రేతకృత్యంబులను చేసిన యెడల తండ్రికి ప్రేతత్వంబుపోదు పితృలోకంబును గలుగదు

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాఽథకనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యాసుతో దహేత్! అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్॥ జ్యేష్ఠభార్యాసుతో గ్రజః అనేకపత్నీ పుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠస్స విభహి। పితుస్సపిండీకరణం కుర్యాదిత్యాహ శౌనకః।

తా॥ జ్యేష్ఠుడైనను కనిష్ఠుడైనను జ్యేష్ఠభార్యాసుతుడు అగ్నికార్యమునందు ప్రధానుడు అనేకపత్నుల యొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుడు తండ్రికి సపిండీకరణమును జేయవలయును

అథ రజోదర్శనే శ్రాద్ధవిషయః

స్మృతిసంగ్రహే॥ శ్లో॥ దశాహాభ్యంతరే చైవ ప్రేతభార్యా రజస్వలా తదాశ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వాసూత్రం విసర్జయేత్॥ దశాహమధ్యే [illegible] స్వలా చేత్ప్రేతస్య భార్యా యది వా [illegible] తతూ[illegible] కర్తాతేచ సిండనం స్యాత్॥ ప్రేతస్య భార్యా యది వా రజస్వలా। కర్తుశ్చ భార్యాత్వథవా రజస్వలా సపిండనం నైవ [illegible] [illegible]

తేషాం విధిరేవయుక్తః ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యా రజస్వలా ఆద్య శ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యాది విసర్జయేత్ ॥ రజస్వలాపతిశ్చైవ సూతికాయాః పతిస్తథా భాండస్పర్శన పర్యంతం భర్తురేవ శుధ్యతి ఉపరాగే పరదినే సూతా వేకాదశేస్మృతాః మృతాహేషు త్రయోదశ్యామార్తవే పంచమేహని

తా ॥ ప్రేతకృత్యము మధ్యయందు కర్త్రు ప్రేతలయొక్క భార్యలు రజస్వలలైనను ప్రసవించినను ఆదినంబున శ్రాద్ధాదికంబును వదలి వేసిపిమ్మట భార్య స్నానమును చేసినవెనక మిగిలిన కృత్యంబులన్నిటిని చేయవలెను శుద్ధిదినంబున కర్త యొక్క భార్య రజస్వలయైనను ప్రసవించినను ఆద్య శ్రాద్ధంబును మాత్రము చేయవలయును శుద్ధి దినంబున మిగిలిన కృత్యంబులను చేయవలయును, ఉపరాగము నందుపర దినంబున ప్రసూతియందు శుద్ధిదినంబున రజస్వలయందైదవ దినంబున మరణమునందు పదునొకండవదినంబున నిట్లుశుద్ధి దినంబులని స్మృతి సంగ్రహంబునందు చెప్పబడియె

ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధేనిషేధః

శ్లో ॥ ఏకోద్దిష్టేనవ శ్రాద్ధే నాగ్నౌకరణమిష్యతే నావాహనం నవాపుష్పం నధూపం నచదీపకం ॥ నచాభిశ్రవణం కుర్యాన్నపూర్వం నచ దైవికం । ప్రణవంచ ప్రణామంచ స్వధాకారం తథైవచవర్జ్యే కాదశైతాని సపిండీకరణం, వినా ఏకోద్దిష్టేనిషిద్ధేపియ దప్యావాహనాదికం ॥ తత్సపిండీకృతేత్వేకోద్దిష్టే సర్వం సమాచరేదితి ।

తా॥ ఏకోద్దిష్టంబునందును, నవశ్రాద్ధంబునందును అగ్నౌకరణంబును చేయ గూడదు మరియును ఆవాహనము పుష్పము ధూపము దీపము అభిశ్రవణము పూర్వము దైవసేవన ప్రణవము ప్రణామము, స్వధాకారము అనువదునొకండును వర్జింప వలయును ఆవాహనాదికి మేకోద్దిష్టంబునందు నిషేధింపబడినను సపిండీకరణమునందు చేయవచ్చును

ప్రేత శ్రాద్ధమధ్యే ప్రత్యాబ్దిక క్రమః

యాజ్ఞవల్క్యః॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితుః ప్రత్యాబ్దికం యది । తదాహి షోడశాదూర్ధ్వం పితుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ । పితుర్దశాహమధ్యేతు మాతుః ప్రత్యాబ్దికం యది తదాహి షోడశాదూర్ధ్వం మాతుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ । షోడశాత్ సపిండీకరణాదిత్యర్థః॥

తా॥ తల్లియొక్క మరణదినము మొదలుకొని దశాహములోపల తండ్రి యొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధము తటస్థించెనేని ౧౧ వ దినమునందు శ్రాద్ధ హోమమైన పిమ్మట షోడశమునకు పూర్వమునందు ప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధమును చేయ వలయును. ఆ ప్రకారముగానే తండ్రియొక్క మరణదినమును మొదలుకొని ౧౦ దినములలోపల తల్లియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధమంతరితమైన యెడల ౧౧ వ దినమునందు షోడశశ్రాద్ధమైన పిమ్మట తల్లియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధమును చేయవలెనని యాజ్ఞవల్క్యముని మతం ఇచ్చట షోడశమనఁగా సపిండీకరణము.

వి వా హా దీ షు మ ధ్యే శ్రా ద్ధ క్ర మః.

వసిష్ఠసంహితాయాం॥ శ్లో॥ వివాహమధ్యేదర్శశ్చేత్ మాతాపిత్రోర్మృతేహని। హారిద్రాక్షతసంయుక్తం పిండదానంవిధీయతే॥

తా॥ వివాహమైన ౧౬ దినములలోగా తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దికములు సంభవించినప్పుడు హరిద్రాక్షతల యుక్తముగాశ్రాద్ధమును పిండదానమును చేయవలెను. సపిండీకరణే విశేషదానాని.

భూమిదానమ్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః॥ అనంత పుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ భూమిదానందద్యాత్।

తిలపాత్రదానం॥ శ్లో॥ తిలాశ్శుభాశ్చపాపఘ్నా విష్ణోర్దేహసముద్భవాః। పాపసంహారంతుమేశీఘ్ర మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ (నువ్వు...)

ఛత్రదానం॥ శ్లో॥ ఇహాముత్రచత్రాణం కురుకేశవమేశ్రియే ఛత్రం త్వత్ప్రీతయేదత్తం బ్రాహ్మణాయమయాశుభమ్॥ (గొడుగు)

పాదుకాదానం॥ శ్లో॥ కంటకోచ్ఛిన్నపాషాణ వృశ్చికాదినివారణే। పాదు కేసంప్రయచ్ఛామి గృహాణత్వంద్విజోత్తమ॥ (పాంకోళ్లు)

చాపదానం॥ శ్లో॥ కటందాస్యామివిప్రేంద్ర గృహాణత్వం [illegible] అనేనకటదానేన ప్రీయంతాంపితరస్సదా॥ (చాప)

చందనఖండదానం॥ శ్లో॥ మలయాచలసంభూత [illegible] చందనత్వత్ప్రసాదాన్మేసాంద్రానందం ప్రవర్ధతు॥ శ్రీగంధపుచెక్క

దీపదానం॥ శ్లో॥ దీపం దాస్యామి విప్రేంద్ర శుభ్రంధ్వాంత నివారకమ్। అస్య ప్రదానాత్సకలాన్ దోషాన్ నాశయ కేశవ॥ దీపం

ఘంటాదానం॥ శ్లో॥ దేవానామప్యకాఘంటా సర్వపాపవినాశినీ। తస్మాద్దాస్యామి తే ఘంటాం శ్రద్ధానేవసుఖం కురు॥ ఘంట

చామరదానం॥ శ్లో॥ శశాంకకిరణసంకాశ హిమడిండీరపాండుర। ప్రోత్సారయాశు దురితం చామరామరవల్లభ॥ చామరం

శయ్యాదానం॥ శ్లో॥ యథానకృష్ణశయనం శూన్యం సాగరజాతయా। శయ్యా మమాప్యశూన్యాస్తు తథాజన్మని జన్మని॥ శయ్యాదానం

సప్తధాన్యాని॥ శ్లో॥ తృప్తింకరోతి భూతానాం మహాలోకే పరత్ర చ। తస్మాత్ప్రదీయతే ధాన్యం మతశ్శాంతిః ప్రయచ్ఛమే॥ సప్తధాన్యం

సువర్ణదానం॥ శ్లో॥ సర్వపాపక్షయకరం సువర్ణం లోకభూషణమ్। అగ్నేర్బీజం ప్రదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతిం ప్రయచ్ఛమే సువర్ణం

తండులదానం శ్లో॥ జీవనం సర్వభూతానాం బలపుష్టివివర్ధనమ్। ధినోతి తిచయద్ధాన్య మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ధాన్యం
సరస్వతీదానం॥ శ్లో॥ సరస్వతీజ్ఞానధాత్రీ విద్యానామధిదేవతా విద్యాసాధకలోకస్య దానాస్మత్కింసమాప్నుయాత్ పుస్తకం

వేణుదానం శ్లో॥ వేణుదండస్సుభకరో దశావస్థాసురక్షకః వేణుదండస్య దానేన తృప్తిం దదాతు కేశవః కఱ్ఱ

యజ్ఞోపవీతం శ్లో॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం కర్మసాధనమ్ యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వాసురాస్సదా అతఃపరం మనసోద్దిష్ట దానాని కుర్యాత్ విశేషతః అష్టోత్తరశత దానకల్పే ద్రష్టవ్యం

అథ సువాసినీత్వ నిర్ణయః.

దక్షః శ్లో॥ అష్టవర్షా భవేత్కన్యా మృతా స్త్రీ యది వా పుమాన్ తేనాగ్నినా దహేత్తాం న వైధవ్య మితిస్త్రీయః దశాహమధ్యే యది నాస్తి సంచయస్తదా మానవా ప్రమియతే సుకన్య పుణ్యాంగనా జ్ఞాపయ సువాసినీనాం సౌగంధ పుష్పాణ్యఖిలాని దద్యాత్ చితిశ్చేత్ దాహశ్చేత్ తత్క్షణేచేత్ పృథక్క్రియాః భర్తస్సుదశాహం మధ్యేతిత్తాన్యాచ మృతాయది సువాసినీ నివిష్టేయం పుణ్యాస్త్రీపూజనస్తథ వేత్

సుమంతుః॥ శ్లో॥ భతన్మూతకపాత్రస్థి చయనాయుపూర్వమేవవా। తద్భార్యాతు మృతాపూజ్యా హ్యైసౌవాసినీభవేత్॥

అత్రసిద్ధాంతపక్షః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వం ప్రేతపత్నీమృతింగతా। సువాసినీతివిఖ్యాతా పరంవైధవ్యమాప్నుయాత్॥ భర్తృసంచ యనాత్పూర్వం భార్యాయదివిపద్యతే। సువాసినీత్వంతస్యాస్థి అన్యథావిధవాభవేత్॥ ఇతి సువాసినీత్వ మృతినిర్ణయస్సమాప్తః.

అథ కర్తృనిరూపణమ్.

శ్లో॥ పుత్రఃపౌత్రఃప్రపౌత్రశ్చ పుత్రికాపుత్రఏవచ। పత్నీభ్రాతా చతత్పుత్రః పితామాతాస్నుషాతథా। భగినీభాగినేయశ్చ పిండదోధన హార్యపి పూర్వాభావేపరఃకర్తా తదభావేపరఃపరః॥

తా॥ పుత్రుఁడు, పౌత్రుఁడు, ప్రపౌత్రుఁడు, పుత్రికా పుత్రుఁడు భార్య, అన్న, అతని పుత్రుఁడును, తండ్రియు, తల్లియు, కోడలును, చెల్లెలును, మేనల్లుడును, సపిండుఁడును, ధనహర్తయు, వీరు పూర్వ పూర్వాభావమునం దుత్తరోత్తర కర్తృత్వముగలవారని తా॥

స్త్రీకర్తృత్వమ్.

మరీచిః॥ శ్లో॥ స్త్రీకర్తృకభర్తృకృత్యేషు పితౄకర్మణిచేద్యది। దశాహాభ్యంతరేచైవా దరజోదోషేణదూషితా॥ తత్కర్మవ్యర్థతామేతి స్నాత్వా పంచమేహని।నగ్నశ్రాద్ధంసమారభ్యపునఃకర్మసమారభేత్

తా॥ భర్తయొక్క ప్రేతకృత్యంబులయందు భార్యయే కర్తయైయుండి పదిదినములలోపల రజోదూషితురాలయ్యేనేని నదివరకుకర్మ యంతయును వ్యర్థమగును. కావున పంచమదినంబునందు స్నానంబుచేసి నగ్నశ్రాద్ధంబును ప్రారంభించి మరల కర్మను చేయవలయునని మరీచి వచించెను.

కేచిత్॥ శ్లో॥ పుత్రాభావేతుపత్నీస్యా త్పత్న్యభావేతుసోదరః। పత్న్యభావేతుసాపత్న్యఃపుత్రఏవనియుజ్యతే॥తదభావేతు తత్పుత్రో రాసన్నేన్యస్తతః పరమ్॥ ఆద్యశ్రాద్ధమపుత్రోపి కుర్యాదేకాదశేహని॥

తా॥ ఔరసపుత్రుఁడు లేనప్పుడు క్షేత్రజ్ఞులును, పుత్రికయును, పుత్రికాపుత్రుఁడును, సోదరుఁడును, తత్పుత్రుఁడును, సపిండీకరణమును చేయవలయును, వీరు లేనప్పుడు భార్యయు, ధనవార్తయును చేయవచ్చును, కొంతమంది పుత్రాభావమందు పత్నియనిరి. పత్న్యభావమందు సోదరుఁడును, అట్లుగాక భార్యాభావమందు సవతితల్లియు, ఆమె లేనప్పుడు ఆమెపుత్రుఁడును, వీరు లేనప్పుడు వీరి పుత్రుఁడును పిమ్మట దగ్గరసంబంధులును కర్తృత్వముగలవారని తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధము ౧౧ వ దినమునందు చేయువలెను, యిందువలన కర్తకు శుద్ధి గలదని తా॥

శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యారజస్వలా। ఆద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యానివిసర్జయేత్॥ శ్రాద్ధకర్తుర్యదాభార్యా ఆశౌచాంతే రజస్వలా। శ్రాద్ధం శేషంప్రకుర్వీత వర్జయిత్వా సపిండనమితి॥ శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీతేత్యనేన వాక్యేన ఏకాదశేహని విహితమాద్యమాసికం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాంగశ్రాద్ధంచకుర్యాత్। వర్జయిత్వా సపిండనమితి తదర్థమపక్ష్య పంచదశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని వర్జయేత్। కేచిత్ పంచమదినే శుద్ధింసంపాద్య ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధసపిండీకరణ శ్రాద్ధమాచరంతి॥

తా॥ పదునొకండవ దినము సంప్రాప్తమగుచుండగా కర్తయొక్క భార్య రజస్వల యయ్యెనేని ఆద్యశ్రాద్ధంబును చేయవలయును. ఊనాద్యాదులను వదలవలయును, శ్రాద్ధంకర్తయొక్క భార్య ఆశౌచాంతమునందు రజస్వలయయ్యెనేని సపిండనమును వదలి శ్రాద్ధశేషమును చేయవలయును అనఁగా ౧౧ వ దినమునందు శాస్త్రోక్తప్రకారముగ చేయదగిన పుణ్యాహవాచనము ఆహ్నికము రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధము వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధమును చేయవలయును షోడశశ్రాద్ధములలో ఆద్యశ్రాద్ధమునదప్ప పంచదశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధములమాత్రము వదలవలయును. కొందఱు ఈ ఆద్యశ్రాద్ధముకూడా భార్య రజస్వలయయిన ౫ వ దినంబున స్నానము ఆయిన పిమ్మట ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధము సపిండీకరణ శ్రాద్ధము నొకదినమునందే ఆచరింపుచున్నారు తక్కినవిషయములు దేశాచారములనుబట్టి జరుపవలయును.

ఇతి కర్తృభార్యా రజస్వలా విషయస్సమాప్తః.

త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాల నిర్ణయః.

తిథిదర్పణే శ్లో॥ కుర్యాత్త్రైపక్షికంశ్రాద్ధం త్రిపక్షేవిషమేహని అపర

త్రిపక్షే ద్వాదశే పక్షే చతుర్వింశతి పక్షకే। షణ్ణంత్రింశంచకం కృత్వా ఆది మధ్యాంతపంచకే॥

తా॥ త్రైపక్షిక శ్రాద్ధము మూడవపక్షములో విషమదినమందు చేయవలయునని తిథిదర్పణమను గ్రంథమునందుఁ జెప్పఁబడెను, మూడవపక్షంబున నాదియందు ౫వ దినములలో నొకదినంబున త్రైపక్షిక శ్రాద్ధము చేయవలెను. అనఁగా మృతదినమునకు 30 రోజుల పిమ్మట ౫ రోజుల లోగాను ఆరవ మాసమున యిరువది దినములు మొదలు అయిదు దినములకు లోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబున ఊనషాణ్మాసికంబును పన్నెండవ మాసంబున యిరువదియయిదు దినములకుపైన నొక శుద్ధిగల దినమునందు ఊనాబ్దిక శ్రాద్ధంబును చేయవలయునని తా॥ కొందరు త్రైపక్షికము ౪౦ దినములకు పిమ్మట ౪౫ రోజులలోగా జర్పించుచున్నారు.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ గణశః క్రియమాణేషు మాసికేష్వనుభావిషు। త్రిశేస్య రఘు ర్ధ్యపా త్రీణి పిండాన్ త్రిత్వేవనిర్వపేత్।

తా॥ అనేకములగు మాసికముల నొక్కతూరి చేయునెడల అర్ఘ్యపాత్రి పిండములు మూఁడేసియేయని యెఱుఁగవలెను.

వ్యాస॥ శ్లో॥ నాసపిండీకృతే ప్రేతే పితృత్వముపపద్యతే। అకృతస్య తు పుత్రస్య శుభం కించిన్న విద్యతే। నచనైమిత్తికం కామ్యం మిష్టాపూర్తాదికం చ న। నాసపిండీకృతే ప్రేతే రన్యేషాం శ్రాద్ధమేవ చ।

తా॥ సపిండీకరణము చేయనియెడల ప్రేతత్వము విడిచిపోదు. చేయని పుత్రునకు శుభము కొంచమైనను లేదు. తల్లిదండ్రులకు సపిండీకరణము చేయక మును పు ఇతరులకు శ్రాద్ధమును చేయఁగూడదని వ్యాసుఁడు వచించెను.

ఇతి త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాలాః సమాప్తాః.

అథ స్నానోదక నిర్ణయః.

శ్లో॥ మృతే జన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధే పర్వణి జన్మని। అస్పృశ్యస్పర్శనే చైవ నస్నాయాదుష్ణవారిణా। అనస్నాతదిశాయాంస్నాయాదుష్ణవారిణా। స్నానాత్కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ న సంశయః। తాత్పాతపాద్యాదితీర్థేషు పవిత్రమా। అలాభే మంత్రపూతా ఇతి।

తా॥ జననమరణములయందును, సంక్రమణమందును, శ్రాద్ధమందును, పర్వతమునందును, అస్పృశ్యస్పర్శయందును, ఉష్ణోదకముచేత స్నానమును జేయఁగూడదు. రోగరహితుఁడై యుండియు ఏకార్యముల యందుష్ణోదకముచేత స్నానమునుఁజేయువాఁడు గోహత్యతోఁదుల్యమైన పాపమును చేసినవాఁడగును.

ఇతి స్నానోదక నిర్ణయస్సమాప్తః.

అథ జీవత్పితృకస్య అన్యశ్రాద్ధనిషేధః.

తండ్రి జీవించియున్న జ్ఞాతులు మాత్రము తిలోదకాదుల నీయఁగూడదు, జ్ఞాతులతోఁగూడ నాశౌచదినంబులందు సహవాసంబు నుచేయఁగూడదు, తండ్రి బ్రతికియున్నను తనతల్లిశ్రాద్ధమును మాత్రము యథావిధిగా వారివారి కులాచారములనుబట్టి తప్పక చేయవలెను. తండ్రి జీవించియుండగా జ్యేష్ఠభ్రాతయైనను కనిష్ఠభ్రాతలైనను మృతి నొందినయెడల తిలోదకాది ప్రేతకృత్యంబులన్నియు తనతండ్రి చేయవలెను.

తిలతర్పణ నిషేధః. స్మృతిసారసంగ్రహే॥ శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధాను మాసికే। సపిండీకరణేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ వృద్ధి శ్రాద్ధే సపిండ్యేచ మాసికే చానుమాసికే। అబ్దికే ప్రథమేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ దర్శే తిలోదకం పూర్వం పశ్చాద్దద్యాన్మహాలయే। ప్రత్యబ్దేఽపరం పూర్వం పరేహాని తిలోదకమ్। ప్రత్యబ్దాంగ తిలందద్యాన్నిషిద్ధేపి పరేహని। నగ్నైకస్యచోయేషామన్యేషాంతు విసర్జయేత్॥

తా॥ తీర్థశ్రాద్ధమునందును, గయాశ్రాద్ధమునందును, ప్రేతశ్రాద్ధమునందును, అనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును, ప్రథమాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును, సపిండీకరణ శ్రాద్ధమునందును, వృద్ధిశ్రాద్ధమునందును, సాపిండ్యమునందును, మాసికాను మాసికములందును, తిలతర్పణము చేయగూడదు, దర్శశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధకర్మాచరణమునకు ముందుగాను మహాలయ శ్రాద్ధమునందు పిమ్మటను తిలతర్పణము జేయవలయును, ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందు సద్యఃకాలమునందు తిలతర్పణము చేయఁగూడదు, పరదిన ప్రాతఃకాలమునందు, తిలతర్పణమును చేయవలెను, పరదినము తర్పణమును చేయుటకు నిషిద్ధదినమైనను తిలతర్పణమును చేసియే తీరవలయును. శ్రాద్ధమునందలి వర్గత్రయమునకే తిలతర్పణమును చేయవలయును గాని యితరులకు తిలతర్పణమును చేయఁగూడదని తా॥

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ నజీవత్పితృకః కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణమ్। శ్రాద్ధమాత్రం ప్రకుర్వీత తర్పణం తు పితా చరేత్॥

తా॥ జీవపితరులుగలవాడు శ్రాద్ధంబును మాత్రం బొనర్పవలయును గాని శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణమును చేయఁగూడదు, ఆతర్పణంబును తండ్రియే చేయవలయునని స్మృతికారులు వచించిరి.

ఇతి తిలతర్పణ నిషేధస్సమాప్తః.

తాంబూల చర్వణమ్

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ వత్సరశ్రాద్ధకథాదర్శే యుగమన్వంతరాదిషు। శ్రాద్ధం నిర్వర్త్య భుక్త్వాతు తాంబూలం ఖాదయేద్ద్విజః॥ మోహాద్యః కృత్వా యశ్శ్రాద్ధం తాంబూలం యది ఖాదయేత్॥ శ్రాద్ధకాంతాధివేక్కర్తా రౌరవం నరకం వ్రజేత్ పిత్రోః ప్రత్యాబ్దికే శ్రాద్ధే దివారాత్రౌ తాంబూలచర్వణం నిషిద్ధం అంగతిలతర్పణం పరేద్యుః ప్రాతస్స్నాత్వైవ కుర్యాత్ పితృకర్మనివృత్త్యై॥

తా॥ వత్సరదర్శయుగమన్వంతరాదులయందు శ్రాద్ధకర్మ నాచరించి పిదప తాంబూలచర్వణాదికమును చేయవచ్చును ఒక వేళ శ్రాద్ధము నాచరింపక తాంబూల చర్వణాదికమును చేసినచో రౌరవాది నరకములను బొందుదురు తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధములయందు మరదిన ప్రాతఃకాలమునందు తిలతర్పణంబు చేయువరకు తాంబూల చర్వణాదికమునుఁ జేయఁగూడదని తా॥

శ్లో॥ మృతాశౌచే తథా శ్రాద్ధే మాతాపిత్రోర్మృతేహని। ఉపవాసేచ తాంబూలం దివారాత్రౌ విసర్జయేత్॥

తా॥ మృతాశౌచమునందును, శ్రాద్ధదినమునందు, తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును ఉపవాస వ్రతదినములయందును. తాంబూల చర్వణంబు గూడదు.

పిండనైవేద్యమ్.

శ్రాద్ధదర్పణే॥ శ్లో॥ భక్ష్యం చ పిండనైవేద్యం వికిరాన్నం చ స్పృశన్ తాంబూలచర్వణం కృత్వా పునశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్॥

తా॥ మినుములతోవండిన భక్ష్యమును పిండనైవేద్యము చేసినను, వికిరాన్నము భోజనపాత్రకు స్పర్శతగిలినను కర్త తాంబూలముభక్షించినను తిరిగి శ్రాద్ధముఁజేయవలయునని శ్రాద్ధదర్పణమందు వ్రాయబడియె.

మాతుర్దశాహమధ్యే పితృమృతిః.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితాయస్య ప్రమీయతే। పైతృకంతుయథాకాలం పితుస్సర్వంసమాపయేత్॥ తతోమాతుస్త్రిపక్షాదా శేషం కర్మసమాపయేత్॥

తా॥ తల్లిమృతినొందిన దశాహమధ్య తండ్రిమృతినొందినయెడల తండ్రికి శ్రాద్ధము సంపూర్తిగాజేసి పిమ్మట 3 పక్షములలో ఆపియుంచు అనఁగా ౧౦ దినములకు పిమ్మట ౫ దినములలో తల్లికి లోగడచేసిన క్రియలుగాక తక్కినశ్రాద్ధమంతయు సమాప్తి జేయవలెనని తా॥

శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు మృతశ్చేద్యదివైపితా। పితుశ్మరణమారభ్య దశాహంసూతకంభవేత్॥

తా॥ తల్లి దశాహమధ్యమందు తండ్రి మృతిబొందినయెడల తండ్రి మృతి బొందినది మొదలు ౧౦ దినములు మృతసూతకమని తా॥

ధర్మప్రవృత్తౌ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోర్యదాశౌచం దశాహంవిహితంబుధైః॥ పైతృకాదూర్ధ్వమేవస్యాన్మాతృశౌచంతుపక్షిణీ॥

తా॥ తల్లి దండ్రి మొదలగువారి మృతులయందు ౧౦ దినములాశౌచము తండ్రియొక్క శ్రాద్ధముచేయుచుండగా ఊర్ధ్వభాగమునందు తల్లి చనిపోయిన యెడల మాతృశౌచము ఒకటిన్నర దినమని తా॥

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేహని। కర్తుస్తాత్కాలికీశుద్ధి రశుద్ధిఃపునరేవసః॥

తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధంబును పరిశుద్ధుఁడై చేయవలయును ఈశ్రాద్ధము చేయుట వలన కర్తకు తత్కాలంబునందు పరిశుద్ధిగలుగునని తా॥

ఆశౌచఖండే శాతాతపః.

శ్లో॥ పితురాశౌచమధ్యేచ స్యాత్తుశ్రాద్ధంతేద్యది। యస్యాహ్నే షోడ

కాత్పశ్చాన్మాతుశ్శ్రాద్ధంవిధియ్యతే॥ మాతురాశౌచమధ్యే చేత్పితుశ్శ్రాద్ధంభవేద్యది॥ తదాప్రేహే షోడశాదర్వాక్ చ్ఛ్రాద్ధంతువిధియ్యతే॥ అస్యార్థః॥ ఏకాదశేఽహే పితుః షోడశాదిశ్రాద్ధంకృత్వా తతఃమాతుఃప్రత్యాబ్దికం కర్తవ్యం యేకాదశాహే ఆద్యశ్రాద్ధంనిర్వర్త్య పితుః మృతాహశ్రాద్ధంకృత్వాఅథఆద్యాదిషోడశ శ్రాద్ధానికారయేదిత్యర్థః॥

ఇతి మాతృదశాహమధ్యే పితృమృతి స్సమాప్తః.

అధికమాస ప్రకరణము

తా॥ అధికమాసములలో మృతిబొందినవారికి తిరిగి ఆ మాసము యెప్పుడైనా అధికమాసము వచ్చినయెడల ఆమాసమునందే ప్రత్యాబ్దికము శుద్ధమాసములో చేయునక్కరలేదు, శుద్ధమాసమునందు మృతులైనవారికైతే అధికమాసమునందు అవసరములేదు, మాసికములు మాత్రము అధిక మాసమునందుకూడ శ్రాద్ధము చేయవలెను. అధికమాసములో మృతులైన వారికి శుద్ధమాసములో మృతదినమునకు లోగడదినమందు ఆన్వాద్యశ్రాద్ధముచేసి మృతతిథియందు ఊనమాసికము పెట్టవలెను. అక్కడనుంచి ౨౭ వ దినమందు ఏకమాసికము పెట్టి 30 వ దినమందు ద్వితీయమాసికము బెట్టి అక్కడనుంచి ౧౫ దినములలోగా మధ్యపంచకమునందు త్రైపక్షికశ్రాద్ధముచేసి క్రమముగా సంవత్సరాంతము జరిగింపవలెను. సంవత్సరమధ్య అధికమాసము సంభవించేయెడల శుద్ధాధికములకు నొకటే సంకల్పము చేసి అధికమాసమునందే పెట్టవలెను. సంవత్సరాంతమందు అధికమువచ్చే పక్షమునకు ఊనాబ్దికమును సంవత్సర విమోకమును యీ 3 ను అధికమాసములోనే పెట్టవలెనని నదిగాని శుద్ధమాసంబున నాచరింపఁగూడదు మధ్యాధికవస్తే ప్రథమాబ్దికానికి లోగడ మాసానికే ౩౬౦ దినములు జరిగింపవలెననే మాట యుక్తముకాదు. ఆ రెండు మాసములు 30 దినముల సంజ్ఞే కనుక ప్రథమాబ్దికముతో గూడానే జరిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులైనవారికి ప్రథమాబ్దికము మలమాసం వచ్చినచో నప్పుడే చేయవలెను. ద్వితీయ ఆబ్దికాదులుమాత్రము శుద్ధమాసమునందే జరుపవలయును, తక్కిన విషయములు నిర్ణయసింధువునందు జూడఁదగును.

శ్లో॥ అగ్న్యాధేయంప్రతిష్ఠాంచ యజ్ఞదానవ్రతానిచ। దేవవ్రత వృషోత్సర్గ చూడాకరణ మేఖలాః। గమనం దేవతీర్థానాం వివాహమభిషేచనమ్॥ యానంచ గృహకర్మాణి మలమాసే విసర్జయేత్॥ ఇతిగర్గః॥

తా॥ అగ్న్యాధానము, ప్రతిష్ఠ, యజ్ఞ దానవ్రతములు, దేవ వ్రతములు, వృషోత్సర్జనము, చూడాకరణము, మేఖలము, దేవక్షేత్ర తీర్థాటనము, వివాహము అభిషేచనము, యానమును, గృహకర్మములును అశుభకర్మలను మలమాసమునందు విడువవలెను.

శ్లో॥ అవశ్యకర్మ మాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికమ్। తీర్థేభచ్ఛాయయో శ్శ్రాద్ధం మఖకర్మపితృక్రియాః। కుర్యాన్మలిమ్లు చేవర్షేమధ్యే చేన్నతథాధికమ్॥ తత్రస్యాన్మాసికంమృత్యు మాసాత్స ద్వాదశోయది। ప్రేతక్రియాం సమాప్యాత్ర కుర్వీతాభ్యుదయంతథా। శ్యామాకాగ్ర యణంకృచ్ఛ్రత్రయ వర్జ్యమతోన్యథా॥

తా॥ మలమాసమునందు అవశ్యముగాఁ జేయఁదగిన మాసికాదికర్మములును, ఆబ్దికములును, తీర్థశ్రాద్ధములును, యజ్ఞకర్మములును, పితృక్రియలును చేయవచ్చునని యెఱుఁగవలెను మఱియును వర్షమధ్యమందు మలమాసము వచ్చెనేని నప్పుడు అధిక మాసములు గ్రహింపవలెను, మలమాసము మొదలుకొని పదిరెండవ మాసము మలమాస మయ్యెనేని దానియందు ప్రేతకర్మలను సమాప్తిని బొందించి పిమ్మట అభ్యుదయ కర్మలను చేయవలెను అని సూర్యోదయమను గ్రంథమందు చెప్పబడియె.

శ్రాద్ధదినే గృహాలంకార నిషేధః

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ గోమయేనోప లేపంచ సర్వశ్రాద్ధే ప్రకీర్తితం। గృహాలంకరణం నాస్తి ఇతిశాతాత పోబ్రవీత్॥

తా॥ సమస్త శ్రాద్ధదివంబు లందునను గోమయముచే భూమి నలుకవచ్చును గాని ముగ్గులు మొదలగునవి పెట్టగూడదని శాతాతపుఁడు చెప్పెను.

అథ ఉష్ణవారి నిషేధః. శ్లో॥ మృతేజన్మనిసం క్రాంతౌ శ్రాద్ధే జన్మ దినేతథా। అస్పృశ్య స్పర్శనేచైవ నస్నాయాదుష్ణ వారిణా। సగోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ నసంశయః॥

తా॥ మరణాశౌచము నందును, జాతాశౌచము నందును, సంక్రమణ దినమందును, శ్రాద్ధదినమందును, జన్మదినమందును, తాకగూడని వస్తువును తాకినప్పుడు, వేడినీళ్ళతో స్నానము చేయగూడదు, అట్లు చేసినవాడు గోహత్య చేసినంత పాపమును బొందుచున్నాఁడు.

అథ దేవతార్చన నిషేధః. శ్లో॥ దానాధ్యయన దేవార్చా ఉపహోమ వ్రతాదికం। నకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధదివసే ప్రాగ్విప్రాణాం విసర్జనాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు భోక్తలు భుజింపక పూర్వము, దానము, అధ్యయనము, దేవతాపూజ, ఉపహోమము, వ్రతము మొదలగునవి చేయఁగూడదు.

అథ ఆచమనకాల నిర్ణయః.

శ్లో॥ ఆదావంతేచ పాద్యేచ విష్టరేచ విశేషతః॥ ఉచ్ఛిష్టే పింపదానేచ షట్సుచాచ మనంస్మృతమ్॥

తా॥ ప్రారంభమందును, అంతమందును, పాదప్రక్షాళనమందును, ఆసనమిచ్చినప్పుడు, ఉచ్ఛిష్టాన్న విసర్జన మందును, పిండప్రదానమందును ఈ ఆరు సమయములందును ఆచమనముఁ జేయవలెను.

ఆశ్వలాయనానాం గోత్రోచ్చారణక్రమః.

శ్లో॥ సపిండీకరణాత్పూర్వ మాశ్వలాయనశాఖినాం। గోత్రం బ్రూయాత్ప్రథమతః పశ్చాన్నామాధికం వదేత్॥

తా॥ ఆశ్వలాయన శాఖవారు సపిండీకరణము చేయక పూర్వము ముందుగా గోత్రమును చెప్పి పిమ్మట పేరు చెప్పవలయును.

అథ విష్ణ్వర్చనవిధిః దక్షః॥ శ్లో॥ యత్కించిత్పార్వణం శ్రాద్ధం తత్ర సర్వత్రచద్విజే। పూజయేద్విష్ణుమిత్యేవ మితిప్రాహ పితామహః॥

తా॥ పార్వణయుక్తమైన యే శ్రాద్ధము జేసినను బ్రాహ్మణుని యందు విష్ణుమూర్తి నావాహనముజేసి పూజింపవలయునని బ్రహ్మ చెప్పెను.

భారతే॥ శ్లో॥ యచ్ఛ్రాద్ధం పార్వణం ప్రోక్తం తచ్ఛ్రాద్ధం వైష్ణవం వినా। కృతం నశ్యతికౌంతేయ పతితే నేక్షితం యథా॥

తా॥ ఏశ్రాద్ధము పార్వణ సహితముగా నాచరింపఁబడునో అట్టి శ్రాద్ధము విష్ణుదైవత్యము లేకుండ జేసినయెడల వర్ణభ్రష్టునిచే జూడబడిన శ్రాద్ధము వలెనే చెడిపోవునని భారతమునందుఁ జెప్పబడియె.

శ్లో॥ దర్శేమహాలయె తీర్థే సపిండీకరణే తథా। వ్యర్థంభవతి తచ్ఛ్రాద్ధం వాసుదేవం వినాకృతమ్॥

తా॥ దర్శ శ్రాద్ధము, మహాలయము, తీర్థశ్రాద్ధము, సపిండీకరణము ఈ శ్రాద్ధములను విష్ణుస్థానము లేకుండా చేసినయెడల ఆ శ్రాద్ధములు వ్యర్థమగును,

(పాదప్రక్షాళనే కర్తుః పశ్చిమాభిముఖత్వనియమః.)

వ్యాసః॥ శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచ మధ్యాహ్నే సాయాహ్నే నిశి సంధ్యయోః। పశ్చిమాభిముఖః శ్రాద్ధే విప్రపాదాభిషేచనం॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు ప్రాతఃకాలము నందుగాని మధ్యాహ్నము నందుగాని, సాయంకాలము నందుగాని, రాత్రియందుగాని, సంధ్యాకాలమందుగాని బ్రాహ్మణులకు పాదప్రక్షాళనము పశ్చిమ ముఖముగా గూర్చుండి చేయవలెనని వ్యాసుడు చెప్పెను.

పాదప్రక్షాళనే కర్తృభోక్త్రోపవేశన విధిః.

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ విప్రక్షాళన కాలేతు దాతాభోక్తా ద్విజోత్తమః। సుఖాసీనో భవేచ్ఛ్రాద్ధే త్వన్యథా నరకం వ్రజేత్॥

తా॥ శ్రాద్ధంబునందు ప్రాదప్రక్షాళన చేయునప్పుడు కర్తయు భోక్తయును కూర్చుండవలయును, లేనియెడల నరకమును బొందును.

భోక్తురాశౌచం.

వా॥ భోక్తుస్తృతీయ నిమంత్రణ ప్రభృత్యాశౌచాభావః। తత్పూర్వమాగతంచేత్ ఆశౌచమస్త్యేవ॥

తా॥ భోక్తకు మూడవపర్యాయము నిమంత్రణమైనది మొదలు ఆశౌచము లేదు. అందుకుపూర్వము ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచముండును.

(కర్తురాశౌచం)

వా॥ కర్తుస్తు ప్రారంభానంతర మాశౌచాభావః। తత్పూర్వంచే దాశౌచమస్త్యేవ॥

తా॥ కర్తకు శ్రాద్ధ ప్రారంభము మొదలు ఆశౌచము లేదు. ప్రారంభించక పూర్వము ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచము కలదు.

ప్రారంభ వివరమ్.

వా॥ పాకసమాప్తిః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః। సంకల్పః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః। పాకాది ప్రోక్షణ మారంభ ఇత్యేకః పక్షః। తృతీయ నిమంత్రణ ఇత్యేకః పక్షః। యేతేషుపాక పరిసమాప్తి పక్ష ఆపద్విషయః అశక్త విషయశ్చ

ఇతరేషు పక్షేషు తత్తద్దేశశిష్టాచారో నువర్తనీయః॥ యేతేషు చతుర్ణ పక్షేషు ఆశౌచసం ప్రాప్తే కర్తా సద్యస్స్నాత్వా స్వయమేవ శ్రాద్ధం కుర్యాత్। పక్వాన్న మన్యేన అశౌచరహితే నపరివేషయేత్। భోజన ప్రారబ్ధ మన్నం భోక్తా ప్రోక్షేత్। కర్తా తద్భోజనపాత్ర మస్పృశన్నేవ అన్నత్యాగం కుర్యాత్॥

తా॥ వంట చేయుట పూర్తియగుట ప్రారంభమని యొకపక్షము. సంకల్పం చేయుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, వంటపదార్థము మీద ప్రోక్షించుట ఆరంభమని యొక పక్షము మూడవ పర్యాయము నిమంత్రణము చేయుట ప్రారంభమని యొక పక్షము. యీ నాలుగు విధములలో వంట చేయుట పూర్తియగుటయే ప్రారంభమనునది యావత్తు సంభవించినప్పుడును శక్తి లేనప్పుడును చెప్పతగినది మిగిలిన విధములలో ఆయా దేశములలో శిష్టుల యాచార ప్రకారముగా నాచరింప వలయును. యీ నాలుగు పక్షములయందును ఆశౌచము రాగానే కర్త తత్కాల మందే స్నానము జేసి తానే శ్రాద్ధము పెట్టవలయును. అప్పుడు ఆశౌచములేని మతియొకనిచే పదార్థముల వడ్డించునట్లు చేయవలయును, పిమ్మట భోక్తయే పదార్థమును ప్రోక్షించవలయును. కర్త భోక్తయొక్క భోజనపాత్రను స్పృశింప కుండ శ్రాద్ధమంతయుఁ జేయవలయును.

జాను నిక్షేప విధిః. శ్లో॥ నిక్షిప్య దక్షిణంజాను దేవాన్ పరిచరేత్సుధీః భూమౌ తథా పరంజాను పితౄన్పరిచరేత్సదా॥

తా॥ తెలిసినట్టివాడు దేవతాపూజ చేయునప్పుడు కుడిమోకాలును పితృ పూజఁ జేయునప్పుడు ఎడమమోకాలును భూమియందు ఆనించవలెను.

ఘృత పాత్ర నిధానమ్.

శ్లో॥ సూపే వా పరమాన్నే వా ఘృతపాత్రం నిక్షిపేత్। తద్భోజ్య మాసురం ప్రాహుర్న దాతుః పారలౌకికం॥

తా॥ నేతి దొన్నెను పప్పుయందును పరమాన్నము నందును నుంచకూడదు అట్లు జేసిన యెడల ఆ భోజనము రాక్షసభోజనము శ్రాద్ధకర్తకు సుకృతము లేదు.

చిత్రగుప్త బలి నిషేధః.

శ్లో॥ ధత్తే వాప్యథవాదత్తే భూమౌ యో నిక్షిపేద్బలిం। తదన్నం విఫలం యాతి నిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ త్యాగము చెప్పక పూర్వమునందు గాని, చెప్పిన పిమ్మట గాని, భూమియందు చిత్రగుప్తునికి ఉచితమైనదెల ఆ యన్నము స్వర్గమగుచున్నదని పితృదేవతులు ఆశను వదలుకొని తిరిగిపోవుచున్నారు. అనఁగా శ్రాద్ధమునందు చిత్రగుప్తబలిని విడువవలెను.

(సువాసినీ భోజన విధిః.)

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్సహ భోజనే। సువాసినీంతతః పశ్చాద మంత్రికమథార్చయేత్॥

తా॥ సువాసినీ మృతినొందిన యెడల బ్రాహ్మణులతోఁగూడ సువాసినీ భోజనం పెట్టవలెను మంత్రవిద్యుక్తముగా ముత్తైదువను పూజించవక్కరలేదు.

అధిశ్రవణ ఫలమ్. శ్లో॥ అధిశ్రవణ హీనంతు శ్రాద్ధం కుర్వీత మూఢధీః। తదన్నంమాష తుల్యంచ తద్ఘృతం సురయాసమమ్॥

తా॥ ఏ మూఢుడైనను అధిశ్రవణము లేకుండా శ్రాద్ధము నాచరించిన యెడల ఆయన్నము మాంసముతో సమానమనియు నెయ్యి కల్లుతో సమానమనియు జెప్పఁబడెను.

పితృ సూక్త నిషేధః. శ్లో॥ షోడశే మాసికే చైవతీర్థే చైవసపిండనే। నిత్యశ్రాద్ధోద కుంభేచ పితృసూక్తాని వర్జయేత్॥

తా॥ షోడశమునందును, మాసికమునందును, తీర్థశ్రాద్ధమందును, సపిండీకరణమందును, నిత్యశ్రాద్ధమునందును, ఉదకుంభ శ్రాద్ధమందును, పితృసూక్తములను విడువవలయును.

పిండదూషణ.

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ మార్జాల మూషిక స్పర్శే పిండేచ ద్విదళీకృతే। పునశ్శ్రాద్ధం విధాతవ్యం తేనపాకేన తత్క్షణాత్॥ [వాక్యం] పునశ్శ్రాద్ధం నామ పునః పిండదాన మిత్యర్థః॥

తా॥ పిండములను పిల్లి యెలుక పెందఁగునవి ముట్టుకొన్నను పిండము విడిపోయినను తిరిగి శ్రాద్ధముఁ చేయవలెను అనఁగా తిరిగి పిండములను చేయవలయునని తాత్పర్యము.

కర్తృ శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజన విధిః.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమను వ్రజ్య భుంజీత పితృసేవితం॥ మాధవీయే॥ శ్రాద్ధం కృత్వాతు యోవిప్రో నభుంజీత కదాచన। దేవాహవ్యం నగృహ్ణంతి కవ్యం తు పితరస్తథా।

తా॥ బ్రాహ్మణులకు ప్రదక్షిణము చేసి వారిని పంపించి శ్రాద్ధ శేషాన్నమును కర్త భుజింపవలెను. ఏ బ్రాహ్మణుఁడైనను శ్రాద్ధము నాచరించి పితృశేషమును భుజింపకుండా విడిచెనేని దేవతలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహింపరు అని మాధవీయమందుఁ జెప్పబడెను.

ఉపవాసే శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజన నిషేధః.

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ ఉపవాసదినే నిత్య శ్రాద్ధం నైమిత్తికం భవేత్। ఉపవాసం తదా కుర్యా దాఘ్రాయ పితృసేవితమ్॥

తా॥ నియతముగా తానుపవాసము చేయు దినమందు శ్రాద్ధము సంభవించిన యెడల శ్రాద్ధ మాచరించి కణము నాఘ్రాణించి పిమ్మట నుపవాసము చేయవలెను

భిన్న గోత్రాణాం పితృ శేషాన్న భోజన నిషేధః.

శ్లో॥ పిత్రాదీనాం తథాన్యేషాం శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజనం। వ్రతినాం విధవానాంచ యతీనాంచ విగర్హితమ్॥ అన్యైర్భిన్నగోత్రాః వ్రతినో బ్రహ్మచారిణః॥ సగోత్రాణాం పితృశేష భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధ శేషాన్నమును భుజించుట ఇతర గోత్రికులకు బ్రహ్మచారులకు విధవలకు యతీశ్వరులకు నిందితమైనది.

శ్లో॥ శ్రాద్ధావశిష్ట భోక్తార స్తేసై నిరయగామినః। సగోత్రాణాం సకుల్యానాం జ్ఞాతీనాంచన దోషకృత్। అన్యగోత్రాణాం క్వచిత్పితృశేష భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధ శేషాన్నమును భుజించినవారు నరకమును బొందుదురు. సగోత్రులకు, సకుల్యులకు, జ్ఞాతులకు, మాత్రము నిషేధము లేదు.

శ్లో॥ శ్వశురస్య గురోర్వాపి మాతులస్య మహాత్మనః। జ్యేష్ఠ భ్రాతుశ్చ పుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్య యోగినః। యే తేషాం శ్రాద్ధ శేషాన్నం భుక్త్వా దోషోన విద్యతే॥

తా॥ మామ, గురువు, మేనమామ, శ్రేష్ఠుఁడు, అన్న, కుమారుడు, బ్రహ్మజ్ఞాని, యోగీశ్వరుఁడు నీ మొదలగు వారియొక్క పితృశేషమును భుజించి నను దోషము లేదు.

శూద్రస్య పితృ శేషాన్న దాన నిషేధః.

యజ్ఞాజీయ్యే॥ శ్లో॥ నశూద్రం భోజయేత్తస్మిన్ గృహే యత్నేన తద్దినే। శ్రాద్ధశేషం నశూద్రాయ దదాతిచ బలేష్వపి। శూద్రంతు భోజయిత్వాయో దద్యా చ్ఛ్రాద్ధేషు మానవః। శ్రాద్ధ నిష్ఫలతాం యాంతి శ్రాద్ధం దేవాశ్చ తత్క్షణాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు శ్రాద్ధ మాచరింపబోవు గృహమునందు శూద్రునకు భోజనము పెట్టగూడదు, పితృశేషమును శూద్రునకు పెట్టగూడదు మరి యెచ్చట నైనను తాను ముందుగా శూద్రునకు భోజనం పెట్టగూడదు ఇట్లు భిన్నముగా నాచరించిన యెడల శ్రాద్ధము భంగమైనదానిగా నెంచి శ్రాద్ధదేవతలు తత్క్షణము నందే వెళ్ళిపోవుదురు.

(ఆశౌచమధ్యే సంప్రాప్త శుద్ధిదినే కార్యశూన్యతిథౌ శ్రాద్ధనిషేధః)

వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే పిత్రోశ్చ భవేన్మృత తిథిస్తదా। అతిథిం వర్జయిత్వాంతే శ్రాద్ధం కారయేత్సుతః॥

తా॥ తల్లి దండ్రుల మృతదినములు ఆశౌచ క్రాంతము లైనప్పుడు శూన్య తిథియందు శుద్ధియగునేని యా దినము విడచి మరునాడు పెట్టవలయునని వసిష్ఠుఁడు చెప్పెను.

దక్షః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే పిత్రోశ్చ యథామృత తిథిర్భవేత్। ఆశౌచాంతే శూన్యతిథౌ నకుర్యాం తితిథింబుధాః॥

తా॥ ఆశౌచ నడుమ తల్లి తండ్రుల మృతిదినంబులు సంభవించిన యెడల శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యా దినంబున శ్రాద్ధము తెలిసినవారు విసర్జింతురని దక్షుండు చెప్పెను.

శూన్యతిథ్యనంతర దినే కర్తవ్యత్వ విధిః.

శ్లో॥ శూన్యతిథ్యాము పోష్యైవ శ్రాద్ధం కుర్యాత్పరేహని కృత్వాసమ్య గ్విధానేన బంధుభిస్సహ భోజయేత్॥

తా॥ ఆశౌచ శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యా దినంబున నుపవాస ముండి మరునటి దినంబున యథావిధిగా శ్రాద్ధము నాచరించి బంధువులతోఁగూడ భుజింపఁదగును.

సంవత్సర విమోక శ్రాద్ధ విధిః

శ్లో॥ వత్సరాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంపార్వణ వద్భవేత్। మృతస్య తృప్తయే కార్యం యద్యాశౌచదినేపివా। ఆశౌచదినం నామశూన్య తిథి।

తా॥ మృతినొందినవాని తృప్తి నిమిత్తమై సంవత్సరాంతము నందు శూన్య తిథి యైనప్పటికిని సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమును పార్వణ సహితముగా యథా విధిగా నాచరింపవలయును.

శ్రాద్ధ హీన తిథి శూన్య తిథిః.

శ్లో॥ అబ్దస్యాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాద్ధం ప్రథమ వత్సరే। శూన్యాత్పార్వణవచ్చ శ్రాద్ధ హీనతిథౌయది॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సర విమోకము ను శ్రాద్ధమును పిమ్మట సంవత్స రారంభమునందు ప్రథమాబ్దికమును శూన్యతిథి సంభవించి నప్పటికిని పార్వణ సహితము గా శ్రాద్ధమును యథా విధిగా నాచరింప వలయును.

శ్లో॥ మృతస్య వత్సరాంతేతు యదిశూన్య తిథిర్భవేత్। తస్మిన్ దినే విమోకాఖ్యం కర్తవ్య మవిచారతః॥ సంవత్సర విమోకాఖ్య మకృత్వా ప్రథ మాబ్దికం। యచ్ఛ్రాద్ధంకురుతేమోహాత్ తత్కృతంకర్మనిష్ఫలమ్॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు శూన్యతిథిసంభవించినప్పటికిని యా దినమునందు మృతినొందిన వానియొక్క తృప్తికొఱకు సంవత్సరవిమోకమును శ్రాద్ధమును చేయ వలయును ఏమియు నాలోచింప నక్కరలేదు.

స్మృతిదీపికాయాం॥శ్లో॥ ఆశౌచాదినిమిత్తైశ్చ విమోకాఖ్యమతిక్రమేత్। తదాయనివిమోకాఖ్యం నకర్తవ్యమితీరితమ్॥

తా॥ సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమునాచరింపక అజ్ఞానముచే ప్రథమాబ్దిక మును బెట్టినయెడల ఆ చేసిన కర్మయంతయు నిష్ఫలమగును.

దేశాంతరగత భ్రాతృణాం పిత్రాబ్దికాను మాసికాదివిధిః.

శ్లో॥ విభక్తోవా విభక్తోవా దేశాంతర గతస్సుతః। పృథక్ఛ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత

మాతాపిత్రోర్మృతేహని। అవిభక్తావిభక్తావా దేశాంతరగతాయది। కర్తవ్యంత్వేకమాసాస్య ప్రత్యబ్దమనుమాసికం॥ గ్రంథాంతరే॥ అవిభక్తస్సుతః కుర్యాద్దేశః పిత్రోర్మృతాహికం। స్థానాంతరే పృథక్కుర్యాద్దర్శశ్రాద్ధానుమాసికే॥

తా॥ కుమారుఁడు విభక్తుఁడైనను విభక్తుఁడు కాకున్నను దేశాంతరంవెళ్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధదినంబులు సంభవించెనేని యాదినంబున తాను శ్రాద్ధము తప్పక నాచరింపవలెను తనయులు విభజించుకొన్నను విభజించుకొనకపోయినను దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు ప్రత్యాబ్దికము, దర్శశ్రాద్ధము, ప్రతినెలమాసికము వేరుగా నచ్చట నాచరింపవలయును అన్నదమ్ములు వేరుపడకపోయినను వారిలో నొకడు దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు తల్లితండ్రుల శ్రాద్ధములను ప్రతినెల మాసికమును దర్శశ్రాద్ధమును తాను ప్రత్యేకముగానైనను చేయవలయునని మఱియొక గ్రంథమునందుఁగూడ జెప్పఁబడెనని తా॥

అథ శ్రాద్ధనిమంత్రితగాయత్రీ జపసంఖ్యా.

శ్లో॥ ప్రత్యబ్దేత్రిశతంచైవ మాసికేశతపంచకమ్। ద్విసహస్రంసపిండేచ అయుతం ప్రేతభోజనే॥

తా॥ ప్రత్యాబ్దికమందు మూడునందలును, మాసికమందు అయిదునందలును, సపిండీకరణమునందు రెండువేలును, ప్రేతభోజనము సంభవించినచో పదివేలును, గాయత్రీమంత్రజపమును పరదినంబున భోక్త పఠించవలయును.

ఉపనయన వివాహానంతరే శ్రాద్ధకర్తవ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ మౌంజీబంధాద్వివాహాద్వవర్షాద్వత్సరమేవవా। నకుర్యాత్పిండనిర్వాపం నదద్యాత్తిలోదకం॥ శ్లో॥ పుత్రీపుత్రవివాహయోశ్చ పరతష్షణ్మాసతోభ్యంతరే। పిత్రోరాబ్దికపైతృకేషువిధివత్ దూర్వాక్షతైరర్చయేత్। దధ్యన్నంబదరీఫలైశ్చసహితం పిండాన్వికిర్యాపసవ్యం తిలతర్పణంచహి తథాదర్భాం స్తిలాన్ వర్జయేత్॥

తా॥ ఉపనయనమైన పిమ్మటను వివాహమైన పిమ్మటను ఆఱుమాసములవఱకుగాని సంవత్సరమువఱకుగాని పిండప్రదానము తిలతర్పణము చేయఁగూడదు కుమార్తె కుమారుల వివాహములు జరిగినపిమ్మట ఆఱుమాసములలోపల తల్లిదండ్రుల ఆబ్దికములు సంభవించినయెడల గరికెలు అక్షతలుతోటి శ్రాద్ధమునందు అర్చనచేయవలెను పిండములను పెరుగు రేగుపండ్లు మొదలగువానితో మిశ్రితము చేయవలెను వికిరాన్నము, అపసవ్యము, తిలతర్పణము, తిలలు, దర్భలు, మొదలగునవి విడువవలెను.

అనేకశ్రాద్ధ సన్నిపాతే. శ్లో॥ మాతాపిత్రోః క్షయేప్రాప్తే యదిదర్శే సమాగతే। పితృశ్రాద్ధంతు పూర్వంస్యాత్ మాతృశ్రాద్ధమతఃపరం॥ దర్శశ్రాద్ధంతతః పశ్చాత్ పార్వణస్తు మహాలయే। దర్శసంక్రమణేప్రాప్తే తచ్ఛ్రాద్ధంతుకథంభవేత్ అమాశ్రాద్ధం నకర్తవ్యం కర్తవ్యం సంక్రమాదికః॥ సంక్రమేగ్రహణే దర్శేతచ్ఛ్రాద్ధంతు కథంభవేత్। ఉపరాగప్రయుక్తంతు సమకాలేసమాచరేత్। దర్శేతు మాసికేప్రాప్తే మాసికం పూర్వమాచరేత్। దర్శప్రత్యాబ్దికేప్రాప్తే ఆబ్దికం పూర్వమాచరేత్ ।నిత్యనైమిత్తికే ప్రాప్తేనిత్యం నపరిలంఘయేత్। నైమిత్తికంపురాకుర్యాత్తతోనిత్యం సమాచరేత్ ॥

తా॥ ఒక్కదినంబున తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధంబులు దర్శశ్రాద్ధము మొదలగు నవేక శ్రాద్ధములు సంభవించినప్పుడు ముందుగ తండ్రి తిథియు పిమ్మట మాతృశ్రాద్ధమును అనంతరము దర్శశ్రాద్ధమును పిమ్మట మహాలయ శ్రాద్ధము నాచరింపవలెను, ఒక్కదినంబున దర్శ సంక్రమణ శ్రాద్ధంబులు సంభవించినయెడల సంక్రమణశ్రాద్ధము నాచరింపవలెను. దర్శశ్రాద్ధము చేయనక్కరలేదు. సంక్రమణ గ్రహణ దర్శశ్రాద్ధంబు లొక్కదినంబున సంభవించినయెడల గ్రహణ సంక్రమణ శ్రాద్ధంబు లొక్కపర్యాయము నాచరింపవలెను. దర్శశ్రాద్ధము మాసికము నొక్క దినంబున సంభవించినయెడల ముందుమాసికము పెట్టి పిమ్మట దర్శశ్రాద్ధము నాచరింపవలెను, దర్శశ్రాద్ధము ఆబ్దికము నొక్కదినంబున సంభవించినయెడల ముందుగా నాబ్దికము పెట్టవలెను నిత్యనైమిత్తికములు సంభవించినప్పుడు నిత్యకర్మను ఎప్పుడును విడువఁగూడదు ముందుగా నైమిత్తిక కర్మను జేసినపిమ్మట నిత్యకర్మను జేయవలెను.

గ్రహణేఆశౌచ స్నానకాభావః.

శ్లో॥ చంద్రసూర్యగ్రహేస్నాయాత్ సూతకేమృతకేతథా। అస్నాయీ మృత్యుమాప్నోతి స్నాయీమృత్యుంనవిందతి॥ సూతకేమృతకేచైవ నదోషోరాహుదర్శనే। తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్ముక్తిర్నదృశ్యతే ॥

తా॥ సూర్యచంద్రగ్రహణములయందు, జాతాశౌచ మృతాశౌచములయందును స్నానము చేయవలెను, అట్లు స్నానము చేయనియెడల మృత్యువును బొందును, స్నానముచేసినయెడల మృత్యుభయం కలుగదు జాతాశౌచ మృతాశౌచ దినములలో గ్రహణం సంభవించినయెడల గ్రహణముక్తి పర్యంతమాశౌచములేదు.

జీవత్పితృకస్య తర్పణనిషేధః.

శ్లో॥ జీవమానః పితాయస్య మాతాయదివిపద్యతే। మాతృశ్రాద్ధం సుతః

కుర్యాన్నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥

తా॥ తండ్రి జీవించియుండగా తల్లిమృతినొందినయెడల తల్లికి శ్రాద్ధకృత్యము నంతయు జేయవలయును తిలతర్పణము మాత్రము జేయనక్కరలేదు.

బోధాయనామావస్యా నిర్ణయః.

శ్లో॥ భూతేహ్న్యమాయుతేయుగ్మా కుహూదేవ్యాయ మేతిచేత్ । బోధాయనాపరాభూతేమాశ్రాద్ధం కుర్యామితోన్యథా ॥

తా॥ చతుర్దశి ౪ యామంబుల అమావాస్యయు సంభవించినయెడల ఆదినంబున బోధాయన అమావాస్యయనంబడును.

సౌరమాసతిథినిర్ణయః. శ్లో॥ జన్మర్క్ష తర్క్ష మృతాన్యహాని ఇత్యేకమాసేచ పునర్భవాని । పునర్భదౌష్వేవహికర్మ కుర్యాత్తేష్వేవసంక్రాంతియుతేషునైవ మాస్యే తస్మిన్ ద్వేతిథీ చేత్స రాస్యాత్పూర్వన్యస్మిన్ తూర్వన్యసంక్రాంతియుక్తే । ద్వావప్యేతౌ సంక్రమేచ త్వపరస్యసర్వం చైవంచంద్రమాసోప్యపరాగే । వృశ్చికాదితిమాసేషు మృతాహానాభవేద్యది । పూర్వమాసేతు కర్తవ్యమితికాలాతపోబ్రవీత్ । ఊర్ధ్వంముహూర్తంకుతపా స్సంక్రాంతిర్యది దృశ్యతే । పూర్వమాసేన కర్తవ్యం కుర్యాత్రాత్క్రికుతపాదపి॥

నూతక్రాంతరిత శ్రాద్ధనిర్ణయః.

శ్లో॥ శుచిభూతేనదాతవ్యా యాతిథిఃప్రతిపద్యతే । సాతిథిస్తస్యకర్తవ్యా నచాన్యాదైవదాచన॥ ఇతిబుధ్యశృంగః॥

తా॥ జాతాశౌచమృతాశౌచ దినములలో ఆబ్దికము సంభవించిన యెడల శుద్ధిదినమునందు ఆబ్దికము పెట్టవలయునుగాని మఱియొకదినమునందు పెట్టగూడదు అని బుధ్యశృంగుడు చెప్పెను.

శ్రాద్ధవిఘ్నే ఆమశ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధం ప్రకీర్తితం । అమావాస్యాది నియతేఃమాససాంవత్సరాదృతఇతి॥ ఇతిహారీతః ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు దర్శశ్రాద్ధము, మాసికము, ఆబ్దికము, మొదలగునవి ఆమద్రవ్యములచేతనే బ్రాహ్మణులు చేయతగినవని హారీతుడు చెప్పెను.

మరీచిః॥ శ్లో॥ అనగ్నికః ప్రవాసీచ యస్యభార్యారజస్వలా । ఆమశ్రాద్ధం ద్విజఃకుర్యా న్నతుకుర్యాత్కృతేహని.

తా॥ ఆహితాగ్ని కానివాడు, ప్రయాణమందున్నప్పుడు భార్య బహిష్ఠైన మృతదినము నందును ఆమశ్రాద్ధమును చేయవచ్చును.

లౌగాక్షిరపి॥ శ్లో॥ పుత్రవత్స్వపిదారేషు విదేశస్థోప్యనగ్నికః । అన్నేనైవాబ్దికంకుర్యాద్ధేమ్నా వామేనవాక్యచిత్ ॥

తా॥ భార్యబహిష్ఠురాలైనను, పరదేశము నందుండిన, భార్యాగ్ని కానివాడైన అన్నశ్రాద్ధమునే చేయవలెను, అది సంభవము కానిపక్షమందు హిరణ్యశ్రాద్ధము చేయవలెను, అది సంభవము కాని పక్షమున ఆమశ్రాద్ధమైనను చేయవలెను అని లౌగాక్షి మతము.

స్త్రీకర్తృకశ్రాద్ధము. శ్లో॥ అపుత్రాయదాభార్యాపాత్రేతు భర్తురాబ్దికే। యది రజస్వలాభవేత్సాతా కుర్యాత్తత్పంచమేహని॥

తా॥ సంతానము లేనట్టి స్త్రీ రహిష్ఠైయుండగా అట్టి సమయమునందు పెనిమిటి యాబ్దికము సంభవించిన యెడల అయిదవ స్నానదినమున ఆబ్దికము పెట్టవలయును.

ప్రభాసఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్చతుర్థేహ్ని స్నాతాస్నారీ రజస్వలా । దైవేకర్మణిపిత్రేచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి॥

తా॥ బహిష్ఠైన స్త్రీ నాల్గవదినమున స్నానముచేసిన శుద్ధురాలు గాని దేవపితృకార్యము విషయమై అయిదవ దినమందు శుద్ధిగలది యగునని ప్రభాసఖండము నందు చెప్పబడెను.

పాదప్రక్షాళనవిధిః. శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే బహిర్దేశస్థితో ద్విజః । తత్రైవవిసృజేత్పాద్యం క్షాళనంమండలోపరి । ఉదఙ్ముఖోపవిష్టానాం పాదానాం క్షాళనం భవేత్ । అన్యథాక్షాళనేశ్రాద్ధే నరాశాఃపితృలోకగాః॥

తా॥ మండలమునకు పడమటి భాగమున పాదములనుంచి పాద్యమును విడువవలయును పాదప్రక్షాళనము పాదములను మండలముమీద నుంచిన పిమ్మట చేయవలయును బ్రాహ్మణుల నుత్తరముఖముగా కూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనము చేయవలయును లేనియెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ పాదమూలే పితృస్థానం పాదమధ్యేపితామహాః।
ప్రపితామహాస్తుపాదాగ్రే పాదౌప్రక్షాళయేత్క్రమాత్ ॥

తా॥ పాదముల మొదట పితృలును పాదములమధ్యను పితామహులును పాదములచివర ప్రపితామహులు నుందురు పాదప్రక్షాళన చేయవలెను.

పాదప్రక్షాళనోదక మార్జనవిధిః.

శ్లో॥ దేవపాదోదకంస్నానం స్పర్శనం పితృమండలె । ఉభయోస్స్నాన మాప్నోతి పునః కర్తాః ధీయ్యతే॥ పితృబ్రాహ్మణపాదాంబు నధార్యం శిరసిక్వచిత్ ॥

తా॥ విశ్వేదేవులయొక్క పాదోదకమును ప్రేమమార్జనము చేసికొనుటయు పితృస్థానముయొక్క మండలమును స్పృశించుటయును కర్తకు స్నానముతో సమానమైనవి. కాబట్టి పితృస్థానమందుని మంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుని పాదోకమును శిరస్సున ధరింపగూడదు. మండలమును మాత్రము స్పృశింపవలయును.

ఆచమనప్రకారః. శ్లో॥ మండలాత్పూర్వతో దేవాః పిత్రవిప్రాస్తథోత్తరే।
కర్తాచైవతదీశాన్యే అన్యత్రరుధిరోపమం॥

తా॥ మండమునకు తూర్పుగా విశ్వేదేవుడును ఉత్తరమున పితృబ్రాహ్మణుడును కర్త యీశాన్య భాగమందును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును. దీనికి వ్యతిరేక స్థలములయందుండి యాచమనము జేసినయెడల కర్తపానముతో సమానమగును.

శ్లో॥ కర్తురాచమనాత్పూర్వం భోక్తురాచమనం యది ।
శునోమూత్రసమంతోయ మిత్యేవంమనురబ్రవీత్ ॥

తా॥ కర్తయాచమనము జేయుటకంటె ముందు భోక్తయాచమనము జేసిన యెడల శునకమూత్రపానముతో సమానమని మనువుచెప్పెను.

గంధధారణమ్. శ్లో॥ చందనం పితృకార్యేషు ఫాలమధ్యేవినిక్షిపేత్ ।
కంఠేకక్షేతథాపృష్ఠే నిరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు ముఖమునందే మంచిగంధమును ధరించవలయును గాని కంఠమునందును, భుజములయందును, వీపునందును, ధరించినయెడల పితృదేవతులు ఆశారహితులై వెళ్లిపోవుదురు.

పరివేషణవిధిః. శ్లో॥ మధ్యేఅన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణేఘృతపాయసె ।
శాకాదిపురతశ్చైవ అంతెనూవస్తథైవచ ॥

తా॥ అన్నమును మధ్యప్రదేశమందును దక్షిణభాగమునందు నేతిదొన్నెయు పాయసము దొన్నెయు, కూరలు మొదలగునవి ముందరను పప్పు చివర నుంచవలయును.

భోక్తురన్నస్పర్శనిషేధః.

శ్లో॥ అత్యక్తమన్నం విప్రస్తు పాణినా నసంస్పృశేత్ ।
స్పృశతే యది మూఢాత్మా రౌరవం నరకం వ్రజేత్ ॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తము చేయకపూర్వము భోక్త ముట్టుకొనఁగూడదు. అజ్ఞానముచే ముట్టుకొనినయెడల రౌరవమను నరకమును బొందును.

పరివేషణ పాత్రాణి. శ్లో॥ హస్తదత్తాస్తు యే స్నేహా ల్లవణవ్యంజనానిచ దాతారం నోపతిష్ఠంతి భోక్తా భుంజీత కిల్బిషం॥ సౌవర్ణ రజతాభ్యాంచ ఖడ్గేనోదుంబరేణచ । దత్తమక్షయ్యతాం యాతి ఫల్గుపాత్రాణి వాప్యథ ॥ పాకం సర్వం సమానీయ నివేద్యచ పృథక్ పృథక్ । విధినా దైవపూర్వం తు పరివేషణ మాచరేత్॥

తా॥ లవణము కూరలు మొదలగునవి చేతితో వడ్డింపగూడదు అట్లుంచబడిన పదార్థములు కర్తకు ఫలమునియ్యవు. వానిని భుజించినయెడల భోక్త పాపమును భుజించినట్లే యగును. కాఁబట్టి బంగారము వెండి మొదలగు పాత్రములతోను మేడికొయ్య మొదలగు వానితో జేయబడిన పాత్రములతోను వడ్డించిన పదార్థము విశేషమైన ఫలము నొసగును. కాఁబట్టి యిట్లు వండిబడిన సమస్తపదార్థములను వేరువేరుగా మొదట విశ్వేదేవస్థానమందును పిమ్మట పితృస్థానము నందును నుంచవలయును.

మధుదానవిధిః. శ్లో॥ శ్రాద్ధే హి మధుమంత్రేణ మధుదేయం ప్రయత్నతః। మధ్వభావే జపేన్మంత్రం సుధాపానసమం భవేత్ ॥ మధ్వలాభే యది గుడం యోదద్యాత్సర్వకర్మసు । వ్యర్థం భవతి తచ్ఛ్రాద్ధ మితిశాతాతపో బ్రవీత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు (మధువాతా) అనుమంత్రము నుచ్చరించి తేనె నుంచవలయును అది సంభవించకుండినయెడల మంత్రమును జపించిన చాలును. అమృతపానముచేసిన ఫలము కలుగును. మఱియు తేనె దొరకనియెడల బెల్లము నుంచిరేని యాశ్రాద్ధము వ్యర్థమగునని శాతాతపుఁడు చెప్పెను.

అథ వికరవిధిః. శ్లో॥ భుంజానేషు చ విప్రేషు పిండదానం విధీయతే ।
వికిరం తు తతః పశ్చాత్తత ఉచ్ఛిష్టపిండకం॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజించినవారై యుండగా పిండప్రదానము చేయవలయును. అటుపిమ్మట వికిరాన్నము నుంచవలయును. అనంతరము ఉచ్ఛిష్టపిండము నుంచవలెను.

శ్లో॥ సర్వవర్ణికమన్నాద్యం సన్నీయాప్లావ్య వారిణి ।
సముత్సృజేద్భుక్తవతా మగ్రతో వికిరం భువిః

తా॥ అవికిరాన్నమును జలములో భాగాముంచి యాభోక్తులయొక్క ముంద రను భూమియందు విడువవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభ్రమాత్ ।
పితర స్తస్యమణ్మాసంభవంతి త్యుచ్ఛిష్టభోజనాః॥

తా॥ శ్రాద్ధములయందు వికిరాన్నమునుంచి పిమ్మట అజ్ఞానముచే నాచ మనము జేయకుండినయెడల వాని పితృదేవతలు ఆరుమాసములపర్యంత మచ్ఛిష్ట మును భుజించుచుందురు.

పిండప్రదానవిధిః. శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ సతిలందక్షిణాముఖః ॥
ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌపిండాన్ ప్రదద్యాత్పితృయజ్ఞవత్ ॥

తా॥ పాత్రమునందుంచబడిన యన్నము నంతయు నువ్వులతో కలిపి పిండ ములనుజేసి వానిని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకారముగా దక్షిణాభిముఖుడై పిండప్రదా నము జేయవలయును.

ఉచ్ఛిష్టసన్నిధి స్వరూపమ్. శ్లో॥ పితౄణామాసవస్థానాదగ్రతః త్రిష్వ రత్నిషు । ఉచ్ఛిష్టసన్నిధానాంతం నోచ్ఛిష్టాసవసన్నిధౌ । అరత్నిమాత్రము త్సృజ్య పిండం తత్రప్రదాపయేత్.

తా॥ పితృబ్రాహ్మణుండు కూర్చుండిన ప్రదేశము మొదలు ముందు మూడు పిడికిళ్ళ దూరముండవలయును. ఉచ్ఛిష్టపాత్రమునకు పిడికెళ్ళదూర ప్రమాణము విడిచి అక్కడ పిండప్రదానము చేయువలయును.

శ్లో॥ యత్రోపస్పృశతోవాపి పాత్రసవంతిపబిందవః। మధుసర్పిస్తిలయుతాం స్త్రీపిండాన్నిర్వపేత్సుతః। జానుకృత్వాతథాసవ్యంభూమౌ పితృపరాయణః॥

తా॥ నీళ్ళు చల్లిన చిన్నచిన్న బొట్టులకైన కలియకుండునో అట్టిప్రదేశమునందు జేయ వలయును తేనె, నెయ్యి, నువ్వులు, మొదలగువానితో గలిపి మూడు పిండములను జేసి యెడమ మోకాలును భూమియందుంచి పితృదేవతలయందు భక్తిగలవాడై భూమియందు పిండప్రదానము జేయవలెను.

ఉచ్ఛిష్టపరిత్యాగః శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నంపరిత్యాజ్యం దేవానాంసర్వభాగతః పితౄణాం పశ్చిమేభాగే వికిరోచ్ఛిష్టంప్రదాపయేత్॥ అసంస్కృతేభ్యోదాసేభ్య స్త్యజేదుచ్ఛిష్టసన్నిధౌ । నత్యజేత్ తృప్తిపాపాభ్యామన్నధానరకంవ్రజేత్। అసం స్కృతప్రమీతానాం త్యాగినాంకులయోషితాం । ఉచ్ఛిష్టభాగధేయంస్యాద్దర్భే చవికిరశ్చయత్॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నమును పితృదేవతుల పాత్రమునకు పశ్చిమభాగమున విడువవలయును. సంస్కారము లేనట్టివారును తమరికిని ఆశ్రయించుకొని మృతి నొందినట్టివారికి ఉచ్ఛిష్టసన్నిధానమందు ఉచ్ఛిష్టమును విడువవలయు. తాను తృప్తినొంది విడువవలయునుగాని తాను ఆకలితోనుండి విడువఁగూడదు. అట్లు విడిచినయెడల నరకమును బొందును సంస్కారము లేకుండా మృతినొందినట్టి వారికిని విడువబడిన స్త్రీలకును కెందునట్లు ఉచ్ఛిష్టభాగమును దర్భలయందు విడువ వలయును.

భోజనపాత్రచాలనమ్. శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టపితృపాత్రేషు ధన్మమిశ్రంకరోతిమః తత్పితానరకంయాతి యావచ్చంద్రదివాకరౌ॥ అత్యజేషుచపాత్రేషు స్వస్తికుర్వంతి యేద్విజాః। నిరాశాఃపితరస్తస్య శాపందత్వాసుదారుణం। పాత్రాణిచాలయే చ్ఛ్రాద్ధే స్వయంశిష్యోథవాసుతః। నస్త్రీభిర్నచబాలేన నాసజాత్యాకథంచన। శ్రాద్ధేతూచ్ఛిష్టపాత్రాణి ఖనిత్వైవతునిక్షిపేత్। పునరుచ్ఛ్వాసయేచ్ఛ్వాది యథా నస్పృశతేతథా॥

తా॥ భోక్తలయొక్క యుచ్ఛిష్టపాత్రములయందు బూడిద చల్లినయెడల వానియొక్క తండ్రి సూర్యచంద్రులుండునంతకాలము నరకమును బొందును, పాత్రలను తీసివేయకముందు బ్రాహ్మణులు స్వస్తిచెప్పినయెడల వానిని పితృదేవతలు కఠినమైన శాపమునిచ్చి యాకారహీనులై వెళ్ళిపోవుదురు. కాఁబట్టి తానుగాని, తనశిష్యుఁడుగాని, తన కుమారుఁడుగాని, భోక్తృభోజనపాత్రములను తీసివేయవలయును. స్త్రీలుగాని, పిల్లలుగాని, విజాతీయులుగాని, తీయఁగూడదు శ్రాద్ధములయందు భోక్తలయొక్క యుచ్ఛిష్టపాత్రములను కుక్కలు మొదలగునవి పెల్లగించకుండునంత లోతుగొయ్యిత్రవ్వి దానిలో వేసి పూడ్చవలయును.

శ్రాద్ధశేషాన్న భోజనవిధిః.

శ్లో॥ తతశ్చవైశ్వదేవాంతే సభృత్యసుతబాంధవః। భుంజీతాతిథి సంయుక్త స్సర్వం పితృనిషేవితం॥ శ్రాద్ధమన్న మనుజ్ఞాతం భుంజీత తదనంతరం॥ ఇష్టేథఙాంస భుంజీతబుద్ధిమాంగ్స్న సమాహితః॥ పృథక్పాకేన వైశ్వదేవకరణేపి శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజనం కర్తవ్యం॥

తా॥ అటుపిమ్మట వైశ్వదేవముచేసికొని పితృదేవతులచే ననుజ్ఞపొందబడిన పితృశేషమునంతయు తాను భృత్యులు, తనయులు, బంధువులు, అతిథులు, మొద

లగువారితోటి ఇష్టులు మొదలగు వారితోనుగూడి సావధానమనస్సుగలవారలై యథేష్టముగా భుజింపవలెను వేరుపాకమునందు వైశ్వదేవముజేసి శ్రాద్ధశేషాన్నముననే కర్త భుజించవలయును.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమను వృజ్యభుంజీత పితృసేవితం॥ శ్రాద్ధదినేపితృశేషాభావేపిపాకాంతరంకృత్వా అవశ్యంభోజనం కర్తవ్యం॥ అభోజనేదోషః॥

తా॥ భోక్తలకు ప్రదక్షిణముజేసి వారిని కొంతదూరము పంపించి పితృశేషమును భుజించవలయును పితృశేషము లేకపోయినను వేరువంటచేసి యాదినమున భుజించవలయునుగాని కర్త ఉపోష్యము చేయరాదు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయో మోహాద్భుంక్తేథ కదాచన। దేవాహవ్యం నగృహ్ణంతి కవ్యానిపితరస్తథా। పృథక్పాకేన వైశ్వదేవ కరణేపి శ్రాద్ధశేషాదేవ భోజనం కర్తవ్యం॥

తా॥ బ్రాహ్మణుండైనను శ్రాద్ధముజేసి భుజింపకుండునో ఆశ్రాద్ధమునందు దేవతలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహింపరు. భిన్నపాకముచే వైశ్వదేవముజేసినను శ్రాద్ధశేషమునే భుజింపవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం।
కర్తాకుర్వీత పూర్వేద్యుః భోక్తాచైవపరేహని॥

ఏకాదశ్యుపవాసాదినియమే.

శ్లో॥ ఉపవాసోయదానిత్యః శ్రాద్ధంనైమిత్తికం భవేత్।
ఉపవాసంతదాకుర్యాదాఘ్రాయపితృసేవితమ్॥

తా॥ నిత్యముగా జరుపుచుండెడి యుపవాసదినమునందు శ్రాద్ధము సంభవించినయెడల శ్రాద్ధమునుబెట్టి పితృశేషము నాఘ్రాణించి యుపవాసము చేయవలయును.

వైశ్వదేవవిధిః. శ్లో॥ శ్రాద్ధం నిర్వర్త్యవిధివద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
కుర్యాద్భిక్షాంతతోదద్యాద్ధంతకారాదికంతతః॥

తా॥ యథాశాస్త్రముగా శ్రాద్ధమును సమాప్తిని బొందించి అనంతరము వైశ్వదేవము మొదలగు వానినిజేసి బంధువులు మొదలగువారితోగూడ భుజించవలయును.

శ్రాద్ధాంగ తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్నికుర్వీత తర్పణంపురుషస్సుధీః। తచ్ఛేషేస్తిల దర్భైస్తు పాత్రేసాన్నత్వా మృత్తైర్జలైః। శ్రాద్ధేయావంతఉద్దిష్టా పాత్రస్థానేవతర్పయేత్

తర్పణంత్వమృతం ప్రాతర్ద్వితీయే ప్రహరేపయః। తృతీయేనజలమిత్యాహుః చతుర్థే రుధిరంభవేత్ తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతు పూర్వేద్యుఃకృత్వాస్నాత్వాపరేహని ప్రాతః పితౄంశ్చ సంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాదికాచరేత్। పరేహన్యుషసిస్నాత్వా కృత్వా శ్రాద్ధాంగతర్పణం। పునస్స్నాత్వైవకుర్వీత ప్రాతస్సంధ్యాంసమాహితః। ఉదితేతు రవౌ స్నాత్వాసంధ్యాం కృత్వైవతర్పయేత్। యస్తుతర్పయేతి ప్రాతఃకృత్వా శ్రాద్ధంపరేహని। పరేద్యుశ్శ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యోనతర్పయతేపితౄన్ అతృప్తాః పితరస్తస్య శాపందత్వావ్రజంతితే ॥ తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేప్రత్యాబ్దికేపిచ। పరేహనిద్విజః కుర్యాత్తర్పణం తిలసంయుతం ॥

తా॥ ఆటుపిమ్మట విద్వాంసుఁడైన పురుషుఁడు శ్రాద్ధమునందు మిగిలిన తిలలు దర్భలచేతను మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి పరిశుద్ధమగు జలముచే పూర్వమునందు శ్రాద్ధమునందు ఉద్దేశించబడిన పితృవర్గమును గుఱించి తిలతర్పణము జేయవలయును. ఆచేయఁబడిన తర్పణసంబంధమగు జలము ప్రాతఃకాలమునందు జేసినయెడల అమృతముతో సమానమనియు రెండవజాములో జేసినయెడల పాలతో సమానమనియు, మూడవజాములో జేసినయెడల జలముతో సమానమనియు నాల్గవజామున జేసినయెడల రక్తముతో సమానమనియు, చెప్పఁబడినది కాఁబట్టి పూర్వదినమునందు శ్రాద్ధముపెట్టి మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి. పితృదేవతుల గుఱించి తర్పణముజేసి పిమ్మట సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యములను జేసికొనవలయును. మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి శ్రాద్ధాంగతర్పణముజేసి తిరిగి స్నానముజేసిన పిమ్మట ప్రాతస్సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యములను జేయవలయు. సూర్యోదయమగుచుండగ సంధ్యావందనము జేయకయే శ్రాద్ధాంగతర్పణమును చేయవలయును ఎవ్వఁడు శ్రాద్ధముపెట్టి మరునాఁడుదయమున శ్రాద్ధాంగతర్పణమును జేయుచున్నాడో వాని పితృదేవతులు తృప్తినొందుచున్నారు. కోపమును పొందరు నిశ్చయము శ్రాద్ధమును పెట్టినపురుషుఁడు మరునాడు శ్రాద్ధాంగతర్పణమును జేయకుండినయెడల వాని పితృదేవతులు తృప్తిలేనివారలై వానికి శాపమిచ్చి వెళ్ళిపోవుచున్నారు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందు పరేహని తర్పణము తిలసహితముగ చేయవలయును.

మహాలయ తర్పణమ్.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగం ప్రత్యహందద్యాత్పక్షశ్రాద్ధాంగ తర్పణమ్ ।
సకృన్మహాలయేశ్రాద్ధే సతిలంతుపరేహని ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణము శ్రాద్ధానంతరమందే జేయవలయును. మహాలయశ్రాద్ధమునందు మరునాడు తిలతర్పణము జేయవలెను.

పితృవ్యాది కారుణ్యశ్రాద్ధే తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగతర్పణంకుర్యా త్సతిలంతుపరేహని ।
పిత్రోస్త్వవిషయ ఏవస్యా న్నచాన్యవిషయేభవేత్ ॥

తా॥ మరునాడు తిలసహితముగ తర్పణముచేయుట తల్లిదండ్రుల విషయము కాని యితరుల విషయముకాదు.

సపిండీకరణాను మాసికాదిషు తర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధేహిరణ్యేచ పశ్చాద్దద్యాత్తిలోదకం । తథాచైవాష్టకాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేచైవానుమాసికే ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధేసపిండేచ ప్రేతశ్రాద్ధానుమాసికే । పరేహని విమోకేచ నకుర్యాత్తిలతర్పణం । కృత్వానుమాసికం శ్రాద్ధం సపిండీకరణాత్పరం । వైశ్వదేవ తతఃకుర్యా త్తర్పణం తిలసంయుతం॥ సపిండీకరణశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధాను మాసికే । సంవత్సరవిమోకేచ నకుర్యాత్తిలతర్పణం ॥ ఇదంవచనం పరేహని తర్పణ నిషేధపరం అన్యథాబహుస్మృతి విరోధస్స్యాత్ ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధమునందు హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధానంతరమే తిలతర్పణ చేయవలయును. అష్టకాశ్రాద్ధమందును అనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును వృద్ధిశ్రాద్ధమునందును సపిండీకరణ శ్రాద్ధమందును ప్రేతశ్రాద్ధమందును పరేహని తిలతర్పణము చేయనక్కరలేదు సపిండీకరణముచేసి మాసికముపెట్టి పిమ్మట వైశ్వదేవముచేసి అనంతరము తిలతర్పణము చేసికొనవలయును. సపిండీకరణమునందును ప్రేతశ్రాద్ధమునందును, మాసికమునందును సంవత్సర విమోకమునందును తిలతర్పణము చేయగూడదనెడుమాట పరేహనితర్పణవిషయము గాని తిలతర్పణవిషయము గాదు. ఇంతకంటె వ్యతిరేకముగ జెప్పినయెడల ననేకస్మృతులకు విరోధముగా నుండును.

సువాసినీశ్రాద్ధే సువాసినీ భోజనవిధిః.

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ మాతృశ్రాద్ధేతు సంప్రాప్తే బ్రాహ్మణైస్సహ భోజనం సువాసిన్యైప్రదాతవ్యమితిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ భర్తురగ్రేమృతానారీ సహదాహేనవామృతా । తస్యాస్స్థానేషుభుంజీత విప్రైస్సహ సువాసినీ ॥

తా॥ తల్లి సువాసినీగనుండి మృతినొందినయెడల అట్టితల్లి యాబ్దికమునందు బ్రాహ్మణులతోగూడ యొక ముత్తైదునకు భోజనము పెట్టవలయునని శాతాతపుఁడు చెప్పెను. పెనిమిటికంటె భార్య ముందు మరణించినను పెనిమిటితో సహగమనము చేసినను యామెశ్రాద్ధమునందు భోక్తలతోగూడ ముత్తైదువను భుజింపచేయవలయును.

ఆశౌచదినే శ్రాద్ధవిఘ్నః.

శ్లో॥ దేయంపితౄణాం శ్రాద్ధంతు ఆశౌచంజాయతేయదా ।
ఆశౌచేతువ్యతిక్రాంతే తేభ్యశ్రాద్ధం ప్రదీయతే ॥

తా॥ జాతాశౌచ మృతాశౌచదినములలో శ్రాద్ధము సంభవించినయెడల ఆశౌచము నివృత్తియగు దినంబున శ్రాద్ధము పెట్టవలెను.

రజస్వలా కర్తృ భర్తృ శ్రాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తే భర్తురాబ్దికే । రజస్వలా భవేత్సాతు కుర్యాత్తత్పంచమేహని। అశుద్ధాస్యాత్పంచమేహ్ని స్నాత్వానారీ రజస్వలా । దైవేకర్మణిపిత్ర్యేచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి ॥

తా॥ సంతానములేనట్టి స్త్రీ బహిష్ఠయైయుండగ యామె భర్తయొక్క శ్రాద్ధము సంభవించెనేని అయిదవదినమందు స్నానముచేసిన పిమ్మట పెట్టవలయును. బహిష్ఠైన స్త్రీ అయిదవదినమందు స్నానముచేసినయెడల దేవపితృకార్యములకు నర్హురాలుగా నుండును.

అమశ్రాద్ధం గృహీత్వాతు శ్రాద్ధాంతరభోజనేదోషః.

శ్లో॥ అమశ్రాద్ధంగృహీత్వాతు యోన్యశ్రాద్ధంతుభుంజతే ।
పతంతిపితర స్తేషాం రౌరవేనరకేధ్రువం ॥

తా॥ ఎవ్వడైనను అమశ్రాద్ధమునందు పదార్థమును తీసికొని తిరిగి అన్నశ్రాద్ధమునందు భోక్తగా నుండెనేని వాని పితృదేవతలు రౌరవమను నరకమును బొందుచున్నారు.

ఆచమనవిధిః. శ్లో॥ ఆదావంతేచపాద్యేచ విష్టరేచవిశేషతః ।
వికిరేపిండదానేచ షట్స్వాచమనం స్మృతమ్ ॥

తా॥ మొదటను చివరను పాద్యసమయమందును విష్టరమిచ్చినప్పుడును వికిరసమయమందును పిండప్రదానకాలమందును ఈయారు సమయములయందును కర్త ఆచమనము చేయవలయును.

శ్రాద్ధేతక్ర (మజ్జిగ) దాన నిషేధః.

శ్లో॥ పైతృకేషుచవిప్రేభ్యో దద్యాత్తక్రంతుయోఽధమః ।
తత్తక్రం రక్తమిత్యాహుః కాశ్యపిర్గార్గ్యగౌతమాః ॥

తా॥ పితృకార్యములయందు భోక్తలకు మజ్జిగ వడ్డించినయెడల యామజ్జిగ రక్తముతో సమానమని కాశ్యపగార్గ్యులు గౌతముఁడు మొదలగువారలు చెప్పిరి

పాదప్రక్షాళనమ్. శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే స్వాగతంతువిధీయతే।
పాద్యంతద్యాచ్ఛతత్రైవ క్షాళనం మండలోపరి ॥

తా॥ మండలమునకు పశ్చిమభాగమునందు పాదములనుంచి స్వాగతమును పాదమును చెప్పవలయును మండలముమీద పాదములనుంచిన పిమ్మట ప్రక్షాళనము చేయవలెను.

రజస్వలాపతో శ్రాద్ధ నిమంత్రణనిషేధః.

శ్లో॥ రజస్వలాయాభర్తారం సూతికాయాశ్చవైపతిం ।
భాండస్పర్శన పర్యంతం శ్రాద్ధేతునవియోజయేత్ ।

తా॥ భోక్తభార్య బహిష్ఠయైయుండగాని లేక ప్రసవమై యుండగాని, శ్రాద్ధములయందు నిమంత్రణఁజేయగూడదు భోక్త భార్యకు పాత్రలు మొదలగువానిని ముట్టుకొనుటకు యోగ్యత కలిగినప్పుడు వానికి అర్హత కలుగును.

పితృపుత్రయోరేకపాం క్షౌరనిషేధః.

శ్లో॥ పుత్రపిత్రోస్సకృత్కాలే క్షౌరకర్మప్రకర్తతే। పుత్రస్స్యాదా క్షురం తస్య పితుస్తుతదనంతరం । యస్తుక్షౌరదినేమోహాత్ మృత్తికా స్నానమాచరేత్ । ఆశౌచంత్రిదినంతస్య పునఃక్షౌరేణశుద్ధ్యతి।

తా॥ తండ్రి కుమారులిద్దఱు ఒక్కదినంబున క్షౌరము చేయించుకొనవలసినప్పుడు ముందుకుమారుఁడు చేయించుకొనిపిమ్మట తండ్రి చేయించుకొనవలయును. ఎవఁడైనను క్షౌరము చేయించుకొనిన దినమునందు మృత్తికస్నానము తెలియకచేసిన యెడల వానికి మూడుదినముల పర్యంతము ఆశౌచముండును. పిమ్మట తిరిగి క్షురకర్మను చేయించుకొనవలయును. తండ్రి కుమాళ్ళు ఏకదినంబున క్షురకర్మ చేయకూడదనుట.

శ్లో॥ యథాభోజనకాలేతు వామభాగస్థితంజలమ్ । పానమాత్రసమంతోయం పీత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ । స్కంధేవాపేపాషాణే ఆర్ద్రవస్త్రంననిక్షిపేత్ । నిక్షిపేద్యది మూఢాత్మా సచేలస్నానమాచరేత్ ॥

తా॥ భోజనము చేయునప్పుడు జలపాత్రమును ఎడమ భాగమందుంచుకొని జలపానము చేసినయెడల శునకమూత్రమును పానముచేసినట్లగును. అట్లు చేసిన

యెడల చాంద్రాయణము నాచరించవలయును భుజముమీదను, తలపుమీదను, కాలిమీదను, తడివస్త్రము నుంచగూడదు. తెలియక నుంచినవారు ఆకట్టు వస్త్రములోడనే స్నానము చేయవలయును.

రజస్వలాసూతికా పత్యోరశుద్ధతా.

శ్లో॥ రజస్వలాచయానారీ ప్రసూతాయాచపాతకే ।
దైవేకర్మణిపిత్ర్యేచ తాసాంభర్తురశుద్ధతా ॥

తా॥ బహిష్ఠైనదాని పెనిమిటియు, ప్రసవమైనదాని పెనిమిటియు, దేవ పితృకార్యముల విషయమై అర్హులుగారు.

వ్యుత్క్రమమృతానాం శ్రాద్ధవిధిః.

వాక్యం॥ వ్యుత్క్రమేణమృతానాం జీవంతమతిక్రమ్యత దూర్ధ్వగతాభ్యాం ద్వాభ్యాం సహవర్గత్రయం సంపాద్యశ్రాద్ధం కుర్వన్జీవతికాలాంతరే విలయేసతి తత్సాపిండ్యేత్వరంపునః క్రమపాపిండ్యంకృత్వా క్రమేణవర్గత్రయ ముద్దిశ్య శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥

తా॥ తండ్రి జీవించియుండగ కుమారుడు మృతినొందినయెడల వర్గత్రయము విషయమై జీవించియున్నవానియొక్క తండ్రితాతల వర్గములుచెప్పి శ్రాద్ధమును చేయవలెను. కొంతకాలమునకు తండ్రికూడ మృతినొందినయెడల సపిండీకరణమైన పిమ్మట క్రమముగా ముగ్గురియొక్క నామములను చెప్పవలయును.

వా॥ ఏకమేవమాసికాన్యపి వర్గత్రయోద్దేశేన ప్రతిమాసమును మాసిక సంజ్ఞయాపార్వణ విధానేనకుర్యాత్ । శ్రాద్ధాంగతర్పణంసద్య యేవకుర్యాత్ ॥ ప్రతిమాసికేః ర్త్రత్య మాసికాస్యాంతరాయే తన్మాసిక ముత్తరమాసికేనసహ సమాన తంత్రేణకుర్యాత్ ॥ మాసికద్వయకుణే ॥ అర్ఘ్యపాత్రషట్కంకుర్యాత్ ॥ బహు మాసికమేళనే । త్రీణ్యేవార్ఘ్య పాత్రాణిత్రయ ఏవపిండాః॥

తా॥ ఈప్రకారముగానే వర్గత్రయముతో ప్రతిమాసమునందు పెట్టునట్టి మాసికములను పార్వణవిధానముగా చేయవలయును శ్రాద్ధాంగతర్పణము తత్కాలమునందే చేయవలయును ఈమాసికములలో నేదైన నొకటి విఘ్నము సంభవించి యాగినయెడల ముందు మాసికముతో కూడ కలిపి సమానముగ జరుపవలయును. అప్పుడు ఆరు అర్ఘ్యపాత్రలను ఆరు పిండముల నుంచవలయును. అనేక మాసికములను పెట్టవలసి వచ్చినప్పుడు మూడు దొన్నెలను మూడు పిండములను మాత్రము నుంచవలయును.

ఏకోద్దిష్టవిధిః. వాక్యం॥ కనిష్ఠభ్రాతృభగినీ పుత్రాదిమాతులాదీనాం। ఏకోద్దిష్ట విధానేన పార్వణైకవత్కుర్యాత్ ॥ తత్రవిశ్వేదేవోపి యేవయేవ ॥ రుద్ర సంజ్ఞికో విశ్వేదేవః॥

తా॥ తమ్ముడు, తోబుట్టువు, కుమారుండు, మేనమామ, మొదలగువారికి ఏకోద్దిష్టవిధానముగ నేకపార్వణముగా చేయవలయును. అప్పుడు రుద్రసంజ్ఞికుం డైన విశ్వేదేవు డొక్కడు.

విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ.

తద్యథా ॥ శ్లో॥ దక్షస్యదుహితా సాధ్వీ విశ్వానామ ప్రకీర్తితా ।
తస్యాః పుత్రా మహావీర్యాః విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

తా॥ దక్షప్రజాపతియొక్క కుమార్తెయు పతివ్రతయునగు విశ్వ అను పేరు గల యొక స్త్రీ గలదు. ఆమెయొక్క తనయులును మిక్కిలి పరాక్రమవంతులు నగు పదుమూగ్గురు విశ్వేదేవతలన చెప్పబడుచున్నారు,

తత్రనియమాః. శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌవైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవౌచైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధేధనురుచీ తీర్థేధూరివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టే రుద్ర సంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ ॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధమునందు దక్షక్రతువునిరువురు, నాందీశ్రాద్ధమునందు సత్య వసులు ఇరువురు, సపిండీకరణమునందు కాలకాములిరువురు, ప్రత్యాబ్దికమునందు పురూరవార్ద్రవులిరువురు, హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు ధనురుచినిరువురు, తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధూరివిలోచనులిరువురు, ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుఁడొక్కడు మొత్తము పదమూగ్గురు విశ్వేదేవులు.

ఉపవీతినా కర్తవ్యకాలాః.

శ్లో॥ ప్రాణాయామే నమస్కారే స్నానేచైవప్రదక్షిణే।
పైతృకేప్రీతికృత్యేపి ఉపవీతంవిధీయతే ॥

కించ॥ స్వాగతే స్వస్తివచనే న్నపరివేషణేర్ఘ్యదానేభివాదనే గోత్ర వృద్ధౌ దక్షిణాదానే విసర్జనే చోపవీతమేవ ।

తా॥ ప్రాణాయామమునందును నమస్కారమందును, స్నానమునందును, ప్రదక్షిణమందును, పితృకార్యసంబంధమైన దానాదులందు పైన జెప్పినవాటి యందు విపరీతముగానే చేయవలయును. స్వాగతము, స్వస్తివచనము, అన్నము వొడ్డించుట. అర్ఘ్యమిచ్చుట, నమస్కారముచేయుట, గోత్రవృద్ధిజెప్పుట, దక్షిణ నిచ్చుట, విసరనచేయుట, ఈకార్యములయందు సవ్యముగానే చేయవలయును.

అథ సోదకుంభ శ్రాద్ధవిధిః.

వా॥ సోదకుంభ బ్రాహ్మణభోజనమాసిక శ్రాద్ధానంతరం పాకాంతరేణ త్రిపురుషోద్దేశేన సంకల్పవిధానేనకుర్యాత్ । సంకల్పశ్రాద్ధే ఆవాహనార్ఘ్యపిండ ప్రదాన స్వధావాచనాదికంవర్జయిత్వా భోజనానంతరం హస్తశుద్ధిమాత్రం కృత్వా తాంబూలదక్షిణాదీనిదత్వా ప్రదక్షిణ ప్రణామాన్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥

అధిమాసే సంవత్సర విమోకాది నిర్ణయః.

శ్లో॥ మలిమ్లుచేమాసి మృతస్యపుంసామ్ । త్రయోదశేతు ప్రథమాబ్దికం స్యాత్ । మధ్యేధిమాసేపిమృతస్యతద్వత్ । అంత్యేధికేద్వాదశమాసఏవ॥ కించ॥ శ్లో॥ మలమాసమృతాయేచ మలమాసే విధీయతే । శుద్ధమాసేమృతాయేచ శుద్ధేమాసే విధీయతే ॥

శ్రాద్ధేవమనదోషః.

తా॥ అధికమాసంబున మృతిబొందినవానికి మాసము మొదలు ౧౩ వ మాసంబున ప్రథమాబ్దికము జరుపవలెను. మృతిబొందిన మాసము మొదలు సంవత్సరవిమోకమధ్యంలో అధికమాసము వచ్చినను పై ప్రకారమే జరుపవలెను. అంతమునందు అధికమాసము సంభవించిన ఆ అధిమాసమునందే మాసికము సంవత్సర విమోకము అబ్దికము జరుపవలెను. మఱియు అధిమాసమృతులకు అధిమాసమందే ఆబ్దికము, శుద్ధమాసమున మృతులైన వారికైతే శుద్ధమాసమందే వార్షికశ్రాద్ధము చేయదగునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ పితృశ్రాద్ధానికర్మాణి వమనంయదిజాయతే ।
పంచప్రాణాహుతిర్హుత్వా పునశ్శ్రాద్ధంభవిష్యతి ॥

తా॥ పితృస్థానమందుండు భోక్తలు ప్రాణాహుతులు పుచ్చుకున్న పిమ్మట వమనము సంభవించినప్పుడు కర్త పునశ్శ్రాద్ధం చేయవలెనని తాత్పర్యము.

శ్రాద్ధేఆచమన విధిః.

వా॥ శ్రాద్ధారంభేద్విరాచమనం విప్రపాదప్రక్షాలనాంతే స్వపాదప్రక్షాలనపూర్వకం ద్విరాచమనం, దేవార్చనాంతే పితృర్చనాంతేచైవ సైకమాచమన మాఘ్రాణాంతేఏకం, వికరదానాంతేద్విరేకంవా, శ్రాద్ధాంతే స్వపాద ప్రక్షాళన పూర్వకంద్విరాచమనమితి॥ అన్యేభస్మమర్యాదాంతేకర శుద్ధ్యంతే ఉచ్ఛిష్టచాలనాంతేచాప్యేకైకమాహుః॥ అథభోక్తుః పాదశౌచాంతేద్విరాచమనం, పాణిహోమాంతే యేకభోజనాంతేద్విరితి ॥

సువాసినీ భోజనవిషయః.

శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్సహభోజయేత్। సువాసినీంతత్తస్యా మమంత్రకమథార్చయేత్ ॥ భోజయేదిత్యర్థః। మాతామంగళసూత్రేణ మృతాయదిచతద్దినే । ఉద్దిశ్యద్విజపంక్త్యాం భోజయేత్సధవాం స్త్రియమ్ ॥

విభక్తిక్రమః.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యాసంకల్పః క్షణశ్చాఽక్షయశ్శర్మచ । షష్ఠ్యావాస్యాచ్చతుర్థ్యాతా సనదానం ద్విజాతయే॥ ద్వితీయయావాహనంస్యాద్ద్విభక్తిశ్చచతుర్థికా। అన్నదానే పిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచినె। పిండదానేతుసంబుద్ధిర్వ్యేత త్వేత్యాదితఃపురా। తతఃపరంచతుర్థీచేత్యు భయం సర్వసమ్మతమ్ ॥ శేషాణి సర్వకర్మాణి సంబుధ్యంతేయథాక్రమం । ఇదంతేవా ఇదంవోవా ప్రయుజ్యేపసమాచరేత్ ॥

తా॥ పితృకర్మలయందంతటను యేకవచన ప్రయోగము సంకల్పాదియందు షష్ఠీవిభక్తిపఠింపదగును. క్షణమిచ్చునప్పుడు అక్షయ్యము చెప్పునప్పుడు షష్ఠీవిభక్తినైనను చతుర్థీవిభక్తినైనను ప్రయోగించవలయును. ఆసనముగూడ నట్లే జరుపఁదగును ఆవాహనాసనము ద్వితీయావిభక్తిచేతనే జరపవలయును. త్యాగమందు పిండపూజయందు స్వధాస్వస్తులు పఠింపునప్పుడు చతుర్థివిభక్తిచేతనే చేయవలయును. పిండదానమందు యేచత్వామను మంత్రమునకు పూర్వమందు సంబోధనయును పిదప చతుర్థియును జెప్పఁదగును మిగిలినచోట సంబుద్ధి చెప్పఁదగును ఇదంతే అనిగాని బహువచనమందు ఇదంవో అనిగాని జెప్పఁదగును ఈప్రకారము పురుషునికి పుంలింగమును, స్త్రీకి స్త్రీలింగమును, ఒకనికి యేకవచనమును బహుమందికి బహువచనమును ఇద్దరికి ద్వివచనములు.

కూర్చదర్భ సంఖ్యావిధిః.

శ్లో॥ ప్రథమాబ్దేపంచదర్భైః ప్రత్యబ్దేసప్తభిస్తథా ।
తీర్థేమహాలయేచైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥

తా॥ ప్రథమసంవత్సరంబున నైదుదర్భలచేతను పిమ్మట ప్రతిసంవత్సరముచేయు ఆబ్దికాదులయందు నేడు దర్భలచేతను తీర్థమహాలయాదులయందు తొమ్మిది దర్భలచేతను శ్రాద్ధకూర్చ కట్టవలయును.

భర్తృసాపిండ్యవిధిః

ధర్మసారే॥ వా॥ భర్తరిమృతే సత్యపుత్రాయాః స్త్రియః భర్త్రాన్యోజయేత్ । భర్తరిజీవతిసతిశ్వశ్ర్వాదిభిర్యోజయేత్॥ స్మృతిసారే॥ శ్లో॥ అపుత్రయోషితః పిండ భర్తృపిండేనయోజయేత్ । పత్యౌజీవతిచేత్తస్యాశ్చశ్వశ్ర్వాదిషు నియోజయేత్ । స్త్రీపిండం భర్తృపిండేన సంయోజ్యవిధివత్సుతః ॥ ద్విధావిభజ్య తత్పిండం పునస్త్రేధావిభజ్యచ । వస్వంశముపకల్ప్యత తత్తద్వర్గేణయోజయేత్ । భర్త్రైకేనతుసాపిండ్యం నేతరాభ్యాంకదాచన । భుజక్రియాయశ్వశురావర్హాభర్తృ సపిండనే । నార్హాపిండార్ఘ్యయోః స్తస్యాయేవమత్రిప్రజాపతిః॥ సాపిండ్యంచేత్కృతంభర్త్రా: భర్త్రైకేన పిండవం । సాపిండ్యంశ్వశురాభ్యాంతు గురుతల్ప సమంస్మృతమ్॥ భర్త్రైకేనసంయోజ్య సపిండీకరణేస్త్రియః । ఉత్తరం పైతృకం కుర్యాత్పితామహ్యాదిభిస్సహ । తత్ప్రయోగే విశేషః ॥ ఎవంగుణ ... తిథౌ మృతసప్తభార్యాయాః... గోత్రాయాః యజ్ఞదాయ్యాః ప్రేతాయాఃమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణాఖ్యన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే'ఇతిసంకల్ప్య॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాసంభవతాప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥ తిలాన్దర్భాన్ యథాశక్తి దక్షిణాంచ గృహీత్వా ॥ సమస్తసంప...పదమ్ ॥ యావతీర...ప్రీణాతి ఇతి ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ (ప్రా...తి) మృతసప్తభార్యాయాః ... గోత్రాయాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాది భర్తలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయాఽద్యభర్తృ సపిండీకరణాఖ్యన్న శ్రాద్ధం కర్తుం అధి ... ...దస్తు॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు ॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు ॥ సర్వే పాకా ఋచగోభవంతు ॥ ఉపవీతీ ఓం భూః — తిథౌ ప్రా — తీ॥ మృతసప్త భార్యాయాః — గోత్రాయాః — దాయ్యాః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణాఖ్యన్న శ్రాద్ధేమృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః తద్భర్త్రా — గోత్రేణ— శర్మణా వసురూపేణ సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా వస్వాది భర్తృలోకావాప్త్యర్థం మృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః— దాయ్యాః ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశేనభర్తుః — గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూపస్య పార్వణవిధానే నైవముభయాత్మకం ఉభయతోదైవకం కాలకామ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవపూర్వకం పిణ్డ్వంతం మృతసప్త భార్యాయాః — గోత్రాయా...

దాయ్యాః— ప్రేతాయాః మరణదినా దారభ్యద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణా ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేనవాహవిషా పార్వణవిధానేన అన్వాదిద్రవ్యేణ ఏకపాకేన సమానతంత్రేణసద్దైవమద్య (ఉపవీతీ) కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ అత్రసంయోజనేవిశేషః॥ అను ఆగంతతద్భర్తా॥ రేవయానాం—అప॥ శంనోదే—నః॥ భర్తురేకస్యైవ సాపిండ్యాదేకవచనమేవ పితృస్థానే వక్తవ్యం॥ మృతనష్టభార్యాయాః... గోత్రాయాః— దాయ్యాః— ప్రేతాయాః పాత్రస్థోదకం త్వద్భర్తుఃగోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య పాత్రస్థోదకేన సహాసంయోజయిష్యే॥ తస్యైతాస్వధానమః ఇతి॥ అథపిండసంయోజనేవిశేషః మృతనష్ట భార్యాయాః— గోత్రాయాః...... దాయ్యాః ప్రేతాయాః ప్రేతపిండ ప్రథమాశం (ప్రథమశకలం) తద్భర్తుః— గోత్రస్య — కర్మణః వసురూపస్యపిండేన సహాసంయోజయిష్యే ఇతి సంగచ్ఛధ్వమిత్యర్ఘ్యపిండసంయోజనేకార్యం ॥ శేషం సర్వం సాపిండ్యవత్॥ గ్రంథవిస్తరభయాత్ ప్రయోగోనలిఖ్యతే మాసికాదిషుమృత నష్టభార్యాయాః- శ్రాద్ధే మృతనష్టపత్న్యాః త్వద్భర్తృమాతృ పితామహీనామిత్యాది॥ ఇతిభర్తృసాపిండ్యవిధిస్సమాప్తః.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః

యత్యాపరము.

అత్రాదౌ పుత్రః క్షౌరం కృత్వా॥ స్నాత్వాచమ్య। తతః బ్రాహ్మణానాహూయ। బంధూన్ మిత్రాన్ ఆహూయ। దీపారా నంకృత్వా। యతిం పద్మాసనేనిక్షిప్య। శుద్ధజలే స్నానంకుర్యాత్। తతః భస్మధారణం కృత్వా॥ ఆచమ్య కేశవ, నారాయణ... శ్రీకృష్ణాయనమః... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శివతిథౌ సిద్ధిగతం నారాయణం పరమహంసం నారాయణేంద్రయతిం యతిసంస్కారవిధినాసంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ తతః యతి శరీరం శుద్ధోదకేన పంచామృతైః ప్రణవేన ఓం నమస్సోమాయచ ఇతి మంత్రేణ మంత్రస్నానం కుర్యాత్। మంత్రః॥ ఓమ్ నమస్సోమాయచ రుద్రాయచ నమస్తామ్రాయచాఽరుణాయచ నమశ్శంగాయచ పశుపతయేచ నమఉగ్రాయచ భీమాయచనమో అగ్రేవధాయచ దూరేవధాయచ నమోహంత్రేచ హనీయసేచ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యోనమస్తారాయ నమశ్శంభవేచ మయోభవేచన మశ్శంకరాయచమయస్కరాయచ నమశ్శివాయచ శివతరాయచ। తతః యతి శరీరే భస్మధారణం కృత్వా। ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శివతిథౌ పరమహంసం నారాయణేంద్రయతిం అస్మద్గురు పూజాం కరిష్యే। శ్లో। ఆగమనార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం కుర్యాత్ ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్। అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతా భూమిసంస్థితా॥ ఏభూతా విఘ్నకర్తారస్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా॥ ఇదంగ కలశారాధనంకరిష్యే। శ్లో। కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః। మూలేతత్రస్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాస్మృతా॥ కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథయజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితా॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే। ఆపోవా

ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవఽపోన్న మాపోఽమృతమాపస్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ స్యాపో జ్యోతీగ్ ష్యాపో యజూగ్ ష్యాపస్సత్యమాప స్సర్వాదేవతా

ఆపోభూర్భువస్సువరాపఠేత్। గంగేచ యమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదే సిన్ధుకావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధింకురు। యాంతుకలశ పూజార్థం మమదురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనశఙ్ఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య పునశ్శంఖం పూరయిత్వా। శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి। శంఖ హృదయే ఆదిత్యమావాహయామి। శంఖమధ్యే చంద్రమావాహయామి। శఙ్ఖాగ్రే గఙ్గా సరస్వతీ మా వాహయామి॥ శంఖే గంధ పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। ధ్యానమ్। శ్లో। త్వంపురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతః కరే। సర్వదేవహితా ర్థాయ పాంచజన్యనమోஉస్తుతే। శంఖంచన్ద్రార్క దైవత్యం వరుణంచాధి దైవతం। పృష్ఠే ప్రజాపతిం విన్ద్యా దగ్రే గంగా సరస్వతీ। శ్లో। పృథివ్యాం యానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శఙ్ఖే తిష్ఠన్తి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్। అథశంఖోదకేన పూజాద్ర వ్యాణి దేవమాత్మానంచ సమ్ప్రోక్ష్య శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వా దశవారం పూరయిత్వాస్థాప్య।

అథ పురుష సూక్తవిధానమ్

(౧) ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః। సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠ దశాఙ్గులమ్। శ్లో। జ్యోతిశ్శాన్తం సర్వలోకాన్తరస్థమోఙ్కారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం। సాఙ్గం శక్తిం సాయుధం భక్తసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి।

శ్లో। హంసాభ్యాం పరివృత్తపత్రకమలైర్దివ్యైర్జగత్కారణం విశ్వోత్తీర్ణ మనేక దేహనిలయం స్వచ్ఛంద మానందకమ్। ఆద్యం తైకమఖండచిద్ఘనరసం పూర్ణం హ్యనంతం శుభం। ప్రత్యక్షాక్షర విగ్రహం గురుపదంధ్యాయేద్విభుం శాశ్వతమ్। శ్లో। విశ్వవ్యాపిన మాదిదేవమమలం నిత్యంపరం నిష్కళం। నిత్యోద్బుద్ధ సహస్రపత్ర కమలేలుప్తాక్షరేమంటపే। నిత్యానంద మయం సుఖైక నిలయం నిత్యంగురుం స్వప్రభం। ధ్యాయేద్ధం సపరం పరాత్పరం స్వచ్ఛంద తస్సర్వదా। ఊర్ధ్వామ్నాయ గురోః పదం త్రిభువనోంకారాఖ్య సింహాసనం। సిద్ధాచార సమస్తవేద పఠితం మచ్చక్ర సంచారిణం।

అద్వైత స్ఫురదగ్నిమేకమమలం పూర్ణప్రభా శోభితం। శాంతంశ్రీగురుపంకజం భజమనశ్చైత్రస్య చంద్రోదయమ్॥ శ్లో॥ నమామి సద్గురుంశాంతం ప్రత్యక్ష గురురూపిణం। శిరసాయోగ పీఠస్థం ముక్తికామార్థసిద్ధిదం॥ శ్లో॥ పూర్ణానంద జగత్త్రయాది భరితం బ్రహ్మస్వరూపాత్మకం। పూర్ణానంద గురుం సదైవ హృదయే ధ్యానమ్ సదా నిర్గుణం। బ్రహ్మానంద మనేక రూపమఖిలం జ్ఞానామృతంభాషితమ్॥ శ్లో॥ యేషు యేషుచ భావేషు భక్త్యాత్మా పరమేశ్వరః। సాధవో భావయత్పద్మాత్వం తదాత్రభావతే। భేదా భేదోనతత్వేస్థి మంత్రరాజజగత్పతే। అస్మద్గురవేనమః ఆవాహనంసమర్పయామి॥ పురుష వవేదమిత్యాసనం॥

(౨) పురుషవవేదగ్ం సర్వం। యద్భూతం యచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమూలేమణి వేదిమధ్యే సింహాసనం స్వర్ణమయం సురత్నం। విచిత్ర వస్త్రావృత మచ్యుత ప్రభో గృహాణ లక్ష్మీధరణీ సమన్విత॥ శ్లో॥ సర్వతః పాణి పాదాంతే రూపంశత్ జగదాత్మకం సతత్రితద్వివేకేనవిశ్వేస్మిన్ విదితం పరం। త్వమేవ సర్వయోగానాం భోక్తా సాక్షిగురుర్గతిః॥ అస్మద్గురవేనమః ఆసనం సమర్పయామి॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥

(౩) ఏతావానస్య మహిమా। అతో జ్యాయాగ్ శ్చ పూరుషః పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని. త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ సర్వా దేవానామధిక స్సర్వ కామదః॥ మయాని వేదితం తుభ్యం సంగృహాణ సుపాద్యకమ్॥ శ్లో॥ అమృతాదమృతంమర్త్యాః భవంతి భయనాశకమ్। మంత్రరాజ మిదం పుణ్యం దుఃఖాంతం కుసుమర్దనమ్॥ అస్మద్గురవేనమః పాద్యం సమర్పయామి॥ త్రిపాదూర్ధ్వమిత్యర్ఘ్యం॥

(౪) త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః। పాదోస్యేహా భవాత్పునః తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి॥ శ్లో॥ గంగాజలసమానీతం। సువర్ణకలశే స్థితం। అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ కాలరూప నమోఽస్తుతే॥ అసంగోహ్య జరాస్సాక్షీ నిత్యం శుద్ధంనిరామయం।

నిత్యానంద మయోదేవ స్సర్వవిద్యా మయోబుధః। అస్మద్గురవేనమః అర్ఘ్యంసమర్పయామి।

(౫) తస్మాద్విరాడజాయత। విరాజో అధిపూరుషః। సజాతోఽత్యరిచ్యత। పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ శ్లో॥ జనార్దనాయ దేవాయ నమస్తే కమలాలయ। నిర్మలజ్ఞాన రూపాయ। దదామ్యాచమనీయకమ్॥ జ్ఞాత్వా జ్ఞేయంచ విజ్ఞేయం। జ్ఞానేతత్వపదం నహి। తత్వంసచ్చిన్మయంబ్రహ్మ। స్వయమేవావభాసతే। అస్మద్గురవేనమః। ఆచమనం సమర్పయామి।

యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం

(౬) యత్పురుషేణ హవిషా। దేవాయజ్ఞ మతన్వత। వసన్తో అస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ శ్లో॥ మధ్వాజ్యదధి సంయుక్తం స్వర్ణపాత్రే ప్రతిష్ఠితం। మధుపర్కం గృహాణత్వం లక్ష్మీకాంతనమోస్తుతే। ఉత్తమపురుషం సంపూర్ణం మనోచరమనాయకం। ధ్యాయేత్వాం దేవదేవేశం। మంత్రరాజమిమంభజే। అస్మద్గురవేనమః మధుపర్కం సమర్పయామి। సప్తాస్యా సన్నిధిరితి స్నానం।

(౭) సప్తాస్యాసన్పరి ధయః। త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవాయద్యజ్ఞంతన్వానాః। అబధ్నన్ పురుషంపశుం। శ్లో॥ తీర్థోదకైః కాంచన కుమ్భ సంస్థైః సువాసితైర్దేవ కృపారసార్ద్రైః। మయాఽర్పితం స్నానవిధిం గృహాణ పాదాబ్జ నిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ। యస్మిన్నాశే జగత్సర్వం। భాసాధ్యాస్య నివర్తతే। తస్మైసర్వ గుణాభాసా। మూర్తయే బ్రహ్మణేనమః॥ అస్మద్గురవేనమః। స్నానంసమర్పయామి। తంయజ్ఞమితిపత్రం॥

(౮) తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్। పురుషం జాతమగ్రతః। తేనదేవా అయజన్త। సాధ్యా ఋషయశ్చయే। శ్లో॥ స్వర్ణాఞ్చలం స్వర్ణవిచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితం మయా। [illegible] దివ్యరూప।

యద్దాశిరోచ తేసర్వే । యేవేదంమధ్య తేవహి । సత్యం సనాతనం బ్రహ్మ । మంత్రరాజమిమం భజే। అస్మద్గురవేనమః॥ వస్త్రం సమర్పయామి॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతమ్।

(౯) తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సమ్భృతం పృషదాజ్యం। పశూగ్‌స్తాగ్‌శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే। శ్లో। సువర్ణతన్తూద్భవ యజ్ఞ సూత్రం ముక్తా ఫల స్యూత మనేకరత్నం । గృహాణ తద్వత్కృతము త్తరీయం స్వకర్మసూత్రం ధరతే నమోఽస్తు॥ శ్లో। చిన్మయం చైవ చిద్వక్త్రం । చైతన్యం తేనవిర్మలం । బ్రహ్మైవమంత్ర రాజోయం। మంత్రరాజజనప్రియః। అస్మద్గురవేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి। తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధమ్।

(౧౦) తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్‌ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజు స్తస్మాదజాయత। శ్లో। కస్తూరికాఽర్దమచన్దనాని కాశ్మీర సంయోజిత గన్ధసారైః । విలేపనంస్వీకురు దేవ దేవ శ్రీదేవి వక్షోజ విలేపనాఙ్గ। శ్లో। కర్తాకర్మచకార్యంచ। చతుర్థః కర్మణః ఫలం । బ్రహ్మైవభావనే సర్వం మంత్రరాజ ప్రసాదతః। అస్మద్గురువేనమః గంధం సమర్పయామి। తస్మాదశ్వా ఇతి పుష్పమ్।

(౧౧) తస్మాదశ్వా అజాయంత । యేకేచో భయాదతః । గావోహజజ్ఞిరేతస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః। శ్లో। చామన్తికావకుళ చమ్పక పాటలాబ్జ పున్నాగ జాజికరవీర రసాల పుష్పైః ॥ బిల్వ ప్రవాళతులసీ దళమల్లికాభిః త్వాం పూజయామి జగదీశ్వర వాసు వాసుదేవ। ఆరామ పుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్లవాని । సువర్ణ పుష్పాణి మయార్పితాని గృహాణ శ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో। కరవీరైర్జాజి కుసుమైశ్చమ్పకైర్వకులైశ్శుభైః । శతపత్రైశ్చ కల్హారైరర్చ యేపురుషోత్తమమ్। శ్లో। సర్వదుఃఖాంతస్వాంత । సర్వ కశ్వ పరశ్వభుక్ । సర్వాత్మన్ సర్వసర్వజ్ఞసర్వేశ్వరమోనమః ॥ అస్మద్గురవేనమః పుష్పం సమర్పయామి।

అథ అష్టోత్తర శతనామపూజా

శ్రీ సద్గురుని పాదపద్మములను పుష్పములతోఁ బూజింపవలెను.

ఓం అచలస్వరూ యనమః
అశరీరస్వరూపాయ
అతాృతీతస్వరూపాయ
అవాఙ్మానసగోచర స్వరూపాయ
సచ్చిదానందాతీతాయ
నాదబిందుకళాతీతాయ
నిర్వికారస్వరూపాయ
నిరంజనస్వరూపాయ
పరిపూర్ణస్వరూపాయ
ప్రకృతిద్వయదోష రహితాయ
ఉపాధిద్వయదోషరహితాయ
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞస్వరూప రహితాయ
సర్వసాక్షిస్వరూపానందాత్మనే
ద్రష్టృస్వరూపానందాత్మనే
స్వయంభుస్స్వరూపానందాత్మనే
నిష్కళానందాత్మనే
నిత్యానందాత్మనే
సత్యానందాత్మనే
చిదానందాత్మనే
ఆనందస్వరూపాత్మనే
అలిప్తానందాత్మనే
అద్వయానందాత్మనే
అభేదానందాత్మనే
అదృశ్యానందాత్మనే

ఓం అనుభవానందాత్మనే నమః
అమానానందాత్మనే
అఖండానందాత్మనే
అద్భుతానందాత్మనే
అనిర్వాచ్యానందాత్మనే
అవినాశానందాత్మనే
అసంకల్పితానందాత్మనే
అప్రసంగానందాత్మనే
ఆత్మానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అక్షయానందాత్మనే
అవ్యాకృతానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అప్రమాణానందాత్మనే
అజరానందాత్మనే
అతులానందాత్మనే
అక్రియానందాత్మనే
అక్లేశానందాత్మనే
అవధూతానందాత్మనే
అఖిలానందాత్మనే
అమరానందాత్మనే
అంతర్నిష్ఠానందాత్మనే
అక్షరదేవానందాత్మనే
అంతర్జ్యోత్యానందాత్మనే
అంతరిక్షానందాత్మనే
అవిచ్ఛిన్నానందాత్మనే
అగ్రాహ్యానందాత్మనే

ఓం అచ్యుతానందాత్మనే
అప్రమేయానందాత్మనే
అమాయానందాత్మనే
అవిశిష్టానందాత్మనే
అక్షరానందాత్మనే
అంతరాత్మానందాత్మనే
అధిష్ఠానందాత్మనే
అక్షోభ్యానందాత్మనే
అమృతానందాత్మనే
అదేహానందాత్మనే
అమ్లానానందాత్మనే
అమితానందాత్మనే
అగమ్యానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అతిరిక్తానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అభోక్తానందాత్మనే
అవికారానందాత్మనే
అప్రతర్క్యానందాత్మనే
అచింత్యానందాత్మనే
అద్వయానందాత్మనే
అంతర్బహిర్వ్యాపకానందాత్మనే
అవ్యయానందాత్మనే
అనామానందాత్మనే
అశోకానందాత్మనే
అనాద్యానందాత్మనే
అక్షరానందాత్మనే
అవిజ్ఞానందాత్మనే
అమోఘానందాత్మనే

ఓం అరోగానందాత్మనే
అగాధానందాత్మనే
అస్థితానందాత్మనే
అంతశ్శూన్యానందాత్మనే
అగణితానందాత్మనే
అవాచ్యానందాత్మనే
అద్వైతానందాత్మనే
అవాఙ్మయానందాత్మనే
అచ్ఛేద్యానందాత్మనే
అకర్మకానందాత్మనే
అనిచ్ఛానందాత్మనే
అజపానందాత్మనే
అభంగానందాత్మనే
అభోగానందాత్మనే
అనిర్దేశ్యానందాత్మనే
అవృత్త్యానంత్మనే
అభిన్నానందాత్మనే
అశోకానందాత్మనే
అభేదానందాత్మనే
అరాగానందాత్మనే
అసంగానందాత్మనే
అజిత్యానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అకోపానందాత్మనే
హంసానందాత్మనే

(౧౨) యత్పురుషమితిధూపం॥ యత్పురుషంవ్యదధుః॥ కతిధా వ్యకల్పయన్ । ముఖంకిమస్యకౌబాహూ ॥ కావూరూపాదాఉచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాక్షారసకుందదివ్య కర్పూరకాలాగురుచన్దనాని । ఖచోర కృష్ణాగురుదేవదారు మాంచీయుతాస్సనజపూతికాశ్చ । శ్రీసమంచిత మవ్యయంపరమ ప్రకాశమగోచరంభేదవర్జిత మప్రమేయమనంతమా ద్యమకల్మషం । నిర్మలంనిగమాంతమద్వయ మప్రతర్క్యమబోదకం ప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురుపాదుకమ్ ॥ అస్మద్గురవే నమః ధూపంసమర్పయామి ॥

(౧౩) బ్రాహ్మణోఽస్యేతిదీపమ్ ॥ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖ మాసీత్ ॥ బాహూరాజన్యఃకృతః । ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రోఅజాయత । శ్లో॥ సూర్యేన్దుకోటిప్రభవాసు దేవదీపావళి గోఘృతవర్తియుక్తం । స్వమాయయాస్వీకృతసర్వలోక జ్ఞానప్రదీపం కురుతేనమోఽస్తు । నాదుబిందుకళాత్మకం దశనాథభేదవినోదకం మంత్రరాజ విరాజితం నిజమండలాంతర భాసితం । పంచవర్ణమ ఖండ మద్భుత మాదికారణ మచ్యుతం ॥ ప్రాతరేవహిమాన సాంతరభావయేద్గురుపాదుకమ్॥ అస్మద్గురు వేనమః దీపంసమర్పయామి॥

చన్ద్రమామనసేతి నైవేద్యం

(౧౪) చన్ద్రమామనసోజాతః చక్షోఃసూర్యోఅజాయత॥ ముఖా దిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ ఓంభూర్భువ ... ప్రచోద యాత్ । సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు ॥ అమృతో పస్తరణమసి । శ్లో॥ హంసచార మఖ డన దమనేక వర్ణమరూపకం శబ్దజాల మయంచరాచల జంతుదేవా నివాసినంచక్రరాజ మనాహ తోద్భవ మేకవర్ణయుతః పరంప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురు పాదుకం । అస్మద్గురుపాదుకాభ్యాంనమః ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా । ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యానాయస్వాహా ఓం ఉదానాయ స్వాహా । ఓం సమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్ప యామి । హస్తౌప్రక్షాళయామి । పాదౌప్రక్షాళయామి । శుద్ధాచమ నం సమర్పయామి ।

నాభ్యాఆసీదితి తామ్బూలమ్

(౧౫) నాభ్యాఆసీద న్తరిక్షం। శీర్ష్ణోద్యౌస్సమ వ ర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్ది శశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ । శ్లో॥ పూగీ ఫలై స్సకర్పూరై ర్నాగ వల్లీ దళై ర్యుతం ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తామ్బూలం ప్రతి గృహ్యతామ్ । శ్లో॥ బుద్ధి రూపనుబుద్ధకం త్రిత యైక కూటనివాసినం నిశ్చలం నిరత ప్రకాశక నిర్మలం నిజ రూ ప కం పశ్చిమాంతర ఖేలనం నిజ శుద్ధ సాధ్య వినోచరం ప్రాతరే నహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురుపాదుకం ॥ అస్మద్గుర వేనమః తాంబూలమ్ సమర్పయామి॥

(౧౬) వేదాహమేత మితి నీరాజనమ్ ॥ వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణి రూపాణివిచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వా భివదన్ యదాస్తే ॥ సర్వ ప్రజాం మేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవనే । జాతాంజ నిష్య మాణాంచ అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితం । అధర్వ పితుంమ్మే గోపాయ । రసమన్న మిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీత తనో హవిషన్నః పితుం కృణు । శగ్స్యప శూన్మే గోపాయ । ద్విపాదోయే చతుష్పదః । అష్టాశఫాశ్చయ ఇహాగ్నే । యేచైకశఫా ఆశుగాః । సప్రధ సభామ్మే గోపాయ । యేచ సభ్యా స్సభా సదః । తాన్సన్ద్రియావతః కురు । సర్వమాయురు పాసతాం । అహే బుధ్నియ మంత్రమ్మే గోపాయ । యమృష యస్త్రైవిదా విదుః । ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీ ర మృతా సతాం । మనోహిగ్ం సీజ్జాత వేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ । అభిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామా పరిపాతయ । సామ్రాజ్ఞిచ్ఛ విరాజంచాభి శ్రీర్యాచనో గృహే ॥ లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యాముఖేత యామాసగ్ సృజామసి ॥ శ్లో॥ హృద్గతం విమలం మనోజ్ఞ విభాసితం పరమాణుకం నీలమధ్య సునీల సన్నిభ మాదిబిందు నిజాంశకం సూక్ష్మకర్ణిక వాసినం జలవహ్ని రూపక మీశ్వరం ప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురు పాదుకమ్ ॥ అస్మద్గుర వేనమః నీరాజనం సమర్పయామి॥

ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్

(౧౭) ధాతాపురస్తాద్యముదా జహార । శక్రప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చ తస్రః । తమేవం విద్వానమృత ఇహాభవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే ॥ సహస్ర శీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం ....వస్సువరోమ్ ॥ ఈశానస్సర్వ.....సదా శివోమ్ । వ్యోమ వద్వ్యహిరం తరస్థిత మక్షరం నిఖిలాత్మకం కేవలం పరిశుద్ధ మేక మజన్మ హిప్రతిరూపకం బ్రహ్మతత్త్వ వినిశ్చయం నిరతాను మోక్షమ బోధ కం ప్రాతరే నహిమాన సాంతర్యానయే ద్గురు పాదుకం ॥ అస్మద్గురు పాదుకాభ్యాం నమః సువర్ణ దివ్య మంత్ర పుష్పం సమర్పయామి॥

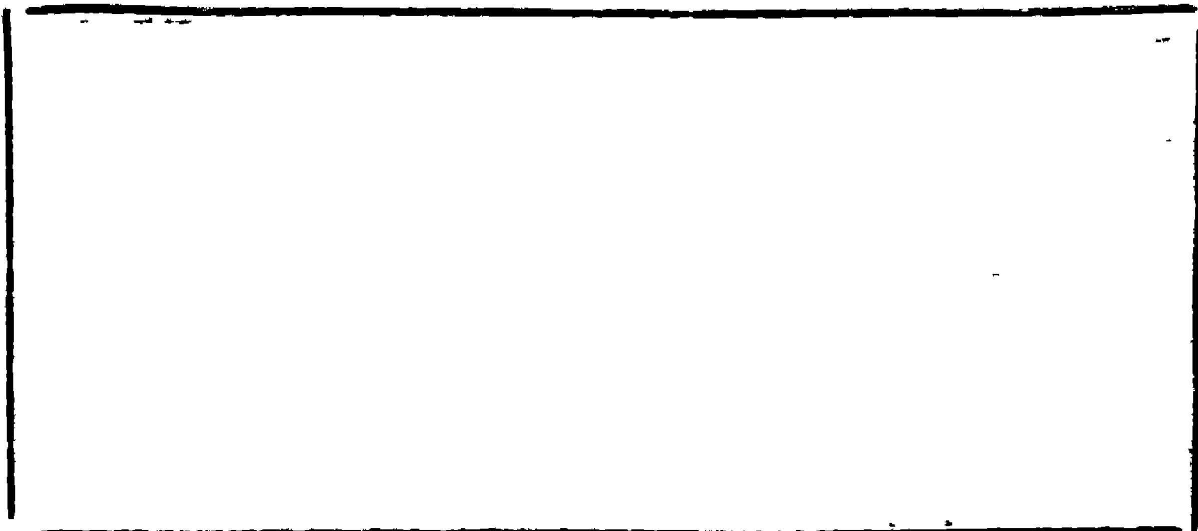
ప్రదక్షిణనమస్కారాణి

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాన్తర కృతానిచ । తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదే పదే ॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాఽత్మా పాపసంభవః । త్రాహిమాం కృపయా దేవ శరణాగత వత్సల ॥ అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ । తస్మాత్కా రుణ్య భావేన రక్ష రక్ష మహాద్గురో ॥ అస్మద్గురవేనమః ఆత్మ ప్రదక్షి ణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ ఛత్రం సమర్పయామి ॥ చామరం సమర్పయామి ॥ గీతంసమర్ప (శ్రావ) యామి ॥ నృత్యం సమర్ప యామి ॥ నాట్యం సమర్పయామి ॥ సమస్త శస్త్ర్యుప చారాన్ సమర్పయామి ॥ సమస్త గురు దేవోప చారాన్ సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణ తాం యాతి సద్యో వందే మహాద్గురుమ్ । మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం మహాద్గురుమ్ ॥ యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

శ్లో॥ బ్రహ్మానందం పరమ సుఖదం కేవలం జ్ఞాన మూర్తిం ద్వంద్వా తీతం గగన సదృశం తత్వమస్యాది లక్ష్యం ఏకం నిత్యం విమలమచలం సర్వధీ సాక్షి భూతం భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుం తంనమామి ॥

ఖననమ్

అధ సాలగ్రామ తీర్థం శిరసినిధాయ ॥ గంధ మాల్యైరలం కృత్వా ॥ వేదఘోషైగ్రామం ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ ప్రాచీముదీచీంవా దిశంగత్వా ॥ నదీతీరే పుణ్యక్షేత్రే బ్రహ్మ వృక్ష మూలే అసంభవే గోష్ఠే వాయథా సంభవం శుద్ధ దేశే సంస్థాప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్స వితుర్వ రేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి ఖనన దేశే జల సంప్రోక్ష్య ॥ తత్ర పురుష ప్రమాణం గర్తం ఖాత్వా ॥ ఓం భూర్భు..... ప్రచోదయాత్ ॥ శుద్ధ జలేన సంప్రోక్ష్య ॥ గర్తే యధాశక్తి లవణం నిధాయ ॥ తత్ర కుశాన్ పరిస్తీర్య ॥ ఓం భూర్భు.....త్ ॥ యతిం జలేన సంప్రోక్ష్య ॥ పురుష సూక్తేన సంస్థాప్య ॥ ఓం తచ్ఛంయోరావృ..... తిశ్శాంతిః ॥ ఓం సహస్ర శీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ దశాఙ్గులమ్ ॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ...... సర్వమ్మనిషాణ ॥ ఓం తచ్ఛం ...... తిః ॥ పురుషసూక్తం పఠిత్వా ॥ పూర్వం వద్గంధ మాల్యాది భిరలం కృత్వా ॥ విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ । ఇతి కర్తావదేత్ । ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమూఢ మస్యపాగ్ం సురే ॥ ఇతి దండం దక్షిణ భాగే నిధాయ । ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే ॥ ఇతి మంత్రేణ సవ్యహస్తే కమండులుం నిధాయ । హగ్ం సశ్శుచిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతా వేదిషద తిథిర్దురోణ సత్ । నృషద్వర సదృత సద్వ్యోమ సదబ్జా గోజాఋతజా అద్రిజాఋతంబృహత్ ॥ కర్తాయతి హృదయం స్పృష్ట్వా జపేత్ ॥ తతః పురుషసూ

క్తేన భ్రువోర్మధ్యం స్పృష్ట్వా ॥ ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః–సర్వం మని షాణ ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానమితి మంత్రేణ మూర్ధానాం స్పృష్ట్వా ॥ బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమ తస్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్ని యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః ॥ తతః భూ మిం ప్రార్థ్య ॥ నారికేళ ఫలాది నామూర్ధానం భింద్యాత్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమితి శరీర మభిమృశ్య ॥ దర్భై రాచ్ఛాద్య ప్రణవే నిలవణైః పాంసుభిః (భస్మం) శికతాభిః (ఇసుక) గర్తం పూరయేత్ ॥ అగ్నినాగిస్సమిధ్యసేక విర్గృ హాపతిర్యువా ॥ హవ్యవాడ్జు హాస్యః ॥ పృధిసీహోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నిత్ ॥ బృహస్పతిరుప వక్తా । గర్తరభి మంత్ర్య ॥

తదుపరి వేదికాం కృత్వా ॥ తత్రలింగం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అభిమం త్ర్య ॥ ఖం వాయుర్జ్యోతి రాపః పృథివీ మభి మంత్ర్య ॥ నారాయణం పూజయేత్ ॥ ఆచమ్య – ఏవం – గర్తస్య ప్రాగ్భాగే ధ్వజస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ తత్రకాయ వస్త్రం నిధాయ ॥ ప్రీత్యర్థం సిద్ధిం గతస్య బ్రహ్మీభూతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్రియతే । సిద్ధిదినాదా రభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య వేదికాయాం పురుష సూక్త విధానేననా రాయణ పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః ...... కారకాః ॥ వేదికాయాం గోమ యేనానులిప్య ॥ రంగవల్ల్యాది భిరలం కృత్య ॥ పురుష సూక్తేన షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ పురుష సూక్తవిధానం పూర్వ ముక్తం ॥ అత్రి కేసవాది నామభిః పూజా కార్యా ॥ శివాష్టోత్తర నా మభిః పూజా కార్యా అత్రి క్షీరాన్నంవా అథవా ఫలాదికం వా ని వేద్య ॥ ప్రత్యహం పూజాంతే క్షీరతర్పణం కుర్యాత్ ..... ఏవం ....., ప్రీత్యర్థం సిద్ధిం గతస్య నారాయణేంద్రి యతేః సిద్ధిదినాదా రభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య క్షీర తర్పణం కరిష్యే ॥ అగ్నిం యమం నిఋుఋతిం వరుణం వాయుం కుబేర మీశానాం తర్పయామీతి ॥ గాయత్ర్యా ప్రణవేనవా అష్ట దిక్షుతర్పణాని కుర్యాత్ ...... ఏవం ....,... ప్రీత్యర్థం అస్మద్గురోం ప్రథమ దివస కర్తవ్య జల

మధ్యే క్షీరతర్పణాని కరిష్యే ॥ ఆత్మానం తర్పయామి ॥ అంతరాత్మానం తర్పయామి ॥ పరమాత్మానం తర్పయామి । ఏవం దశదినాని కుర్యాత్ ॥

అయ్యా! యతి సిద్ధి బొందిన పుడు ప్రాణములు క్షీణించిన వెంటనే (కర్త బంధువులను, వేదపరిజ్ఞాతలను, ఆత్మపరిజ్ఞాతలను, అందరిని బిలచుకొని వచ్చి కర్మ క్షౌరము చేయించుకొని పునః స్నానము చేసి కొనివచ్చి యతని పూజించ వలెను. అది యెట్లనిన ముందు శుద్ధోదకముచేతను పిమ్మట నారికేళోదకము చేతను, యతిని నమస్సోమాయచ అను మంత్రము మొదలగు వాని చేతను, పురుష సూక్త మంత్రముల చేతను, స్నానము చేయించి పిమ్మట భస్మధారణము మొదలగునవి యుంచి పిమ్మట కర్త సంకల్పముచేసి పురుష సూక్త విధానముచే పూజఁజేసి క్షీరాన్నము నివేదనము జేసి కర్పూర నీరాజనము మంత్ర పుష్పము మొదలుగా గలవి విధిగాఁజేసి పండు ఫలాదులు ఇతరులకు పంచిపెట్టి కర్త నూతన వస్త్రములను ధరించ వలెను. పిమ్మట ఉపనిషత్పారాయణముచే ఆయతనిశ్మశానమునకు గాని, అనుకూల ప్రదేశమునకు గాని, తీసికొని వెళ్ళి యచట శుద్ధ ప్రదేశమందు పురుష ప్రమాణము గుంటత్రవ్వి ఉత్తర ముఖముగా యాతని స్థాపనము జేసి ఇంటి వద్ద పూజ చేసిన ప్రకారము పునః గురుపూజ చేసిన పిమ్మట దండ కమండలములచ్చట నుంచి (లవణము) యతి చుట్టూపూంచి మృత్తికచే ఆ గోతిని పూడ్చవలెను. తదుపరి పై భాగంబును మృత్తికచే వేదికను నిర్మించి శిరః ప్రదేశంబున మృత్తికచే లింగమును ప్రతిష్ఠ చేసి ఆక్షి మ్రించి తూర్పున ధ్వజము పాతి కాషవస్త్రము జెండాగా నుంచవలెను. పురుష సూక్త విధానముతో (౧౦) పది దినములు పూజ చేసి క్షీరాన్నము నవేదనము చేస్తూ రావలెను, పూజాంతంబున క్షీరతర్పణము జేయవలెను. క్షీరాన్నము గంగలో నుంచ వలెను. ఇందుకు కావలసిన వస్తువులు క్షీరాన్నము, పుష్పము, గంధము. ధూపము, దీపము. కొబ్బరికాయలు, శెనగపప్పు, బెల్లం, సాంబ్రాణి, సాలిగ్రామం, శంఖం, ఘంట. పాలు, పెరుగు. మంత్రపుష్పము,

అక్షతలు, ఇవన్నియు సంపాదించుకుని నిర్యా బ్రాహ్మణులతో కూడ వెళ్ళి స్వస్తి వాచనములతోఁగూడ పూజించవలెను. కర్తకుగాని, జ్ఞాతులకు గాని, ఆశౌచ మేమియు లేదు. దేవపూజలు మొదలగునవి అందఱు చక్కగా జేయవచ్చును. మామూలుగా అందఱు మంచి బొట్లు పెట్టుకో వచ్చును. అయితే యీ గురువు గారి యొక్క కార్యములు పూర్తి కాకముందు జ్ఞాతులు శుభ కార్యము చేయ తగదు. ౧౦ దినములు పిమ్మట జరుపు కొన వచ్చును. యతిని జలమందు విడచి వేసే యెడల కృష్ణా, గోదావరి, గంగ, మొదలగు పుణ్యనదుల యందు విడువ వలెను. అట్లు విడచునప్పుడు జలమధ్య ప్రదేశమునకు బోయి విడువ వలెను. పిమ్మట కర్త స్నానముజేసి ఇంటికి రావలెను. పిమ్మట ఆ గ్రామ శివాలయంబున గాని, శుద్ధప్రదేశంబునగాని, ఈశాన్యంబున గాని, గోతిని త్రవ్వి అచ్చట యీ యతీశ్వరుని పేరిట నొకలింగమును అభిమంత్రించి స్థాపనము చేసి పిమ్మట ఆ గోతిని పూడ్చి పై భాగమందు వేదికను నిర్మించి లింగమును స్థాపించి విధి ప్రకారముగా పదిదినములు గురుపూజఁజేయవలెననుట.

అత్ర సంకల్ప విశేషః

ప్రథమదివసంకల్పః	సాలోక్యప్రాప్త్యర్థం
ద్వితీయదివసంల్పః	సారూప్యప్రాప్త్యర్థం
తృతీయదివసంకల్పః	సామీప్యప్రాప్త్యర్థం
చతుర్థదివసంకల్పః	సాయుజ్యప్రాప్త్యర్థం
పంచమదివసంకల్పః	సార్ష్టిత్వసిద్ధ్యర్థం
షష్ఠమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసాలోక్యప్రాప్త్యర్థం
సప్తమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసారూప్యప్రాప్త్యర్థం
అష్టమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసామీప్యప్రాప్త్యర్థం
నవమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసాయుజ్యప్రాప్త్యర్థం
దశమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసార్ష్టిత్వసిద్ధిప్రాప్త్యర్థం

అని కొందఱును మఱి కొందఱు జన్మసాఫల్య సిద్ధ్యర్థమని మఱి కొందఱును చెప్పుదురు. దేశాచారములననుసరించి చెప్పఁదగును.

దశాహమ్ము అనగా ౧౦ రోజు

దశమేహనికర్తా స్నాత్వాచమ్య ॥ సంధ్యావందనాదికం కృత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ ॥ సమాధి దేశంగత్వా ॥ జలం సంప్రోక్ష్య ॥ రంగవల్ల్యాది భిరలం కృత్య ॥ దీపారాధనం కృత్వా ॥ ఆచమ్య......ఏవంగుణ విశేషణ .....శివతిథౌ సిద్ధింగతస్య బ్రహ్మీభూతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్రయతేః సిద్ధి దినా దారభ్య దశమేహని కర్తవ్య వేదికాయాం పురుషసూక్త విధానేన నారాయణ పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః ...... కారకాః ॥ వేదికాయాం పూజా ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥ దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య ॥ పురుష సూక్త విధానేన షోడశోపచార పూజాంతం కృత్వా ॥ తతః అష్టదిక్షు తర్పణం కరిష్యే ॥ ఓం భూర్భువస్సు ...... యాత్ ॥ ఇంద్రస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ... త్ ॥ ఆగ్నేయ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు .. త్ ॥ యమ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు.... త్ ॥ నైఋతి స్థానే పర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ...... త్ ॥ వరుణ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ...... త్ ॥ వాయుస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు....... త్ ॥ కుబేరస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు త్ ॥ ఈశాన స్థానేతర్పయామి ॥ ఏవం తర్పణాని కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య ఏవంగుణ ...... ర్థం అస్మద్గురోః దశమదివస కర్తవ్య క్షీరతర్పణం కరిష్యే ॥ ఆత్మానం తర్పయామి ॥ అంతరాత్మానం తర్పయామి ॥ పరమాత్మానం తర్పయామి ॥ ప్రతిస్థాలింగే తర్పణం కార్యం ॥ దశమ దివసే లింగోద్వాసన కాలే పునః పూజాం కరిష్యే ॥ పూజాంతే సర్వ బంధూనాం మంత్రపుష్పం నిధాయ ॥ పూజాంతే బ్రాహ్మణానాం గంధాక్షత తాంబూల దక్షిణాని దద్యాత్ ॥ నమో నారాయణేతి నమస్కారాన్ కృత్వా ॥ తతః లింగోద్వాసనకాలే గోదానాది దశ దానాని కరిష్యే ॥ విధిపూర్వకారేణ గోదానాది యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్ ॥ నారాయణేతి మంత్రేణ లింగముద్వాస్య ॥ జలేనిక్షిపేత్॥ ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ నమస్కృత్వా ॥ సూర్యావలోకనం కార్యం ॥

సమాధి సన్నిధౌ తచ్ఛిష్యాణాం గురుదర్శనార్థం పునర్లింగం ప్రతిష్ఠాప్య॥ నమస్కృత్వా ॥ గృహమాగచ్ఛేత్ నారాయణ స్మరణం కార్యం ॥

ఏకాదశేఽహని కర్తవ్యకార్యాణి.

కర్తా స్నాత్వాచమ్య బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ। దీపారాధనం కృత్వా ॥

అథ పార్వణ శ్రాద్ధ ప్రయోగః

ఏకాదశేఽహని పార్వణ శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥ యథా ॥ ఆచమ ... ఏవంగుణ ... ప్రీత్యర్థం ... ఏకాదశేఽహని బ్రహ్మీభూతస్య పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం పార్వణ శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా సమస్త సంపత్సమవాప్తి ... నమో బ్రహ్మణ్యదే ... నమోనమః ॥ యావతీర్వై దే ... ప్రీణాతి॥ బ్రహ్మీభూతస్య పితుః.... గోత్రస్య — శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం ఏకాదశేఽహని పార్వణ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సిద్ధిరస్తు ॥ పరిషద్దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ బ్రహ్మీభూతస్య పితుః ... గోత్రస్య — శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం ఏకాదశేఽహని పార్వణ శ్రాద్ధే అస్మత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం పురూ ... దేవానాంచ అస్మద్బ్రహ్మీభూత పితుః సిద్ధి దినాదారభ్య ఏకాదశేఽహని పార్వణ శ్రాద్ధం అద్య కరిష్యే ॥ శ్రాద్ధవిసర్జనాంతం పార్వణశ్రాద్ధ వత్కుర్యాత్ ॥

(ఇచ్చట జరుప వలసిన పార్వణ శ్రాద్ధ క్రమమంతయు నిచ్చట జేర్చిన యడల గ్రంథ బాహుళ్యమగునని విస్తరించ నైతిని)

ద్వాదశ దినే కర్తవ్య నారాయణ బలిః

ఆదౌ గణపతి పూజాం తతః పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ అత్ర సంకల్పః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ అస్మద్గురోస్సిద్ధింగ

గతస్య పరమ హంసస్య నారాయణస్య యతేః గురుసంప్ర్యర్థం సిద్ధి దినా (ఖననదినా) దారభ్య ద్వాదశ దినేన నారాయణ బల్యాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణః విశ్వాంభర పూర్వకం కేశవాది త్రయోదశ బ్రాహ్మణవరణాఖ్యాని కర్మాణి కరిష్య మాణః ఆదౌ గృహభూంభాండ ఆత్మాద్రివ్యార్థల శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్స హస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య॥ విధి ప్రకారేణ గణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ తతః ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ అస్మద్గురోః సిద్ధిం గతస్య పరమ హంసస్య నారాయణ గురు ముద్దిశ్య గురుప్రీత్యర్థం సిద్ధిదివ సమారభ్య అద్య ద్వాదశే దినే నారాయణ బలి కర్మ కరిష్యే॥ కాలే అధికార సిద్ధ్యర్థం పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ సమ స్త సంపత్సమ వాప్తి ... అశేషే హేపరిషత్ ... అస్మద్గురో సిద్ధింగతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్ర యతేః ద్వాదశ దినే నారాయణ బలిం కర్తుం యోగ్యతా సిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ కర్తుం అధికార సిద్ధిరస్తు॥ సర్వేభ్యో నమః యథా శక్తి పరిషద్దక్షిణాణి బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్॥ ప్రాగ్భాగే రంగవల్యాది భిరలం కృత్య॥ శ్వేత వస్త్రం పరి స్తీర్య॥ తత్ర తండులాన్నిధాయ॥ సాలగ్రామం సంపూజ్య॥ పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥ దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ ఆదౌ సాలగ్రామ పూజా కృత్వా॥ ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసు దేవాయ ధీమహి। తన్నోవిష్ణుః ప్రచోదయాత్॥ కేశవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ నారాయణ మావాహ యామి ... మి॥ మాధవ మావాహ యామి ... మి॥ గోవిందమా ... మి॥ విష్ణుమా ... మి॥ మధుసూధనమా ... మి॥ త్రివిక్రమా ... మి॥ వామనమా .. మి॥ శ్రీధరమా ... మి॥ హృషీకేశమా ... మి॥ పద్మనాభమా ... మి॥ దామోదరమా ... మి॥ సంకర్షణమా ... మి॥ వాసుదేవమా ... మి॥ ప్రద్యుమ్నమా ... మి॥ అనిర్ధమా ... మి॥ పురుషోత్తమా ... మి॥ అధోక్షజమా ... మి॥ నారసింహమా ... మి॥ అచ్యుతమా ... మి॥ జనార్దనమా ... మి॥ ఉపేంద్రమా ... మి॥ హరిఃమా ... మి॥ శ్రీకృష్ణమా ... మి॥ పురుష సూక్తేన

షోడశోపచార పూజాం కృత్వా ॥ సాలగ్రామ సన్నిధౌ కార్యం ॥ స్వగృహ్యోక్త విధానేన అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ తదగ్ని ముఖాంతం కృత్వా॥ షట్పాత్రప్రయోగః ॥ తతః పవిత్ర కరణా ద్యాజ్య భాగాంతే పాయ సేన చాజ్యేన జుహుయాత్ ॥ సుచ్రుపస్తీర్య - చరుమధ్యాది ద్వరవదాయ అభిఘార్య — హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ అవదానం కేచిత్ ॥ ఓం భూ స్వాహా । సవిత్ర ఇదంనమమ ॥ ఓం భువస్స్వాహా । సవిత్రఇదం నమమ॥ ఓం సువస్స్వాహా। సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ ఓం భూర్భు వస్సువ స్స్వాహా॥ సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ పునః ఓం భూ స్స్వాహా । సవిత్ర ఇదం నమమ॥ ఓం భువ స్స్వాహా ।సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ ఓం సువ స్స్వాహా। సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ఓం భూర్భు వస్సువ స్స్వాహా । సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ అథ కేశవాది ద్వాదశ నామభిః పురుష :సూక్తేన అష్టాక్షరేణ — ద్వాదశాక్షరేణ పాయసేన జుహుయాత్ ॥

౧. ఓం కేశవాయస్వాహా ॥ పురుషాయ కేశవాయేదం నమమ ॥
౨. ఓం నారాయణాయస్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం [నమమ ॥
3. ఓం మాధ వాయ స్వాహా ॥ ...... మాధవాయేదం నమమ ॥
౪. ఓం గోవిందాయ స్వాహా ॥ ... గోవిందా ... నమమ ॥
౫. ఓం విష్ణవే స్వాహా ॥ ... విష్ణవ యిదం నమమ ॥
౬. ఓం మధుసూధనాయ స్వాహా ॥ ... మధుసూ ... నమమ ॥
౭. ఓం త్రివిక్రమాయ స్వాహా ॥ ... త్రివిక్రమా ... నమమ ॥
౮. ఓం వామనాయ స్వాహా ॥ .... వామనాయేదం నమమ ॥
౯. ఓం శ్రీధరాయ స్వాహా ॥ ... శ్రీధరాయేదం నమమ ॥
౧౦. ఓం హృషీకేశాయ స్వాహా ॥ ... హృషీ కేశాయేదంనమమ ॥
౧౧. ఓం పద్మనాభాయస్వాహా ॥ ... పద్మనాభా యేదం నమమ ॥
౧౨. ఓం దామోదరాయ స్వాహా॥ ... దామోదరాయేదంనమమ॥

ఓం సహస్రశీర్షాపు ... జ్గుల స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయే దం నమమ ॥ ఓం పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ... హతిస్వాహా ॥ (౧) పురుషాయ నారాయణా యేదం నమమ ॥ (౨) ఓం ఏతావాన

స్యామహిమా ... దివి స్వాహా ॥ పురుష నారాయణాయేదం నమమ॥ (౩) ఓం త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్ ... అభి స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౪) ఓం తస్మాద్విరాడ జాయత ... పురః స్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణా యేదం నమమ ॥ (౫) ఓం యత్పురుషేణ హవిషా ... ద్ధస్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదంనమమ ॥ (౬) ఓం సప్తాస్యా స్స్పరధయ ...... పశు స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౭) ఓం తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ ...... శ్చయే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణ ....మ॥ (౮) ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత్ సర్వ హుతః సమ్భృతం ...... శ్చయే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణ ...... మ ॥ (౯) ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత సర్వ హుతః । ఋచసామాని ...... యతస్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౦) ఓం తస్మాదశ్వా అజాయన్త యే కేచో ...... వయస్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ॥ (౧౧) ఓం యత్పురుషంన్య .. ... వుచ్యేచే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౨) ఓం బ్రాహ్మణోస్య ముఖ మాసీత్ । బహూ ..... అజాయత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౩) ఓం చంద్రమా మనసో జాతః చక్షో ...... యత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౪) ఓం నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం శీ ...... అకల్పయన్ త్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౫) ఓం వేదాహ మేతం పురుషం ...... యదాస్తే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౧౬) సర్వత్ర పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ ఇతి వదేత్ ॥ ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా । ..... నారాయణా యేదం ॥ ఓం నమో వాసు దేవాయ స్వాహా ॥ వాసుదేవాయేదం ॥ అతో దేవా అవన్తునః సప్త దామ భిస్స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదం । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం సమూఢమస్య పాంసురే స్వాహా । విష్ణవ ఇదం ॥ త్రీణి పదావిచక్రమే కర్మాణి ధారయన్ స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత — యజ్ఞస్సఖ స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదం ...... పదగ్ స్వాహా ॥ శ్రీ విష్ణవ ఇదాం ॥ తతః అష్టాక్షర హోమం కరిష్యే ॥ ఓం నమో నారాయ

ణాయ స్వాహా ॥ ఓం నమో నారాయణా యేదం నమమ ॥ తతః ద్వాదశాక్షర హోమం కరిష్యే ॥ ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ స్వాహా ॥ ఓం నమో భగవతే నారాయణా యేదం నమమ ॥ తతః జయాది హోమం కరిష్యే ॥ స్రివేణాజ్య మాదాయ ఓం చిత్తంచస్వాహా ॥ చిత్తాయేదం నమమ ॥ విధి ప్రకారేణ జయాది హోమం స్విష్ట కృదాద్యంతం హుత్వా ॥ కేశవాది ద్వాదశ నామభి ర్జుహుయాత్ ॥ కృష్ణ పక్షే సంకర్షణాది ద్వాదశ భిర్హుత్వా ॥ దర్వ్యాపరిధీన నక్తిత్యాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే హుతశేషం (పాయసాన్నం) వేదికో పరి విష్ణవే నివేదయేత్ ॥ తతః దర్భేషు బలిం దద్యాత్ ॥ శ్రీ విష్ణవే పరమాత్మనేనమః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివాజ్ఞా అస్మద్గురోః సిద్ధింగతస్య నారాయణేంద్ర యతేః సిద్ధిదివ సమారభ్య ద్వాదశ దినే కర్తవ్య కేశవాది నారాయణ స్వరూపాశ్చనం కరిష్యే ॥

శుక్ల పక్షే

కేశవ । నారాయణ । మాధవ । గోవింద । విష్ణు ॥ మధుసూధన । త్రివిక్రమ । వామన । శ్రీధర ॥ హృషీకేశ ॥ పద్మనాభ ॥ దామోదర ॥

కృష్ణపక్షే

సంకర్షణ । వాసుదేవ । ప్రద్యుమ్న । అనిరుద్ధ । పురుషోత్తమ। అధోక్షజ ॥ నారసింహ । అచ్యుత । జనార్ధన । ఉపేంద్ర ॥ హారే । శ్రీకృష్ణ .

అథ బ్రాహ్మణ నిమంత్రణమ్

అస్మిన్నారాయణ బలి కర్మణే కేశవార్థే క్షణః క్రియతాం ॥... నారాయణేర్ధక్షణః క్రియతాం ॥ ... మాధవార్థేక్షణః క్రియతాం ॥ ... గోవిందార్థేక్షణ క్రియతాం ॥ విష్ణవర్థేక్షణ క్రియతాం ॥ మధుసూధనార్థేక్షణః క్రియతాం ॥ ... త్రివిక్రమార్థేక్షణః క్రియతాం ॥ వామనార్థేక్షణః ... తాం ॥ శ్రీధరార్థే ... తాం ॥ హృషీకేవార్థే ... తాం ॥ పద్మ నాభార్థే ... తాం ॥ దామోదరార్థే ... తాం ॥

ఏవం శుక్ల పక్షే సిద్ధింగతస్య త్రయోదశం విష్ణ్వర్థే వృణుయాత్ త్రయోదశక్షణాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥

కృష్ణ పక్షే సిద్ధింగతస్య.

సంకర్షణార్థే క్షణః క్రియతాం ॥ వాసుదే ... తాం ॥ అనిరుద్ధార్థే ... తాం । పురుషోత్తమార్థే ... తాం ॥ అధోజార్థే ... తాం ॥ నారసింహార్థే ... తాం ॥ అచ్యుతార్థే ... తాం ॥ జనార్దనార్థే ... తాం ॥ ఉపేంద్రార్థే ... తాం ॥ హరర్థేక్షణః క్రియతాం॥ శ్రీ కృష్ణార్థే ... తాం ॥ త్రయోదశం విష్ణ్వర్థే వృణుయాత్ ॥ ఏవం కృష్ణ పక్షే సిద్ధింగతస్య క్షణాని దద్యాత్ ॥ మండల పూజాం కృత్వా ॥ కేశవ ఇదం పాద్యం ఏవం ప్రకారేణ త్రయోదశ బ్రాహ్మణానాం పాద్యాని దత్వా ॥ తతః ఆసనాది సర్వత్రా దద్యాత్ ॥ తతః పురుషసూక్తేన ఆవాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ తతః బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే ॥ తతః ఆపోశనం దత్వా ॥ భోజనాంతే ఉచ్ఛిష్ట సన్నిధౌ విష్ణోః పురతః బలిప్రదానం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రాగగ్రేషు దర్భేషు తూష్ణీం జలం దద్యా ॥ ఓం భూస్వధా ॥ ఓం భువ స్వధా ॥ ఓం సువ స్వధా ॥ ఓం భూర్భు వస్సువ స్వధా ॥ ఇతి బలిం దత్వా ॥ తూష్ణీం ముదకందత్వా ॥ విష్ణుం పురుష సూక్తేన స్తుత్వా ॥ విష్ణుముద్వాస్య ॥ తతః ద్వాదశ పిండాన్ కృత్వా ॥ అగ్నిం సమీపే కర్తాప్రఙ్ముఖ ముకవిస్య పిండ దానం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రాగగ్రేషు దర్భేషు తూష్ణీం యవోదకం దత్వా ॥ కేశవాయనమః ... ఇదం పిండం దదామి ॥ నారాయణ ... మి ॥ మాధవాయన ... మి ॥ గోవింద ... మి ॥ విష్ణవేన ... మి ॥ మధుసూధ నాయనమః ... మి ॥ త్రివిక్రమా యనమః ... మి ॥ వామనాయనమః ... మి ॥ శ్రీధరాయనమః ... హృషీకేశాయనమః ... మి ॥ పద్మనాభాయనమః ... మి ॥ దామోదరా యనమః ... మి ॥ శుక్లపక్షే సిద్ధింగతే రేవ ద్వాదశ పిండాః దత్వా ॥ అథ కృష్ణ పక్షే విశేషః ॥ సంకర్షణాయనమః ॥ ఇదం పిండం దదామి ॥ వాసు దేవాయనమః ॥ ఇదం పిండం దదామి ॥ ప్రద్యుమ్నాయ ... మి ॥ అనిరుద్ధాయ ... మి ॥ పురుషోత్తమాయ ... మి ॥ అధోక్షజాయ ...

మి ॥ నారసింహాయ .. మి ॥ అచ్యుతాయ ... మి ॥ జనార్దనా
య ... మి ॥ ఉపేంద్రాయ ··· మి ॥ హరేనమః ఇదం పిండం దదా
మి ॥ శ్రీకృష్ణాయనమః ఇదం పిండం దదామి ॥ కృష్ణపక్షే సిద్ధంగతే
రేవద్వాదశ పిండాన్ దత్వా ॥ గురుప్రీత్యర్థం సాలగ్రామ దశదాన
మహాదానాని కుర్యాత్ ॥ ఇదం విష్ణురితి జలం దదామి ॥ ఇదం విష్ణు
... సురే ॥ ఇతి జలం దత్వా ॥ ఇదం విష్ణుః ॥ అతో దేవా అవంతు
నోయతో విష్ణుర్వి గక్రమే పృథివ్యాస్సప్తధా మభిః ॥ పిండానుపస్థా
య ॥ నమస్కారం కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణ తాంబూలాని
దద్యాత్ ॥

శ్లో ॥ ఏవంయః కురుతే విద్వాన్ నారాయణ బలిం ద్విజః ।
విష్ణులోకమ వాప్నోతి పురుషా నాత్ర సంశయః ॥ ఇతి నారాయణ
బలిః ॥ తతో త్రయోదశ దినే ఆరాధనం కుర్యాత్ ॥ సంవత్సరపర్యం
తం మాసే మాసే మాసికానిచ కుర్యాత్ ॥ కింతుం ఆరాధనమేవ ॥
అశ్వమేధ ఫలమ వాప్నోతి ॥ ఆరాధన ప్రయోగం గ్రంథ విస్తరభ
యాత్ నలిఖ్యతే ॥ ఆరాధన ప్రయోగ గ్రంధే ఆరాధనం కుర్యాత్ ॥

'ఆరాధన ప్రయోగము' ప్రత్యేక గ్రంథముగా ముద్రించినాను .

యతీనాం మరణ విశేషః

శ్లో ॥ యతీనాం మరణే ప్రాప్తే స్పృష్టిదోషోన విద్యతే । నా
శౌచ బుధ్యాన స్నాయాత్ స్నాతుశ్చ నరకం ధృవం ॥ ఆశౌచ బుధ్యా
స్నాతశ్చేత్ ఉప పాతకాన్భవేత్ । యతీనాం మరణే ప్రాప్తే నాశౌ
చంనోదక క్రియా । మహాతామశ్వ మేధస్య ఫలం భవతి పుష్కలం ।
జ్ఞాతి పుత్ర కళత్రాణాం పరివ్రాణ్మలణం యది, ఆశౌచం నాస్తి తేషాం
నైస్నాన మప్యాచ రేన్నతు । భిక్షుః ప్రాణవి నష్టస్తు దృష్టశ్చేత్త్రి
ణిభిర్యది । తేషా మప్య ఘహాన్నిస్స్యా దాయుర్వృధిశ్చజాయతే
నసూత కాగ్నిసంస్కారః నార్ద్ర నస్త్రజలా దయః । నైకోద్దిష్టం
షోడశాన్నం సాపిండ్యంచ నపిస్యతే । నారాయణ బలిం తత్ర కుర్యా
ద్వైద్వాదశేహని । తతశ్చవిష్ణుబుధ్యాతు యతీన్ సంప్రూజ యేద్ద్విజః।

అపుత్రో వాసపుత్రోవా సిద్ధిం ప్రాప్తోయ తిర్యది । నారాయ
ణబలిం తస్యకుర్యా ద్దేశకాల శేషాని । షష్టికులాన్య తీతాన్యంతే షష్టిరా
గమికాన్యపి । కులాన్యుద్ధరతే ప్రాజ్ఞః సన్యస్త మితి యోవ దేత్ ॥
నిత్యపూజా । మహాపూజా ॥ నారాయణ బలిః । పార్వణశ్రాద్ధం ॥
ఏతాని కర్తవ్యాని ॥

విష్ణు సూక్తమ్

హరిః ఓం ॥ అతో దేవా అవంతునోయతో విష్ణుర్వి చక్రమే।
పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ ౧ ॥ ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా నిదధే
పదం । సమూఢ మస్య పాగ్ంసురే ॥ ౨ ॥ త్రీణిపదా విచక్రమే
విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । అతో ధర్మాణి ధారయన్ ॥ 3॥ విష్ణోఃకర్మా
ణిపశ్యత యతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా ॥ ౪॥ తద్వి
ష్ణోపరమం పదం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షురా తతమ్ ॥
౫॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాం సస్సమింధతే ॥ విష్ణోర్యత్పరమం
పదమ్ ॥ ౬॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

సంస్కార ప్రయోగ వైషమ్యములు

—(o)—

1. ఆహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధ ఆహితాగ్ని సంస్కారః.
2. ఆహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే పితృ మేధ సహిత ఆహితాగ్ని సంస్కారః.
3. అనాహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధస్సహిత పితృమేధ సంస్కారః.
4. అనాహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే కేవల పితృమేధ సంస్కారః

గ్రంథస్సమాప్తః.

—(o)—

చ. ల. కు. సు. ల. ము.

ఉత్తరకాలామృతము

గ్రంథమందుండు విషయములు : గ్రంథారంభము, జన్మకాలాదిసాధనము, పాదచ్ఛాయలు పగటి ప్రొద్దు నిశ్చయించు విధానము, రాత్రిప్రొద్దు నిర్ణయము, జాతక నక్షత్ర ఘటికల నిర్ణయము, మాంది గ్రహ గుళికగ్రహసాధనము, ప్రసవ గృహ నిర్ణయము, పితృస్థితప్రదేశము, ప్రసూతిస్థిత ద్వారాది నిర్ణయము, పుం స్త్రీ భేధము, అంగవిభాగము, గృహములకు మిత్రత్వ శత్రుత్వములు. మేషారాశ్యధిపతులవర్ణ విభాగము, షడ్బల సాధనము, హోరాదిష్వర్గము, గ్రహబల పరిమాణము, సప్త వర్గముల ఫలము, కేంద్రఫణ పరా పోక్లీబ స్థితి బలము, స్థానబలము, సమరాసులు విషమరాసులు బలము, గ్రహములకు షడ్బల వ్యతిరిక్త దిగ్బలములు, చతుర్విధ కాలబలములు, నతోన్నతాది హోరాబలము, నతోన్నతాది చేష్టాబలము గ్రహబలములకు దృక్ బలము, దృష్టిస్ఫుటీకరణము దశలకు శుభాశుభములు, ఆయుర్దాయ సాధనము, అంశాయుర్దాయము, లగ్నాయుర్దాయము, సుకృతి దుష్కృతములు, ద్రేక్కాణాధి పతులచే ఆయుర్దాయము, గణితా గతాయుర్దాయము, రాశిచక్రస్థ గ్రహశుభములు, అల్పాయుర్దాయము, కేవల అల్పాయు రారోగ్యము, గ్రహ భావ ఫలము రాజయోగ భంగము, విశేష రాజయోగ తద్భంగములు, పునరపి రాజయోగము, అనయోగము తపస వాదము, చక్రవర్తి యోగము, చంద్రయోగము, గురుశుక్ర రాహు కేతువుల సంచారము వలన యోగము, తన్వాది ద్వాదశ భావములు, పాపత్వ వియోగము ఫలములు, వృద్ధియోగము, కారక గ్రహముల వలన అనిష్ట ఫలములు, రాసులకును గ్రహములకును శుభత్వము, గురు శని కుజ శుక్రులకు బలవిశేషము, గ్రహములకు శుభత్వము, శుభత్వ పాపత్వ తారతమ్యములు, భావఫల కారక ఫలములు, ఆచ్ఛాదకత్వము, వేధకాది సంజ్ఞా మారక నిర్ణయము. 187 విషయములతో 176 పేజీలు గల గొప్ప గ్రంథము; లోగడ యీ గ్రంథమునకు వ్రాసినపుడు లేకపోయినవి. ఇప్పుడే సిద్ధముగా నున్నవి. వెల రు 3-0-0 వలయువారు; శ్రీ లక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాల. బందరు బచ్చుపేటకు వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు. పోష్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము.